

החל

#22

#3

אסופה משירת העולם

משומר הקדומה ועד המאה ה-21

כתב עת לספרות · גיליון 22 · חורף 2020-2021 · שבט תשפ"ב

הו!

כתב עת לספרות

גיליון 22 • חורף 2021-2022 • שבט תשפ"ב

הו! – כתב עת לספרות | גיליון 22 • דצמבר 2021 – ינואר 2022

HO! – Literary Magazine | Editor: Dory Manor

מיסודם של אחוזת בית ספרים ודורי מנור

עורכי הגיליון: דורי מנור, סיון בסקין

מען המערכת: ho.poetry@gmail.com

עיצוב העטיפה: מיכל קול, סטודיו ICONICA
סידור, עימוד והדפסה: א. אורן הפקות דפוס בע"מ
הגהה: יואל טייב ונגה לביא

לצורך פרסומי התרגומים שבגיליון זה, פעלנו בשקיפה לאיתור ולגילוי בעלי הזכויות ביצירות המקור.
במקרים שבהם לא אותרו הבעלים, פורסמו התרגומים בהתאם לחוק יצירות יתומות.

© 2022 כל הזכויות שמורות למערכת הו!

2022 © All rights reserved to Ho!, Literary Magazine

כתב העת רואה אור באמצעות עמותת הו! – עמותה לספרות עברית

נדפס בישראל תשפ"ב • Printed in Israel 2022

יצירות יש לשלוח בקובץ מצורף בדואר אלקטרוני, מודפסות ברווח כפול,
בציון שם המחבר, כתובתו ומספר הטלפון שלו. שירים יש לשלוח בניקוד חלקי.

גיליון זה רואה אור בתמיכת
משרד התרבות והספורט

גיליון זה רואה אור בסיוע שגרירות צרפת בישראל – המכון הצרפתי
במסגרת הפרויקט "אליעזר בן יהודה"
Ouvrage publié avec le soutien de l'Institut français d'Israël à Tel-Aviv
dans le cadre du programme "Eliezer Ben Yehuda"

INSTITUT
FRANÇAIS
ISRAEL

הוצאתו לאור של גיליון זה הסתייעה בתמיכת
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

גיליון זה רואה אור בתמיכת
עיריית תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
קרן רבינוביץ לאמנויות תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
בית שלום עליכם

גיליון זה רואה אור בתמיכת
המכון לתרבות ליטאית ומשתתף באירועי ה-100 להולדת יונאס מקאס

תוכן העניינים

63	ג'ון קיטס אוֹדָה לַמְלַנְכוּלִיָּה	6	עַל "הוּ!" 22
65	הַיֵּינָרִיךְ הַיֵּינָה אַתְּ לֹא אוֹהַבְתָּ? לֹא אוֹהַבְתָּ?	9	הַמְזוּרַח הַקְּדוּם
	לורלי הַמַּכְתָּב שֶׁכְּתַבְתָּ אוֹהַבְתָּ אֶת	11	עֲנַת וְעִשְׁתוּרַת צַדוֹ אֶת הַשֵּׁד
68	אַלְכַסְנַדֵּר פּוֹשְׁקִין עֵלָה אַחֲרוֹן רוֹעֵד מִקּוֹר	13	צֵא אֵלַי קָרֵב, הוּ אֶרֶה הָעוֹז!
	לַצ'דֵּאֵיִב מִתְקוּוֹתַי זֶה כָּבֵד בְּגֵרְתִּי	17	יּוּוֹנִית, לְטִינִית, עֵרֶבִית קְלֵאֲסִית
70	חוֹסֶה דֵּה אֶסְפְּרוֹנְסֵדָה שִׁיר הַמּוֹת	19	פְּרֻקְסִילָה "אַתָּה, שְׁנֵרְאִית נִפְלֵא מִבְּעַד לְחַלּוֹן"
72	אַלְפֵרֵד דֵּה מִיֶּסָה לַיַּל מֵאֵי	21	תִּיאוֹקְרִיטוֹס הַאִידִילִיָּה הַשְּׁבִיעִית: חַג הָאֲסִיף
80	אַמִּילֵי בְרוֹנְטָה נִשְׂרוּ, עֲלִים, נִשְׂרוּ! [הַלֵּילָה סְבִיבֵי מִתְקַדֵּר] הַכֵּל שֶׁקֵּט וְדוֹמָם עוֹד בְּבֵית [נִשְׂרוּ, עֲלִים, נִשְׂרוּ; גֹּעוּ, לָכוּ, פְּרָחִים]	28	הוֹרְטִיּוֹס אֲרֵס פּוֹאֲטִיקָה
82	פֹּאֹל הַיִּיזָה מִבְּט אַחַד – וְכִבֵּר אֲנִי שֶׁלְךָ?	32	פְּנַטְאִדִיּוֹס זֶהוּ נִרְקִיס הַרְאוּי גַּם לַאֲהוּב בִּאֲמַת
	[דְּבָרִים קְטַנִּים, גַּם הֵם יִסְבוּ עֲנֹג] [בְּרוּךְ יִהְיֶה בּוֹרְאוֹ שֶׁל הָעוֹלָם] [אֲשֶׁרֵי הָעוֹרִים, כִּי הֵם לֹא יִבִּיטוּ] [קְרָאוּ לְךָ? אֲתָה בְּכֻלְךָ מוֹמֵן?] [דְּמִית שֶׁתּוֹכֵל לְתַפֵּס אוֹתִי בְּחוּט?] [הֵי, בְּחוֹרִים אֲשֶׁר יוֹצְאִים לְשֵׁדָה הַקְּרֵב] [תֵּן לָהּ לְלֶכֶת, לְגַאֲוֹתְנִית] [יִרְק מִבֵּיא בְּרֻכָה לְכֹל לּוֹבְשֵׁיו!]	34	נִרְקִיס עִם בּוֹא הָאֲבִיב מַחְבֵּר אֲנוֹנִימִי לַיַּל הַשִּׁמּוּרִים לוֹוֹנֹס
86	אַמִּילֵי דִיקְנֶסוֹן הַרְגַשְׁתִּי לוֹוִיָּה בְּרֵאשׁ הַרְגַשְׁתִּי לוֹוִיָּה בְּרֵאשׁ יֵשׁ שְׂאוֹר כֹּזֵה בַחֹרֶף הַשְּׂאֲרָת לִי שְׁתֵּי יְרוּשׁוֹת אֲנִי שׁוֹם אִישׁ! וּמִי אַתָּה?	40	מִיֶּסוֹן בְּנֵת בְּחַדֵּל שִׁיר תְּלוּנָה עַל בַּעֲלָה, הַח'לִיף מֵעֵאוּיָה
89	גוֹסְטָבוֹ אֲדוּלְפוֹ בְּקָר תְּשׁוּבָנָה הַסְּנוּנִיּוֹת הַכְּהוֹת	41	הַרְנַסְאֲנַס
90	אַמָּה לְזֵרוּס הַקְּצֵתִי מִשִּׁנָּה וְנִשְׁקֵתָה בְּפִי	43	סֵאן חוֹאֵן דֵּה לֵה קְרוֹס (יּוֹחַנָן הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַצֵּלָב) הַלִּילָה הָאֶפֶל שֶׁל הַנִּשְׁמָה
	נוֹס בְּלוֹבֵר הַבְּטַחָה הַדִּים	45	מִיִּיקֵל דְּרִיִּיטוֹן בְּדוּלַח בְּאוֹוִיר
		47	וִילִיאַם שִׁיִּקְסְפִיר לּוֹכֵד נַפְשׁוֹת נְשִׁים, עֵינֵי גְבָרִים
		55	וִילִיאַם שִׁיִּקְסְפִיר שִׁיר הַמַּכְשָׁפוֹת
		57	הַמָּאָה הַתְּשַׁע עֶשְׂרֵה
		59	וִילָהֶם מִיֵּלֶר לְבִי שֶׁלְךָ וְלַעוֹלָם יִהְיֶה הוּא
			קוֹצֵר רוּחַ שְׁלִי! הַצְּבַע הַרְשַׁע

131	רובר דְסָנוּס חלמתי עליך כלי-כך	93	מודרניזם, מודרניזם!
132	איציק מאנגר שלושה שירי חומש רחל הולכת אל הבאר לשאוב מים יעקב אבינו פוגש את רחל דינה בת יעקב יוצאת לרנדוו	95	ויליאם בטלר ייטס הבז לא ישמע את קול שולֶחֶהוּ לדה והברבור ביאת משיח
138	אלכסנדר צ'אקס הוופלות פושטות את גביעיהן אביב בעיר תועה אורנים ג'לטו	97	אדווין ארלינגטון רובינסון ארבעה שירי דמויות ריצ'רד קורי קליף קלינגנהגן רובן בְרִיִּיט פְּלִמִּינג הֶלְפִּנסְטֵיִן
143	מריס טורס הלילה הוא ארמון וריאציות על נושא של הנדל [אֲמַרְתִּי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֻלֵּל] [הַלִּילָה הוּא אַרְמוֹן, עַל פִּי גְדֻלָּה חֶשֶׁל] [בְּמַהְרָה, בְּכַתִּי הַמַּחֲסָה וְעַל הַסְּפָסָלִים שֶׁבְּעִיר]	101	אלזה לסקר-שילר רצינו להתנשק, לא? האהבה לברברי לנסיך מרוקו
147	רייזל ז'כלינסקי כל הרוחות נשמו בגידה אלוהים הסתיר את פניו העיניים היהודיות שלי דלי מים סיפורי הוא סיפורך	104	פול לורנס דנבר בוא, אהובי, מתי שתסכים הזמנה לאהבה הדרור שושנים ופנינים
150	אנטוניה פוצי מילים-זכוכיות עולה קלה עצירה נוספת יופי פנים חדשים השתקפויות אבודים בזרועות החשכה	107	ויליאם קרלוס ויליאמס ביי-ביי שִׁירָה גברים נצורים הזמן התליין פְּרַגְמַנט הפר
155	צ'סלב מילוש מדרגות מאוויר החלל השני ספריית בינקה	111	שרה טיזדייל אם האנושות כולה תאבד הרשת גשמים רכים יבואו זקנה אור ירח
157	אליזבת בישופ איבוד הוא אמנות אמנות אחת קזביאנקה הזמנה למיס מריאן מור סוף מארס	114	ניקולאי גומילוב שירי חבש שיר מלחמה חמישה פרים שיר העבדים שיר עלמות זנויבר
165	אילזה איכניגר עם הקפיצות הקפואות עצה זמנית חישוב זמן	119	אוסיפ מנדלשטם על כתפיי מזנק העידן הטורף [נתן לי גוף – לֶאֱן אוֹתוֹ אֶקַח] [שִׁנְתִּי שֶׁנִּדְדָה. הוֹמְרוֹס. מְפָרְשִׁים] לנינגרד [על הודו הרוועים של מְצַעַד הַדּוֹרוֹת]
167	פייר פאולו פזוליני החוחית צחקה את שמך החוחית לרוזאריו התורים	123	עדנה סנט וינסנט מיליי לשכוח את תווי פניך רק עד שייעלם מהסגריה אור אחרון אם אגלה בלאט, פתאום, לגמרי באקראי כחול הזקן
170	יונאס מְקַאס מילים נפרדות	126	בנו'מן פונדאן המעט שנותר לי כאדם מבוא בפרווה דיוקן עצמי
186	ג'ק קרואק למצוא את האור האמתי [חִיּוּף הָאֱלֹהִים הַסּוּדִי שֶׁבְּעֵצִים וּבְקִנְקֵן הַתְּהַ] [הַסְּתַכֵּל אֶל עֵמֶק הָעוֹלָם	130	חורחה לואיס בורחס האושר

219	נביל טנוס סבתי והרוח	הַעוֹמֵד לְפָנֶיךָ [הָאֵם אֶתְּהָ קְפוּיָךְ־ תַּחַת, הָאֵם אֶתְּהָ רִשְׁעִי] [”הָאֵהָבָה הִיא הַכֵּל בְּכֵל”, אֶמְרָה תְּרוּז] [הַכֵּל בְּסֹדֶר, צִוְיָהּ הִיא רִיקוּת וְרִיקוּת הִיא צִוְיָהּ]
221	מרזוק אלחלבי למענך	
222	תופאחא סאבא לידת דבש	
223	מחמוד אבו־ערישה הילתי בתוך הילתך, כוכב נוֹגֵה	189 פיליפ לרקין זיכרונות הבית מכים כמו סטירות בפרצוף
	אני שולח לחבריי הודעה אני חוגג עם חבריי בלא דת	פזמון חזור העץ אמבולנסים הרחק מדוע חלמתי עליך אתמול בלילה
226	אידרה נובי אינסטינקט וכנף מתוך ”הכלא הקטן” גלויה עם שתי ציפורים, נוצות מפוזרות שימוע	193 פרנק א’הרה עץ הנושם דרך משקפיו לשתות אתך קולה הומוסקסואליות אווה מריה שיר
230	תום חביב סולם [1. אִיָּהּ] [2. בְּשֹׁדֶה] [אֶמָּא שְׁלֵףָה] [3. בְּאִיזָה שְׁלֵב] [5. הַשֹּׁדֶה]	198 אינגבורג בכמן עולמכם: אצטרובל קריאה אל הדובה הגדולה אתן המילים
234	יאצק דנל יוני. יולי	202 אלן גינזברג היד נעה לקראת אמצע הבשר
235	אָלְקָה אָרֵב חשד לְשִׁיר רכבת מעל לנהר השְׁפָרָה תרגיל חשד לְשִׁיר	שיר הסוף פרגמנט יומן, אביב 58
239	אלה גורבונובה השמש חושבת: אני נשרפת החולפת [מה בְּדָד הַשֶּׁמֶשׁ]	206 שרה קירש להיפרד לשלום מכל פרח ופרח צינה שאין מנוס ממנה אוגוסט אפס קצהו שלג קצה העולם עצים
242	ילנה איגנטובה התגלגלנו לכאן, למזרח אשת לוט [לִיֵּבָב, לְהַצְמִיד לְמַעֲיֵל שֶׁל קְצִינָה] [הַרִים תְּפוּחַ בְּיַד, ”אוֹהֵב אוֹתָךְ” הוּא אֶמְרִי] [קָרָא אֶת הַרודוטוס, שָׂרַף אֶת הַשָּׁנִים]	210 מְרִיָּה־מְרֶסָה מְרֶסֶל שְׂדֵי שְׁתֵּי צִיפּוּרִים בְּכֻלּוֹב [הִרְתָּ, שׁוֹמֵר] [הוֹיִלוֹן חוֹרֵף אֶת זְגוּגִיּוֹת] CARPE DIEM [גַּם אִם אֶלֶף פְּתוּתֵי מְרָה שְׁחָרָה יְחוּלְלוּ] [שְׂדֵי שְׁתֵּי צִפְרִים בְּכֻלּוֹב]
246	סמיון חנין מאיפה הבאת שהוא מת? [אֵל תַּחֲשָׁבִי שְׂזָה חֶסֶר־בֵּית] [רַכְבָּתִּי עַל אוֹפְנִים שְׂאֲחָר כֶּה נִגְנְבוּ] [יֵשׁ אֶפְשָׁרִיּוֹת בְּטוּחֹת יוֹתֵר]	213 האלף השלישי
		215 אמירה הס אני בגדד [הוּ פְּרִים מִחֻמְל וְנַעֲיָמָה מִחֻמְל] הנהר בכה מאוד אני בגדד
249	משתתפי הו! 22	

על העטיפה:

Heron in snow (ca. 1925-1936) by Ohara Koson. Rijksmuseum

על "הו!" 22

הכרך החדש של "הו!" ממשיך את מסורת אסופות תרגומי השירה, שאנו מקיימים אחת לכמה גיליונות. יחד עם גיליונות 13 ו-18 (וכן גיליון 16 שהוקדש לתרגומים מערבית ומיידית) הוא מהווה מעין אנתולוגיה מתמשכת של שירה מתורגמת, הכוללת עד כה קרוב לאלף עמודים ממיטב שירת העולם.

הכרך הנוכחי בנוי על בסיס כרונולוגי, וראשיתו בנקודת הפתיחה הקדומה ביותר: האפוס האוגריתי והאכדי, שירת המזרח הקדום. אנו, קוראי העברית, רגילים לקרוא טקסטים עתיקים מאוד, ובכל זאת יש משהו מרגש במיוחד בגילוי של שירה קדמונית כל כך, הנמסרת בעברית המובנת לנו. מעין דרישת שלום מהעולם שבו התקיימו גם הדמויות התנ"כיות המוקדמות. השער הבא מוקדש לשירה עתיקה קלאסית, שנכתבה ביוונית, בלטינית ובערבית. פרקסילה, משוררת יוונייה מהמאה החמישית לפני הספירה, שמעט מאוד מיצירתה שרד, חולקת שער זה עם משוררים מרכזיים ומוכרים כתיאוקריטוס היווני-הלניסטי והורטיוס הרומי, וכן עם שני משוררים לטיניים מאוחרים יחסית (אחד מהם אנונימי) ועם מיסון בנת בחדל, משוררת ומנהיגה בדואית בת המאה השביעית. מעטות הן משוררות שנודעו בעולם העתיק; לשמחתנו, עלה בידינו להציג במדור זה שתיים מהן.

מהעולם העתיק אנחנו מדלגים היישר אל הרנסאנס. המאה השש-עשרה הזוהרת של ספרד מיוצגת בשיריו של סאן חואן דה לה קרוס (יוחנן הקדוש של הצלב) – משורר, נזיר ומנהיג קתולי רוחני, שיצירתו המיסטית היא מהקלאסיקות הגדולות של ספרות המערב. מעצמת התרבות הגדולה האחרת של התקופה, אנגליה האליזבתנית, מיוצגת בשיריו של מייקל דרייטון, וכן ביצירתו של ויליאם שייקספיר. השער כולל תרגום של גילי ברהלל סמו לשיר המכשפות המפורסם הפותח את המערכה הרביעית של "מקבת", הטרגדיה הגדולה שגרסה קולנועית חדשה שלה, בבימויו של ג'ואל כהן, יוצאת למסכים בימים אלה; עוד מאת שייקספיר: השוואה של שבעה תרגומים שונים לסונטה 20, בליווי מסה מאת הסופרת, המשוררת והמתרגמת עופרה עופר אורן.

דילוג נוסף בזמן, ואנו נוחתים בעבר קרוב יותר אלינו: המאה התשע-עשרה, המאה של הרומנטיקה ושל הריאליזם המתהווה. רבים מיוצריה, קלאסיקונים במלוא מובן המילה, מוכרים ואהובים עד היום, אף שאנו הולכים ומתרחקים מהם בזמן, בטכנולוגיה, במבנה החברה. ובכל זאת משהו מהחוויה האנושית הבסיסית שהם מתארים עדיין קרוב ללבנו ואינו עוזב אותנו. כאן אפשר לפגוש את וילהלם מילר ואת פאול הייזה – שני משוררים גרמנים ששיריהם זכו לתהילה כשירים מולחנים, את ג'ון קיטס ואת אמילי ברונטה האנגלים, את אלכסנדר פושקין – גדול משוררי רוסיה במאה התשע-עשרה, את חוסה דה אספרונסדה ואת גוסטבו אדולפו בקר הספרדים, את אלפרד דה מיסה הצרפתי, וגם את המסתגרת האמריקאית הגדולה אמילי דיקנסון.

שניים ממשוררי המאה התשע-עשרה שיצירותיהם מובאות כאן הן ממוצא יהודי: היינריך היינה, הבולט שבמשוררי הרומנטיקה הגרמנית, ואמה לזרוס, משוררת יהודייה אמריקאית, שנודעה ברבים בזכות שורות משירה שנחקקו על מעמד פסל החירות, אך כתבה שירים רבים מעבר לכך, וירטואוזיים, נועזים ומפתיעים – בין השאר, שירי אהבה לאישה, שאיננו יודעים מיהו.

יהדותם של היינה ושל לזרוס אינה פרט מקרי, אלא חלק מרוח הזמן: האמנציפציה היהודית אפשרה ליוצרים יהודים לכתוב שירה בשפות המערביות ה"גדולות" ולהפוך לחלק מהזרם המרכזי של הספרות האירופית והאמריקאית. גם היינה וגם לזרוס מקדישים לזהותם היהודית תשומת

לב רבה, אך הם כבר פרחו מהכלוב היהודי הצר והיו לאמני המערב הגלובלי, כפי שהיה נגיש להם ולקוראיהם. לזרוס אף מתייחסת בשירה "ונוס בלובר" לדמותו של היינה ורומזת בכך שהיא ממשיכת דרכו, גם אם בשפה אחרת.

כפי שציינו כותבים שונים, המאה התשע-עשרה "האמיתית" לא הסתיימה ב־1900 אלא ב־1914, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. היא נחתמה בפיוץ פוליטי אדיר – בסדרה של מאבקים וזעזועים פוליטיים, מהפכות גדולות, שתי מלחמות עולם, עלייתו ונפילתו של הקולוניאליזם, דיקטטורות רצחניות מחד גיסא ומעבר לדמוקרטיה – ובמקביל, בפריחה אמנותית חסרת-תקדים. המודרניזם שאליו נולדנו התבונן אל נפש האדם והחברה בכלים חדשים ומסעירים, פצע וריפא, נלחם וקרא לשלום, העליב את האדם ורומם אותו.

בשער המודרניסטי מורגש ביותר חלקם של המשוררים האמריקאים – בהתאם להשפעה הגוברת של ארצות-הברית על שאר העולם. את השירה האמריקאית מייצגים כאן אדווין ארלינגטון ורובינסון פול לורנס דנבר, ויליאם קרלוס ויליאמס ושרה טיזדייל, עדנה סנט וינסנט מיליי ואליזבת בישופ, פרנק או'הרה וג'ק קרואק, וכמובן משורר הביט הגדול אלן גינזברג – המאה העשרים האמריקאית לא תיתכן בלעדיו.

יבשת אירופה, שהמאה העשרים התאכזרה אליה במיוחד, מיוצגת בשער זה במשוררים שכתבו במגוון שפות: ויליאם בטלר ייטס האירי, ניקולאי גומילוב הרוסי, בנו'מן פונדאן הרומני-צרפתי ורובר דסנוס הצרפתי; מריוס טורס ומריה-מרסה מרסל הקטלאנים; אנטוניה פוצי האיטלקיה, פיליפ לרקין האנגלי, אינגבורג בכמן האוסטרית ושרה קירש הגרמנייה.

אי אפשר לדמיין את המודרניזם, על כל זרמיו, ללא יוצרים יהודים – ושוב אין זה פרט מקרי, אלא ביטוי לכך שהדרמה הגדולה של אותה מאה נגעה ביהודים והשתקפה בגורלם באופן חד וטרגי במיוחד. הייחודיות של היצירה היהודית נעוצה גם בעובדה שיוצרים אלה באים משלל ארצות וכותבים בשלל שפות, והביטוי של יהדותם ביצירתם משתנה מאוד ממקרה למקרה.

בשער המודרניסטי של הכרך הנוכחי אנחנו פוגשים את אוסיפ מנדלשטם שכתב ברוסית, את אלזה לסקר-שילר ואת אילזה איכינגר שכתבו בגרמנית, וכמובן את איציק מאנגר ואת רייזל ז'יכלינסקי שכתבו בידיש. וגם אלן גינזברג, שכבר הזכרנו – כי גם היהדות של המאה העשרים אינה שלמה ללא אלן גינזברג.

מקום מיוחד מוקדש בכרך זה לשני יוצרים שנודעו קודם כל כקולנוענים אוונגרדיים: פייר פאולו פזוליני האיטלקי ויונאס מקאס הליטאי-אמריקאי. מקרה מקאס הוא מרתק: הצעיר שנמלט מאימת הנאצים לארצות הברית, המציא את עצמו מחדש כאמן ניו-יורקי אוונגרדי החמוש תמיד במצלמה, אך כתב כל חייו שירה בליטאית. הפרסום הנוכחי של הפואמה המרשימה שלו "מילים נפרדות" הוא חלק מאירועי המאה להולדתו של מקאס, שנערכים השנה בליטא וברחבי העולם. עוד בגיליון: מהגר מהולל אחר מאותה פינה של העולם, צ'סלב מילוש הפולני-אמריקאי. ושכן נוסף של מקאס ושל מילוש מהפינה הבלטית של אירופה, אף הוא משורר מרשים, הוא הקלאסיקון של המודרניזם הלטיבי, אלכסנדר צ'אקס. דרום אמריקה, מולדתם של יוצרים מופלאים רבים, מיוצגת על ידי אחד מגדולי סופריה – חורחה לואיס בורחס הארגנטינאי, שהתפרסם יותר מכל בזכות סיפוריו האניגמטיים, אך היה גם משורר בעל שיעור קומה.

השער האחרון של הכרך מוקדש לשירה בת זמננו. כראוי לאלף השלישי, הזהויות והשפות מתרבות ומשתקפות זו בתוך זו. יאצק דנל הוא פולני, אלקה ארב היא גרמנייה, אידרה נובי אמריקאית. אבל כאן מסתיימות הזהויות פשוטות (אם כי ממתי זהותו של משורר היא דבר פשוט?). יש במדור זה שלושה משוררים כותבי רוסית, ושלושתם חיים בארצות שונות. אלה גורבונובה חיה ויוצרת ברוסיה עצמה – אבל מחלקת את זמנה בין מוסקבה לפטרבורג, חלוקה שהיתה אמורה

להיות דיכטומית וקובעת־זהות בתוך הספרות הרוסית, ולא להתקיים במקביל אצל אותו אדם. לנה איגנטובה מתגוררת יותר משלושים שנה בישראל, אבל ממשכה לכתוב ברוסית, כפי שעשתה טרם השתקעותה פה. ואילו סמיון חנין לא היגר לשום מקום: הוא כותב רוסית במולדתו לטביה, ומדלג בין רוסית ללטיבית ובחזרה, כיוצר וכמתרגם.

קבוצת המשוררים האחרונה והמשמעותית ביותר בשער זה מספרת את הסיפור הקרוב ביותר אלינו, שהוא גם המורכב ביותר, דווקא מפני שהוא קרוב. מרוזק אלחלבי, תופאחא סאבא ומחמוד אל-ערישה חיים כאן וכותבים ערבית. ערבית היא גם שפת יצירתו של נביל טנוס, שנוכח בגיליון זה גם כמתרגם שיריהם של אלחלבי וסאבא. טנוס תרגם לעברית את שיריו המופיעים כאן בעצמו – מה שהופך גם את העברית לשותפה ליצירה. לעומת זאת, תום חביבי, שיש לו שורשים בישראל, מתגורר בניו־יורק ושיריו תורגמו מאנגלית. לבסוף, שיריה של אמירה הס, הידועה כמשוררת הכותבת עברית – ושיריה פורסמו ב"הו!" לא אחת בעבר – אך הפעם היא משתתפת כמשוררת מתורגמת, בשירים שכתבה בשפתה הראשונה, ערבית־יהודית עיראקית. המורכבות הזאת מבורכת בעינינו. אסופות התרגום שלנו הן ביטוי לאמונתנו בריבוי שפות וביכולתו של כל קורא לקרוא כל סיפור ולאמץ אל מקצב לבו כל שיר.

"הו!" 22 הוא הגיליון הראשון שרואה אור אחרי ייסודה של הוצאת הספרים החדשה מבית "הו" – "הֶ" 21", מיזם הוצאה לאור שסיסמתו היא "קלאסיקות לאלף השלישי". הסדרה תכלול ספרים מתורגמים בפורמט קטן ונגיש, וכן ספרי מקור. עד כה ראו אור ארבעה ספרים של "הֶ" 21": תרגום חדש של רועי חן למחזה הקלאסי של אנטון צ'כוב, "השחף"; אנתולוגיית שירת היידיש "זר שלגים" בתרגומו של בני מר; "המקוללים" – קובץ משירי המשוררים המקוללים הצרפתים בני המאה התשע־עשרה; וממאור מאת החתומה מטה ששמו לקוח משירה המפורסם של לאה גולדברג – "שבעה ימים אביב בשנה". הספר החמישי בסדרה, "המועדים" מאת בני מר, רואה אור במקביל לכרך זה. מיזם "הֶ" 21" ו"הו!" מזינים, במובן מסוים, זה את זה, מחזקים זה את זה ומעניקים זה לזה השראה.

*

תודה מקרב לב לאנשי עמותת "הו!", שבזכות מסירותם ומאמציהם "הו!" יכול להתקיים ואף להרחיב את פעילותו, ובראש וראשונה למנכ"ל העמותה, אבי דאול, המשקיעים את מיטב מרצם בפעילויות כתב העת. תודה רבה לחברי העמותה מתן מרידור, אמיר בקר, דורית שילה, משה סקאל, גיל פייר, לילך נתנאל, רועי חן, יואל טייב, עומר אבן־פז, שי צור, אורית נוימאיר־פוטשניק, דותן ברום, מיכאל קגזנוב ונדיה איזנר, וכן לתותי ורוני פורת ולרו"ח שלמה יניב, המסייעים לנו רבות בפעילות העמותה.

תודה מיוחדת לרכזת עמותת "הו!", נגה לביא.

אנחנו מודים לאנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד על שיתוף הפעולה הפורה וארוך השנים. תודה רבה לאלני אורן ולאנשי בית הדפוס שלו, וכן למיכל קול מסטודיו ICONICA.

את "הו!" אפשר להשיג בחנויות הספרים או במכירה ישירה באתר של הוצאת "הקיבוץ המאוחד". אתם/ן מוזמנות/ים גם לעקוב אחרי עמוד הפייסבוק שלנו, שכתובתו: www.facebook.com/ho.literary.mag

את קובצי ה־PDF של כל היצירות שפורסמו ב־20 הכרכים הראשונים של "הו!" אפשר למצוא ברשת באתר "לקסיקון הספרות העברית החדשה".

כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת: ho.poetry@gmail.com

ס"ב

על "הו!" 22

המזרח הקדום

שירה אוגריתית

•

שירה אכדית

ענת ועשתורת צדו את השד

שני שירים מאוגרית העתיקה

מאוגריתית: רועי שניידר

אלה הם שניים מתוך כמה אלפי טקסטים מהעיר אוגרית שבצפון סוריה (ליד לאד'קיה של ימינו). שנתגלו ופוענחו בשנות העשרים והשלושים של המאה הקודמת. אוגרית הייתה עיר-מדינה וממלכה קטנה ששימרה תיעוד במשך כמאתיים שנה, החל במאה ה-14 לפנה"ס ועד המאה ה-12, שבשליש האחרון שלה נחרבה הממלכה על ידי גויי הים. הטקסטים נכתבו על טין ועל כן השתמרו היטב בעת שרפת העיר. השפה האוגריתית היא שפה שמית צפונית-מערבית וקרובה ביותר לעברית. כבר באמצע המאה הקודמת גילה מ"ד קאסוטו מקבילות רבות ונרחבות בין לשון המקרא (ובעיקר לשון השירה והנבואה) לבין כמה טקסטים מאוגרית. הטקסטים נכתבו בגרסה קדומה של אלפבית כנעני אך באמצעות טכניקה של הטבעת סימני יתד בטיין לח, בדומה לכתב היתדות המסופוטמי.

1.15

רַעַב יְדוּ מוֹשֶׁטֶט
צָמָא יְדוּ מוֹשֶׁטֶט
תּוֹבְעִים מְנַחָה. הָעֶבֶד
עִם כְּרִית שְׁנָתוֹ,
פְּרָה גוּעָה לְעֶגְלָה,
וּבֶן חֲרִין לְאִמָּא
בָּאוּ אֲדוּמִים אֲלֵינוּ
וַיִּדְרִירוּ שְׁנַת שׁוּעִים.

שָׁחַט אֶל בְּבֵיתוֹ נֶצוּד
 וְצִיד צַח בְּקֶרֶב הַיְכָלוֹ
 וְהָאֱלִים יֹאכְלוּ. וַיִּשְׁתּוּ אֱלִים,
 יַיִן עַד שְׁבַעַה יִשְׁתּוּ,
 תִּירוּשׁ עַד לְשֹׁכְרָה.
 וְאֵת הַיֵּרֶחַ שָׁם עַל גֹּב
 מִתַּחַת לְשִׁלְחָן כְּמוֹ כָּלֵב
 מִכְשָׁכֵשׁ מִתַּחַת שִׁלְחָנוֹ.
 הַיּוֹדֵעַ – לָחֵם לוֹ נוֹתֵן
 וְשֹׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ – לוֹ נוֹתֵן מִקַּל
 מִתַּחַת לְשִׁלְחָן.
 עֲשֵׂתֶרֶת וְעֵנַת הַגִּיעוּ
 עֲשֵׂתֶרֶת צָלַע כֶּבֶשׂ לוֹ הַבִּיאָה
 עֵנַת כֶּתֶף דִּשְׁנָה שֶׁל בַּהֲמָה
 צוֹעֲקוֹת הֵן מוֹל הַשֶּׁעַר אֶל בֵּית אֵל
 לָמָּה הִצַּלַּע תִּכְיִן לְכָלֵב
 הַכֶּתֶף לַגּוֹר מֵאֵל אָבִיו
 וְאֵל אֵינוֹ אוֹכֵל אוֹתָן?
 אֵל יֵשֵׁב בְּמִרְזַח
 וַיִּשְׁתּוּ יַיִנוֹ עַד שְׁבַע וְתִירוּשׁ עַד לְשֹׁכְרָה.
 אִזּוֹ נִשְׂא רִגְלָיו אֵלַי בֵּיתוֹ,
 הֵלֶךְ בַּחֲזָרָה לַחֲצָרוֹ. נִגַּשׁ הַשֵּׁד חֲבָאִי,
 קַרְנִים וְזָנָב לוֹ, וַיִּשְׁלַךְ עַל אֵל
 שִׁינּוֹ וַחֲרָאוֹ. נָפַל אֵל כְּמוֹ מֵת,
 כְּמוֹ נֶרְדָּם עַל אֶרֶץ. אִזּוֹ עֵנַת
 וְעֲשֵׂתֶרֶת צָדוּ אֵת הַשֵּׁד.

צא אלי קרב, הו אָרְה העז! קטע מתוך "האפוס של אָרְה"

מאכדית: עילי תדמור

"האפוס של אָרְה" הוא יצירה מיתולוגית בבלית מהאלף הראשון לפני הספירה. הוא עוסק באל המוות והאלימות אָרְה, ששילוב של אגו נפוח, סדיזם ושיגעון גדלות מניע אותו לצאת למסע הרס המאיים להשמיד את היקום כולו. העולם ניצל בזכות אִישׁוּם, אל מיטיב ומגן, שמצליח לשחרר את ארה משיגעונו הרצחני ולהרגיע את רוחו. היצירה הועלתה על הכתב על ידי בבלי בשם קבתי-אילני-מרדוק (Kabti-ilani-Marduk), שטען כי היא הוכתבה לו בחלום על ידי אל שזהותו מסתורית. חוקרים טוענים שהאפוס הוא ניסיון לספק הסבר מיתולוגי לאלימות ולכאוס שאפיינו את בבל באמצע המאה השמינית לפני הספירה. בניסיונה לתת פירוש תיאולוגי לאירועים פוליטיים ולאומיים הרי גורל, דומה היצירה לנבואה התנ"כית. אך ארה אינו האלוהים המקראי, אלא אל שמסוגל במופגן לטעות ולשגות באשליות, ומספן בפעולותיו הפזיזות והאנושיות מאוד את היקום כולו.

בחרנו להביא כאן קטע קצר מתחילת האפוס. הוא נפתח בכך שלבו של ארה מדבר אל בעליו ומנסה לשכנע אותו לצאת למסע השמדה. ארה עייף מכדי לעשות זאת, אך "השבעה", אֵלִי מלחמה והרס, מצטרפים אל הלב ומנסים גם הם לשדל אותו לצאת למלחמה.

הלב של ארה

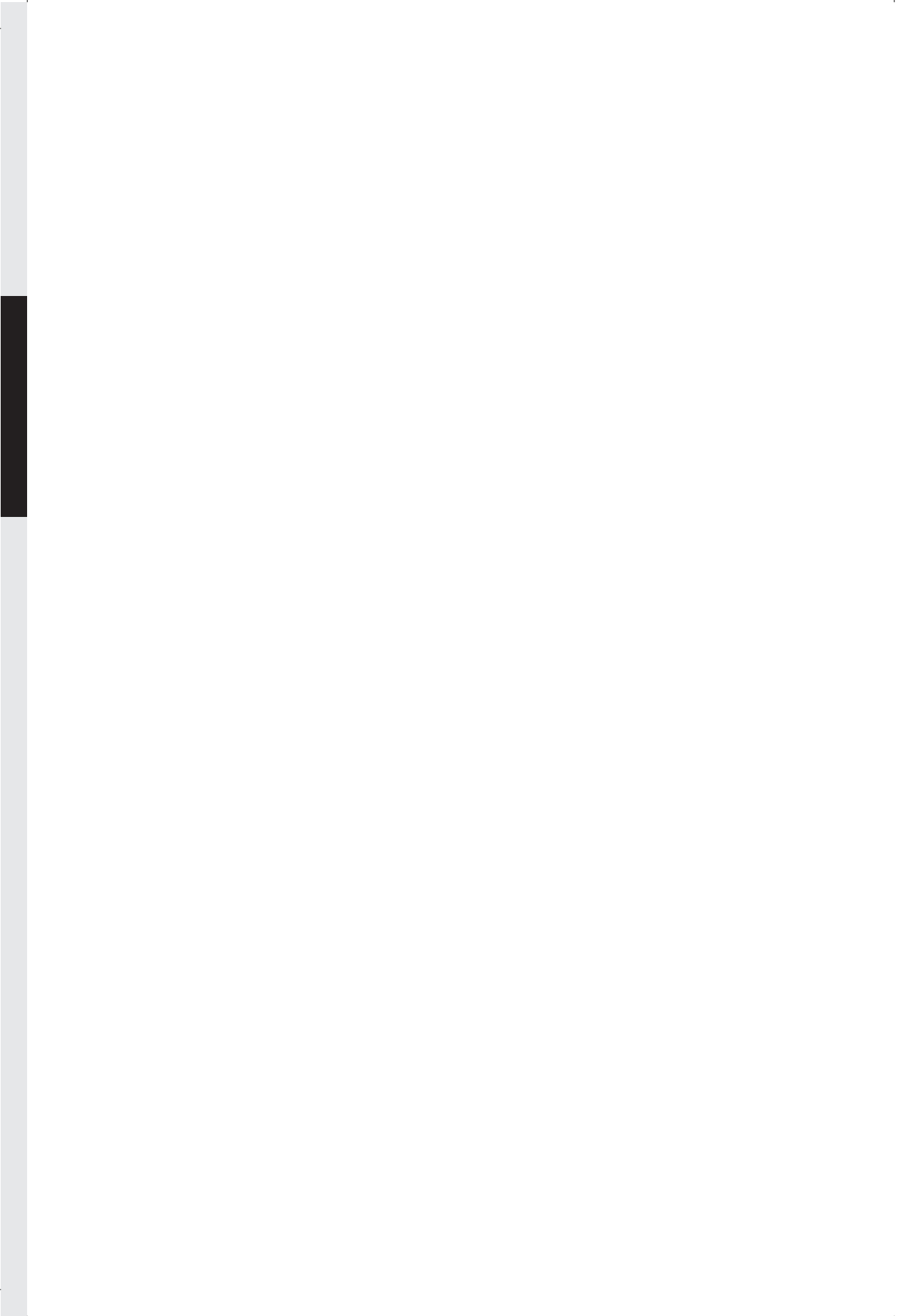
"אָרְה, עֵמֵד! אִם תִּשְׁמֵד אֶרְצוֹת
אֵיךְ תִּקְרַן נַפְשִׁי וְלִבִּי יַעֲלֶיךָ!"
אֶךְ יָדְיוֹ שֶׁל הָאֵל עֵיפוֹת כְּזֵרוֹעוֹת
שֶׁל אָדָם הִנְכַסְף לְשֵׁנָה בְּלִי מְזוֹר.
הוא אוֹמֵר לְלִבּוֹ, "שְׂאֲקוּם? שְׂאִישָׁן?"
הוא אוֹמֵר לְנִשְׁקוֹ, "בְּפִנֵּה תַעֲמֵד!"
וְלִשְׁבַּעַת הָאֵלִים, גְּבוּרִים אֲדִירִים,
"שׁוּבוּ חִישׁ אֶל מְקוֹם מוֹשְׁבְּכֶם!" הוּא צָנָה.
עַד אֲשֶׁר תַּעֲיִרוּ, הוּא שׁוֹכֵב בְּחֶדְרוֹ

1 המשורר מדבר ישירות אל אישום.

וְעַם מְאֹמֵי אֲשֶׁתּוֹ מִתְנַה אֶהְבִּים
הוּ אָדוֹן אֲנִגִּידוּדוֹ בְּלֵיל מִתְהַלֵּךְ,
הַמְדְרִיךְ נְסִיכִים בְּנִתִיבוֹת עֲלֻטָה,
הַמּוֹבִיל כָּל עֲלָמָה וּבְחֹר בְּבִטְחָה
בְּעוֹדְנוּ מְאִיר כְּמִמְשַׁלֵּת הַיּוֹם!
אֱלֹהוֹת הַשְּׁבָעָה, גְּבוּרִים אֲדִירִים,
הִיא שׁוֹנָה, מוֹצֵאִים מְשֻׁנָּה וּמוֹזֵר.
שְׁבָעֲתֶם מְלֵאִים בְּאִימָה מִשְׁתַּקֵּת,
כָּל אָדָם הַחוּזָה בְּפָנֵיהֶם מִבְּעַת,
הַנְּשִׁימָה הַיּוֹצֵאת מִקְרָבָם – אֲבִדוֹן,
אֲלֵיהֶם בְּנֵי אֲנוּשׁ נִשְׁמָרִים מִלְּגִשָׁת,
אֶךְ אִישׁוּם – הֵן הוּא שְׁעַר נְעוּל בְּפָנֵיהֶם!
בְּיָמִים רְחוּקִים, הָאֵל אָנוּ הָרָם
אֱלֹהוֹת הַשָּׁמַיִם, שְׁלִיט הָאֱלִים,
אֵת רַחֲמָה שֶׁל הָאֶרֶץ הַפְּרָה בְּזֹרְעוֹ.
שְׁבָעָה בְּנֵי אֱלִים הִיא יְלָדָה עֲבוּרוֹ
וְאֵת שְׁמֵם שֶׁל בְּנָיו הוּא קָרָא "הַשְּׁבָעָה".
הֵם עֲמְדוּ לְפָנָיו, הוּא חָרַץ גּוֹרְלָם –
לְרֵאשׁוֹן הוּא קָרָא, וְקִבַּע לוֹ עֵתִיד:
"בְּכָל אֶרֶץ אֲלֵיהֶ תִּצָּא בַחֲמָה
לֹא תִמָּצָא כָּל יָרִיב שְׁיֻכַּל לְעֲזוֹדָה!"
לְשֹׁנֵי הוּא הַשְּׁמִיעַ: "הִיָּה לְהִבָּה,
וְהִבְעַר לֹא הָרַף כְּאֵל הַשְּׁרִפָּה!"
לְשֹׁלִישֵׁי הוּא לְחֹשׁ: "פָּנֵי לְבִיא תַעֲטָה,
כָּל אָדָם שְׁבָדָה יַחֲזָה, יִתְמוּסֹס!"
וּבְפָנֵי הָרְבִיעִי הוּא הַכְרִיז בְּגֵאוֹן:
"כְּשֶׁתִּגְיַף נִשְׁקָדָה, הִהָרִים יִקְרְסוּ!"
אַחַר כֵּן הוּא הוֹסִיף וַצִּוָּה: "חֲמִישִׁי!
כְּמוֹ הַרוּחַ תִּנְסַק וְתִצְפָּה בִּיקוּם!"
וְעַל בְּנוֹ הַשְּׁשִׁי הוּא הִטִּיל מְשִׁימָה:
"צָא, שְׁשִׁי, וְעִבֵר בְּתַבֵּל וּמְלוֹאָה
אֵל תְּחוּס לְעוֹלָם!"
אֵת הַבֵּן הַשְּׁבִיעִי הוּא חֲמִשׁ כְּנַחֵשׁ

2 שם נוסף של אישום.

בחוט אָרס מִמִּית: "הַאֲבָד כָּל חַיִּים!" –
 אַחֲרֵי שְׁחִרְץ אֶת גּוֹרֵל הַשְּׂבָעָה
 נִתְּנָם הָאֵל אֲנֹו לְאָרֶה הָעֹז:
 "שְׂבַעַת הָאֵלִים לוֹ יִלְכוּ לְצַדִּיק!
 כְּאֲשֶׁר רָעֲשָׂם שָׁל עַמֵּי הָעוֹלָם
 עַל אֲזוּנֵיהָ יַעֲיִק וְלִבָּהּ יוֹבִילָהּ
 לְהַשְׁמִיד אֲרָצוֹת, לְכֹלֹת לְאֲמִים,
 לְהַכְחִיד בְּהִמּוֹת – לוֹ יִהְיוּ הֵם נִשְׁקָה,
 יִלְכוּ לְצַדִּיק."
 הֵם עֲכָשׂוּ זֹעֲמִים וְזָקוּף הוּא נִשְׁקָם,
 וְאוֹמְרִים הֵם לְאָרֶה: "קוּם וְעִמּוּ!
 מִדּוּעַ בְּעִיר תִּשְׁאָר כְּמוֹ זָקֵן?
 אֵיךְ תִּשְׁכַּב בְּבֵיתְךָ כְּתִינּוֹק בֶּן יוֹמוֹ?
 שְׁמָא כְּמוֹ יוֹשְׁבֵי-עִיר נֹאכַל לֶחֶם נָשִׁים,
 וּכְאֵלוֹ אֵינְנוּ יוֹדְעִים מִלְחָמָה,
 נִפְחָד וְנִרְעַד מִפְּנֵי כָּל מְאָבָק?
 הֵן צִאתוֹ שֶׁל לֹחֶם אֱלִי-קָרֵב הִיא יוֹם חַג!
 אָדָם יוֹשֵׁב-עִיר לוֹ יִהְיֶה לְשִׁלִּיט,
 מִשְׁפָּע לְחִמּוֹ לְעוֹלָם לֹא יִשְׂבַע!
 פִּי עִמּוֹ מִנְאֵץ בּוֹ, בְּזִים לוֹ תִּמְיֵד,
 וְאֵיךְ יִתְחַרֶּה הוּא עִם אִישׁ מִלְחָמָה?
 אָדָם עִירוֹנִי, לוֹ כַחוֹ מִפְּתַח,
 כִּיֵּצֵד יִשְׁתַּוֶּה לְעֶצְמָה שֶׁל חֵיל?
 בְּעִיר הַמְּזוֹן מִשְׂבַּח וּמַעֲדָן,
 אֶךְ מוֹל מִנֵּת קָרֵב לֹא שְׁוֶה הוּא דְבָר!
 תְּכוֹלֵת מִימֵיהָ הִיא טוֹבָה בְּהִרְבֵּה
 מִבִּירָה מִבְּחֻרָתָהּ, מִיֵּטֵב הַשְּׂכָר!
 וְאֲשֶׁר לְאֲרָמוֹן, הַמִּשְׁקִיף מִבְּמָה,
 הוּא נְחוֹת מִמִּשְׁכַּב הָרוּעָה בְּשֻׁדָּה!
 צֵא אֵלֵי קָרֵב, הוּ אָרֶה הָעֹז,
 שְׂאֵג בְּעֶצְמָה וְכֹל חֵי יִבְהֵל!
 אֵלֵי הַמְּרוֹם, לְמִשְׁמַע שְׂאוֹנָה
 יִקְלְסוּ אֶת שְׁמָךְ, יֵאָדִירוּ אוֹנָה!
 וְיִרְאוּ אֵלֵי הַשְּׂאוֹל אֶת עֲזָךְ!"

יוונית, לטינית, ערבית קלאסית

המשוררת היוונית המסתורית פֶּרְקָסִילָה,
בת המאה ה-5 לפנה"ס

מייסון בת בחדל, משוררת ומנהיגת שבט
בדואי במאה ה-10 לספירה

וגם: שניים מהקלאסיקונים הגדולים של
יוון ורומא

ושני משוררים לטיניים מאוחרים

"אֵת, שְׁנֵרְאִית נִפְלָא מִבְּעַד לַחֲלוֹן"

כל מה שנשאר משירתה

מיוונית עתיקה: שמעון בוזגלו

פְּרָקְסִילָה (Πράξιλλα) הייתה משוררת לירית יוונייה שפעלה באמצע המאה החמישית לפני הספירה בסיקיון, מדינה בצפון חצי האי הפלופונסי. היחס אליה בעת העתיקה התנודד מאזכור שלה בראש רשימת תשע המשוררות הגדולות (אֲנְטִיפָטְרוֹס מתסלוניקי, אנתולוגיה פְּלָטִינִית, ט, 26), ועד לזלזול בוטה (טְטִיאָנוֹס, נגד היוונים, 33): "לְיִסְיֹפּוֹס יֵצֵר פֶּסֶל אֲרֵד שֶׁל פְּרָקְסִילָה, לְמֵרֹת שֶׁלֹּא אִמְרָה בְּשִׁירִים שֶׁלָּה שׁוֹם דָּבָר בְּעַל עֵרֶךְ".

נשארו לנו רק חמישה פרגמנטים קצרצרים משירתה, וכולם מובאים כאן. מספור הפרגמנטים הוא לפי המהדורה המדעית (PMG).

747¹

הַדָּבָר הַכִּי יִפֶּה שְׁאֲנִי מִשְׂאִיר מֵאַחֹר
הוא אֹרֶה שֶׁל הַחֲמָה;
שְׁנִית, הַכּוֹכְבִים הַבּוֹרְקִים וּפְנֵי הַלְּבָנָה,
וְגַם מְלִפְפּוֹנִים בְּשִׁלִּים וְתַפּוּחִים וְאַגָּסִים.

748

אֲבָל הוּא מְעוֹלָם לֹא שְׁכַנַּע
ת'לֵב בְּחֹזֶה שְׁלֶךְ.

1 פרקסילה מציגה במזמור שלה את אֲדוֹנִים כמי שנשאל על ידי יושבי השאול מה הדבר הכי יפה שהוא משאיר למעלה, והוא עונה, וכאן מופיע הקטע למעלה (זנוביוס).

2749

לְמַד אֶת הַסְּפּוּר שֶׁל אֲדָמְטוּס,³ חֵבֵר,
וְאַהֵב אֶת הַטּוֹבִים.

הַתְּרַחֵק מֵהַנּוֹבְזִים וְדַע – רַק לְעֵתִים רַחוקוֹת
הֵם מְכִירִים תּוֹדָה.

4750

מִתַּחַת לְכָל אֶבֶן, אִישׁ,
חִפֵּשׂ אֶת הָעֵקֶרֶב.

754

אֵת, שְׁנֵרְאִית נִפְלֵא מִבְּעַד לַחֲלוֹן,
עַם פָּנָי בְּתוֹלָה וְגוֹף שֶׁל אִשָּׁה.

2 סביר להניח שכל אחד משני המשפטים האלה הוא התחלה של שיר משתה, ולא שני משפטים רציפים באותו שיר.

3 אדמטוס: מלך פְּרָאִי בתסליה, שהיה ידוע באירוח הנדיב שלו. הנדיבות הזאת לא נעלמה מעיניהם של האל אפולון ושל הגיבור הרקלס, ובעקבותיה הוא זכה לחיות פרק זמן ארוך ממה שקצב לו הגורל (ראו אלקסטיס מאת אוריפידס).

4 הציטוט הזה מגיע מפרשן קדום של הקומדיה נשים בתְּסֻמוֹפוֹרִיָה (או חג הנשים, שורות 529-530) מאת אריסטופנס, שבה המקהלה אומרת על פוליטיקאים, בפרפרזה על הציטוט למעלה:

מִתַּחַת לְכָל אֶבֶן בְּדֵק
שֶׁלֹא חִבּוּי עֵסֶקֶן מְכִישׁ.

האידיליה השביעית: חג האסיף

מיוונית עתיקה: גבריאל צורן

תיאוקריטוס נולד בעיר סירקוזה שבסיציליה בסביבות שנת 310 לפנה"ס ומת ב-269 לפנה"ס. הוא כתב שירה פסטורלית המתמקדת בטבע ובחיי האדם הפשוט. כאן אנו מביאים את האידיליה השביעית שלו.

מקום ההתרחשות הוא האי קוס, והתנועה הבולטת בשיר היא הפניית עורף לעיר והליכה אל הכפר. נקודת המבט היא אפוא זו של עירוני דווקא, והיא מעלה לא מעט הרהורים על זיקתה של הסוגה האידילית לחיים האורבניים. המשורר סימיכידס יוצא עם שני חברים אל אחוזה כפרית של משפחת ידידים, מנכבדי המקום, כדי להשתתף אתם בחגיגת הודיה לאלה דמטר על שפעת היבולים שהעניקה להם בשנה זו. בדרך בא לקראתם אדם בשם ליקידס, שעל פי לבושו הוא רועה, אך הוא ידוע כמשורר. סימיכידס מאתגר אותו להתחרות עמו בשירי רועים, וליקידס נענה ברצון ואף מבטיח לתת לו את מטהו לאות הוקרה מן המוזות. השניים מציגים את שיריהם, תחילה ליקידס ואחריו סימיכידס. שני השירים נוגעים באהבה ובפנים שונות שלה. לאחר הביצוע ליקידס מעניק לסימיכידס את המטה המובטח ודרכיהם נפרדות. שלושת הידידים הולכים אל החווה, נהנים משפע הטוב שבה, שותים יין נושן, וסימיכידס מסיים במשאלה להיות נתון תמיד לחסדה של דמטר.

עֲזַבְנוּ אֶת הָעִיר⁵ וַיֵּצְאוּ אֶל הָאֵלִים
אֲנָכִי וְאוֹקְרִיטוֹס וְשְׁלִישֵׁי לָנוּ אֲמִינֶטֶס.
הִלְכְנוּ אֶל חַג הָאֶסִיף לְכַבּוֹד דָּאוֹ,⁶ שְׁחַגְגוּ לָהּ
פְּרִסְיָדְמוֹס וְאַנְטִיגֶנֶס, שְׁנֵי בְנֵי שֶׁל לִיקוֹפִיאֹס.
אִם יֵשׁ יַחֲוֹס אֲבוֹת – הֵרִי הוּא שְׁלָהֶם,
וְהוּא מַגִּיעַ לִימֵיהֶם שֶׁל קְלִיטִיָּה וְשֶׁל חֶלְקוֹן עֲצָמוֹ,⁷
שְׁלִמְגַע רְגְלָיו פֶּרֶץ מַעֲיָן בּוֹרִינָה⁸

5 מקום ההתרחשות הוא הסביבה הכפרית הסמוכה לעיר קוס, בירת האי קוס.

6 כינוי של האלה דמטר.

7 משפחת המלוכה המיתית של האי קוס. קליטיה היא אשתו של המלך אווריפילוס וחלקון (או: חלקודון) הוא בנם. הרקלס נקלע למקום בעקבות סערה בים, אבל תושבי המקום חשבוהו לשודד ים ולחמו בו. הוא הרג את המלך אווריפילוס אבל נפצע מידי שול של חלקון.

8 מקור מים חשוב באי קוס. חלקון הביא לפריצתו בהנחייתו של דמטר, שגילתה לו היכן מצויים מי התהום.

בעת אשר ברכו נגעה בסלע,
 והוא מרוה חרשת עצי לבנה ובוקיצות
 שמרעמת עלוה מורקת היא אורגת
 תקרה נותנת צל ממעל. עוד לא
 הגענו למחצית הדרך, וטרם
 נתגלה לעין קבר ברסילס,⁹
 ובחסדי המוזות נקרה לנו עובר ארח מקידוניה,
 איש נאה וטוב ושמו ליקידס,
 והוא רועה עזים – בכך איש לא יטעה,
 כי מקצועו נכר ממש בכל:
 על שכמותיו עור תיש עב-שער
 מדיף נוחח של חלב עזים טרי,
 וסביב חזהו כתנת ישנה
 וחגורה סביבה, ובימינו מטה
 של זית מעקל. בננוחות, עינים שוחקות,
 ועל שפתיו חיוך אמר לי: "סימיכידס,
 לאן תשא רגלים בחמו של יום,
 כשכל הלטאות נמות בחרפי המשוכה,
 ואף העפרוני בציצתו ידיר רגליו?
 שמא הזמינוה לסעדה ואתה אך,
 או שנחפו לגת יינו של רע מאנשי העיר?
 הלא אבני השביל אומרות שירה לצעדיך!"
 על כך אני השבתי: "ליקידס ידידי,
 הכל אומרים כי בין עובדי האדמה והרועים
 אין איש כמותך יודע לחלל.
 זה טוב, יפה ומשמח, אך עודני
 מקנה להתחרות עמך. פנינו
 מועדות אל חגיגת-אסיף: כי ידינו
 מקריבים את בכורי שדותיהם
 אל האלה דמטר הדורת הכסות, כי
 את אסמיהם מלאה בשפע שעורים.
 אך הבה נא, בהיות הדרך רב
 ואף היום גדול, בוא ונשיר יחדו

9 אתר באי קוס שאינו מוכר כיום.

שִׁירֵי רוּעִים, וְאִישׁ אִישׁ מֵאַתְנֹו
 יִפְיֵק תּוֹעֵלֶת מִמְשֻׁנְהוּ. גַּם אוֹתִי
 בְּרֵכָה בְּקוֹל נְאֻה הַמוֹזָה, וְעֲלִי גַם כֵּן
 אוֹמְרִים כִּי טוֹב אֲנִי בְּמִשׁוֹרְרִים.
 אָבֵל חֵי זֶס – אֲנִי לֹא פִתִּי: עוֹד רְחוֹק אֲנִי
 מִדְּרָגָתָם שֶׁל סִיקִילִידֵס אִישׁ סַאמוֹס אוֹ פִילִיטַאס:¹⁰
 לְעִמָּתָם הֲרִינִי כְּצַפְרָדַע מוֹל צָרְצָר.
 כֶּךָ בְּמִכּוֹן אֲמַרְתִּי, וְהַרוּעָה בְּנַעַם הַצִּטְחָק.
 "אַתָּן לָךְ", אָמַר, "אַתְּ הַמְטָה שְׁלִי,
 כִּי גַם אַתָּה כְּנֹצֵר הָאֲמַת אֲשֶׁר תִּכְנֶה
 בְּיַד אָבִי אֱלִים. כְּשֶׁם שְׁמַתְעֵב נִרְאָה לִי
 הַבְּנָאִי הַמְשַׁתְּוֹקֵק לְבָנוֹת בְּנִין
 אֲשֶׁר יִשְׁוֶה בְּגִבָּה לְהַר אוֹרוֹמְדוֹן,
 כֵּן עֲלוֹבִים תִּרְנַגּוּלִי-הַמוֹזָה
 הַמְקַרְקְרִים אֶל מוֹל הַמְשׁוֹרֵר בֶּן חֵיזֵס.¹¹
 אַךְ הִבֵּה, סִימִכִידֵס, וְנִפְתַּח מִיַּד
 בְּשִׁיר רוּעִים. וְאֵלּוֹ אֲנִי... אַךְ
 רֵאֵה, יְדִידִי, אִם נְאֻה בְּעֵינֶיךָ
 הַמְזֻמּוֹר הַקָּטָן הַזֶּה שְׁחַבְרַתִּי לֹא מְכַבֵּר בְּהַרִים:

לוֹ תִצְלַח דְּרַכּוֹ שֶׁל אַגִּיאָנְקֵס אֶל מִיטִילֶנָה
 כְּשֶׁרוֹחַ דְּרוֹם לְחָה הוֹדְפַת אֶת הַגְּלִים
 אֶל עֵבֶר כּוֹכְבֵי הַגְּדִי שְׁבַמְעָרַב,
 וְאוֹרִיּוֹן טוֹבֵל אֶת רַגְלָיו בְּקַרְקַע הָאוֹקִינֹוס.
 אַךְ אֶת לִיקִידֵס הֵצִל נָא מִכַּבְּשָׁן אֶפְרוֹדִיטָה,
 כִּי מְלַהֵט תְּשׁוּקָה הוּא הוֹלֵךְ וְכֻלָּה!
 הַלְקִיוֹנִים¹² יַחְלִיקוּ אֶת גְּלֵי הַיָּם
 וְיִשְׁקִיטוּ אֶת רוּחוֹת הַדְּרוֹם וְהַמְזֻרַח

10 סיקילידס איש סאמוס – ככל הנראה אסקלפיאדס איש סאמוס, בן זמנו ואולי גם ידו של תיאוקריטוס. נודע באפיגרמות שלו בנושאי האהבה, שחלקן נשתמרו; פיליטאס איש קוס 340-285 לפנה"ס. משורר ומלומד חשוב מראשית התקופה ההלניסטית. כתביו לא נשמרו.

11 הומוס.

12 עוף ימי, שעל פי המיתולוגיה קיבל מן האלים שבוע של ים רוגע ונטול סערות כדי שיוכל להעמיד את צאצאיו (ראו אובידיוס מטמורפוזות יא 410-748). לימים נתפש כמי שמשקיט סערות בכוחות עצמו.

המרעידות את עשבי המים,
 הלְקִינִים חֲבִיבִים מְכַל צְפוּר
 על הַנְּרָאִידוֹת אֶפְרוֹת הָעֵין
 ועל כָּל שׁוֹכְנֵי הַיָּם.
 וְלֹאֵי שְׂרוּחֹת הַשָּׁמַיִם בְּמוֹעֵדֶן יִנְחוּ אֶת אֲגִיאֲנֶקֶס
 בְּדַרְכּוֹ לְמִיטִילָנָה, וְהַמָּסַע יִגִּיעַ אֶל חוֹף מִבְּטָחִים!

וְאֵלֹ אֲנִי בַיּוֹם הַזֶּה אֶעֱטֹר אֶעֱטֹר לְרֹאשִׁי זֶר
 שֶׁל פְּרָחֵי אֲנִים, סְגָלִיּוֹת לְכִנּוֹת אוֹ וְרָדִים.
 אֶמְזֹג לִי יַיִן מֵאֲגָרְטֵל, קוֹלָה פּוֹלִים בְּאֵשׁ,
 וְעַל מִצְעֵי צְבוּרִים צְרוּרוֹת
 שֶׁל פְּרַעֲוִשִׁית, עִירִית וְכַרְפֵּס שְׁעָלִיו נִפְתָּלִים.
 וְכִּי אֲשַׁתֶּה לִּי מַעֲדָנוֹת בְּזִכְרִי אֶת אֲגִיאֲנֶקֶס
 וְאֶל הַפְּרוֹת הַטְּרִיִים אֲשַׁרְבֵּב אֶת שְׁפָתֵי.

וּשְׁנֵי רוּעִים יִחַלְלוּ בְּאֲזֵנִי – אֶחָד מֵאֲכַרְנָה
 וְאֶחָד מִלִּיקוֹפֶס, וְטִיטִירוֹס בְּסִמּוֹךְ לָהֶם יִשִּׁיר
 אִיךָ בְּיָמִים קְדוּמִים הַתְּאָהֵב דְּפָנִים¹³ הָרוּעָה בְּכִסְיָנָה.
 אִיךָ הִהָרִים דָּאָבו עִמוֹ, וְהָאֲלוֹנִים
 הַצּוֹמְחִים עַל גְּדַת נֶהַר הַיְמָרָה נִשְׂאוּ לוֹ קִינָה,
 בְּעוֹד הוּא הוֹלֵךְ וְנִמְסַ כְּשִׁלְגִים לְרַגְלֵי
 הַר הַיְמוֹס הַנִּשְׂאָ, אוֹ הַר אֶתוֹס,
 אוֹ רוֹדוֹפִי, אוֹ הַרֵי קוֹקֹז שֶׁבְּקִצּוֹי אֶרֶץ.
 וְהוּא יִשִּׁיר עַל אוֹתוֹ רוּעָה¹⁴ שְׂאֲדוֹנוֹ
 הַרְשָׁע כְּלֹא חַיִּים בְּתַבָּה גְדוֹלָה,
 אִיךָ הַדְּבוּרִים פְּחוּסוֹת הַחֶטֶם נִשְׂאוּ מִן הָאָחוֹ
 צוּף שֶׁל פְּרָחִים אֶל תַּבַּת הָאָרֶז הַרִיחֵנִית
 כְּדֵי שֶׁהַמוֹזָה תִּזְהַר נִקְטֵר מֵתוֹק עַל שְׁפָתוֹתָיו.
 הוּא קוֹמָאֶטֶס הַמְּאֻשֵּׁר בְּאֶדָם!

13 דמות של רועה מיתי, מאבות שירי הרועים, שמת בגלל אהבה נכזבת. מופיע גם באידיליה הראשונה של תיאוקריטוס.

14 מדובר בקומאטס, עוד דמות של רועה מיתי, מאבותיה של שירת הרועים. כיוון שהיה מסור למוזות יותר מאשר לעדר שבהשגחתו, כלא אותו בעל העדר בארון עץ, באומרו שאם כך שתדאגנה המוזות למחייתו. המוזות שלחו לו דבורים שהזינו אותו בדבש לכל תקופת הכליאה. המיתוס מחדד מאוד את הזיקה בין הזנה להשראה, העומדת ביסוד האידיליה כולה.

אתה הוא שידעת את האשר הזה!
היית כלוא בתבה, נזון מחלת דבש,
מרצה שנה תמימה של אביבים!
לו רק היית בין החיים גם בימי שלי!
כי אז הייתי רועה עמה בהרים את עזיך היפות,
מאזין לקולך כשאתה מסלסל בשיר
שרוע בצלם של אלון או ארן, קומאטס האלהי!

כה אמר ונשתתק. ואלו אני בתורי אמרתי:
"ליקידס ידידי, כשהייתי בהרים, גם אותי
למדו הנימפות שירי רועים יפים, רבים ושונים
שתהלתם הגיעה עד לכסאו של זוס.
אבל השיר הזה שאני מבקש להעניק לך
עולה על כלם. ואתה, הטה לי
אזן, כיאה לחביב המוזות!

מן הסתם התעטשו ילדי ארוס לכבוד סימיכידס המסכן:¹⁵
כאהב העזים את המעין, כן אוהב הוא את מירתו!
אבל אראטוס היקר באנשים, תשוקתו שלו
האציל בגברים, שכאשר הוא מנגן בנבל
גם אפולון מן החצובה במקדשו יקשיב –
אריסטיס הוא היודע כי אראטוס
יוקד עד עצמותיו באהבה.

הו פאן, מושל המישור הנחמד של הומולה!
עשה שיבוא אל זרועותי היקרות בלא שנקרא!
בין שהוא פיליגוס הענג או אחר.
עשה זאת, פאן, ונערי ארקדיה לא יצליפו
בגבעולי חצב על שכמך וצלעותיה, באין להם בשר לסעד.¹⁶
אבל אם תמאן, שתעקץ בכל גופך
ולא תחדל להתגרד בצפרניים; ושתהיה מטתך סרפדים!
שתתגלגל בעצומו של חרף אל הררי תרקיה

15 התעטשות – סימן למזל.

16 טקסים שנועדו לשכנוע האל באמצעות איומים ולחץ פיזי.

לִיד נְהַר הַבְּרוּס שְׁמֵת־פֶּתֶל אֶל יִרְכְּתִי צָפוֹן
וּבְקִיץ תִּרְעָה אֶת עֲדְרֶיהָ בְּקִצּוֹי אֲרָצָם שֶׁל הָאֲתִיּוֹפִים
לְרַגְלֵי הַצּוֹק שֶׁל סֻלְעֵי בְּלִמְיָה, מִשָּׁם אֵין רוֹאִים עוֹד אֶת נְהַר הַנִּילוֹס!

וְאַתֶּם יְלָדֵי אֲרוֹס וְרָדִים כְּתַפּוּחַ,
נָא עֲזְבוּ אֶת כְּרִי הַמְרֻעָה הַנְּעִימִים שֶׁל הַיֵּאֲטִים
וּבִיבְלִיס, וְאֶת הַר אוֹיִקְאוּס, מוֹשְׁבַּה הַתְּלוּל שֶׁל דִּיוֹנָה הַזֹּהֶבָה,
וְקַלְעוּ חֲצִיכֶם אֶל פִּילִינוֹס הַנְּחָשֶׁק,
קַלְעוּ בּוֹ, כִּי גַם עַל יְדִידֵי לֹא חָס הַבִּישׁ-גָּד.

בְּאַמְתָּ, הוּא בְּשֵׁל יוֹתֵר מֵאַגָּס,
וְכָל הַנְּשִׁים לוֹ תֵאמְרָנָה: 'פִּילִינוֹס, אָבוֹי,
פְּרַחֶה הַנָּאָה כְּבַר חוֹלֶף וְעוֹבֵר!
הִבָּה אִפּוֹא וְנַחְדֵּל, אֲרֵאטוֹס, עַל סֶף דִּלְתוֹ לְשִׁמּוֹר,
וְאֶת רַגְלֵינוּ לֹא עוֹד נִכְתַּת לְשָׁם.
הַנַּח לְמִישֵׁהוּ אַחַר עִם שַׁחַר לְקָרִיאַת הַתְּרַנָּגוֹל
לְהַתְּחַלֵּחַל, הַנַּח לְמוֹלוֹן שִׁיֶּסֶפֶג אֶת הַמְּכוֹת.¹⁷
וְאֵלוֹ אָנוּ – מִי יִתֵּן לָנוּ שְׁלוֹת הַנֶּפֶשׁ,
וְהַלּוֹאֵי שְׁמִכְשֵׁפָה זְקֵנָה תִּירַק¹⁸
וּתְגַרֵּשׁ מֵעַל פְּנֵינוּ כָּל מַדּוּה וְצַעַר.

כֶּף דְּבַרְתִּי, וְהוּא כְּקֶדֶם מִצְטַחֵק בְּנַעַם
נִתֵּן לִי אֶת מִטְהוֹ כְּמַתַּת פְּרֻדָּה בְּשֵׁם הַמּוֹזוֹת.
הוּא נִפְנָה לְשִׁמְאָלוֹ, אֶל הַדֶּרֶךְ
הַמּוֹלִיכָה לְפִיקְסָה, וְאֵלוֹ אֲנֹכִי
וְאוֹקְרִיטוֹס וְאַמִּינֵטֶס קְטִינָא הַנָּאוֹה
פְּנִינוּ אֶל חוֹת פְּרִסִידְמוֹס וּבְחֻדָּה
שָׁם הַשְׁתַּרְעֵנוּ בִּיצוּעִים רַכִּים וְנְעִימִים
בִּינוֹת לְעֵלֵי גֶפֶן צְעִירִים.
מֵעַל לְרֵאשֵׁינוּ עֲצֵי לְבָנָה הַתְּנוּדָדוּ
וּבּוֹקִיצוֹת, סְמוּךְ לָהֶם הָמוֹ הַמִּים
הַקְּדוּשִׁים הַמְּפַכִּים מִמְּעַרַת הַנִּימְפוֹת.

17 השם אינו מוכר. ככל הנראה מתאבק.

18 יריקה – אקט מאגי לגירוש מזל רע ("טפו טפו טפו").

בָּרַב עֶסֶק פִּטְפֹּטוֹ צְרָצְרִים שְׁחוּמִים
 בְּיָנוּת לְעַנְפִּים הַמְצָלִים, וּמְרוּחֵק, בְּסִבֵּךְ הַקּוֹצְנִי,
 נִשְׁמַע קְרָקוֹר שֶׁל צְפָרְדְּעֵי עֲצִים.
 פְּרוֹשׁ וְעִפְרוֹנֵי נָתְנוּ קוֹלָם בְּשִׁיר, יוֹנָה הַמֵּתָה,
 וְסָבִיב עֵינֹת הַמַּיִם חָגוּ דְבוּרִים זֶה־בְּהַבּוֹת.
 בְּכֹל הָיָה נִיחּוּחַ שֶׁל יָמֵי קְצִיר וּבִשָּׁם שֶׁל קְטִיף.
 אֲגָסִים נִעְרְמוּ לְמַרְגְּלוֹתֵינוּ, וּלְצַדְנוּ
 הַתְּגוּלָּלוֹ תַפּוּחִים בְּשִׁפְעוֹ. וּמַעֲמָס
 שְׁזִיפִים עֲנִפֵי עֲצִים כָּרְעוּ לְאַרְץ.
 שְׁבַרְנוּ חוֹתָם בֶּן אַרְבַּע שָׁנִים עַל פִּיהַּ שֶׁל כַּד יֵין,
 וְאַתָּן, מוּזוֹת בְּנוֹת קַסְטִלְיָה, שׁוֹכְנוֹת בְּמַתְלוּלֵי פְּרָנְסוֹס,
 הָאֵם זֶה הַמִּשְׁקָה שְׁחִירוֹן הַזָּקֵן הַגִּישׁ
 לְהַרְקֵלְס בְּמַעֲרַת הַסְּלַע שְׁבִפּוֹלוֹס?¹⁹
 וּפּוֹלִיפְמוֹס הָעֵז, שְׁרָעָה אֶת צֶאֱנוּ בְּאַנְאֵפּוֹס
 וַיִּדְּהָ הַרְרִים בְּסַפִּינּוֹת, הָאֵם זֶהוּ
 הַנְּקָטֵר שְׁלָגָם, כְּשֶׁרָקַד עַל יַד מְאוּרְתּוֹ?²⁰
 הִזֵּה הַמִּשְׁקָה שְׁאַתָּן, הַנִּימְפוֹת, הַקְּרִתָּן
 מִן הַמַּעֲיָן שְׁאַצֵּל בְּמַת דְּמָטֵר בְּגֶרֶן?
 לוֹ אֲזֹכָה שׁוּב לְתַקְעַ קְלִשׁוֹן בְּעֶרְמַת
 הַתְּבוּאָה שֶׁל דְּמָטֵר, כְּשׁוֹ מְחִיקֶת
 וּבִידָה הָאֲחַת שְׁבָלִים וּפְרָגִים בְּשִׁנְיָה...

19 חירון – קנטאור חכם, רופא ומחנכם של הגיבורים הגדולים. כאשר הרקלס ביקר במערתו הוא השתכר ופגע בו בשוגג בחץ מורעל.

20 פוליפמוס הוא הקיקלופ מן האודיסיאה. הוא השתכר מן היין שהגיש לו אודיסיאוס, והדבר אפשר לאודיסיאוס לנקר את עינו. כשאודיסיאוס ברח בספינתו הוא יידה בה סלעים גדולים.

הורטיוס

אַרס פואטיקה

קטעים נבחרים

מלטינית: יואב גלבוע

קוֹינְטוּס הוֹרְטִיוּס פֶּלְקוּס הוא משורר רומאי שנולד בדרום איטליה בשנת 65 לפני הספירה ומת ברומא בשנת 8 לפני הספירה. מן המעט שידוע על חייו אנו יודעים שחי חיי עוני, אך גם זכה להשכלה גבוהה ויוקרתית שבמסגרתה העמיק רבות בפילוסופיה ובספרות היוונית. בשנת 44 לפני הספירה, בגיל 21, מצא עצמו הורטיוס בשורותיו של בְּרוּטוּס בזמן מלחמת האזרחים שהתחוללה ברומא. על מילוי תפקידו זכה להכרה ולתארים בעלי כבוד. לבסוף, בנפול ברוטוס והתאבדותו, הצליח הורטיוס להימלט. בשוּבו לרומא מצא משרה כפקיד אוצר. בתקופה זו התיידד עם כמה ממשורריה הגדולים של רומא, ובהם וְרְגִילִיוּס, והם הכירו אותו לפטרון הידוע מִיְקָנְס, מקורבו ויעצו של הקיסר אוֹגוּסְטוּס. מייקנס צירף את הורטיוס לחוג המשוררים שהקיפו אותו. הקיסר אוגוסטוס אף הוא התרשם עמוקות מכשרונו של הורטיוס, והעניק לו את הכבוד לחבר את שיר היובל לכבוד חגיגות המאה שנערכו בשנת 17 לפני הספירה.

ארס פואטיקה (מילולית: "אומנות השירה") הוא השם המיוחס בימינו למסתו השירית של הורטיוס אשר מופיעה באחד מספרי איגרותיו, ובה הוא פונה אל בניו של איש בשם פִּיסוּ. הורטיוס שוטח ביצירה זו את משנתו בנוגע לעשייה נכונה של המלאכה השירית. "ארס פואטיקה" כתובה במקורה במשקל הקרוי הֶקְסַמֶטֶר דְּקֵטִילִי, המורכב משש יחידות מטריות – על פי רוב חמש הראשונות תהיינה דְּקֵטִיל (הברה ארוכה ואחריה שתיים קצרות), ויחידה אחרונה שהיא סְפּוֹנְדִיאֹס (שתי הברות ארוכות). תרגום לעברית לאיגרותיו של הורטיוס, במשקל ההקסמטר הדקטילי המקורי, ראה אור בתרגומה של רחל בירנבאום. התרגום שלפניכם לא נוקט את המשקל האמור, כי אם נע בגמישות ריתמית בין טור לטור. בחירה זו נובעת מתוך הכרה בחוסר הטבעיות של המשקל האֶפִי בשפה העברית השגורה, ומתוך תחושה כי הבחירה בחופש המשקלי מגלה את גדולתו של הורטיוס כמשורר בעל התכונות שכה מזוהות עמו. אנו מביאים פה קטעים נבחרים מהיצירה.

לו יבקש ציר לחבר צואר של סוס
 לראש אשה, להוסיף נוצות צבעוניות
 לאיברים שלקטו מכל עבר, כך שלדג
 מכער תשלם עלמה נאה כחלק עליון,
 הו חברים, התעצרו צחוקכם כשתפגשו במחזה?
 האמינו בני פיסו, שידמה ליצירה הנלווה הזאת
 ספר, שמרפיכיו, כמו חלומות של חולה,
 יעצבו לריק, כך שמכף רגל ועד ראש לא יביעו
 צורה אחידה. אומרים, "לצירים ולמשוררים תמיד היתה
 היכלת המצדקת להעז פאות נפשים",
 ואנחנו יודעים, ומבקשים את הזכות הזאת, ונותנים בחזרה.
 אך אל יזדונו חיות פרא עם חיות מביתות, ואל
 יאחו נחשים עם צפרים, נמרים עם כבשים. [...]

מרביתנו המשוררים, מורינו וצעירים הראויים למורינו,
 מרמים למראה האמת – אני מתאמץ לקצר,
 ואני נעשה בלתי מוכן; מי ששואף לדברים מלטשים,
 העצמה והחיות נוטשות אותו; המתמר לנשגבות נעשה נפוח,
 הנדרך בהחמרה ובפחד ממהומה, זוחל על הרצפה,
 והוא אשר בקש לגנון נושא אחד, הפלא ופלא
 ציר דולפין ביערות, חזיר בר על גבי גלים –
 המלטות מאשמה מובילה לחרפה, אם היא נעשית בלא תבונה.
 ליד בית הספר של אימיליוס, נפח רדוד
 יפסל ויחשף בברונזה צפרנים ושערות רכות.
 הוא נכשל במלאכתו, כי להרכיב את השלם לא ידע.
 ואני לא אבקש להיות כמותו, אם שואף אני לשלמות,
 כשם שלא ארצה להערץ בשל עינים שחרות
 ושער שחר, בעודי חי עם אף עקם.
 אתם הפותבים, בחרו עבורכם את החמר ההולם
 לכחכם והרהרו ממשכות מה כתפיקם תסרבנה לשאת,
 ובמה תהיינה חזקות. זה אשר בוחר את הנושא
 בהתאם ליכולותיו, לא תטש אותו הרהיטות ולא הסדר הבורר.
 אם אני טועה, המצינות והחן של הסדר יהיו בזאת –
 להגיד תכף ומיד את הדברים שחייבים להאמר תכף ומיד

ולדחות דברים רבים לעת עתה, ולהניחם בצד.
שיאהב כה, שייבוז כה, היוצר של השיר המבטח. [...]

כפי שיערות מתחלפים דרך עליהם במרוצת השנים –
הראשונים נושרים. כה עובר זמנו של דור המלים הישן,
וכטקס הנעורים פורחות מלים שנולדו זה עתה ומשתלטות.
אנחנו מכרחים למות, אנחנו ומעשינו. כה גם הים שהתר
אל תוך היבשה וסוכך על ספינותינו מרוחות הצפון –
מעשה מלכים. כה גם בציה עקרה, שהיכלה זמן רב
במשוטי סירות, מזינה עתה ערים שכנות וחשה בכבד המחרשות
וכה גם נהר ששנה את מסלולו עוין התבואות
ונעשה למוד דרך יותר טובה. מעשים אנושיים ידעו את סופם
ולא לנצח כבודן של המלים וחשיבותן המשגשגת יעמדו.
מלים רבות תולדנה מחדש, אלה שכבר מתו ותמתנה,
אלה שעתה הן בתהלתן, אם ירצה בכך הדובר –
והרי שבידו ההחלטה, הסמכות ומסממת הדבור. [...]

שירה היא כמו ציור – חלק ישבה אותה אם תעמד קרוב
וחלק יעשה זאת אם תעמד במרחק.
האחד אוהב את החשך, והשני מבקש אור יום –
זה שאינו חושש מלהב המבקר.
האחד מענג פעם אחת, והשני יענג עשר פעמים, ואף יותר.
הוא גדול הצעירים, אף שחונכת בקול אביו
לדרך הישר, ואף שיש לה גם מחשבה עצמית, הקשב לדברי אלה,
וזכר – בתחומים מסוימים בינוניות היא נסבלת,
ובקלות יכולה להסלח. משפטן או עורך דין בינוני
עומד בפער משמעותי ממסלה הרהוט,
ואין הבנתו רבה כשל קסקליוס אולוס,
אולם עדין הוא בעל ערך. למשוררים לא התירו להיות בינוניים,
לא בני האדם, לא האלים ולא במות הפרסום.
כמו שמנגינה בלתי מאוזנת, בשם מרכז
ופרג בצפוי דבש סרדינאי פוגמים בסעדות מהנות –
שהרי סעדה נערכת יפי גם בלי זועות שכאלה –
כה גם שיר טרי שנכתב לענוג הנפשיות,
מדדרר אל תהום אם חרג ולו במעט מהפסגה.

מי שאינו יודע לשחק, שומר מרחק מהמגרש של הגדולים
והובבן לא יתחרה במשחקי כדור, דסקוס וחשוק,
שְמָא הַקְהֵל הַצָּפוּף סָבִיב יִפְרֵץ בְּצַחוּק חֶסֶר מַעְצוּרִים.
ורק מי שלא יודע לכתב שורות מעז בכל זאת. והרי מדוע לא?
חפשי בן־חפשי, ומעל לכל גם מדשן במלוא ההון
ההולם למעמד הפרשים, נטול כל רֵבב.
ואתה, לא תגיד ולא תעשה דבר בנגוד לרצון מינורה.
כך עליך לשפט, זהו שקול הדעת. אם אי פעם
בכל זאת תכתב משהו, הביאו אל האזנים של מיקוס המבקר
ושל אביך ושלי, ומשך תשע שנים יצנע
בביתך על גבי גליונות קלף ערוכים. מה שלא פרסמת
אפשר יהיה למחק, אך קול ששחרר לא נתן להשיבו. [...]

האם שיר מברך הוא תולדה של כשרון או שְמָא של מימנות?
זאת השאלה שנשאלה, ואני לא רואה מה מועילה למדנות
נטולת כשרון שופע, ומה מועיל כשרון בלתי מְלֻטֵשׁ.
כך הבט אחד תלוי בחזקו של האחר, ובא עמו בבִּרְיִת.
מי שחושק לגעת בפסגה הנכספת בערָגָה
סבל והתאמן רבות כִּילָד, הזיע ורעד,
נמנע מתענוגות ויין. החלילן שמתחרה בנגינה
במשחקים הפיזיים, קדם לכן למד בפחד ממורו.

זהו נרקיס הראוי גם לאהוב באמת

מלטינית: עדו ניצן²¹

פנטאדיוס הוא משורר לטיני שחי ככל הנראה במאה השלישית או הרביעית לספירה. מעבודתו נשתמרו שלוש אלגיות ושלוש אפיגרמות. לפניכם אלגיה אחת ואפיגרמה אחת מפרי עטו.

נרקיס

זֶהוּ הָאִישׁ שֶׁהִפְרִיזוּ כֹּה לְבִטָּח בְּגַל וּבְמִים,
זֶהוּ נִרְקִיס הָרְאוּי גַּם לְאַהֵב בְּאַמֶּת.
כָּאֵן הוּא עוֹלָה – נָא רְאוּ – מִן הַבֶּץ הָרֵטֵב לְגְדוֹת נַחַל,
שֶׁב וּמְקַנָּה הוּא לְחִזוֹת שׁוֹב בְּמִימֵי אֲבָדָנוּ.²²

21 המתרגם מודה לפרופ' עמינדב דיקמן על עזרתו ועל הדרכתו הנאמנה.

22 על פי המיתולוגיה היוונית, נרקיסוס התאהב בבנותיו וטבע באגם. לאחר מותו הוא שב והתגלגל בפרח הנרקיס, הצומח ליד מקורות מים.

עם בוא האביב

נֶס לֹ הַחֶרֶף, אַחוּשׁ, עֵת זְפִירוּס מַחִיָּה אֶת הָאָרֶץ
אֲוֹרוּס מַחֵם כְּבֹר גְּשָׁמִים: ²³ נֶס לֹ הַחֶרֶף, אַחוּשׁ.
כָּל הַשָּׂדוֹת מְנִיבִים, אַחוּזָה אֲדָמָה בְּחֵם שְׁמֵשׁ:
שָׁלַל נִצְנִים חֲדָשִׁים כָּל הַשָּׂדוֹת מְנִיבִים.
יַעַר יָרֵק מִתְרַחֵב, הָעֵלִים עַל הָעֵץ כַּעֲטָרָת;
בְּעִמְקֵים מוֹאָרִים יַעַר יָרֵק מִתְרַחֵב.
כְּבֹר פִּילוֹמְלָה נוֹהָה; קוֹל אִם־אֵטִיס בּוֹכָה, הַמַּחְלָלָת,
²⁴ שִׁיר עַל רֹאשׁ בְּנָה עַל הַטֵּס כְּבֹר פִּילוֹמְלָה נוֹהָה.
זֶרֶם שׁוֹצֵף מִן הָהָר טֵס מֵעַל חֲלוּקִיו שֶׁל הַנַּחַל.
קוֹל בְּמִרְחָב מְהֵדֵהד זֶרֶם שׁוֹצֵף מִן הָהָר.
קִשְׁת פְּרָחִים אֵינ־מִסְפֵּר מְקִשְׁטָת אֶת הַבֵּל פִּי אֲאוּס. ²⁵
כָּל עֵמֶק טִמְפָּה ²⁶ בְּשׁוּם קִשְׁת פְּרָחִים אֵינ־מִסְפֵּר.
מִמְעָרוֹת תַּעֲלֶה גְעִית הַבְּקָר שְׁבַעֲמָק,
צִלִּיל הַמַּחְזֹר מִפְּסָגוֹת, מִמְעָרוֹת יַעֲלֶה.
גִּפְּן נִמְלָאת בְּתִירוּשׁ עַל בְּדֵי עֵץ שָׁכֵן מִתְלַפֶּפֶת,
בֵּין נְשׂוּאֵי עֲלֵעֵלִים גִּפְּן נִמְלָאת בְּתִירוּשׁ;
בֵּץ תִּמְרָח עַל הַגַּג הַסְּנוּנִית הַמְצִיֶּצֶת עִם שַׁחַר,
עֵת הִיא בּוֹנֶה אֶת קִנָּה, בֵּץ תִּמְרָח עַל הַגַּג.
תַּחַת עֵץ דָּלֵב יָרֵק הַשָּׁנָה בְּצִלוֹ מְעַנְגָת,
שָׁם יִשְׁוֹרוּ גַם זֵרִים, תַּחַת עֵץ דָּלֵב יָרֵק.
גַּם הַמִּיתָה אֲזוֹ תִמְתַּק, עֵת נִגְלַל חוּט גּוֹרֵל עַל הַפֶּלֶךְ,
בֵּין הַזְּרוּעוֹת הַחוּבְּקוֹת גַּם הַמִּיתָה אֲזוֹ תִמְתַּק!

23 במיתולוגיה היוונית זפירוס הוא אל הרוח המערבית ואורוס הוא אל הרוח המזרחית.

24 על פי המיתוס, פרוקנה ופילומלה היו בנות המלך פנדיון. טראוס בן ארס מלך תרקיה נשא את פרוקנה לאישה, והיא ילדה לו את איטיס. לאחר זמן התאהב טראוס באחותה של אשתו, פילומלה, ואנס אותה. כנקמה על כך בישלה פרוקנה לטראוס את בנם איטיס למאכל. כאשר התגלה המעשה לטראוס הוא יצא לרדוף אחר שתי האחיות, וכדי להצילן הפכו האלים את פרוקנה לסנונית, את פילומלה לזמיר המקונן "איטיס, איטיס" ואת טראוס לדוכיפת. על פי גרסה אחרת של המיתוס, איטיס הוא דווקא בנה של פילומלה.

25 אאוס היא אלת השחר במיתולוגיה היוונית.

26 עמק הנמצא בצפון תסאליה שביוון. העמק התפרסם כמקום משכנם של אפולו והמוזות.

ליל השימורים לוונוס

מלטינית: אסף ברטוב

שיר זה, שבבירור נועד להיות מושר עם לחן, הגיע לידינו בלי פרטים על מחברו או נסיבות חיבורו, והוא מתוארך למאה השנייה עד החמישית לספירה. משמו (במקור הלטיני: *Pervigilium Veneris*) אנו למדים שהוא מיועד לחגיגות עבור האלה ונוס, אלת האהבה והיופי הרומית (המקבילה לאפרודיטה היוונית). טיבן ומועדן של החגיגות הללו אף הוא אינו ברור די הצורך, אך מן הטקסט ברור שהשיר חוגג את בוא האביב, ויש יסוד להניח שהחג נחוג אי-שם בין סוף מארס לסוף אפריל. החג כלל ליל שימורים – כלומר לילה של חגיגה, שירה וטיול בחורשות, ללא שינה. השיר שקול במשקל הטעמות ולא במשקל הכמותי האופייני לרוב שירת יוון ורומא מהעת הקלאסית. הוא שקול בטטרמטר טרוכאי קטלקטי (ארבע רגליים של טרוכאים – הברה מוטעמת ואחריה הברה לא מוטעמת – ואז ארבעה טרוכאים נוספים שהאחרון שבהם קטום, כלומר מכיל רק הברה מוטעמת). התרגום מוקדש לנטאשה.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.
מתנגן אביב חדש כבר, באביב עולם נולד,
עת כלולות לבני כנף היא, באביב חזר נרצה,
בין צלי עצים, בבקר, המזונות אהבות
תלפף, תוריק בתינו, ותשרגם בהדסים;
ונוס תחוקק בבקר, ישובה על כס נשא.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

אז מדם שפוף של מעלה²⁷, מסביב הקציף היים,
בין סוסים הולכים על שתים ובינות קהל כחול,
הוא הוליד את ונוס, צפה, ממערבלת הנכרת.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

היא את השנה צובעת, מסגילה בנצנים,
היא חולצת שד לארץ, כשפאבוניוס²⁸ מנשב,
אל חיקו החם של תלם, היא הנוצצה מטל,
טל יליד אור הלילה, היא זורה הלח הדק.
שורו, איה דמעה רועדת, משקלה עוד יעקרה:
טיפ־טפה בולמת צנח, מתפדררת הקטנה.

שורו, איה סגלי תפרכת בזכותה גלו צניעות:
זה הלח אשר בלילה, כוכבים הס מזילים!
נצנים נגלים עם שחר, טל מפשיל את גלימתם.
צו עם שחר לה לורד: "הנשא לבתולה!"
כי מדם־קיפרוס²⁹ נוצרה היא, גם מאמור³⁰ בנשיקה,
מעפר סגל, ורוח, מנצן, מהם נולדה.
להט סמק החבוי בה, מכסה היום פדת,
לא תבוש המארסת, לחשף אותו מחר.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

27 זכרותו של אורנוס שנכרתה בידי בנו קרונוס והושלכה אל הים ליד קפריסין. על אורנוס, אל מן הדור הראשון (הקודם לטיטאנים) שמגלם את השמים, מסופר שהזדווג עם גאיה (האדמה) ללא הרף, ולא אפשר לילדיהם או לכל חיים אחרים מקום מחיה בינו לבין האדמה. גאיה ביקשה מילדיה, שאותם השליך אורנוס לטרוס (אזור לא מוגדר בבטן האדמה, שבו לימים נכלאו הטיטאנים), שיעזרו לה לרסן את תאוותו של אורנוס, וקרונוס היה היחיד מצאצאיה שנענה לבקשתה. הוא קם על אביו וסירסו. אז התרחק אורנוס מגופה של גאיה, וכך נוצר התווך בין השמים לאדמה, והתאפשרו חיים אחרים על הארץ.

28 אלוהות רוח רומית. מקושר לצמחים ופרחים, בדומה לזפירוס היווני. מבשר את האביב.

29 היא קפריסין, מקום הולדתה של ונוס לפי המסורת היוונית־רומית.

30 שם לאל האהבה הערטיילאי, לעתים נבדל מקופידון ולעתים מזוהה עמו. כאן הכוונה לישות הקדומה, כאחד ממולדיה של ונוס. בהמשך השיר תהא התייחסות מפורשת לאמור בדמות מופרת יותר, זו של קופידון נושא הקשת, והוא בנה של ונוס, לא מולידה.

היא פלות צוֹתָה לְלַכֵּת אֶל חֲרֻשַׁת הַהֲדָסִים:
בְּנֵה³¹ צוֹעֵד עִם הַבְּנוֹת, אַךְ הַנִּתֵּן לְהֶאֱמִין שֶׁ
אָמור מִמְּלֹאכְתּוֹ בָּטֵל הוּא, אִם תִּצְיֹ עוֹדִם עִמּוֹ?
הֲלֹאָה, עֲלָמוֹת; שׁוֹבֵת הוּא, אָמור אֶת נִשְׁקוֹ שְׁמַט.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

נִצְטוּהָ לְצַעֵד בְּלִי נִשְׁק, בְּעִירִם צוּהָ לְצַעֵד,
לֹא יוֹכֵל הַזֶּקֶק בְּקוֹשֶׁת, לֹא בַחֲץ וְלֹא בְּאֵשׁ.
אֶךְ הַזְהָרוּ, בְּנוֹתֵינוּ, כִּי יִפֶּה הוּא קוֹפִידוֹן:
גַּם כְּשִׁבְעִירִם צוֹעֵד הוּא, אָמור מְזִין הֵיטֵב.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

וְנוֹס בְּתוֹלוֹת שׁוֹלְחַת, לָךְ שׁוֹת בְּתַמְתָּן.
רַק דְּבַר אֶחָד, בְּת־דְלוֹס³², נְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ: פְּרָשִׁי,
אֶל בְּדֵם קָרְבֵן הַפָּרָא, תִּגְאָל זֶה הַחֲרָשָׁה.
בְּעִצְמָה³³ הִיְתָה פּוֹצְרַת, לוֹ יִכְלֶה לְצַנִּיעוֹתָה,
כִּי רִצְתָה הִיא שְׁתַּבּוֹאִי, לוֹ יָאָה זֶה לְבַתּוֹלָה.
לְהַקּוֹת הֵיית רוֹאָה אֲזוֹ, בְּשִׁלְשָׁה לֵילוֹת פְּרוּעִים
לְהַמּוֹן אָדָם חֲבָרוֹ, צוֹעֵדִים בְּחֲרָשְׁתָּה,
בֵּין פְּרָחִים שְׁזוּרִים לְכַתֵּר, בֵּין סְכוֹת עוֹטוֹת הַדָּס.
לֹא יַחְסְרוּ בְּכַוֹס³⁴, קָרִס³⁵, וְלֹא אֶל הַמְּשׁוֹרְרִים³⁶.
כָּל הַלֵּילָה שְׁמוּרִים הוּא, בְּזַמְרָה נִרְחִיק שָׁנָה:
וְנוֹס לוֹ תִּמְשַׁל בְּיַעַר! אֶת, בְּת־דְלוֹס, נָא פְּרָשִׁי.

לוֹ יֵאָהֵב שְׁלֹא אָהֵב עוֹד; שְׁאָהֵב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהֵב.

- 31 הלא הוא אָמור הנער, היורה חֲצִי אהבה.
32 כינוי לדיאנה, אלת היער והצייד הרומית, שעליה סופר שנולדה באי היווני דְלוֹס. היא הנמענת בבית זה.
33 הכוונה לזונוס.
34 שמו הרומי של אל היין, ההילולה, הטירוף והתיאטרון. מכונה גם "המשחרר".
35 אלת התבואה והפריין הרומית.
36 הלא הוא אפולו.

ונוס כס משפט הקימה, לו עטרה מהיבלה³⁷ זר;
 שם, נשאת, תגזר צויה, מלוה בבנות החן³⁸.
 היבלה, נא צמחי פרחיה, הם תנובת כל השנה
 היבלה, כסות פרחים פרשי נא, כשדה אטנה רחבה.
 הנה באו בנות כפרינו, הנה בנות מעינות
 תושבות גבעה ויער, הנה אף שוכנות הרים.
 על כלם צותה רב קשב אם הנער המכנף
 לנערות צותה – באמור אל תשמנה מבטחן.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

לו תוריק, תצל צמרת, בתפרחת צעירה³⁹.
 נחגג מחר היום בו אתר⁴⁰ נשואין קשר,
 אף את השנה רקע, בידו עבי אביב:
 אז כגשם בא עליה⁴¹, בחיקה הכל-מזין,
 מנו בא מזון בשפע, פרי האם העצומה.
 היא בלב מושלת פנימה, ברוחה הממלאה
 הן ורידים והן השכל, מחוללת עז נסתה,
 דרך ארץ ושמים, דרך ים קבעה נתיב
 דרך פוריות בוטחת, כך הורשה לעולם
 אף צותה עליו לשמע, ידע על דרכי פריון.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

37 עיר בסיציליה, שנודעה בייצור דבש מפרחי בר. כס המשפט עטור פרחים כאלה.

38 שלוש האלות המשניות המכוננות גראטיות (ובהגייה לטינית מאוחרת יותר: גראציות). הן מתוארות כבנות לווייתה של ונוס, ומאצילות השראה וחן על בני האדם, בדומה למוזות. פולחן התרכו סביב חורשות ונחלים.

39 שורה תלושה זו היא רק אחת השורות המפוקפקות בטקסט המשובש שהגיע לידינו. החוקרים חלוקים בדעותיהם לגבי הסידור הנכון של השיר.

40 ישות אלוהית עמומה מן הדור הראשון (הקודם לטיטאנים) הקשורה לשמים ולאוויר הגבוה (להבדיל מהאוויר ה"רגיל" שבני האדם נושמים).

41 המקורות היווניים מתארים שני זיווגים לאתר: הראשון עם המרה (יום), והשני עם גאיה (האדמה). כאן מתואר זיווג עם אלה בלי לנקוב בשמה. התיאורים מתאימים לגאיה, האדמה, אך תיתכן כאן גם קריאה שלפיה המשורר מתכוון לונוס.

פְּרִי בְטֶנֶה, עֲלִית טְרוּיָאנִים, הִיא לְרוּמָאִים הַפְּכָה:
הִיא לְבִנָּה אֶת בֵּת לְאוּרְנָטוּס⁴², הָעֵנִיקָה כְּכֹלָה,
אִז אֶת בְּתוּלַת הַקְּדִישׁ, הָעֵנִיקָה הִיא לְמָאָרְס,⁴³
הִיא אַף נְשׂוּאָיִם סְבִינִים⁴⁴, לְבִנֵי רוּמוּלוּס עֶרְכָּה,
כֶּף מְרַמְנִים וְקוּרִיטִים⁴⁵, עַד לְאַחֲרוֹנֵי הַדּוֹר,
הִיא נְתָנָה גַם אִם גַּם נְכַד, (הוּא קִיסָר) לְמִסְד⁴⁶.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

ענג מעבר שדוּתֵינוּ; כֹּל הַכֶּפֶר בְּנוּס חֶשׁ;
אָמור בְּעֶצְמוֹ, בֶּן וְנוּס, הֵן בְּכֶפֶר נוֹלַד, סוּבְרִים.
הִיא אֶל חֵיק אוֹתוֹ הַרִימָה, שֶׁם מְשַׁשְׁדָּה בְּרָאוּ.
בְּנִשְׁיָקוֹת פְּרָחִים אֶת נַעַר זֶה הַזֵּינָה בְּרֻכּוֹת.

לו יאהב שלא אהב עוד; שאהב כבר, שוב יאהב.

- 42 לאורנטוס היא הבירה העתיקה של הלאטינים, השוכנת במישור החוף של לאטיום, כ-15 ק"מ ממרכז רומא. לפי האגדה הרומית, הגיבור הטרויאני איינאס, בנם של נסיך טרויה אנכיסס ושל ונוס, הגיע ללאטיום והתקבל בברכה על-ידי לאטינוס, מלך הלאטינים, ואף זכה ביד בתו, לוויניה, והפך למלך הלאטינים לאחר לאטינוס. לוויניה זו היא "בת לאורנטוס" כאן.
- 43 המשורר מונה זיווג חריג נוסף באגדת הולדת רומא, כמסופר אצל ההיסטוריון טיטוס ליוויוס: רָאָה סילביה, בתו של נומיטור, מלך העיר אלבה לונגה, אולצה להתקדש כבתולה במקדש וְסָטָה (אלת האח, הבית והמשפחה). לאחר שאחיו הצעיר אמוליוס השתלט על כס המלוכה בכוח הזרוע. על אף נדר הבתולין הרתה רָאָה סילביה תאומים, וטענה שהרתה למארס, אל המלחמה. משנולדו, ציווה אמוליוס להרוג את התאומים, אך העבד שנשלח לבצע זאת ריחם עליהם והותירם שטים על נהר הטיבר, אשר עלה על גדותיו והותירם על גדת הנהר, שם אספה אותם לחיקה זאבה שפולה וגידלה אותם. התאומים, רְמוּס וְרוּמוּלוּס, גדלו והנהיגו קבוצת אנשים, ולימים יסדו את רומא.
- 44 רמז לפרק נוסף באגדה, מעשה חטיפת הנשים הסאביניות: רומולוס ואנשיו נזקקו לנשים כדי להקים משפחות ולהתבסס בעיר החדשה שהקימו. לאחר שניסו לכרות בריתות נישואין עם עמים שכנים, בהם הסאבינים, לשווא, החליטו לחטוף נשים בערמה: רומולוס הכריז על חג גדול והזמין את כל עמי הסביבה, ובמהלך החגיגות נתן אות לאנשיו, אשר בבת אחת חטפו את נשות הסאבינים ואיימו על הגברים הסאבינים בנשק. לאחר המעשה השיא רומולוס את הנשים לגברים רומאיים, ואף הבטיח להן זכויות מפליגות ביחס לתקופה, כגון הזכות להיות בעלות רכוש. לפי האגדה, עם הזמן סלחו הסאביניות על חטיפתן, ושיתפו פעולה עם הרומאים. לימים התאגדו הסאבינים ותקפו את רומא, ואף הצליחו לכבוש את המבצר בראש הגבעה הקפיטולינית. ניטש קרב מור, עד שהנשים הסאביניות רצו אל תוך שדה הקרב והפצירו בשני הצדדים לחדול מן ההרג "שלא להותירנו יתומות ואלמנות", ובהשפעתן נכרתה ברית שלום.
- 45 הרמנים היו אחד משלושת השבטים שלהם חילק רומולוס את הרומאים לאחר השלום עם טאטיוס. קוּרִיטִים הוא כינוי עתיק לאזרחי רומא, על שם האל הקדום קוּרִינּוּס. הכוונה כאן לדור המייסדים, הרמנים והראשונים להיקרא קוּרִיטִים.
- 46 המשורר קושר את עיקר תולדות רומא, מן האגדה הקדומה עד וכולל שיאה, כבר בעת ההיסטורית – הקיסר – בכשר סיבתי ישיר למושא ההלל בשיר, ונוס.

תַּחַת שֵׁיחַ אַחִירְתֶּם מִתְרוֹחִים טְלָאִים בְּצַל,
 עֶדֶר בְּרוּעָה בּוֹטַח, בְּרִית לָהֶם עֲמוּ כְרוּתָה.
 שֵׁם בְּצַל כְּבָשִׁים תַּפְעִינָה, לְצִדָּן בְּעַלְיָהֶן:
 וְנוֹס צַפְרִים הַעִירָה, תַּת קוֹלָן בְּשִׁיר נוֹגֵן.
 בְּרַבּוּרִים גְּרוֹן הַצְרִידוּ, צַרְחַתֶּם מִלְּאָה בְּרֻכּוֹת:
 תַּחַת צַל שְׁטָה הַשִּׁיבָה פְּרוֹקְנָה⁴⁷ לְקוֹלֶם בְּרוֹן,
 עַד נְדָמָה כִּי יָפִי הָאֵהָב בְּקוֹלָה הַזֶּה מוֹשֵׁר,
 לֹא שׁוֹעֵת אַחֻזַּת נַחֲמָסַת, טָרַף קַל לְבַעֲלָהּ.

כֶּה הִיא שְׁרָה; לָנוּ – אֵלֶם. אֲבִיבִי מְתִי יָבוֹא?
 אֵימְתִי כְּדָרוֹר אֲשִׁירָה? אֵימְתִי אַחַדֵּל לְשִׁתְּקָ?
 מוֹזָה בְּשִׁתְּקָה אֲבַדָּה לִי, אֶף אֶפּוֹלוּ אֵינן רוֹאִי.
 כֶּה הַשְּׁמִידוּ אֶת אֲמִיקְלָאִי⁴⁸, בַּה שְׁתִּיקָה הֶרְסָה שׁוֹתְקִים.
 לוּ יֵאָהָב שְׁלֹא אָהָב עוֹד; שְׁאָהָב כְּבָר, שׁוֹב יֵאָהָב.

47 פרוקנה הייתה נסיכה אתונאית שנישאה לטראוס מלך תראקיה. אחותה, פילומלה, באה לבקר, וטראוס אנס אותה ולאחר מכן עקר את לשונה כדי שלא תוכל לספר על מעשיו. פילומלה ארגה שטיח־קיר ובו תיאור חזוטי של המעשה, וכך הצליחה להתגבר על השתיקה שנכפתה עליה. המשך הסיפור מחריד עוד יותר, אך דומה שהמשורר כאן נעזר במיתוס הזה רק לביסוס האנלוגיה לשתיקה ולשירה.

48 אמיקלאי הייתה עיר בחבל לאקוניה, קילומטרים ספורים מעיר המדינה ספרטה. אצל סרוויוס בקומנטאר על שירת ורגיליוס מסופר עליה כי לאחר מקרים חוזרים ונשנים של אזעקות שווא בדבר צבא מתקרב אל העיר, חוקקה אמיקלאי חוק שהטיל עונש כבד על כל המדווח על פלישה מתקרבת שתתברר כאזעקת שווא. כתוצאה מכך, כשבאו הספרטנים לכבוש את העיר, לא הֵיָיִן איש להזהיר את אחיו, והעיר נכבשה על נקלה. מסיפור זה נוצר מטבע לשון יווני: "לשתוק יותר מאמיקלאי בעצמה".

שיר תלונה על בעלה, הח'ליף מעאויה

מערבית: חנה עמית כוכבי

מייסון בת בחדל, מנהיגת השבט הבדואי בני כלב, בת העדה הנוצרית הסוריאנית, נישאה בנישואי תועלת למעאויה, הח'ליף האומיי הראשון. היא נודעה ביופיה, בתבונתה ובשיריה. מתה בשנת 700. התרגום מוקדש לזכר לאה גלזמן, משוררת ומתרגמת מחוננת (1935-2019).

הן אהל שרוח מנשבת ביריעותיו
יפה לי מארמון פאר נשא עד השמים
וקול הרוח המנשב בנקיקים
יפה לי מתפוף תפים אשר קולם חזק כפלים
ובכר כבד משקל המתלווה לשירה
יפה לי מפרד אץ וקל רגלים
וכלב הנובח לגרש נודד מעל פני
יפה לי מחתול עדין בן בית
ולבישת עבאיה המשמחת את לבי
יפה לי מלבישת בד דקיק עם רקמתים
ועלם טוב מראה, חטוב, משארי בשרי
יפה לי מכרסתן עריץ כבד בשור פי שנים.

הרנסאנס

קלאסיקה אנגלית

•

קלאסיקה ספרדית

כולל השוואה לתרגומי סונטה אחת
של שייקספיר

סאן חואן דה לה קרוס (יוחנן הקדוש של הצלב)

הלילה האפל של הנשמה

מספרדית: סבינה מסג

בכנסייה הקתולית קיימים 36 דוקטורים (מורים נצחיים). יוחנן הקדוש של הצלב, או בשמו הספרדי חואן דה לה קרוס (1542-1591), הוא המיסטי שבהם. גם בהיסטוריה של השירה שמור מקום חשוב לנזיר משורר זה מן המאה ה־16. שיריו הם מפסגות השירה הספרדית.

חואן דה לה קרוס היה שותף לתרזה הקדושה מאווילה בהנהגת רפורמה במסדר הכרמליטי. מתנגדי הרפורמה כלאו אותו בצינוק במשך 8 חודשים, שם כתב את "הלילה האפל של הנשמה". השיר שימש בסיס לפיתוח תיאוריה תיאולוגית שלמה בדבר התפתחות הנשמה ודרכה אל האיחוד המיסטי עם האל.

בְּאִישׁוֹן לַיְלָה אֶפֶל,
כָּלָה בְּאֵשׁ, בּוֹעֵר מֵאֵהָבָה,
הַכֹּל יֵשֶׁן וְאֲנִי עֹר,
חֲמֻקְתִּי, הוּ שְׁעָה טוֹבָה!
כָּלְאֵי סוּף-סוּף אֹרוֹת כְּבֵה.

אֲזוּ בְּחִסּוֹת עוֹלָם עוֹר
שֶׁבְכִסּוֹתוֹ אֹתִי הַסּוּה,
בְּמִדְרָגוֹת סוּד לְחֻצֵר
נִמְלֶטְתִּי, הוּ שְׁעָה טוֹבָה!
כָּלְאֵי סוּף-סוּף אֹרוֹת כְּבֵה.

בְּאוֹתוֹ לַיְלָה מְאֹשֵׁר
בְּאֵין רוּאָה, בְּאֵין אֹרֵב,
עֲשִׂיתִי אֶת דְּרָכֵי יֵשׁוּ
בְּשִׁעַת גַּם כָּלֵב גַּם זָאֵב
בְּלִי אֹר זוֹלֶת לְפִיד הַלֵּב.

אור זה כּוֹן אֶת צַעֲדֵי
יֹתֵר מִשְׁחַמָּה תַּגִּיָּה,
וְשֵׁם רְאִיתִי לְפָנַי
אֶת זֶה אֲשֶׁר אֹרֹךְ הַפְּצִיעַ
בְּמִקּוֹם אֱלֹהֵי אִישׁ לֹא הִגִּיעַ.

הוּ לֵיל קִדְרוֹת, הוּ לֵיל עוֹרֵב,
אֲשֶׁר הָאִיר לִי בְּאוֹר חֵד,
וְאֶת דְּרָכַי סָמֵן הֵיטֵב,
כְּמִגְדָּלוֹר בֵּין גְּלִי-עֵד.
לֵילָה שׁוֹנָה מִכָּל לַיְלוֹת,
לֹא יוֹם לֹא לַיְלָה, לֵיל כְּלוּלוֹת!

בוּ עַל חֲזִי הַמְּלַבֵּלֵב
אֲשֶׁר שְׁמַרְתִּי לוֹ בְּלִבִּי
הַנֶּאֱהָב שְׁכַב, שְׁלוֹ,
תַּחַת לְטוֹף שֶׁל לֵב וַיֵּד
וּמִשֵּׁב אֲרוֹ שְׁנַרְעֵד...

כְּרוּחַ מַחֻמַּת טִירָה,
בְּסֶרֶק שְׁעָרוֹתַי וַיֵּד,
זְרוּעוֹ הִטְהוֹרָה נַחְתָּה
פּוֹעֶרֶת פֶּצַע בְּעַרְפִּי!
לְבִי נָדַם, עֵינַי קָהוּ,
חוֹשֵׁי הָיוּ כְּלֹא הָיוּ.

וְאֲזֵי שׁוֹכַחַת אֶת עֲצָמַי
עָלְיוֹ הִשְׁעַנְתִּי אֶת פָּנַי,
הַכֵּל חֲדַל. גּוֹפִי וְשָׁמַי
וְכֹל מִטְעֵן דְּאֵגוֹתַי
הִלְכוּ מִמֶּנִּי וְאֲבָדוּ
בִּינֹת חֲבָצְלוֹת הַגִּיא.

מייקל דרייטון

בדולח באוויר שלוש סונטות לְאָן

מאנגלית: עופרה עופר אורן

מייקל דרייטון (1563-1631) פרסם ב-1594 מחזור של 64 סונטות שכתב כעשר שנים קודם לכן. השירים הופנו אל אהובתו, אָן, בתו של המעסיק שלו, הנרי גודרי, שדרייטון שימש כמשרתו האישי. כשהשירים נכתבו הייתה אן כבת ארבע עשרה, ודרייטון היה מבוגר ממנה בשמונה שנים. אן לא נעתרה לחיזוריו של המשורר העני, ונישאה לאחר – גבר הולם יותר, מהמעגל החברתי הנכון. דרייטון נותר ברווקותו עד סוף חייו.

נראה כי דרייטון הכיר את ויליאם שייקספיר, ויש גם מי שסבורים שהסונטות הנודעות של שייקספיר שאבו השראה מהסונטות של דרייטון.

*

אֵל תִּסְתַּלֵּק, הוּ זְמַן זְרִיז וצִפָּה,
לְפָנַי שְׁתַּעֲבֵר לְעוֹד עֵדוֹן,
בְּמִי שָׁבָה הַטּוֹב וְהַיָּפֶה
נִשְׁקָף, פְּנֵי הַשָּׁמַיִם, זִיו מוֹזֵן.
הִבֵּט נָא, זְמַן, בְּרֵאֵי הַמִּתְנוּצֵץ,
אֶת עֲלוּמֶיךָ שְׁחַלְפוּ רָאָה.
יְפֵי עוֹלָם בִּינְקוּתוֹ-אֵין-קֶץ,
בְּטָרֵם הַתְּרַחֵשׁ – לְכֵן תִּשְׁעָה.
וְלַעֲתִיד סִפֵּר בְּתָם עַל מָה
שְׁכָאן הָיָה, אָמֹר לְצִאָצָא
כִּיצַד רְאִיתָ כָּאן יַפְעָה שְׁלֵמָה,
וְאִשֶּׁר – בְּאָדָם מְשֻׁלָּם נוֹצֵר.
בְּקֶשׁ אֶתְךָ לְסַפֵּד, לְשֵׂאת קִינָה,
כִּי הִיא הִלְכָה לְעַד, בְּלֵי חֲנִינָה.

*

לְבִי נִכְלָא בְּאֵי נְטוּל תְּקוּנָה,
נִצּוּר קִנְאָת עֵינַיִם לְבִנְהָ.
בְּחוּף – צָבֵא שֶׁל מְרַגְלִים, חוֹבֵה
עָלָיו לְנוּס, חֲיָיו בְּסִכְנָה.
לְכֵן יֵצֵר כְּנָפֵי נוּצוֹת-הַרְהוּר,
אֲשֶׁר נוֹסְקוֹת אֶל-עַל, וְכֵךְ לְמַד
אֶתֶן לְעוֹף, כְּמוֹ גֵץ כְּלוֹ אֲצוּר,
לְמִטָּה לֹא מִבֵּית אֵל הַמְגֻמָּד.
אֵל שְׁמֵי עֵינֶיךָ הוּא קָרֵב, וְשֵׁם
קִרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַחֲמוּת עָלוּ,
הַבְּעִירוּ אֵשׁ בְּכַנְף נוּצוֹת נִפְרָם,
הַתְּחוּלְלוּ יְגוֹן וְאִמְלִלוּת,
וְהוּא צָנַח, נִשְׁטַף בְּיָם גּוֹעֵשׁ,
אֶךְ בְּשָׁמַיִם לֹא כָּבְתָה הָאֵשׁ.

*

מְאוּר הַשֶּׁמֶשׁ שֶׁסָּמַק אֵל הַמִּטָּה
עַת שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ שֶׁל נִפְשֵׁי יֵצְאָה,
וְזָהַבְת קִרְנֵיִם הַתְּגַלְתָּה
עַל הַתְּבַל, הָאִירָה בְּשִׁקִּיעָה.
הָאֲדָמָה הַתְּמִיָּה בְּקִנְאָה
אֵל הַבַּל הָאוּר בְּפֶה שְׁלָה,
עוֹלָם רָאָה, תֵּהֵא הוּא לְמִשְׁמַע
צְלִיל עֵשֶׁב מִתְּנַגֵּן לְכַף רַגְלָה.
אֶךְ פְּלִיאָתִי גְבָרָה כְּשִׁכְמוֹ שְׁבִיט,
כּוֹכֵב הָאוּר הַגִּיחַ מִמְרוֹם,
דוֹמָה שֶׁהֶרְקִיעַ מְעִינָה
הַבֵּית וּמִלְאָכִים זְמַן לְקָרֵב.
אֵין עֵב, הִיָּה רַק בְּדִלַח בְּאוּר,
וְצַחוּק יִפְיָה, וְאֲשֶׁר כֹּה כְּבִיר.

לוכד נפשות נשים, עיני גברים

סוּנְטָה 20 בשבעה תרגומים

על הסונטה ותרגומיה: עופרה עופר אורן

מחזור הסונטות שכתב שייקספיר (1564-1616) כולל 154 שירים. חלק הארי שבהן, 126 השירים הראשונים, מוקדש לעלם צעיר, ורוב האחרים – לאישה שחומה ומאמללת. האם היה שייקספיר מאוהב בשניהם? נראה שכן. עצמות התשוקה, סערות הנפש והייסורים שהוא מביע בחלק גדול מהשירים מבטאות הרבה יותר מקשרים ידיוותיים גרידא.

מעניין להבחין בשוני שבין השירים המוקדשים לגבר לבין אלה המוקדשים לאישה. בראשונים אפשר לחוש לא פעם בערגה, בגעגועים ובהתרוממות הרוח (אך גם, לא פעם, בעמדה מזוכיסטית וקרבנית). בשירים המופנים אל האישה מורגשת לא מעט סלידה המהולה בתשוקה אליה. שוב ושוב נראה שהדובר מואס בה ואפילו קצת נגעל ממנה. את יופיו של הגבר הצעיר, לעומת זאת, הוא מרבה לשבח. בכל 17 הסונטות הראשונות במחזור, המכונות "סונטות ההולדה", הוא מפציר בו להוליד בן, כדי שיופיו הרב לא ייעלם מהעולם עם מותו, ואגב כך מסביר לו שגם הסונטות ינציחו אותו. כך בסונטה 17 הוא כותב: "אַף בֵּן אִם יוֹלֵד לָךְ – תִּשְׁאִיר / אֶת עֵצְמֶךָ כְּפֹל: בּוֹ וּבְשִׁיר", ובבאה אחריה, מספר 18 המופרת מאוד: "כֹּל עוֹד עֵינֶם שֶׁל בְּנֵי אָדָם פְּקוּחָה / הַשִּׁיר הַזֶּה יִחְיֶה – וְגַם דְּמוּתְךָ". נראה ששייקספיר לא הצטנע, והכיר בערך עצמו כמשורר (וצדק!).

באחת הסונטות הנועזות והמוכרות פחות, סונטה 20 – מתגלים רמזים ארוטיים מובהקים וברורים. שייקספיר מסביר בה לגבר שאמנם הטבע צייד את גופו באיבר שנועד לכאורה לענג נשים, אבל הוא בכל זאת יכול לספק גם את תשוקותיו שלו. בשיר כולו מתאר הדובר את המיניות הלא חד-משמעית, לכאורה, של האהוב: הוא יפה תואר "כמו אישה", לבו עדין כמו לב של אישה, ועם זאת – הוא גברי "בְּכָל מוֹכָן".

להלן המקור האנגלי ושבעה תרגומים שונים של השיר, המובאים בסדר כרונולוגי של שנת הפרסום של התרגום.

A woman's face with nature's own hand painted
Hast thou, the master-mistress of my passion;
A woman's gentle heart, but not acquainted
With shifting change as is false women's fashion;
An eye more bright than theirs, less false in rolling,
Gilding the object whereupon it gazeth;
A man in hue, all hues in his controlling,
Which steals men's eyes and women's souls amazeth.
And for a woman wert thou first created,
Till nature as she wrought thee fell a-doting,
And by addition me of thee defeated
By adding one thing to my purpose nothing.
 But since she pricked thee out for women's pleasure,
 Mine be thy love and thy love's use their treasure.

תרגום ש. שלום:

פְּנֵי אִשָּׁה, צִיּוֹר יְדֵי הַטָּבַע –
זוֹ חֲזוֹתְךָ שֶׁבְּלִבִּי שׁוֹרֶרֶת.
לִבִּב אִשָּׁה חֲנוּן, אֵךְ לֹא אֵינְךָ קֹבֵעַ
כְּאִשֶּׁת שְׂוֹא לְתִהְיוֹכּוֹת נְמֻסָּרֶת.
הָעֵינַן עַל עֵינָה עוֹלָה בְּהֶבֶר,
לֹא מִתְהַפֶּכֶת, אֵךְ זֶהֱב הוֹפֶכֶת
כֹּל בּוֹ תִבְיֵט... הוּא־הוּא, אֲב־דְמוֹת כֹּל גֶּבֶר
אֵלָיו עֵינ־אִישׁ וּכְלוֹת־אִשָּׁה נְמֻשָּׁכֶת.
הֵיזוֹת אִשָּׁה נּוֹצֵרֶת, אֵךְ בְּמֻלְאֶכֶת
יִצְרִיתָהּ – הַטָּבַע אֶהְבֶּתְךָ,
וְתוֹסֶף תֵּת, כֹּל־מִפְּחֵי נְמֻלְכֶת,
דְּבַר בָּךְ מִמֶּנִּי בּוֹ גְזוֹלְתָהּ.
אֵךְ כִּי לְמִשׁוֹשׁ נְשִׁים אוֹתְךָ הִרְהִיבָה:
אֶהְבֶּתְךָ הֵב לִי, לְהֵן הַפְּרִי בָּהּ.

(1943)

תרגום אפרים ברוידא:

פְּנֵי אִשָּׁה צִירוֹ בִּיד הַטָּבַע
לָךְ, רִבּוֹן רִגְשֵׁי וְרִבּוֹנִית;
רָךְ לֵב אִשָּׁה, אֵךְ לֹא אַחַת מְשַׁבֵּעַ
תִּהְיוֹכּוֹת אִשָּׁה תַּחֲבִלְנִית;
וְעֵינַן תִּירְנִית, בָּהּ יִתֵּר זֶהֱר,
פְּחוֹת מְרֻמָּה, אֶת שְׁתֵּרָאָה תִּזְהִיב;
גְּבָרֵי לְדְמוֹת, אֲדוֹן כֹּל דְמוֹת וְתֵאֵר,
עַד עֵינַן גְּבָרִים וְלֵב נְשִׁים מְרַהִיב:
לְהֵיזוֹת אִשָּׁה בְּתַחֲלֶתְךָ נּוֹצֵרֶת, –
עַד לֵב הַטָּבַע עֵת יִצְרָה נִשְׁבָּה,
הוֹסִיפָה מָה וּמֵאֲתֵי נְגוֹרֶת,
כִּי הִתּוֹסְפֶת אֵינַן לִי חֶפְצִי בָּהּ.
אֵךְ אִם קִרְצֶת לְעֵנוּג אִשָּׁה,
תֵּן לִי אֶהְבֶּתְךָ, לָהּ תִּשְׁמִישָׁה.

(1977)

תרגום שמעון זנרבנק:

פְּנִיָּה, גְּבֵר־גְּבֵרֶת תְּשׁוּקָתִי,
כַּפְּנֵי אִשָּׁה שְׁצִירִים הִטְבַּע.
גַּם לֵב אִשָּׁה עֲנֵג לָךְ, אִם כִּי
לֹא הִפְכַּפְךָ כָּלֵב אִשָּׁה כּוֹזֶבֶת.
עֵינֶיךָ בְּהִירוֹת יוֹתֵר, רְצוֹת
פְּחוֹת, הוֹפְכוֹת זֶהָב אֶת הַדְּבָרִים;
דְּמוּתֶךָ דְּמוֹת גְּבֵר הַמְכִּילָה כָּל דְּמוֹת,
גּוֹנְבֶת לֵב נָשִׁים, עֵינֵי גְּבָרִים.
מִלְכַתְחֻלָּה אִשָּׁה נִבְרָאתָ, אֶלֶּא
שִׂיד הַטְּבַע נִשְׁבְּתָה כָּל כֶּף
בְּקֶסֶם, שְׁגִזְלָה אוֹתְךָ מִמְּנֵי
כְּשִׁסְפָּרָה עוֹד פָּרַט שְׁלֹא יִצְלַח.
אֵךְ אִם לְזִכוֹת נָשִׁים אַתָּה נִזְקַפְתָּ,
אוֹתָן שִׁמְשַׁתְּ וְאוֹתִי אַהֲבָתָּ.

(1992)

תרגום אריה סתיו:

לָךְ אֲדוֹן לְבִי קִלְסֶתָּר פְּנִים כֹּה צַח
כְּשֶׁל עֵלְמָה, עֲצַב הִטְבַּע בִּידִיו.
וְלֵב אִשָּׁה עֲנֵג הֵגֵם לֹא מְזַיֵּף
כִּסְלֵף אֶפְנִיתָּן. מִבֵּט עֵינֶיךָ זָךְ
אֶת תְּכֵלִיתוֹ יִצְרָף בְּכַתֵּם פֶּזֶז. בְּהִיר
מֵעֵין נָשִׁים אֶפֶל מִבֵּט הָעֲגָבִים.
כְּגֵבֵר לְבֵלִי חַת לְכַב נָשִׁים תִּסְעִיר
וְעֵין גְּבָרִים תִּצּוֹד, מִטְּבַע הַדְּבָרִים
נוֹעֲדֶת לְהִיּוֹת אִשָּׁה, אֶבֶל, אֲגָב
יִצִירְתָּךְ אֶרְעָה לְטְבַע תִּקְלָה.
לָךְ הוֹסִיף שִׁיּוֹר וְאֵת לְבִי גָּנַב,
כִּי לִי תוֹסַפֶּת זֶה בְּרָכָה לְבִטְלָה.
אֵךְ הִיא חֲמַדַּת נָשִׁים – אוֹתָהּ זָקַף לְזִכוֹתָּן.
הֵב לִי אַהֲבָתְךָ – לָהֵן תֵּאֲוֹתָּן.

(2000)

תרגום זיוה שמיר:

פְּנֵי נְעֵרָה לִיצְרֵי הַטָּבַע
אֲדוֹן וְאֲדוֹנִית אֹתָךְ בְּרָא,
לֵב נְעֵרָה עָנַג, לְלֹא הִצְבַּע
הָעֵז שְׁלַעֲלַמַת חֵן הַדּוֹרָה.
עֵינֶיךָ בְּרָה מֵעֵין אִשָּׁה עוֹגְבַת
אֶת רֵעֶךָ הִיא תִצְפֶּה זָהָב,
כְּאִישׁ הִיא אַחֲרֵי צִידָה עוֹקֶבֶת,
תִּלְכֹּד עֵין גָּבֵר, עֵין אִשָּׁה תִתְאַוּ.
הֵן גּוֹף אִשָּׁה שְׂכִינָה לָךְ הוֹעִידָה,
אֲגַב בְּרִיאָה לֹא תִמָּה הַמְּלֹאכָה,
וְעוֹד עֲשִׂתָהּ: עָלֶי תְבוֹסָה הַמִּיטָה,
כִּי בַתּוֹסַפֶּת לִי אֵין כָּל בְּרָכָה.
אֶךְ אִם נּוֹצְרֶת לְרִצּוֹת נָשִׁים,
סִפְקוֹן, וְשִׁנִּינוּ אֶהְבֶּה נְגָשִׁים.

(2010)

תרגום אבי הסנר וגיל הראבן:

פְּנֵי אִשָּׁה הַטָּבַע בְּמוֹ יָדָיו יִצֵּר
לָךְ, אֲדוֹן-אֲדוֹנִית תְּשׁוּקָתִי;
לֵב אִשָּׁה עָנַג וְעַם זֹאת זֶר
לְתִהְפּוּכוֹת כְּזָב שֶׁבְּאֶפְיֵן הַשְּׂרִירוֹתֵי.
עֵינֶיךָ בּוֹרְקוֹת יוֹתֵר, מִמְּעֻטוֹת בְּעֵגֶב,
מִזְהִיבוֹת כָּל שְׁנֹחַ עָלָיו מִבְּטָן;
יִפְיֶךָ נוֹהֵר, נוֹהִים אַחֲרָיו
גְּבָרִים בְּעֵינֵיהֶם וְנָשִׁים בְּנִשְׁמָתָן.
אִשָּׁה נּוֹעֲדַת לְהִיּוֹת מְלַכְתַּחֲלָה
אֶךְ מֵאֲהָבַת בִּיצִירָה, רוּחַ הַטָּבַע הַנוֹכַלֶּת
הוֹסִיפָה לִיצֵר עוֹד וְהִכְרִיעַתְנִי בְּגֹזְלָה:
נִתְנָה לָךְ דְּבָר, שְׁלִי אֵין בּוֹ תּוֹעֲלָת.
הוֹאִיל וּלְעֵנַג נָשִׁים אֶתָּה מְצַדֵּי,
לִי תִהְיֶה אֶהְבְּתֶךָ, וּלְשִׁמוּשָׁן – גּוֹפֶךָ בְּלִבְד.

(2011)

תרגום יעקב אוסטרובר:

דְּיוֹקָן אִשָּׁה בְּיַד הַטֶּבַע צִיר,
הַיִּיתָ לְרַב פְּלִגְשֵׁי תְשׁוּקָתִי;
לֵב עֲנַג בְּאִשָּׁה, בְּרֵם לֹא מִכָּר
לְשִׁנוּי תְזוּזִיתִי, כְּבִשְׁקָר נָשִׁים אֶפְנִיתִי:
עֵינַי בּוֹהֶקֶת מֵהֶן, שְׁקָר פְּחוּת תִּגְלָגֵל,
מִזְהִיבָה אֶת שְׁבוּ מִבִּיטָה;
גָּבַר בְּגִוּוֹן בְּכָל גְּוִוִּיו הוּא מוֹשֵׁל,
אֶת עֵינַי הַגְּבָרִים הוּא שׁוֹדֵד וְנִשְׁמֹת הַנָּשִׁים מִכָּה תִדְהָמָה.
וּכְאִשָּׁה לְמַפְרַע נּוֹצֵרֶת
עַד אֲשֶׁר אִמָּא טֶבַע, עַת אֹתָךְ אֲזוּ עֲצָבָה, נִפְלָה מְאֵהֶבֶת,
וּבְגִין הַתּוֹסֶפֶת עָלַי הַתְּגַבְרָתָּ,
לְהוֹסִיף לִי דְבַר בְּלִי תוֹחֶלֶת.
אֶךְ הוֹאִיל וְאוֹתָךְ הִיא הַזְרִיעָה לְעֲנַג נָשִׁים,
אֶהְבֶּתְךָ לִי תִהְיֶה וְלֹהֵן מִכְּמִנֵּי אֶהְבִּים.

(2017)

כשדנים בתרגומים השונים ומשווים ביניהם, יש להתמקד הן בפירושים התרגומיים שאליהם הגיעו המתרגמים והן בשלושה פרמטרים נוספים: המשלב הלשוני, החריזה והמשקל. כדי לבחון את ההתמודדות של המתרגמים השונים עם התוכן, אפשר לבחון איך הם תרגמו את הפסוקית *But since she pricked thee out for women's pleasure* המופיעה בשורה 13. פירוש המילה *prick* כפול, כדרכו של שייקספיר שחיבב משחקי מילים. המשמעות האחת היא "לבחור" (או "בחירה") והמשמעות הנוספת היא "איבר המין הגברי". אצל ש. שלום, שכתב "אַף כִּי לְמִשׁוֹשׁ נָשִׁים אוֹתָךְ הִרְהִיבָה" המשמעות אובדת. אין בה לא "בחירה" ולא "איבר מין גברי". ברודא רמו לאיבר המין שכתב: "אַף אִם קָרַצְתָּ לְעֶנְג אִשָּׁה", וכך גם זנדבנק, שעשה זאת לא בשורה ה-13, אלא בזאת שאחריה: "אוֹתָן" כלומר – את הנשים אתה – "שִׁמְשֶׁתָּ". לא נראה שאריה סתיו הבין את המשמעות של השורה המדוברת. בתרגום שלו: "אַף הִיא חָמְדָת נָשִׁים – אוֹתָהּ יָקַף לְזִכְוֹתָן" המשמעות מעורפלת, ואין בה התייחסות לא למשמעות של "בחירה" ולא של "איבר המין הגברי". אבי הסנר וגיל הרבין דייקו במשמעות: "הואיל ולענג נשים אתה מציד", ברור שהם מתכוונים לאיבר המדובר, וגם אוסטרובר הבין כשתרגם: "אַף הוֹאִיל וְאוֹתָךְ הִיא הִזְרִיעָה לְעֶנְג נָשִׁים", אבל הבחירה במילה "הִזְרִיעָה" מוזרה: האם אימא-טבע הזריעה את הגבר?

גם אם לקורא בן זמננו קשה לפעמים להבין את האנגלית של שייקספיר, נראה שהיא הייתה נהירה לחלוטין לקורא בן זמנו. די אם נזכור כיצד הצטופפו בני תקופתו באולם תיאטרון הגלוב, שם צפו בהצגות בעמידה, והתערבו במהלכי ההצגה בקריאות של בוז או עידוד. חלק מהתרגומים שלפנינו נראים מיושנים מבחינת המשלב הלשוני שלהם, בחלק מהמקרים מאחר שנעשו מזמן. תרגומו של ש' שלום, שאף זיכה אותו בפרס טשרניחובסקי, ראה אור לראשונה ב-1943. אין ספק שהעברית השתנתה מאוד במהלך 79 השנים שחלפו מאז (כמעט כמו שהאנגלית של שייקספיר השתנתה מאז 1609, כשהסונטות ראו אור לראשונה?). ובכל זאת, אני תוהה אם שורה כמו "הִעֵין עַל עֵינָה עוֹלָה בְּהֶבֶר" הייתה נהירה אפילו לקוראים בשנות ה-40. אבל מה משמעות "כִּסְלָף אֶפְנָתָן" של אריה סתיו? האם הצירוף "הִכְרִיעַתְנִי בְּגִזְלָה" של אבי הסנר וגיל הרבין קומוניקטיבי? מהי "עֵין תִּיֶרְנִית" של אפרים ברודא? מה אומרת השורה "פָּנִי נִעְרָה לִיצְרֵי הַטֶּבַע" של זיוה שמיר? או "הִיִּיתָ, לְרַב פְּלִגְשִׁי" של יעקב אוסטרובר? קשה להתייחס לאיכות התרגום כשהעברית לא מובנת.

זאת ועוד, כשדנים בסונטות שכתב שייקספיר, חשוב לשים לב לא רק לתוכן אלא גם לצורתן, דהיינו למבנה, לחריזה ולמשקל. בסונטה השייקספירית יש שלושה בתים של ארבע שורות כל אחד, וצמד שורות נחרזות בסיום. שתי השורות האחרונות כוללות בדרך כלל איזושהי אמירת מחץ, היפוך או חיזוק של מה שקדם להן. שייקספיר הקפיד על סדר חריזה אחיד: א' ב' א' ב' – ג' ד' ג' ד' – ה' ו' ה' ו' – ז' ז'. נראה שכל המתרגמים ניסו לשמור על דפוס זה, אך לא תמיד עמדו בכך. האם המילים "תִּשְׁוֹקְתִי" ו"פִּי", "טֶבַע" ו"בוֹזְבֹת", "אֶלָּא" ו"מִמְנִי" אצל זנדבנק מתחרזות? "צח" ו"מִזֵּף" ו"נִדְיוֹ" ו"וֶן" אצל סתיו? או "מְבִיטָה" ו"תִּדְהֶמָה" אצל יעקב אוסטרובר? לא ממש. ומה בדבר המשקל? מבנה הסונטה השייקספירית מוקפד מאוד וכל שורותיו בנויות מפנטמטר יאמבי (חמש יחידות של שתי הברות שהשנייה שבהן מוטעמת). דומני שלא אגזים אם אקבע שאף באחד מהתרגומים

לא נשמר המשקל באופן משביע רצון. חלק מהמתרגמים, למשל, אבי הסנר וגיל הראבן ויעקב אוסטרובר, אפילו לא ניסו להתמודד אתו. אצל אחרים יש השתדלות שכוללת חריגות רבות. לדוגמה, בשורה "בְּאֵשׁ שָׁא לְתַפּוּכוֹת נְמֹסְרַת" של ש. שלום יש שתיים עשרה הברות במקום עשר; אצל זנדבנק, "כְּפָנֵי אִשָּׁה שְׂצִירָם הִטְבַּע" – אחת עשרה הברות; אצל אריה סתיו, "כְּשֶׁל עֲלָמָה, עֲצַב הִטְבַּע בְּיָדָיו" – שתיים עשרה הברות; אצל אפרים ברוידא, "וְעִיֵן תִּירְנִית, בְּהַ יְתָר זֹהֵר" – אחת עשרה הברות; אצל זיוה שמיר, בשורה "פָּנֵי נַעֲרָה לִיצְרֵי הִטְבַּע" חל שיבוש לא רק במספר ההברות אלא גם בהטעמה היאמבית¹.

אולי נדמה שאלה דקדוקי עניות, אך יש לזכור כי מלאכת התרגום של שירים היא עשייה נוקדנית ותובענית, וכדי להצליח בה מן ראוי להקדיש תשומת לב לקטנות לא פחות מאשר לגדולות. התוצאה אמורה לעורר בקורא לא רק התפעמות, כלומר תגובה רגשית שיש בה ממד של היקסמות, אלא גם התפעלות, כלומר תגובה שיש ממד של הערכה, כמו התגובות שמעוררים שיריו המקוריים של שייקספיר. להלן הניסיון שלי לתרגם את השיר:

תרגום עופרה עופר אורן:

פְּנִיָּה – פְּנֵי אִשָּׁה: הִטְבַּע כָּךְ
צִיר, גְּבִירַת (או גְּבֵר) תְּשׁוּקוֹתֵי;
לְבָךְ נָשִׁי, אֶךְ אֵין אֶתָּה מְכָרַח
לְהִתְפַּךְ וּלְכַזֵּב כְּמוֹתֵנִי.
עֵינֶיךָ בּוֹהֶקוֹת יוֹתֵר, אֵינֶן
עוֹטְפוֹת הַכֵּל בְּמֵתֶךָ וּשְׂקָרִים.
דְּמוֹתֶךָ דְּמוֹת גְּבֵר הִיא בְּכֹל מוֹכֵן,
לוֹכֵד נַפְשׁוֹת נָשִׁים, עֵינֵי גְּבָרִים.
נוֹצְרַת לְאִשָּׁה, אֶךְ לְאַחֵר
שָׁגַם הִטְבַּע הַתְּאֵהֵב בָּךְ –
הוֹבְסֵתִי, כִּי נוֹסַף לָךְ דְּבָר
שְׂאִיֵן לִי בּוֹ כֹּל צָרָךְ אוֹ בְּרָכָה.
אֲמַנֵם נוֹצְרַת לְעַנֵּג נָשִׁים,
אֶךְ גַּם אֶת תְּשׁוּקָתִי אֶתָּה מְגַשִּׁים.

(2021)

האם בתרגום שלי עמדתי במבחן של כל הפרמטרים שבחנתי כאן? ישפטו הקוראים.

1 בכל אחת מהדוגמאות ציטטתי את הפעם הראשונה שבה המשקל משתבש בתרגומים השונים, אך היו כמובן שיבושים נוספים.

ויליאם שייקספיר

שיר המכשפות

מתוך "מקבת", מערכה 4, תמונה 1

מאנגלית: גילי בר-הלל סמו

ניב זאב, קשקש דרקון,
מומיה; לע וגרון
של פריש מתהום היים;
שרש רוש עקור בדם,
טחול של יהודי כופר,
בטן תיש, ברוש דוקר
שנקטף לאור ירח;
חטם של טורקי סורח,
אצבע של תינוק רצוח
שהשרץ בביב פתוח
להסמיה בסיר קדוח.
גם קרבים של נמר
לקדרה נוסף מהר –

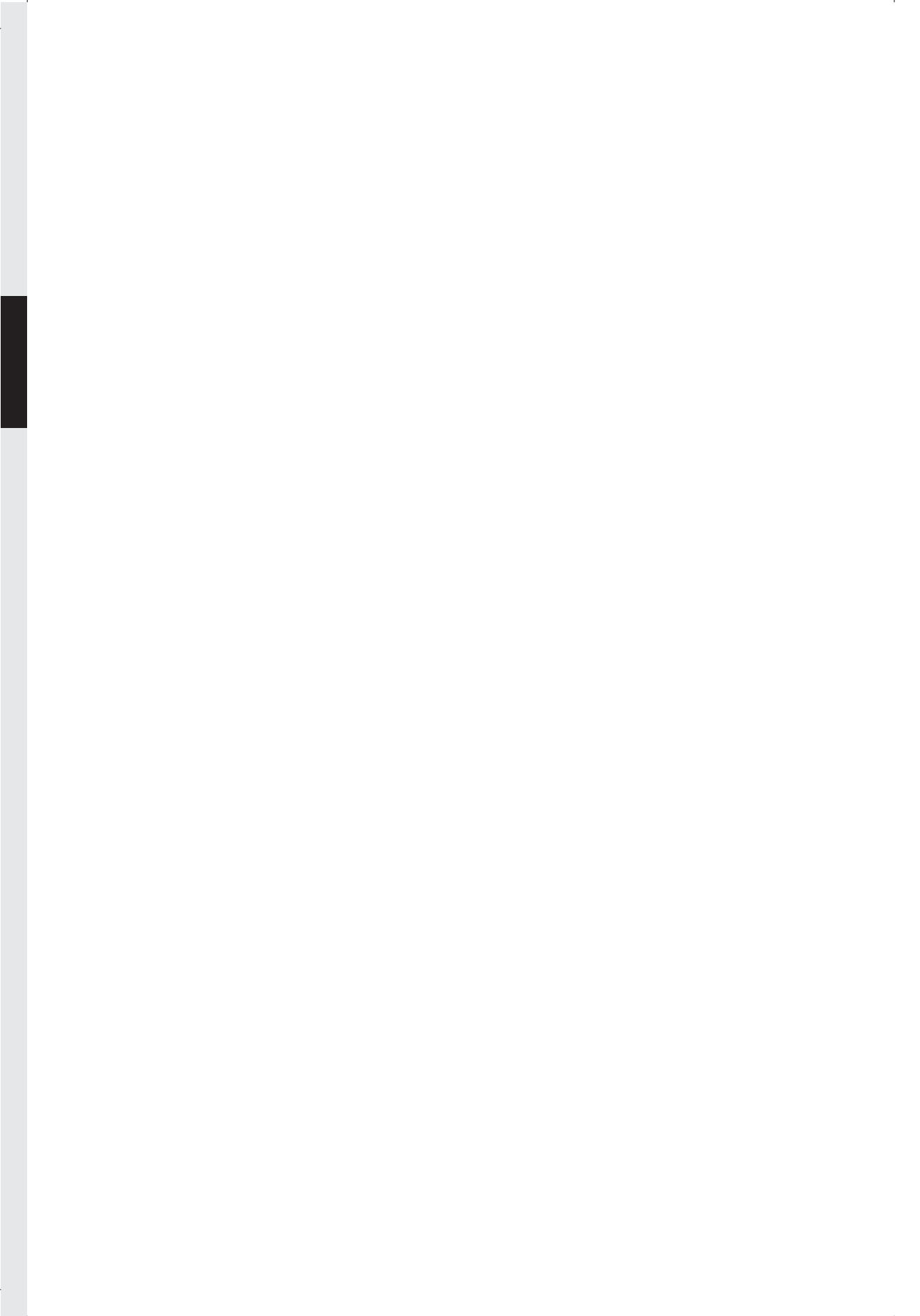
רחש-בחש, סוד וכחש
אש בוערת, סיר ולחש,

צננו בדם של קוף,
רב אונן, הפשף טוב.

רחש-בחש, סוד וכחש
אש בוערת, סיר ולחש!

נתח של נחש זוחל
בקלחת יתבשל;
עין טריטון ושוק קרפד,
בהן פלב, מוה ערפד,
ריר תולעת, שן צפעון,
כנף ינשוף וזנב חרדון;
לחזוק שקוי הלחש,
הרתיחום בבחש-נחש.

רחש-בחש, סוד וכחש
אש בוערת, סיר ולחש.

המאה התשע עשרה

מהתקופה הרומנטית אל סף
העידן המודרני

היינריך היינה, ג'ון קיטס

•

אלכסנדר פושקין, אמילי ברונטה

•

אמילי דיקנסון ועוד —

•

אנגליה, ארצות הברית, רוסיה, ספרד,
גרמניה, צרפת

וילהלם מילר

לבי שלך ולעולם יהיה הוא שלושה שירים מתוך "בת הטוחן היפה"

מגרמנית: עמרי לוי

וילהלם מילר, שנולד ב-1794 ומת בגרמניה ב-1827, הפך אחרי מותו למשורר מוכר שמילות שיריו נישאות בפי כול, אך בה בעת היה גם מושא ללגלוג. רוב הקוראים שמעו עליו בזכות הלחנים הנפלאים של פרנץ שוברט לשני מחזורי השירה הגדולים שלו, "בת הטוחן היפה" ו"מסע החורף". שיריו הרומנטיים רצופים קלישאות: דימוי האהבה כפרח (שפורח ונובל), הלב ככלי נגינה שעליו האהבה פורטת, הפנייה הבלתי פוסקת אל הטבע שישתתף ברגשות הדובר, הכמיהה למוות עם אבדן האהבה וכו'. הסיפור של מחזור "בת הטוחן", ששלושה משיריו מובאים פה, פשוט להפליא: נער שוליה מתאהב בבת הטוחן, שהיא בת אדונו. היא מעדיפה על פניו גבר אחר, צייד. הוא אינו יכול לשאת את הכאב ושם קץ לחייו בתוך פלג, לאחר שהוא שופך אליו את יגונו. ועם כל קלישאותיו הרומנטיות, זהו מחזור שירים מלא קסם, שזכה לחיי נצח בזכות אחת ההלחנות היפות ביותר בהיסטוריה של המוזיקה.

קוצר רוח

אֲנִי רוֹצֵה לְחַרֵּט בְּכָל חֶרֶשׁה,
רוֹצֵה לְכַתֵּב בְּאֶבֶן הַקְּדִישָׁה,
לְזַרֵּעַ זֹאת בְּתֵלֶם הַנְּחָרֶשׁ,
יְחַשֵּׁף אֶת הַכְּתוּב כֹּל צִיץ חֶדֶשׁ;
לְכַתֵּב זֹאת עַל נֵיר, עַד קִצָּה קִצָּהוּ:
לְבִי שְׁלֶךְ, וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

אֲנִי גַם אֲגַדֵּל גּוֹזֵל זְרִיר,
שְׂיִדְבֵר בְּקוֹל צְלוּל, בְּהִיר,
שְׂצֻלִיל קוֹלוֹ יִהְיֶה כְּמוֹ קוֹלִי,
עַם רִגֵשׁ שְׂמִצִּיף אֶת כָּל כְּלִי;

בְּחִלּוֹנָהּ יִשִּׁיר בְּמִלּוֹא חֲזוֹהוּ:
לְבֵי שֶׁלֶךְ וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

אֲנִשֵּׁם אֶת זֹאת לְרוּחַ שַׁחַר טוֹב,
אֲלַחֵשׁ זֹאת אֶל הַחֹרֶשׁ הָרֵטֵב.
לוֹ רַק בִּשְׂרֹר זֹאת זֶהר הַפְּרִיחָה!
אֶת זֹאת בְּכָל מְקוֹם הִיא מְרִיחָה!
גְּלִים, הַתְּדַחֲפוּ גְּלָגַל – וְזוֹהוּ?
לְבֵי שֶׁלֶךְ וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

חֲשַׁבְתִּי שְׁבַמְבֹּטֵי רוֹאִים
שְׁסַמְקַ עַל לְחַיֵּי כְּבָר מְאֹדִים,
שְׁפִי, גַם בְּלֵי מְלִים, אוֹתִי יִסְגִּיר,
בְּקוֹל תִּכְרִיז כָּל נְשִׁימַת אוֹר;
אֶךְ כָּל סִימָן חָרַד עָלָה בְּתוֹהוּ:
לְבֵי שֶׁלֶךְ וּלְעוֹלָם יִהְיֶה הוּא.

שלי!

פָּלַג, שְׁתַּק וּשְׁמַע קוֹלִי!
אֶל תְּנוּעוֹ, גִּלְגָּלִים!
וְכָל צְפוּר שֶׁשָּׁם בַּיַּעַר
אֶפְלוּלִי –
אֶל תִּשְׁירוּ שִׁיר לִי!
כָּל קִיכְלִי,
פֹּה אֶצְלִי –
שִׁיר אֶחָד הִשְׁמִיעוּ לִי:
בַּת טוֹחַן, אֶהוּבָתִי – שְׁלִי!
לִי!
אֵין לָהּ, אַבִּיב, עוֹד פֶּרַח בְּשִׁבְלִי?
שֶׁמֶשׁ, זֶה אוֹרֵךְ הָאֶצְלִי?
כִּי נִרְאָה שְׁכַל כְּלִי,
עַם אֲשֶׁרִי בַּמֶּלֶךְ "שְׁלִי",
לְבַדִּי כָּאֵן בִּיקוּם – זֶה גוֹרְלִי.

הצבע הרשע

רְצִיתִי אֶל הָעוֹלָם לְצֵאתָ,
לְצֵאתָ לִי אֶל הָעוֹלָם.
לוֹ רַק הָיָה פְּחוּת יָרֵק
בְּאֶחוּ, בַּיַּעַר גַּם!

רוֹצֵה אֶת כָּל הָעֵלִים כָּלָם
לְתֵלֵשׁ מִן הַבַּדִּים.
רוֹצֵה אֶת כָּל הַדְּשָׁאִים כָּלָם
מִדְּמַע לְהַלְבִּין.
יָרֵק! הוּ, צָבַע מְרָשָׁע,
מִדוּעַ בִּי תִבְיֵט?
טוֹחֵן לְבֹן, מְסַכֵּן, אֲמַלֵּל –
מוֹלֵי תַחְצִיף, תִּלְעַג, תִּקְנִיט?

אֲנִי רוֹצֵה לְשֹׁכֵב מוֹל דְּלִתָּה
בְּשִׁלְג וּסְעָרוֹת,
לְשִׁיר לִי בְּשִׁקֵּט מְלָה אַחַת,
לוֹמֵר: "לְהִתְרָאוֹת!"

שָׁמַע, כְּשֶׁהִקְרַן מְרִיעָה
נִפְתַּח חֲלוֹן בֵּיתָה.
עַל אֵף שֶׁלֹּא תִרְאֶה אוֹתִי,
אֲנִי רוֹאֶה אוֹתָה.

וְאֵת הַסֵּרֵט הַיָּרֵק
עֲלִיךְ כְּבָר לְפָרִים.
לְאוֹת פְּרֻדָּה יָדוּךְ – תִּנְנִי לִי,
הֵי שְׁלוֹם, שְׁלוֹם!

ג'ון קיטס¹

אודה למלנכוליה

מאנגלית: ערו ניצן

לא, אל תלך אל לְתֵהּ, אל תִּסְחַט
שְׂרָשֵׁי חוֹנֵק־זֶאֱב לְרוֹשׁ יַיִנִם.
הִרְחַק מִמְצָחֶךָ אֶת נְשִׁיקַת
עֵנַב הָאָדָם שֶׁל פְּרוֹסֵרְפִינָה;
פְּרוֹת טֶקְסוֹס כְּזֹר לֹא תַעֲנֶד,
וְאֵל תְּרַשֶׁה לְחַפּוּשִׁית אוֹ עֵשׂ
לְהִיּוֹת עִם נַפְשֶׁךָ הָאֲבֵלָה
וְלֹא הָאֵחַ לִיגוֹנֶךָ יֵנֵד;
כִּי צֵל אֵל צֵל יְבוֹא, וְהוּא מְתֵשׁ,
יִטְבִּיעַ צַעַר עַר בְּמִצּוּלָה.

אך עת המלנכוליה עז תוטח
לִפְתַּע מִמְרוֹם כְּבִכֵּי־רִיב,
שְׁכָל פְּרָחִים שְׁחִי־רֵאשׁ יִטְפֹּת,
וְיִכַס יִרְק־גְּבַעוֹת תְּכַרִּיף אֲבִיב;
הֲרוֹה בְּוֶרֶד־בְּקָר צַעֲרֶךָ
בְּקִשָׁת שֶׁל גְּלִי־חוֹל בְּמִדְבָּר,
בְּשִׁפְע דְּמוּמִיּוֹת בְּתַמְתָּן;
אוֹ אִם תִּרְאֶה רְגִזָּה אֶהוּבְתָהּ,
אֲסֹר יָדָה וְתֵן לְזַעַם בָּר
וְשִׁתָּה עַד תֵּם עֵינֶיךָ – אֵין כְּמוֹתָן.

1 ג'ון קיטס (1795-1821) – מחשובי המשוררים הרומנטיים האנגלים.

בִּיתָה עִם יָפִי – שְׁלֵמוֹת מְכָרָח;
וְגִיל, לְעֵד נִפְרָד הוּא בְּנִשְׁיָקָה;
גַּם עֲנָג הַמְּכַאֵיב, קָרוֹב נוֹכַח,
הוֹפֵן לְרוֹשׁ בְּפִי דְבוּרָה רַכָּה:
מִזְבַּח מְלֻנְפוּלְיָה הַלוֹטָה,
בְּלֵב מְקַדֵּשׁ הַהֲנָאָה מְנַח.
רַק מִי שֶׁלְּשׁוֹנוֹ בְּעֵז תִּכּוֹן,
תִּמְעַן עֲנֵב־גִּיל אֶל חֲכוֹ הַצַּח;
נִפְשׁוּ תִטְעֵם אֶת עֶצֶב עֲצָמָתָה
וּבֵין גְּבִיעֵיהָ לְעוֹלָם תִּשְׁכֵּן.

היינריך היינה²

את לא אוהבת? לא אהבת?

שלושה שירי אהבה

מגרמנית: יוסף חרמוני

לורליי

הגידו־נא, מה זה קורה לי,
עצוב אני עד בלי די.
ספור אגדה בן שנות־אלף
פורע את שרעפי.

צונן וחשוף בא הערב,
הריין זורם בדממה.
פסגת ההר עוד זוהרת
באור שקיעה אדמה.

עלמה כה יפה שם יושבת
על ראש ההר, מוארה.
זהב־עדייה שלהבת,
סורקת זהב־שערה.

מסרק של זהב בידיה
ושיר מפיה נוטף.
מתוק הוא הלחן, רוגע,
נורא הוא ומכשף.

2 היינריך היינה (דיסלדורף 1797 – פריז 1856) – מגדולי המשוררים הגרמנים במאה ה־19.

מלח בסירנת נחבטת,
לבו כואב ונסער.
אל כף־הסלעים לא מביט הוא –
עיניו נשאות אל ההר.

בולעים הגלים, כן נדמה לי
סירה וספן, אללי.
את זאת, הן תדעו מי עולל לו –
שירה של לורלי.

המכתב שכתבת

מכתב כמו זה אשר כתבת
גם לב רגיש ישפח.
את לא אזהבת? לא אהבת?
מכתב ארץ נשלח.
תריסר דפים לו, כתב־טללים,
ספרון לכל דבר הוא.
אך אין כותבים נהר־מלים,
אם קץ האהבה הוא.

אוהבת את

אוהבת את, כך חשתי –
ידעתי זאת מזמן.
לחשתי סודה, נרעשתי –
ועוד הרעד כאן.

על הר טפסתי כאיל,
לחוף גלשתי משלהב.
דמעות זלגו טבעו בים,
אל מול שקיעת זהב.

לבי בשמש, להבה,
בוהק ומסנור הוא.
ובים אין-סוף, ים אהבה
טובע ובוער הוא.

אלכסנדר פושקין³

עלה אחרון רועד מקור

מרוסית: אלכס בנדרסקי

לצ'דאיב⁴

לא זמן ארך פנקו נפשנו
כזבי תקנה ואהבה.
פרחו שמחות תור נעורינו,
כערפלי חלום נחבא.
אך אש רצון עודה יוקדת,
מתחת על שלטון רודן,
ועז רוחנו המרדן,
קשוב לקול קריאת מולדת.
נמתין בסבלנות רותחת
לרגע חפש מקדש,
כמחזר צעיר, נרגש,
לרגע של פגישה מבטחת.
פל עוד הדרור הדם יגעיש
ולתהלה יפעם לבנו,
למכורתנו זו נקדיש
את זהר סערות נפשנו!
חבר, הכון: הוא עוד יזרח,
פוכב של אשר שובה-נפש.
שנתה של רוסייה תפרח,
ועל חרבות מלכות של רפש
שמותינו יכתבו בסך!

1818

- 3 אלכסנדר סרגייביץ' פושקין (1799-1837) – גדול משוררי רוסיה במאה ה-19, הדמות המרכזית של "תור הזהב" הרוסי.
- 4 פיוטר יאקובלביץ' צ'אדייב (1794-1856) היה ידיד נעוריו של אלכסנדר פושקין וכן פילוסוף שהטיף למען החירות והדמוקרטיזציה של החברה הרוסית. הוא השפיע רבות על שירתו הפוליטית של פושקין, ומספר שירים פוליטיים הוקדשו לו.

*

מתקוותי זה כְּבֹד בְּגֵרְתִּי,
חלומותי גְּנֹזְתִי כְּבֹד.
לְבַד עִם יְסוּרֵי נוֹתְרָתִי,
פְּרוֹת שֶׁל לֵב חִלּוּל וּמֵר.

בְּסַעֲרַת גּוֹרֵל הוֹרֶסֶת
נִבֵּל זְרֵי הַמְּלַבֵּלֵב.
נִפְשֵׁי עֵתָה בְּדָד גּוֹסְסֶת,
וּמְקַנְהָ לְסוֹף קָרֵב.

הֵן כֶּף, בְּנֹשֵׁב רֵיחוֹת הַחֶרֶף,
עַת מֵתַעֲטָפִים עֲצִים בְּכַפּוֹר,
לְבַד, עַל בֶּד יָבֵשׁ, קִשָּׁה עֶרְף,
עָלָה אַחֲרוֹן רוֹעֵד מְקַר.

חוסה דה אספרונסדה

שיר המוות

מספרדית: עמוס נוי

את "שיר המוות" כתב חוסה דה אספרונסדה (1808-1842), מגדולי המשוררים של הרומנטיקה הספרדית, ב־1842, כשהיה בן 34, זמן קצר לפני מותו. במקור השיר (הארוך מאוד) מורכב מתשעה בתים, שקולים ומחורזים חלקית. בתרגומי הלכתי בעקבות גרסתו המולחנת של פאקו איבנייס, שֶׁשָׁר רק את הבתים הראשון, החמישי והשמיני. המנגינה שלו, מלנכולית ודרמטית-במידה, משקפת היטב את רוח השיר ותקופתו. ניסיתי לשמור על רוח זו בנוסח העברי, וזיתרתי לעתים על החריזה המקורית.

ע"נ

אֶל תִּתְּרָאוּ, בְּנֵי הַתְּמוּתָה,
מִשְׁמֵי הַלוֹט בְּעֵלְטָה –
הֵן בְּחִיקֵי סוּף סוּף יִנִּיחַ
כָּל אִישׁ אֶת כְּבֹד הַמִּשָּׂא.
בְּרַחֲמֵי לָכֶם אֲצִיעַ
מִשְׂאוֹן־עוֹלָם לְמִצָּא מְרַגוֹעַ
וּבְדוֹמֵי־צִלִי תִנוּמוּ
בְּתַרְדְּמָה שְׁלוֹה לְנִצָּחַת.

אֲנִי עֵלְמָה שֶׁל סוּד וְקֶסֶם
שֶׁל אֶהְבָּה שְׂאִין אַחֲרֶיהָ,
מִטַּת פְּרָחִים לָכֶם אֲצִיעַ
בְּלִי מִדְּקָרוֹת כָּאֵב וְחֹלִי.
אֶת אֶהוּבֵי אֲנִי אוֹהֶבֶת
בְּלִי יְהִרָה וּבְלִי דְבַר שְׁקֹר,
לֹא אֲעִנֶג, לֹא אֲשַׁמַּח,
אֲבֵל אֶהְבְּתִי נִצְחִית הִיא.

זָנְחוּ מֵה שְׁעוֹלָם טְרוּף רוּחַ
בְּשִׁגְעוֹנוֹ בְּכֶם הֵטִיחַ –
שִׁקְרֵי תִקְוָה אֲשֶׁר נִגְזְרָה,
זְכוֹן הָאֲשֶׁר שִׁחַלְף לּוֹ –
כִּי שִׁקֵּר כָּל אֶהְבוֹתָיו
וְשִׁקֵּר כָּל נִצְחוֹנוֹתָיו
וְשִׁקֵּר שִׁיר תְּהִלָּתָם
וְשִׁקֵּר אֲשִׁלְיוֹת-עוֹלָם.

אֵל תִּתְיַרְאוּ, בְּנֵי הַתְּמוּתָה,
מִשְׁמֵי הַלּוֹט בְּעֶלְטָה.

אלפרד דה מיסה

ליל מאי

תרגום: ערן הורוביץ

אלפרד דה מיסה (1810-1857) היה סופר, משורר ומחזאי צרפתי. בגיל עשרים ושלוש היה למאהב של הסופרת ז'ורז' סנד, שהתאהבה באחר בעת מסעם של השניים לוונציה. סיפור אהבתם מתועד ברומן האוטוביוגרפי "וידויו של ילד המאה". מיסה כתב כמה מחזות שנחשבים לפסגת הכתיבה הדרמטית הרומנטית בצרפת, וביניהם הקומדיה "על מה חולמות הנערות?" והדרמה הרומנטית "לוֹרְנָצִ'ו", שלא תורגמו לעברית. בעשרים שנותיו האחרונות, עם התקדמות מחלת העגבת שבה לקה, מיעט לכתוב. באותן שנים הוענק לו אות לגיון הכבוד והוא נבחר לאקדמיה הצרפתית. התוצר המובהק של השנים הללו הם שירים ליריים, ביניהם "עצבות" המפורסם ופואמות הלילה – לילות מאי, אוגוסט, דצמבר ואוקטובר.

שירי הלילה שלו – ובתוכם "ליל מאי" שבחרנו לפרסם כאן – כתובים דרך דיאלוג עם ה"מוזה", שבדמותה מעורבות האם המנחמת, האהובה הנאמנה וההשראה הלירית. בכך משיג מיסה שתי מטרות פואטיות: ראשית, דמות האהובה הבוגדנית מצטיירת דרך הניגוד (או הזהות) בינה לבין המוזה. שנית, הוא עוסק בכך בשאלת השירה שלו-עצמו, בהשראתה ובמקורותיה. כך יוצר מיסה תמהיל עצמתי בין סערת רגשות לבין תודעה רפלקסיבית מוקפדת ואף אירונית.

המוזה

הוּ הַמְשׁוֹרֵר, נִשְׁק אוֹתִי, זְמַר שִׁירְךָ;
מְכַל עֵנָף נֶצֶן שֶׁל וְרֵד־בֵּר בּוֹלֵט,
אָבִיב נוֹלָד הָעֶרֶב; רוּחַ תְּתַלְהֵט,
וְנַחֲלִיאֵלִי, עֵת יִמְתִּין לְאוֹר זְרִיחָה,
כְּבֵר יִתְמַקֵּם בְּשִׁיחַ, תַּחַת הַפְּרִיחָה.
הוּ הַמְשׁוֹרֵר, נִשְׁק אוֹתִי, זְמַר שִׁירְךָ.

המשורר

כה עמקה העלטה!
ורוח עלומה רחפה
על מחטי הארנים;
רגלה לטפה דשאים פורחים.
הו, חזיונות כה משנים
צפים ואז מתפוגגים.

המוזה

הו המשורר, זמר שירך; על הדשאים,
בלילה העמק, יתן ריחו סמדר.
וורד, עוד בתול וקנאי, נסגר
על הצרעה, חונקה בחנק-שכורים.
הקשב! הכל דומם; זכר את אהובתך.
ביתר מתיקות ישקו קרני שקיעה
לעלותו של עץ הדר בשיא פריחה;
בערב זה יפרח הכל; האדמה
תגאה מבשם, אהבה ומלמולים
כמו מטת-כלולות של נשואים טריים.

המשורר

מדוע כך דופק לבי?
מה יתקומם פתאם, בועט,
אשר יבעית את בית-חזי?
הדלת! מישהו דופק?
והמנורה, כמעט כבויה,
ביצד תכני סנורים?
אלי! נתקפתי רעדה.
אך מי שם? אלו רק צללים;
הקול רק צלצולי שעון.
הו, הבדידות! הו, היגון!

המוזה

המשורר, זמר שירך; עסיס ילדות
תוסס הלילה בעורקי האל.
איני שקטה; תשוקה גדולה בי תתעלל,
רוחות רעות שתלו בפני צמא להוט.
הו, ילד כה עצלן, ראה, אני יפה!
עודך נזכר בראשונה בנשיקותי?
כיצד רכות כנפי עליך רפרפה,
ואז צנחת, מתפח, בין ידי?
נחמתי נפשך מיסורים מרים!
עודך צעיר אך כבר תמות מאהבה.
עלי להתפלל, אחרת לא אשכים;
נחם אותי כעת, כי בתקוה אגוע.

המשורר

זו את שתקראי בשמי,
זו את, הו מוזה מסכנה?
משוש חיי, רב-חן שמימי!
רק את טובה, נאמנה,
ובך תחיה אהבתי!
הרי את כאן, בהירת-שער,
אהובתי ואחותי!
כי תתגלי בלילה קר,
זהב שמלתך יאיר, יזהר,
קרניו יפשירו את לבי.

המוזה

הו המשורר, זמר שירך; תשמע קולי.
אני, כי ראיתי אותך שקט, משפל,
אז כמו צפור שתשיט ברום שמימי,
אשר תצלל לנכח מצוקת גוזל,
הגעתי הנה, ידידי. מין שעמום
שכל-כלו בדידות כרסם בתוך לבך;
הן אהבה שוב נקרתה על דרכך,

והיא צללית-ענוג והד שמחה עמום.
 גש ונשיר לפני האל; במחשבות,
 בתענוג אבוד, במכאובי עבר,
 נפליג בתוך הנשיקה לעולמות
 לא מכרים; נפשיר בבלי-משים הד קר,
 השגעון, התהלה – נשיח בם.
 ויהי כל זה חלום, והראשון בסף.
 נמציא מקום שבו, מרב חדוה, נשפח;
 נשים פנינו שם, כי לנו העולם.
 הן קורסיקה פורחת ואיטליה גם,
 וביון, מכורתי, הדבש מתוק,
 בארגוס, פטלאון, אלים שבעו קרבן,
 במסה הקדושה יונת הבר תנסק,
 בצוק פליון, שם מזדקרים הארנים;
 ומפרכי תסליה מופזים בים.
 בנהרות כסופים שקפו הברבורים
 והפפרים הלבנים שלארכם.
 איזו ההזיה שתזדהר בק?
 מנין הדמעות שזה מול זה נבכה?
 כשאצבעות ורדות נגעו בעפעף
 בבקר זה, איזה מלאך נוגה
 הניח על גופך שושן משלמתו,
 גלה באזנה תשוקות הזיתו?
 נשיר אפוא בשם שמחה, עצבות, תקוה?
 נטביע בדמים גדודים במלחמה?
 נטוה סלם של משי עד האהובה?
 נביט במים הקוצפים לצד ספינה?
 נזכיר איזו האש אשר לעד תלהיט
 במנורות-השמן של מקדש שממימי
 שבדבירו פועמת אהבה נצחית?
 נקרא ללוקיוס: "הגיע תור הבכי!"
 נצלל במי הים כדי לשלות פנינים
 נוביל עזים בשדות מרעה צרובי חמה?
 נראה למלנכוליה זהר רקיעים?
 נרכב לצד ציד בראש גבעה רמה? –

האיֵלָה תִּבְכֶּה, אַף תִּתְחַנֵּן, לְשׂוֹא;
אַךְ זֶה נִוְלָדוּ הַעֲפָרִים יִוַּנְקֵי שָׂדֶה.
עַם זֹאת יִשְׁחַט אוֹתָהּ בְּטַקְסִיּוֹת רַבָּה,
וְאֵת לֶבֶה יִשְׁלִיךְ כְּטָרֶף לְכֻלָּיו.
אוֹ נִשְׁרִטֵט בְּשִׁיר עֲלֵמָה סְמוּקָה וְנֶאֱוָה,
שְׁמוּל הַכְּנִסְיָה, יָדָה בְּיַד הָאֵם,
תִּבְחִין בְּעֵלֶם שֶׁהוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶן
וְאִז שִׁפְתֵיהֶן יֵאלְמוּ בְשַׁעַת תִּפְלָה.
בְּרִטֵט הִיא תִּבְחִין, בְּהֵד שְׁבָאוֹר,
בְּנִקִישֵׁת דְּרַבְנוֹתֵיו שֶׁל הָאֲבִיר.
נָקִים אֵת הַגְּבוּר הַגְּאֲלֵי מְקַבְּרוּ,
וְנִצִּיבוּ, חֲמוּשׁ, בִּינֹת שְׁנֵי צְרִיחִים,
כֶּךָ נַחֲדֵשׁ רוֹמְנִסוֹת בְּנוֹת אוֹתָם יָמִים
בְּהֵם זִמְר הַטְּרוֹבְדוֹר תִּהְלָתוּ?
אֵת הָאֶלְגִּיָּה הַרְפָּה נִלְבִּישׁ לְבָן?
אוֹ שְׁמָא נְגוּלֵל חַיִּי מְצַבִּיא אֲכֹזֵר
אֲשֶׁר בּוֹוֹטְרָלוֹ, בְּשִׁדָּה הַקְּרַב, קָצֵר
דוֹר אֲנוּשֵׁי שְׁלֵם, לְפָנַי שְׁאֵל נִקְמָן
עָרֵם תֵּל יִרְקָרְקָה, טָמֵן גּוֹפּוֹ תַּחְתָּיו
וְעַל בְּרִזֵּל לְבוֹ הַצְּלִיב אֵת שְׁתֵּי יָדָיו?
אוֹ שְׁמָא נְפָרְסֵם סְאֲטִירָה יִהִירָה –
אִיזָה מְלַעִיז מְשֻׁמֵץ יִהְיָ לְמַחְבְּרָה –
אֲשֶׁר מִתּוֹךְ רָעַב וְשִׁכְחַת-עֲצָמוֹ,
רוֹעֵד מְרַב תְּשׁוּקַת-נִקְמָן וְרַפְּיוֹן,
רוֹצֵה לְפָגַע בְּתַקְוָה שֶׁל הַגְּאוּן,
לְנִשְׁךְ עֲלֵי-דַפְּנָה מִתּוֹךְ זֶר נִצְחוֹנוֹ.
הוּא הַמְשׁוֹרֵר, זִמְר שִׁירְךָ! לֹא עוֹד אֲשַׁתְּקָ;
כְּנַפֵּי יִתְרוֹמְמוּ עַל גַּב זְרֵמֵי אֲבִיב;
רוֹחוֹת עוֹמְדוֹת לְסַחֵף אוֹתֵי רַחוּק, רַחוּק.
דְּמַעָה תִּזְלַג עַל לְחִירְךָ! הָאֵל מְקַשֵּׁב.

המשורר

הו אַחותי, יְקִירְתִּי,
אם רק תרצי בְּנִשְׁיָקְתִּי,
ואם חֲפֵצֶתְךָ גַם בְּדַמְעָה –
אתן אותן ללא תְלוּנָה;
וכך זְכוּרֹן הָאֵהָבָה
יִתְמִיד אַחֲרֵי הַעֲזִיבָה.
אֵינְנִי שָׁר בְּזִכּוֹת תְּקוּנָה
או תְּהִלָּה או עֲלִיצוֹת,
גַם לֹא בְּשִׁבַח דְּאֵבָה!
הו מוֹזָה, שִׁירְתִּי גּוֹעָה,
כִּי אֲאֻזֵּן לְדָבָר הַלֵּב.

המוזה

אם כן תחשב אותי לְרוּחַ זוּ שֶׁל סֵתוֹ
שְׁנֹזֶנָה מִבְּכִי, שׁוֹכֵנֶת בֵּין קְבָרִים,
שְׁעֵבוֹרָה כָּאֵב הוּא מַעֲיֵן חַיִּים?
לְנִשְׁקָךְ – הֵן רַק בְּכֶךָ חֲפֵצִי עֲכָשׁוּ.
הו הַמְשׁוֹרֵר, הַעֲשֵׂב הַשׁוֹטֵה בְּךָ
הוּא הַעֲצָלוֹת; קְדוּשָׁה, עִם זֹאת, הוּא כְּאֵבְךָ.
לֹא מְשֻׁנָּה מֵהַ תְּהִיָּה אוֹתָהּ צָרָה,
הֵנַח לָהּ לְהַחְמִיר; קְדוּשָׁה הִיא הַפְּצִיעָה
אֲשֶׁר מְלֹאךְ שָׁחַר פָּעַר בְּלִבְּךָ:
רַק בְּכֵאֵב גָּדוֹל שׁוֹכֵנֶת גְּדֻלְתָּךְ.
עִם זֹאת, כְּדִי שְׁכֵאֵבְךָ יִהְיֶה מְשָׁלֵם
אֵין כָּל הַכֶּרֶחַ לְהֵאֱלֵם מוֹל הָעוֹלָם;
מֵתוֹךְ יֵאוּשׁ תִּנְבַּע שִׁירָה הַכִּי יָפָה,
וַיֵּשׁ שִׁירָה שְׁמִימִית שְׁכָל-כָּלָה יִפְחָה.
וְכֵאֲשֶׁר שְׁקֵנָאִי, לָאֵה מִמְסֻעוֹתָיו,
שָׁב אֶל גְּדוֹת הַנְּהַר מֵתוֹךְ הָעֶרְפְּלִים,
יֵאוּצוּ אוֹ בֵּין קִנֵּי הַסּוּף, מְכִי רָעֵב,
הַגּוֹזְלִים לְקִרְאֵת הַשָּׁב מִן הַגְּלִים.
נְדָמָה לָהֶם כִּי כָּבֵר הַטָּרְף בְּקֶרְבָּם,
יִסְבּוּ סְבִיב הָאֵב בְּרַב צְהֵלְתָם,

תוֹךְ נַעֲנוּעַ זְפָקֵיהֶם הַמְזוּיָעִים.
 וְהוּא, בְּאִטְיוֹת, עַל סֵלַע יַעֲמֵד,
 וַיִּכְסֵם בְּצֵל הָאֲבֵר הַרוֹעֵד,
 דִּיג מְכָה יָגוֹן, יָבִיט לְעַנְנִים
 וַיִּבֵן כְּנַפְיוֹ קוֹלֶחַ זָרֵם מְדָמוֹ;
 לְשׂוֹא חֲרַשׁ עִמְקֵי־גְלִים אֶפְלוּלָיִים;
 הַחוּף נָטוּשׁ, הֵיִם פְּלוֹ רִיק מְדָגִים,
 וּכְמִזְוֹן לְעוֹלָלִים יִגִּישׁ לְבוֹ.
 קוֹדֵר וְחֲרִישִׁי, שְׂרוּעַ עַל הַחוּל,
 חֵשׁ כִּי בְּנִי בְּתוֹךְ קִרְבִּי חֲשִׁים לְזָלֵל.
 גַּם הַכָּאֵב רָצוּי מֵרַב הָאֲהַבָּה,
 דָּמוֹ קוֹלֶחַ כְּפִי שֶׁשָּׂד יִגִּיר חֶלֶב,
 אוֹ-אֵז, בְּסַעֲדַת מוֹתוֹ, יִקְרַס תַּחְתָּיו,
 שְׂכוֹר מֵרַב אֵימָה וְרֶךְ וְתֹאווָה.
 אֶךְ לְעֵתִים, עֵינָי מִן הַגְּסִיסָה הַזֹּאת,
 בְּטָקֶס הַקְּרִבָּן שֶׁהִתְאַרְךָ מִדִּי,
 יִפְחַד שִׁילְדִיו לֹא יִשְׁאִירוּהוּ חַי.
 אוֹ-אֵז יָקוּם וְגַם יִפְרֹשׁ מְלוֹא כְּנָפוֹ,
 יַחֲבֹט עַל לְבָבוֹ, יִצְחַח צְוֹחָה פְּרָאִית
 אֲשֶׁר תַּחֲרִיד אֶת שְׁמֵי הַדְּמִדוּמִים,
 כֶּךָ שְׁעוֹפּוֹת־הֵיִם יִמְרִאוּ בְּשֵׁנִית,
 וְהַנּוֹסֵעַ הַבוֹדֵד בְּתוֹךְ דוּגִית
 יַחֲוֹשׁ בְּמֹת וַיִּזְעַק לְאֱלֹהִים.
 הוּא הַמְשׁוֹרֵר, כֶּךָ יַעֲשׂוּ מְשׁוֹרְרִים.
 יִצְהִילוּ בְּמִשְׁתִּים אֶת רוּחַ הַבְּרִיּוֹת;
 עִם זֹאת, הַמְעַדֵּן אֲשֶׁר הֵם מְגִישִׁים
 עֲשׂוּי מִבְּשֵׁר-לָבָם, עָרַב לְמִלְתָּעוֹת.
 וּבְאֲשֶׁר יִשִּׁיחוּ בְּתַקּוּוֹת כּוֹזְבוֹת,
 בְּעֶצֶב וּבְשִׂכְחָה, בְּאֲהַבּוֹת,
 לֹא יִמְצְאוּ בְּכֶךָ מְרַגּוֹעַ לְלִבָּם.
 שִׁירָם דּוֹמָה לְחֶרֶב עֲשׂוּיִת פְּלָדָה
 אֲשֶׁר תִּזְהִיר וְתִסְנֹר בְּרִקּוּדָה
 אֶךְ בְּחֻדָּה תְּלוּיּוֹת כְּמָה טְפוֹת שֶׁל דָּם.

המשורר

הו מוֹזָה, חֲזִיוֹן לְהוֹט,
עֲצָרִי: יוֹתֵר אֵינִי יְכוּל,
כִּי אֵין לְכַתֵּב עַל חוֹל
דְּקָה לְפָנַי בּוֹא הַגָּאוֹת.
חֲלָפָה עֵת הַיּוֹתֵי צָעִיר
בָּה שָׁשׁוּ שְׁפִתוֹתַי לְשִׁיר
לְלֹא הַפְּסֵק, כְּמוֹ צָרָר.
מֵאֵז סִבַּלְתִּי רַב מְרָה,
וְאִם לְקִצֵּת מִן הַצָּרָה
אֶתֵּן בְּטוֹי בְּקוֹל שִׁירָה
יִפְקַע קוֹלִי כְּמוֹ מִיתָר.

אמילי ברונטה

נשרו, עלים, נשרו!

מאנגלית: מרב קינן

אמילי ברונטה (1818-1848) ידועה בעיקר בזכות הרומן "אנקת גבהים" שראה אור כשנה לפני מותה, אך היא הייתה גם משוררת פורייה. ב-1846 פרסמה עם אחיותיה אן ושרלוט ספר שירים משותף בשמות עט גבריים. אחותן של הסופרות שרלוט ואן נולדה במחוז יורקשייר באנגליה ב-1818 ומתה משחפת בהיותה בת שלושים.

*

הַלִּילָה סְבִיבִי מִתְקַדֵּר,
רוּחַ פָּרָא מְקַפֵּיא מִבֵּיתְךָ;
אֶךְ כְּשׁוֹף אֶחְזֹנִי צוֹרֵר,
וְאֵינִי יְכוּלָה לְהִנָּתֵק.

אֵילָנוֹת מְכַרְעִים בְּכַפִּיפָה
בְּדִיהֶם לוֹטִים שְׁלֵג בּוֹהֵק;
עוֹד אוֹזֶרֶת-גּוֹבֶרֶת סוֹפָה,
אֲבָל לֹא אוֹכֵל לְהִנָּתֵק.

עֲנָנִים עַל עֲנָנִים מְעֵלִי,
יְשִׁימוֹן עַל יְשִׁימוֹן עַד הַרְחֵק;
אֶךְ כֹּל רָעָה שֶׁתְּבוֹא עַל פָּנָי;
לֹא תִבְיָאֵנִי לְהִנָּתֵק.

*

הכל שקט ודומם עוד בבית;
בחוץ – כל הרוח, וגשם דוהר;
אולם משהו אל תוך נשמתִי ממלמל,
מבעד הגשם ובעד הרוח המיילל,
שוב לא יותר.
שוב לא יותר? מדוע לא יותר?
כחו של זכרון אִמתי כמותִי.

*

נשרו, עלים, נשרו; גועו, לכו, פרחים;
היום קצר והלילות אורכים ומתמשכים;
כל עֵלָה לי רן, צוהל
מעץ הסֵתו המטלטל.

אני אִשְׁמַח כְּשׁוֹר שְׁלֵגִים
יִקִּיץ על מושבות ורדים;
ואֲזַמֵּר עַת לֵיל קוֹדֵר
אֶל בְּקֹר מֵאִפִּיר חוֹדֵר.

פאול הייזה

מבט אחד – וכבר אני שלך? מבחר מתוך "ספר השירים האיטלקי"

מגרמנית: אסף לויטין

השירים שלפניכם הם עיבודים פואטיים של פאול הייזה (1830-1914) לטקסטים עממיים מטוסקנה. הם מוכרים בהלחנתו של הוגו וולף (1860-1903). עיבודיו של הייזה הם עבודתו של משורר גרמני מהתקופה הרומנטית המאוחרת. המתרגם העלה אותם לשפה גבוהה בהרבה מהשפה שבה נכתבו במקור: הדוברים בשירים הם אנשים פשוטים, צעירים מאוהבים, אוהבות נשרפות בגעגועים, אנשים פשוטים העוסקים באהבה על כל גווניה.

*

דְּבָרִים קְטָנִים, גַּם הֵם יִסְבוּ עֲנָג
דְּבָרִים קְטָנִים, עֵתִים יִיקַר עֲרֹכָם
חֲשָׁבוּ: כְּמָה קְטָנוֹת פְּנִינִים שְׂבַמְחֻרָת –
אֲמָנָם קְטָנוֹת, אֵךְ רַב הוּא מְחִירָן.
חֲשָׁבוּ עַל פְּרֵי הַזֵּית הַקָּטָן
שֶׁסְּגֻלוֹתָיו רַבּוֹת, וְרַב עֲרֹכָן.
חֲשָׁבוּ עַל וְרֵד קָט שְׂבַעֲצִיץ
וְעַל נִיחוּחַ עֵדֶן שְׂפִיץ.

*

בְּרוּךְ יְהִי בּוֹרְאוֹ שֶׁל הָעוֹלָם;
אֶת כָּל צְדָדָיו יִפִּים לְבְרָא הַסִּפִּיק הוּא
הִנֵּה בְרָא אֶת מְצוּלוֹת הַיָּם
וְגַם סִירוֹת אֲשֶׁר עָלְיוֹ יַחֲלִיקוּ.
אֶת גֵּן הָעֵדֶן הַמְּפִיץ תְּדִיר אוֹרָה
וְאֶת הַיָּפִי – וְאוֹתָךְ – בְּרָא.

*

אֲשֶׁרֵי הָעוֹרִים, כִּי הֵם לֹא יְבִיטוּ
בְּשִׁלְל פְּתוּיִים שְׁאוֹתָנוּ יִלְהִיטוּ
אֲשֶׁרֵי הַחֲרָשִׁים, כִּי הֵם לֹא יִסְכִּיתוּ
לְנִהַי־אוֹהֲבִים שְׁלִבְנוּ יִצְמִיתוּ.
אֲשֶׁרֵי הָאֱלֹמִים, כִּי הָאֵשׁ בְּלִבָּם
מִמִּילָא לֹא חוֹצָה אֶת מַחֲסוֹם לְשׁוֹנָם.
אֲשֶׁרֵי הַמֵּתִים, כִּי בְּבוֹא שְׁעָתָם
יִסוּרֵי אֶהְבֵּה לֹא יִטְרִידוּ אוֹתָם.

*

קְרָאוּ לָךְ? אֶתָּה בְּכֻלָּל מְזֻמָּן?
מִי זֶה בִקֵּשׁ אוֹתָךְ כִּךָ לְהִטְרִיחַ?
אֶל הָאֲחֵרֵת לָךְ, לְבָךְ שְׁלֵה מְזֻמָּן,
חֲשׁב עָלֶיךָ שֵׁם בְּאֵין מִפְרִיעַ.
נו, לָךְ אַחֲרֵי לְבָךְ וְרַעֲיוֹנָךְ!
הִנֵּה אַחְזִיר בְּזֹאת מִתְנַת־בוֹאֶךָ.
אֶל הָאֲחֵרֵת לָךְ, לְבָךְ שְׁלֵה מְזֻמָּן!
קְרָאוּ לָךְ? אֶתָּה בְּכֻלָּל מְזֻמָּן?

*

דמית שתוכל לתפס אותי בחוט?
מבט אחד – וכבר אני שלך?
טובים ממך תפסתי בקלות,
אז אל תבנה עלי, זה רק זביך אותך.
תפסתי אחרים, תנוח דעתך.
אני כבר מאהבת – אכל לא בה.

*

הי, בחורים אשר יוצאים לשדה הקרב,
על אהובי המתגיס היטב השגיחו.
מול אש השאול שילחם הוא בגבורה –
הוא מעולם עוד לא נלחם, טרייטרי הוא.
שלא יישן בחוץ, בלילה הצונן,
הוא כה עדין, והוא עלול להצטנן!
שלא יישן חשוף מתחת הלבנה –
הוא לא רגיל לזה, נפשו כה עדינה!

*

תן לה ללכת, לגאותנית,
לורד הפורח בין טרשים.
עינים לה לזאת, לנפקנית,
כל יום היא מחפשת כבושים.
כמו בטוסקנה, כשזורם נהר
ומתחנה בכל פלגי ההר.
נהר הארנו מזכיר אותה מעט,
מתחיל עם כל אחד, בסוף נשאר לבד.

*

יֶרֶק מְבִיא בְּרָכָה לְכֹל לֹבֵשׁוֹ!
אֲזַמִּין שְׂמֵלָה שְׂכַל-כְּלָה יֶרֶק.
יֶרֶק הָאָחוּ בְּשִׂמְלַת אָבִיב,
יֶרֶק לֹבֵשׁ נְעָרֵי זֶה הַחֲבִיב,
שְׂלֵמַת יֶרֶק עוֹטָה לוֹ הַצִּיד
גַּם אֶהוּבֵי עוֹטָה מְלֻבוֹשׁ אֶחָד;
יֶרֶק מִחֲמִיא תַמִּיד, לְכֹל בְּרִיָּה,
כָּל פְּרֵי נַחֲמָד – בְּסֵרוּ יֶרֶק הִיָּה.

אמילי דיקנסון⁵

הרגשתי לוויה בראש

מאנגלית: אורית נוימאיר פוטשניק

הרגשתי לוויה בראש

הֶרְגַּשְׁתִּי לְוִיָּה בְּרֹאשׁ
קָהַל הָאֲבָלִים בְּכָה,
זַעַק, בְּטֵשׁ, הֶלֹךְ וְשׁוֹב
עַד שֶׁהִגִּיחַ בְּקַע –

וְאִזּוּ רַק כְּשִׁכְּלָם שָׁקֵטוּ
הַחַל הִטְקָס – תַּף הַכָּה
חִזַּק עַד שְׂרָאשֵׁי נִכְנַע
וְכָל תַּחוּשָׁה בִּי כִּהְתָּה.

אָרוֹן הַיָּרֵם בְּקוֹל צוֹרֵם,
חֹרֵק, בְּנִשְׁמַתִּי הֶלְמוּ
שׁוֹב צְעָדִים כְּבִדֵי מְגָף
וְהַשְׁמִים – פְּעָמוּ.

גּוֹפִי הָיָה כְּלוֹ לְאֹנָן
הַכֹּל הָלַם כְּפַעְעָמוֹן,
נִהְלַתִּי נֶגֶד הַדְּמָמָה
מְרוֹץ בּוֹדֵד לְאֲבָדוֹן –

וְאִזּוּ הִהְגִּיחַ נִסְדֵּק,
נוֹפְלֵת מְטָה וְשׁוֹקַעַת –
הוֹטַחְתִּי נֶגֶד הָעוֹלָם
וְאִזּוּ – חִדְלַתִּי מְלַדַּעַת.

5 אמילי דיקנסון (1830-1886) – מגדולות היוצרים בשירה האמריקנית. רוב שיריה פורסמו וזכו להכרה אחרי מותה.

יש שאור כזה בחורף

יש שאור כזה בחורף,
לפנות ערב מלמעלה –
מתלכסן יורד כבד,
כמו מצריח קתדרלה –

בכאב שממי שקט –
בלוי סימן ובלוי צלקת,
רק שנוי עמוק, פנימי –
וכל משמעות חומקת –

לא נמצא לזאת הסבר –
זהו היאוש חתום –
הכאב האצילי,
שנשלח משום מקום –

בבואו, צללים – עומדים –
הנוף מקשיב בקפאון –
ולכתו הוא כמו מרחק
ממראה החדלון –

השארֶת לי שתי ירושות

השארֶת לי – שתי ירושות,
אהבתך המתוקה,
שאלהים היה שמח
לו יכל ליתת כמותה –

השארֶת לי גבולות כאב –
כמו ים פתוח לרוחה –
בין הנצחי ובין הזמן –
ביני –
לבין תודעתך –

אני שום איש! ומי אתה?

אני שום איש! ומי אתה?
אתה – שום איש – בעצמך?
אז הנה, יש כמונו זוג.
שמר על הסוד – שלא יזלג!

להיות מישהו – כמה משמים!
פמבי – כמו צפרדע בבצה.
ביוני הנצחי לקרא אני! אני!
למזהלות שלולית מעריצה.

גוסטבו אדולפו בֶּקֶר

תשובנה הסנוניות הכהות

מספרדית: עמוס נוי

גוסטבו אדולפו בֶּקֶר (1836-1879) נחשב לגדול המשוררים הרומנטיים בספרד במאה ה-19 בדור שלאחר דה אספרונסדה, ומתויג לעתים קרובות כמשורר פוסט-רומנטי או כמבשרה של השירה המודרנית הספרדית. הוא מת בן 34. בתרגומי הלכתי בעקבות פאקו איבנייס, שהשמיט בביצוע שלו את הבית השלישי, האחרון, של השיר המקורי, כנראה מסיבות פואטיות שאני יכול להבין: יש בבית האחרון סוג של רחמים עצמיים ורברבנות גברית-משהו, נוסח "לא תדעי עוד אהבה כאהבתי", שפוגם באופיים הצלול, הלירי והפטאלי של שני הבתים הראשונים.

ע"נ

תְּשׁוּבְנָה הַסְּנוֹנִיּוֹת הַכְּהוֹת
לְקַנֵּן עַל אֶדֶן חֲלוֹנָה,
יְשׁוּב, כְּנִפְיֶהֶן בְּזִגְיוֹגִית,
עוֹלְצוֹת הֵן תִּתְּנֶה קוֹלָן;
אָבֵל אֵלֹו שֶׁפִּסְקוּ מִמְּעוֹפֵן
כְּדֵי לְצַפּוֹת בְּאֲשָׁרֵי וּבִיפְיָהּ,
אֵלֹו שֶׁהִכִּירוּ אֶת שְׁמוֹתֵינוּ...
הֵן... לֹא תִשְׁבְּנָה לְעוֹלָם!

יְשׁוּבוּ יוֹנְקֵי הַדְּבֶשׁ
לְטַפֵּס עַל קִירוֹת הַגֵּן,
יְשׁוּב, יָפִים אִף יוֹתֵר לְעֵת עָרֵב,
פְּרַחֲיָן יִנְצוּ בְּלָם;
אֵךְ אֵלֶה שֶׁמְלֵאוּ טְפוֹת טַל
בְּהֵן צְפִינוּ כְּשֶׁרְעֵדוּ בְּנִפְלָן,
כְּאֵלֹו הַיּוֹם עֲצָמוּ דוֹמְעֵ...
הֵם... לֹא יִשׁוּבוּ לְעוֹלָם!

הקצתי משינה ונשיקתה בפני

מאנגלית: סיון בסקין

ונוס בלובר

בְּקִצָּה אוֹלָם אָרְךָ זוֹהֶרֶת כְּכוֹכֵב
הִיא, אִם הָאֵהָבָה, מְקַצֵּף־יָם לְצוּר
הַפֶּכֶה, נְשִׁימָתָה נְצַחִית לְאֵין שְׁעוֹר.
מִגַּע הַזְּמַן הִגַּס אוֹתָה קִלּוֹת צָרֵב.
כְּשֶׁמְרַחֵק לְרֵאשׁוֹנָה קִסְמָה הָרֵב
סָמָא עֵינִי, הִיא נִגְלָתָה לִי בְּבֵרוֹר
לֹא לְבִדְדָה, שְׁלוֹה, נִצְבֶּת בְּהַדּוֹר,
כְּמוֹ בְּמִרְכָּבַת הַיּוֹנִים שְׁלָה, בִּיעֵף –
רְאִיתִי לְרִגְלֶיהָ יְהוּדֵי אֲבֵל,
מְעִרִיצָה, בְּבִכֵי מְאֵהוּבָה נִפְרָד.
בְּכָה כָּאֵן הִיִּינָה! כָּאֵן עוֹד מְקוֹנֵן הַצֵּל
שְׁלוֹ, שְׁלֹא יָקוּם וְלֹא יִזוּז לְעַד,
כֹּל עוֹד יֵשׁ נְשִׁמָּה אַחַת וַיְחִידָה,
שְׁמִבְכָה אֲבָדֵן יוֹן וַיְהוּדָה.

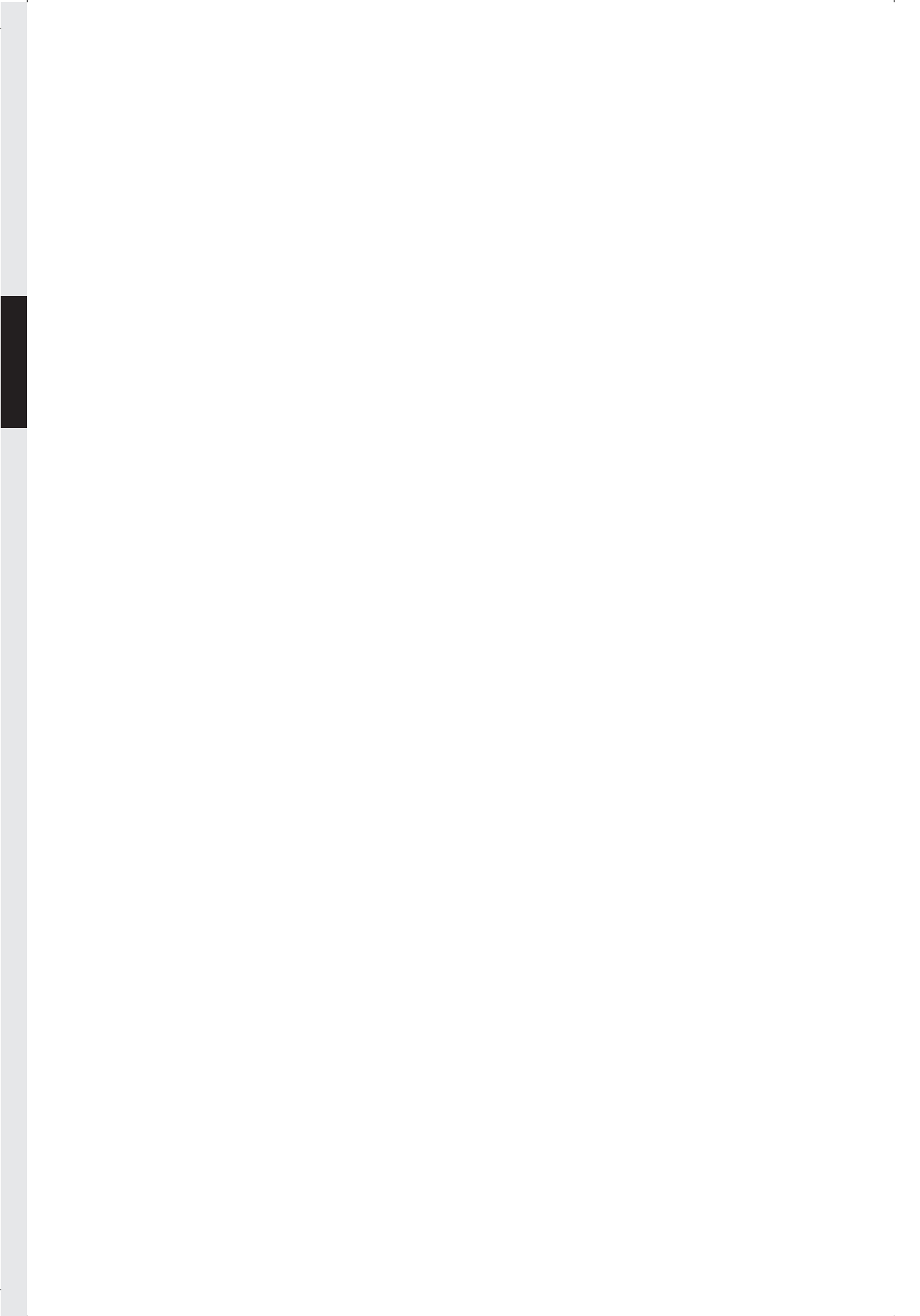
6 אמה לזרוס (1849-1887) – משוררת אמריקנית יהודייה. נודעה בין היתר בזכות שורות מתוך שירה החקוקות על מעמד פסל החירות בניו יורק.

הבטחה

אֶתְמוּל הִקְצַתִּי מִשְׁנָה, וּנְשִׁיקְתָּה
עוֹד צְפָה עַל שְׁפָתַי. בְּחִלּוּמֵי יַחַדוֹ
תַעֲיִנוּ בַחֲרָשָׁה, בְּעַרְפֶּל לוֹטָה,
אוֹר לְבָנָה בִישָׁן מֵעַל אֲשֶׁרְנוּ זָב.
אֲוִיר סְפוּג־טַל, גְּחִלִּילֵי־שֵׁם זָהָר
וְאִז כָּבוּ. לְחֵי אֶל לְחֵי חֲבוּקוֹת.
בְּרוּחַ חֲמִימָה-צוֹנְנֶת הַתְּבַדְּרוּ
שְׁעָרוֹתֵינוּ, הֶבֶל פִּינוּ, שׁוֹחֲקוֹת
עִם תְּשׁוּקָתֵנוּ. וְקוֹלָהּ, עֵמֶק, אָמַר
אֶל תוֹךְ אֲזַנִּי: "נִדְמָה לָךְ שְׂזֵה רַק חֵלוֹם,
שְׂזֵוְהֵי רַק שְׁנָה? הֲיֵהָ, חֶלֶף, נִקְבֵּר?
הָאֵהְבָה תִפְּל לְמוֹת וְתִדָּם?
זֶה זֶה, חֲמַדַּת לְבִי! אֶת אֲמוּנָה אֶסְפִּי!"
הִקְצַתִּי מִשְׁנָה, וּנְשִׁיקְתָּה בְּפִי.

הדים

נֶפֶשׁ נְשִׁית, שְׁבֹאֲחוֹר נוֹלְדָה, לֹא לִי
רַעֲנָנוֹת שֶׁל בְּרֵאשִׁית, לֹא לִי תְשׁוּקָה
גְּבֵרִית וַחֲדִישָׁה, תְּאִיר כְּאֲבוּקָה
אֶת פְּנֵי הַמוֹזָה חֲבֵרִתִּי, וְלֹא אֶפְלֵא
(רַעוּלַת הַנְּשִׁיאוֹת, בַּחֲשֶׁף תִּכְשְׁלִי)
כְּלוּחֲמֵי הַחֶלֶד לְפֹאֵר מְכָה,
וְסִכְנָה, וְנִצְחוֹן, וְצִעֲקָה,
צוּבָטֶת מִיתְרִים בְּמֵלֵא מְנַעַד קוֹלִי.
אֵךְ אִם בְּמַעְרָה מוּצָפֶת כְּלִשְׁהִי,
מְקַפֶּת בְּסִלְעִים, שְׁמַעֶת קוֹל פְּרָאִי
מִהַשְׁמִים, מִהָאָרֶץ, מֵהֵימָּה
מְשִׁיב כְּשׁוֹף לְכָל דְּבָרָךְ אֲשֶׁר צָרָם,
אֶל תִּזְלָזַל בְּהַד הַזֶּה, אֲשֶׁר נִבְרָא
בְּפִי אוֹהֶבֶת הַבְּדִידוֹת וְהַשִּׁירָה.

מודרניזם, מודרניזם!

ו"ב ייטס, אלזה לסקר-שילר

•

אוסיפ מנדלשטם, ויליאם קרלוס ויליאמס,

•

חורחה לואיס בורחס, פייר פאולו פזוליני

•

איציק מאנגר, אליזבת בישופ

•

צ'סלב מילוש, פיליפ לרקין, ג'ק קרואק

•

אלן גינזברג ועוד

ויליאם בטלר ייטס¹

הַבִּז לֹא יִשְׁמַע אֶת קוֹל שׁוֹלְחָהּוּ

מאנגלית: זיוה שמיר

לדה והברבור

וּלְפִתְעָה, הֵן! מִטַּת כֶּנֶף חוֹבֶטֶת
עֲלָמָה נוֹטָה לְפָל. וּכְבֵר שׁוֹקֶה לְטוֹף
בְּשַׁחֲוֹר טְפָרָיו. פִּיּו צְוֹאֲרָה לּוֹפֵת; אֶת
רְכוֹת שְׂדֵיָהּ הוּא מְצַמֵּיד אֱלָיו לְגוֹף.

כִּי־צַד תּוֹכֵל יָדָה הַמְבַעֲתָה הַדָּף
אֶת פֶּאֶר צִיִּצַת הָעוֹף מִבֵּין רַגְלֵיהָ?
וּבִלְבָן יְצוּעָה אֵיךְ לֹא תַחֲוֹשׁ בְּדַפֵּק
סוֹפֵת לְבוֹ שֶׁל זֶר הַנָּח עָלֶיהָ?

מִרְטֹט חֲלִצִים, שָׁם נוֹלָד
מְגַדֵּל מָט, קִיר נוֹטָה וְגַג בּוֹעֵר
וְאֶגְמָמְנוֹן מֵת.

וּמִשְׁכֵּבֶךָ דֶּלֶק, הַשִּׁיג וּבָה רָדָה,
אֶף הַפְּכָה כֶּלֶת דְּמִים לְפָרָא מְכַנֵּף, הָעֵט
עָלֶיהָ בְּחִמָּה, הָאֵם נֶסֶךְ בָּהּ קִצַּת יוֹתֵר
דָּעָה, בְּטָרֵם יִשְׁמָטָה מִפִּיו בְּלֹא חֲמֻדָּה?

1 ויליאם באטלר ייטס (סנדימן, אירלנד, 1865 – מנטון, צרפת, 1939), מגדולי השירה המודרניסטית.

ביאת משיח

סובב סובב הגירוסקופ המתרחב,
הבז כבר לא ישמע את קול שולחיו;
הכל נמוט, ציר העולם נשבר;
תבל – זירה לתהו משתלח.
בשוא גלי דמים במרחבי אין-סוף
טבעו כל גנוני תמימות וטקס,
הצדיקים אבדו אמונתם, בעוד שלב
הרשעים נמלא משנה עזו ומרץ.
ברי, גלוי שכינה הוא שקרב ובא
ברי, ביאת משיח לא התמהמה.
ביאת משיח! טרם נכרתו מלים מפיי
וכבר עולה צל נפילים מעב ורוח
מכהה עיני: אי שם בשימון
גופו כשל לביא, פניו כפני אדם
ומבטו ריק ואכזר כעין חמה,
מניע ירכיו לאט, וסביבותיו
תשוט סחרחרת צללי עופות מדבר נבעתת.
ושב הלילה כשהיה; עתה לבי יגיד לי:
אלפים שנות תנומה שאננה כאבן
חרדו לבלהות מטלטלת הערש;
איזו חיה רעה הגיעה שענתה סוף-סוף
להתנהל אט-אט כדי להולד בשדות בית-לחם?

אדווין ארלינגטון רובינסון

ארבעה שירי דמויות

מאנגלית: שמעון בוזגלו

אדווין ארלינגטון רובינסון (Edwin Arlington Robinson, 1869-1935) היה, לפחות לטעמי, גדול המשוררים האמריקאים במאה העשרים. הכתיבה הבהירה והפשוטה שלו שירתה את הסיטואציות הבהירות והפשוטות שהוא תיאר, ואיכשהו השילוב המתואם הזה בין השפה לסיטואציה נסק לו והמריא מעל זרמי האפנה של זמנו – כן, בדיוק כמו קוואפיס, בן זמנו.

ש"ב

ריצ'רד קורי

כָּל פֵּ'ם שְׁרִיצ'רֵד קוֹרִי יָרַד לוֹ הָעִירָה
אֲנַחְנוּ, הָאֲנָשִׁים בְּרַחוּב, הַסֵּתְכֵלְנוּ:
הוּא הָיָה גִ'נְטֵלְמָן מִכֶּף רֶגֶל וְעַד רֹאשׁ,
מְטַפֵּחַ, דִּקְ-גִּזְרָה כְּמוֹ מֶלֶךְ.

וְתָמִיד הָיָה לְבוּשׁ בְּטוֹב־טַעַם,
וְתָמִיד דִּבֵּר בְּגִבָּה הָעֵינַן.
וְלְמִרְוֹת זֹאת הִתִּיז נִיצוּצוֹת
כְּשֶׁבִרָךְ "בְּקֹר טוֹב", וּפָסַע לוֹ בְּזֶהָר.

וְהוּא הָיָה עֹשִׂיר – כֵּן, עֹשִׂיר מִמֶּלֶךְ,
וּבְקִיא לְהַפְלִיא בְּהִלְכוֹת נִימוּסִים:
בְּקִצוֹר, חֲשִׁבְנוּ – הוּא הַכֹּל –
וְשֶׁאֲפִנוּ לְהִיּוֹת בְּמַקוֹמוֹ.

אֲזֵי הַמְּשֻׁכְּנוּ לְעֵבֵד, וְחִפִּינוּ לְאוֹר,
וְהִלְכְנוּ בְּלִי בִשָּׁר, וְקִלְלָנוּ תְּלָחִם.
וְרִיצ'רֵד קוֹרִי, עָרַב קִיץ שְׁקֵט 'חָד,
הִלֵּךְ הַבֵּיתָה וְתַקַּע – כְּדוֹר בְּרֹאשׁ שְׁלוֹ.

קליף קלינגנהגן

קליף קלינגנהגן יום אחד
הזמין אותי לארוחה.
ואחרי מרק, בשר,
וכל מיני מאכלים,
קליף לקח שתי כוסות,
מלא אחת ביין, ושנייה בלענה.
ואז, בלי לסמן לי כלל לבחור,
לקח את המשקה המר,
לגם אותו בקלילות
ואמר שהכוס השנייה בשבילי.
כששאלתי אותו מה לעזאזל
הוא מתכוון במעשה הזה,
הסתפל עלי רק וחיך,
אמר שזו דרכו.
ולמרות שאני מכיר את האיש,
תהיתי זמן ארוך-ארוך
מתי אהיה מאשר
כמו קליף קלינגנהגן הזה.

רוֹבֵן בְּרִיִּיט

מִפְּנֵי שְׁהִיָּה קָצֵב
וְלִכְּן הָרוּיַח הַיֵּטֵב (וְהַתְּנַהֵג בְּיֶשֶׁר)
לֹא אֶתֵּן לָכֶם לְחֹשֶׁב שְׂרוּבֵן בְּרִיִּיט
הִיָּה יוֹתֵר חֵיָּה מִמְּנֵי אוֹ מִכֶּם.
כִּי כְּשֶׁהוֹדִיעוּ לּוֹ שְׂאֲשֹׁתוֹ, הִיא עוֹמֶדֶת לְמוֹת,
הוּא בָּהָה בָּהֶם, וְרַעַד מִצַּעַר וְאִימָה,
וּבְכָה חֲצִי לַיְלָה כְּמוֹ תִּינוֹק מְגֹדֵל,
וּכְשֶׁרָאוּ אוֹתוֹ בּוֹכָה – בָּכוּ גַם הַנְּשִׁים.

וְאַחֲרֵי שְׁמִתָּהּ, וְהוּא שָׁלֵם
לְזַמְרִים וּלְשִׁמְשֵׁי הַכְּנִסְיָה וּלְכָל הַשְּׂאֵר,
הוּא דָחַס, בְּכָאֵב עֲצוּם, בְּתוֹךְ תְּבֵה יִשְׁנָה שְׁלָה
הַרְבֵּה מֵהַדְּבָרִים שֶׁהִיא יִצְרָה,
וְהוֹסִיף כְּמָה גְזָרֵי עֵץ אֶרֶז,
וְשָׂרַף מֵהִיסוֹד אֶת הָאֵטְלִיוֹ.

פְּלִמִּינֵג הַלְּפִנְסֵטִיין

בִּהֲתַחֲלָה חֲשַׁבְתִּי שְׁבַפְּנִים שְׁלוֹ
יֵשׁ מִשֶּׁהוּ מְאֻמָּן.
אֲבָל הִזְהַר הַקִּלִּיל שְׁמֵלֵא אוֹתָן
כְּשֶׁעָצַר וְצִעַק "שְׁלוֹם!"
זָרַח בְּשִׂמְחָה, אִזּוֹ נִתְּתִי לוֹ לְזָרַח.
הוּא אָמַר שְׁשִׁמוּ פְּלִמִּינֵג הַלְּפִנְסֵטִיין –
נִי, שִׁיְהִיָּה. כֹּל מֵה שְׁיִדְעֵתִי זֶה
שֶׁהוּא צָחֵק וְהִתְבַּדַּח כְּמוֹ כָּל חֵבֵר אַחֵר שְׁלִי.

אֲבָל תִּכְרַף הוּא זָרַק אֵלַי מִבֶּט זֹעֵף מוֹזֵר,
וְהִחֲזַרְתִּי לוֹ מִבֶּט קֶשֶׁה.
וְכִכָּה הִסְתַּכְּלֵנוּ זֶה בְּזֶה בְּדֶרֶךְ שְׁגָרְמָה לָנוּ
לְהִתְפַּוֵּץ וּלְהִרְתֵּעַ:
וְאִזּוֹ, בְּמִין הִתְנַצְּלוֹת מְמִלְמֶלֶת וּסְתוּמָּה
שְׁנִשְׁמָעָה סִפְק מְבִלְבֵּלֶת סִפְק מִשְׁתוּמָּמֶת,
הוּא הִסְתַּלַּק – וּמֵאִזּוֹ לֹא רָאִיתִי אוֹתוֹ.

אלזה לסקר-שילר

רצינו להתנשק, לא?

שלושה שירים

מגרמנית: ירדן בן-צור

אלזה לסקר-שילר (1869-1945), משוררת, מחזאית וציירת יהודייה-גרמנייה, נמנתה עם הדמויות הבולטות בחוגי האקספרסיוניזם הגרמני. היא נולדה באלברפלד שבמערב גרמניה, וב-1894 עברה לברלין יחד עם בעלה הראשון. שם הצטרפה לחוגי האוונגרד והספרות המודרניסטיים, וב-1899 הוציאה את קובץ השירה הראשון שלה. לצד מפעלה השירי והאמנותי רב ההשראה, גילמה לסקר-שילר בחייה פרפורמנס אוריינטלי חוצה-מגדרים וזהויות, שפלל בין השאר את האלטר-אגו המפורסם ביותר שלה, הנסיך יוסוף מתבי, אך אכלס יקום שלם של דמויות. היא פרסמה שירים ואיורים במרבית גיליונות כתב העת האקספרסיוניסטי החשוב "דר שטורם" (Der Sturm), וביניהם שלושת השירים המובאים כאן. בשנותיה האחרונות התגוררה לסקר-שילר בירושלים, ושם כתבה כמה מיצירותיה הגדולות ביותר.

האהבה

הַחֵבֵּא אוֹתִי בְּמֶתֶק דָּמְךָ
תִּפְרֹ אֹתִי אֶל חֶפְתִּי עוֹרְךָ.
תְּמִיד נִשָּׂא לֵב מְלֻבֹּתֵינוּ.
תִּפְרֹ פֹּעֵם
שׁוֹמֵר עַל סִפִּינוּ סְרוּגִים.
הֵיכֵן יִשְׁאִיר הַמּוֹת אֶת לְבִי?
בְּבֶאֱר, רוֹחֶשֶׁת בְּזֵרוֹת –
בְּגֵן, עוֹמֵד בְּאַבְנֵיֹת –
אֶל נֶהָר זֹעֵף יִשְׁלִיכֶהוּ.
אֲנִי חֲרָדָה מְלִילָה
עֵקֶר כּוֹכְבִים,
כִּי אֵינְסִפּוֹר כּוֹכְבֵי לְבִי
מְזֵהֵיבִים אֶת רְאֵי־דָמְךָ.
אֶהְבֶּה פְּרָחַה רְבֻגְנִית מְאֵהֲכֶתְנוּ.
הֵיכֵן יִשְׁאִיר הַמּוֹת אֶת לְבִי?

לברברי

טפות דמך הגסות
מתוקות על עורי.
אל תקרא את עיני בוגדות
כי הן חגות ברקיעיך;
אני רוכנת בחיך אל לילך
ומלמדת את כוכביך לשחק.
אני פוסעת בשיר דרך השער החלוד
של הלתך.
אני אוהבת אותך וקרבה לבנה
ומטהרת על בהונות צלניות.
נושאת את לבך שגבה,
את הגביע הטהור לקראת המלאכים.
אני אוהבת אותך כמו אחרי המות
ונשמתי פרושה מעליך –
נשמתי רותה מכל היסורים,
תמונותיה הפואכות מטלטלות אותך.
אך פורחים ורדים כה רבים
שארצה להגיש לך;
הו, אני רוצה להעניק לך את הגנים כולם
בזר אחד.
תמיד אהגה בך,
עד ישקעו העננים.
רצינו להתנשק,
לא?

לנסיך מרוקו

הו, אַתָּה מֵתֵק אֶהְבֵּתִי, פְּנִיָּךְ הֵן גַּן הַדְּקָלִים שְׁלִי,
עֵינֶיךָ נִילוֹסִים מְנַצְנָצִים
בְּנוֹחוֹת סְבִיב הַמְּחוּל שְׁלִי.
בְּפְנֶיךָ כְּשׁוֹפִים
כָּל דְמוּנֵי דָמִי,
כָּל הַלֵּילוֹת שֶׁהִשְׁתַּקְפוּ בִּי.
כְּשֶׁשָׁפְתֶיךָ נִפְתְּחוּת,
הֵן מְסַגְּרוֹת אֶת הַתְּעֵלְיוֹת־רוּחִי.
תְּמִיד הַפְּעִימָה הַזֹּאת אֶתְּרִיךְ,
וְלְעוֹלָה כָּבֵד הַעֲלִיתִי אֶת נִשְׁמָתִי.
נִשְׁק אֹתִי בְּאֲדִיקוֹת,
מִשְׁחַק הַלֵּב הַמְּתַקֶּתֶךָ,
בּוֹא נִתְחַבֵּא בְּשָׁמַיִם,
הו, מֵתֵק אֶהְבֵּתִי.

פול לורנס דנבר

בוא, אהובי, מתי שתסכים

מאנגלית: אוהד זלצר זובידה

פול לורנס דנבר (1872-1906), משורה, מחזאי, סופר, ומסאי אפרו־אמריקאי. נולד בדייטון, אוהיו, להורים מקנטקי שהיו עבדים ויצאו לחופשי אחרי מלחמת האזרחים האמריקאית. מראשוני המשוררים השחורים המשפיעים בארה"ב. זכה להכרה בין־לאומית בעיקר בשל שירתו שנכתבה ב"דיאלקט", אף ששירה זו הייתה רק חלק קטן מתנובתו הספרותית.

הזמנה לאהבה

בוא בְּלִיל שְׁטוּף כּוֹכְבִים
או בְּלִיל סְהוֹר;
בוא בְּיָמִים הַמְצָהִיבִים
על שְׂדֵה קְצוֹר.
בוא בְּשַׁעַת הַדְּמוּמִים,
בוא בְּלִילוֹת או בוא בְּיָמִים,
בוא, אַהוּבִי, מְתֵי שְׁתִּסָּכִים,
וּמְבָרְךָ תִּהְיֶה.

אַתָּה כֹּה מְתוֹק, יְקִירִי, אַהוּבִי,
כִּי־נִה מְקַנֵּן בְּחֻדְרֵי לְבָבִי.
בוא אֶל חִיקִי וְהִבֵּא לִי מְזוֹר
כְּצִפּוֹר הַנוֹטָה לְקִנְיָה לְחֹזֵר.

בוא כְּשֶׁלְבִי אֶבֶל וַיִּרֶא
או כְּשֶׁלְבִי עוֹלֵץ;
בוא עם רִדְת הַיּוֹרָה
או עם לְבָלוּב הָעֵץ.
בוא כְּשֶׁעֲצֵי צֶאֱלֹן פּוֹרְחִים,
בוא בִּימֵי הַחֲמִסִּין הַקּוֹפְחִים,
בוא בְּעֵתֵן שֶׁל סוּפּוֹת הַבְּרָקִים,
וּמְבָרֵךְ תִּהְיֶה.

הדרור

התרגום מוקדש לרומי

צְפוֹר קִטְנָה, חוֹמַת נוֹצָה,
עַל אֶדְן חִלוּנֵי רְבֵצָה,
צִיָּצָה לְרַגַע שִׁיר מְזוּמֹר,
בְּעֵשֶׂר נְקִישׁוֹת מְקוֹר.
הַלּוֹךְ וְטָפוֹף, הַלּוֹךְ וְרִקּוֹד,
אֶת מְבִטֵי בְקֶשָׁה לְלֶכֶד;
כְּלִי נִתּוֹן לְעֶסוּקִי,
זְנוּחָה, עֲזוּבָה, וְתִרְהָה עָלַי.

כֶּף לְהַק צְפִירֵי שְׁלוֹם
דּוֹאוֹת אֶלֵינוּ מְמָרוֹם,
עַל אֶדְן הַחַיִּים עוֹצְרוֹת,
מְזוּר לְאִיד בְּהֵן אוֹצְרוֹת;
חֲרָשִׁים מְרַעֵשׂ וְשֶׁאוֹן
לֹא מְבִיטִים אֶל הַחִלּוֹן,
קָהִים, עוֹרִים לְהַעֲדֵרֵן,
שְׁמֵתְבָרֵר כְּשֶׁכָּבֵר אֵינֵן.

שׁוֹשָׁנִים וּפְּנִינִים

וְרָדִים מְעַדְנִים הֵם מְלוֹתֶיךָ,
שִׁירֶיךָ הֵם פְּנִינֵי צְלִיל מְשַׁלְּמוֹת.
הֵטְבַע מְשַׁתְּפֵעַ לְרַגְלֶיךָ,
עֲדָיִים כְּפָרָחִים בְּעָרוֹגוֹת.

בְּסֶמֶק וּשְׁטָפִים עָלֶי כוֹתֶרֶת,
בְּזֶהֲרֵן הַמְּחַרְזוֹת קוֹלְחוֹת.
מִפִּיךָ הַצְּמִיחֵי וְרַד לְתַפְאֶרֶת,
הַמְטִירֵי גֶשֶׁם שֶׁל מְרַגְלִיּוֹת.

ויליאם קרלוס ויליאמס²

בֵּי-בֵּי שִׁירָה

מאנגלית: שמעון זנרבנק

גברים נצורים

הָבֵר נִסְחָף בְּמַעֲלָה הַמְּפָרֵצוֹן
שָׁפִיו מְקַף חוֹל שָׁחַר,
נִסְחָף וְצָף

כְּבֵיתֵן-מִחְרָאָה עַל הַמִּיִּסִּיפִי
בְּעוֹנַת הַשְּׁטָפוֹנוֹת – אֶלָּא שְׁנִסְחָף
בְּמִפְרָצוֹן אֶל פִּי-תַפֶּת שְׁמֵשׁ

אֵין שְׁבִים אֶלָּא בְּקַבּוּקִים רִיקִים
וְשֵׁם הֵיָה ג'וֹרְג'
שָׁצָף בְּמַעֲלָה הַזֶּרֶם לְבַקֵּשׁ

שִׁתְּנוּ לוֹ לְהַכְנִס בְּחוֹר
בְּקִיר לְמִקּוֹם שְׁנִשּׁוֹת אַחוּד הַמְּתִינּוֹת הַנוֹצְרִית
יּוֹשְׁבוֹת סוֹרְגוֹת גְּרָבִים אֶלְסֵטִיִּים

לְוִרִידֵי רֶגְלִים. ג'וֹרְג' הַמִּסְכֵּן
עִכְשָׁו יֵשׁ לוֹ ג'וֹב שֶׁל שְׁמֵשׁ
בְּבֵית-סֶפֶר לִינְקוֹן אֶבֶל הָבֵר

2 ויליאם קרלוס ויליאמס (1883-1963) – משורר, סופר ורופא אמריקני, מחשובי היוצרים המודרניסטים בארצות הברית.

הֵלֶךְ לְנֹצֵחַ עִם הַתְּמוּנוֹת
שֶׁל סֵלִיבֵן וְקִילְרִין עַל
כְּתָלָיו וּפּוֹפֵ אַנְסוֹן מַחְזִיק

מַחְבֵּט. ג'וֹרְג' הַמְסַכֵּן, כָּרְתוּ לוֹ
אֶת יוֹתֶרֶת־הַמֶּחַ וְצִנּוֹר
הַזֶּרַע שֶׁלוֹ מוּטָל בְּמַרְקָקָה –

אֶפְשָׁר לְצַחֵק עָלָיו שֶׁהוּא בְּלִי
אֵיבָרִים אֲבָל כָּכָה זֶה
כְּשֶׁמִּתְחַשֵּׁק לְנֹהַר

לְהַטְבִּיעַ אוֹתָהּ, הוּא מוֹצִיץ אוֹתָהּ פְּנִימָה
וְאוֹתָהּ מְרַגֵּשׁ אֶת הַבֵּר הַיֵּשֶׁן שׁוֹקֵעַ
תַּחְתִּיהָ וְאוֹתָהּ אוֹמֵר בֵּי־בֵי

כְּמוֹ שֶׁג'וֹרְג' אָמַר, בֵּי־בֵי שִׁירָה
הַחֹל הַשָּׁחַר לְכַד אוֹתִי, הֵיוּ
יָמִים וְאֵינָם עוֹד, אֵין לִי עֵכָשׁוּ

לְאֵן לְלַכֵּת
חוּץ מִהַבִּיטָה –

הזמן התליין

אבנר זקן מספן, כושי איש-שיבה מספן!
היו ימים אני זוכר שהיית כל-כף חזק
שתלית את עצמך בחבל סביב הצואר
בחות דוק הוליסטר כדי להוכיח שאתה מסגל לנצח
את הנזפן בקרקס – וזה לא הרג אותך.
עכשו פניך בידיך ומרפקיך
על ברפיה, ואתה שותק ושבור.

פרגמנט

אלהים שבשמים, ביל, מה עשית?

מה נדמה לך שעשית? פתחתי
את העולם.

מנין השגת אותם? איזה
יפי!

מנין באה כל לחה? מתחת
לארץ,

מה?

– מן הביב, שהכל בא
משם, מערמת הנבל.

הפר

לְקַח בְּשָׁבִי –
מְטֹבֵעַ, מְאֻפָּסֵר, קָשׁוּר
לְגֵר
הַפֶּר הוּא אֱלֹהֵי

שְׁלֹא כְפָרוֹת
הוּא חֵי בְּגִפּוֹ, מְרַחֵחַ
בְּזִהְיֹת אֶת הָעֵשֶׁב הַמֵּתוּק
כְּדֵי לְהַרְגֵּ אֶת הַזִּמָּן

כּוֹרֵעַ, מְשַׁתְּרֵעַ
וּכְשֶׁהוּא פּוֹשֵׁט
רָגַל קְדָמִית מְלַקֵּק
אֶת הַפֶּרְסָה סְבִיב־סְבִיב

אֲחֵר־כֶּף חֲדָל
וְעֵינָיו עֲצוּמוֹת־לְמַחְצָה,
מִסְכֶּת אוֹלִימְפִית עַל
מַעוֹף הַיָּמִים הַצָּח.

– הַשְּׂמֹשׁ הָעֶגְלָה
מְלֻטָּשֶׁת אֶת עוֹרוֹ הַזָּגוּגִי
מְבִינֹת
לְאַרְנָיִם הַזְרוּחִים

גּוֹפּוֹ קָשָׁה
כְּשֶׁנֶּהֱב אוֹ זְכוּכִית
וְעַם זֹאת הָרוּחַ
מְשַׁחֶקֶת דְּרָכּוֹ –
נְטוּל־חֶלֶב

הוּא מְהַנְהֵן
הַשְּׁעָר שְׁבִין קַרְנָיו לְעֵינָיו
שְׁזוּר
תִּלְתְּלֵי יְקִינְטוֹן

אם האנושות כולה תאבד

מאנגלית: ליאור שטרנברג

שרה טיזדייל נולדה בשנת 1884 בסנט לואיס. היא פרסמה כמה ספרי שירה שהקנו לה מעמד והכרה ציבורית. בשנת 1917 הייתה לזוכה הראשונה בפוליצר על ספר שיריה **שירי אהבה**. בשנת 1933, לאחר התקף קשה של דלקת ריאות, היא התאבדה. שיריה של טיזדייל כתובים בנוסח קלאסי מהודק והם מתאפיינים בטון בהיר ושפה מדויקת, חדה ופשוטה. אין בשירתה סימן לסערות המודרניסטיות שהתנהלו באותה תקופה שבה חיה ופעלה, אבל זהו קולה. ואולי, קצת בדומה לרחל המשוררת שהיא שמה לא אחת בפשטנות ובסנטימנטליות בשל סגנון כתיבתה ונושאייה האישיים על רקע הדרמות הגדולות של התקופה, גם טיזדייל מסתירה מאחורי מבע של וצלול כוח רב, אישיות חזקה וידיעה ברורה של השירה כפי שהיא רואה אותה. דוגמה לכך מספק השיר "גשמים רכים יבואו", שהפסטורליות שלו מטעה ומחביאה מאחוריה את אימת הכיליון האנושי. איך ייראה עולם ללא בני אדם, שואלת טיזדייל בשיר, והתשובה ישירה ומקפאת דם – מצוין. האנושות כלל לא תחסר. העולם הטבעי, הקמאי, יוסיף להתקיים בשלווה.

הרשת

בְּשִׁירִים רַבִּים נְסִיתִי
אֶת דְּמוּתְךָ לְלֶכֶד, לְשׂוֹא.
הִיָּה זֶה כְּמוֹ הַשְּׁלֶכֶתִי רֶשֶׁת
שֶׁל מְלִים לְתַפֵּס כּוֹכֵב.
כְּאֵלּוֹ שְׁטַבְּלֹתִי אֶת יָדֵי
וְהַעֲלִיתִי בָּהֶם מִיָּדָיִם,
כְּדֵי לְגַלּוֹת שֶׁהֵם אֲבָדוּ
אֶת כְּחוֹל עֵמְקוֹ שֶׁל זֶהָרִם.

גשמים רכים יבואו

גשמים רכים יבואו וריח אדמה,
וקולן המנצנץ של סנוניות ישמע.

וצפרדעים עם לילה ישירו בברכה,
ושזיף הבר ילבין ברטט של פריחה,

אדמי חזה יעטו נוצות דלוקות
ומעל הגדר ישתגעו בשריקות.

ואין מהם מי שעל המלחמה שמע,
אין מי שיהיה לו אכפת אם הסתימה.

לצפור או עץ לא יהיה אכפת,
אם האנושות כלה תאבד בבת אחת.

והאביב, כשעם שחר תתעורר,
בקשי תדע כי איננו יותר.

זְקֵנָה

נְחָלִים שָׂרִים בְּאֲבִיב
וּבְקִיץ חֲדָלִים;
אֲנִי שְׁשַׁרְתִּי בְנֵעוּרִי,
מִמְעֻטָּת בְּמָלִים;
הַנְּעוּרִים הֵם פֶּלֶג רוּעֵשׁ,
מִפֶּטְפֵט מֵעַל לְאֲדָמָה,
אֲבָל חֲכָמַת הַגִּיל הָעֲצוּבָה
נוֹבְעַת בְּדַמָּמָה.

אוֹר יֶרֶחַ

הוא לא יפגע בי עוד לעת שיבה,
מראה גאות צרובה באור ירח קר
לא יכיש אותי כנחשים כסופים,
עם השנים אהיה קרה ועצובה,
רק לב שמת הוא אשר נשבר.

כל-כך הרבה רוצה הלב,
אם זה נלמד, כבר יש תשובה.
גלים נופלים בכרק קפלים רפים,
אך היפי הוא חולף,
הוא לא יפגע בי עוד לעת שיבה.

ניקולאי גומילוב

שירי חבש

מרוסית: יונה גונופולסקי

ניקולאי סֶטְפֶּאֶנְוִיץ' גומילוב (1886-1921) – מהבולטים שבמשוררי תור הכסף הרוסי, מייסד אסכולת האַקֶּמַאיזם. בשנים 1906-1907 חי בצרפת ובאיטליה והכיר כמה ממשוררי הדור שישבו שם באותה עת. בשנת 1907 יצא לראשונה למסע ברחבי הלוואנט, ובשובו פרסם את קובץ שיריו "פרחים רומנטיים"; לאחר מכן שוב נסע וביקר בטורקיה, ביוון ובמצרים, וב־1909 הגשים חלום ילדות, הפליג מנמל אודסה והגיע דרך ג'יבוטי לחבש. בשנת 1910, אחרי שנים ארוכות של חיזור, נשא לאישה את המשוררת אנה אחמטובה. בשנת 1912 הכריז על הקמת זרם האַקֶּמַאיזם בשירה ופרסם את הקובץ "שְׁמִי ניכר", שנכללו בו השירים שתרגומם מתפרסם כאן. למסעו השני באתיופיה יצא גומילוב בשנת 1913, והפעם בתמיכתה ובשליחותה של האַקֶּדְמִיָּה הרוסית למדעים. במסעו זה פוגש גומילוב את ראס טפרי, שנודע ברבות הימים כהיילה סילאסי, הקיסר האחרון של אתיופיה. בשנת 1921 הוצא להורג בהאשמת שווא בשותפות לקשר מזוין נגד השלטון הסובייטי. מקום הוצאתו להורג ומקום קבורתו לא נודעו בוודאות עד היום. להבדיל משירים אחרים שגומילוב אכן תרגם משפות חבש (בעזרתו של מתורגמן שהתלווה אליו או בתיווך הצרפתי), שירי המחזור שתרגומו מופיע פה הם שירים מקוריים של גומילוב עצמו.

שיר מלחמה

קֶרְנָפִים רוֹמְסִים אֶת שְׂדוֹת הַדוֹרָה,
הַקּוֹפִים קוֹטְפִים אֶת תְּאֵנֵינוּ.
אֶךְ גְּרוּעִים מֵאֵלָה שְׁבַעֲתֵים
אֵיטְלָקִים, בְּנֵי־לֶבֶן אֶרְחֵי־פְּרָחִי.

אז יִוֹנֵף בְּהֶרֶר³ נֶס הַמֶּרֶד –
הָרָר, זֶה עִירוֹ שֶׁל רֹאס מְקוֹנֵן⁴ –
אז תֵּעוֹר גַּם אֶקְסוּס⁵ הַנוֹשֵׁנֶת,
וּבִתְגָרָא⁶ בְּמַר יִצְחָק צְבוּעַ.

בְּהָרִים וְעַל בְּמַתִּי־יַעַר –
שָׁם אֹרֵב כָּל אִישׁ־דְּמִים מֶרֶ־נֶפֶשׁ.
הוּי, הַמְשַׁסְּפִים אֶת הַגְּרָגֶרֶת,
דָּם חֲדָשׁ תִּרְוּ בְּזֹאת הַפַּעַם.

זַחְלוּ מִשִּׁיחַ אֵלַי שִׁיחַ,
כְּאֲשֶׁר יִזְחַל לְטֶרֶף הַפֶּתֶן;
מִצּוֹקִים וְנָקוּ כְּהֶרֶף־עֵין –
מְזַמֵּר לְמַדְתָּם לְגוּחַ.

מִי יִשְׁלַל רוֹבִים מְלוֹא הַזְּרוּעַ?
מִי יִרְבֶּה בְּאִיטְלָקִים לְטַבַּח?
בְּנֵי־אָדָם לְבִטַּח יִכְנוּהוּ
חֲיִלוֹ שֶׁל לֶבֶן סוּסֵי הַמֶּלֶךְ.

3 עיר במזרח אתיופיה של ימינו, בירת המחוז ההיסטורי הרר.
4 ראס מקונן וולדה מכאל גונדסה (1852-1906), מדינאי ואיש-צבא, אביו של ראס טפרי (הוא היילה סילאסי). המלך מנליק השני מינה אותו לראס (=דוכס) הרר.
5 עיר עתיקה בצפון אתיופיה של ימינו שנתנה את שמה לממלכת אקסום העתיקה ששלטה באזור עד המאה העשירית. אקסום היא העיר הקדושה ביותר לנוצרים באתיופיה ומקושרת לבית המלוכה הסולמוני.
6 אזור בצפון אתיופיה של ימינו.

חמישה פרים

אצל איש עשיר חמש שנים
על סוסים שמרתי בשדות.
בשכר זה נתן לי העשיר
חמשה פרים מושכים בעל.

האריה שחט אחד מהם –
עקבותיו היו בעשבים.
יש לשמר היטב על הקראל,⁷
להבעיר בערב מדורה.

פר אחר יצא מדעתו
וברח, עקוץ צרעה זריזה.
אחריו נדדתי בסבך
חמשה ימים – אבל לשוא.

עוד לשני פרים הגויב שכני
אל השקת שפרון רעיל –
כך רבצו השנים בעפר
ולשון כחלה בין שניהם.

אז טבחתני את האחרון
להכין בשר לסעדה
כשבער הבית הסמוך –
וכפות צרח בו השכן.

7 סוג של יישוב או משק הבנוי במעגל, לעתים קרובות מוקף גדר, שבמרכזו ממוקמת מכלאת הבקר.

שיר העבדים

צַפְרִים מִתְעוֹרְרוֹת בְּבִקְרָה,
יְעֵלִים יוֹצְאִים אֶל הָאָחוּהוּ,
מִן הָאֵהָל יוֹצֵא הַפְּרָנְגִי,⁸
מִנוֹפֵף בְּמַגְלָבוֹ הָאֶרֶץ.

הוא יושב לו בצל הדקל,
על פניו רדיד ירקרק מותח,
מעמיד לצדו בקבוק של ויסקי
ומצליף בעבדיו המתעצלים.

את פליו עלינו לצחצח,
על פרדיו עלינו לשמור,
ובערב לאכל בשר מלוח
אחרי שהסריח ביום.

שבח והלל לאדוננו הפרנגי,
רוֹבִיו כָּל-כֶּף מִרְחִיקִים לְקֵלַע,
כָּל-כֶּף מִשְׁחֹז בִּידוֹ הַסִּיף
כָּל-כֶּף מִכְאִיב הַמַּגְלָב!

שבח והלל לאדוננו הפרנגי,
הוא אמיץ, אך אינו פקח,
כה רך גופו וכל-כף פגיע,
ומתוק יהיה לנעץ בו פגיון!

8 כינוי לאירופים. באתיופיה ובאריתריאה התייחס הכינוי "פרנג" מעיקרו לאירופים קתולים. במקור הרוסי נכתב "אירופאי".

שיר עלמות זנזיבר

יום אחד שמע עני מחבש
שאי-שם בצפון, במצרים,
מרקדות עלמות זנזיבריות
ומוכרות אהבה בכסף.

ונפשו זה זמן רב כבר קצה
בנשים השמנות של חבש,⁹
בזדון וערמתן של סומליות
בזהמת שכירות-יום מקאפה.¹⁰

אז יצא העני לדרך –
לא היתה לו בהמה אלא פרד –
בהרים, ביערות, בסונה,
והלך לו הרחק צפונה.

גנבים ארכו לו בדרך,
הוא הרג ארבעה וברח לו,
ובסנאר,¹¹ בעבי היער,
פיל בודד רמס את הפרד.

עשרים פעם התחדש הירח
לפני שהגיע קהירה
ונזכר שאין לו כסף,
והלך באותה הדרך.

9 חבל ארץ היסטורי בצפון-מזרח קרן אפריקה. במקור: Gabeš, אדפטציה לרוסית של הכינוי הערבי אלחבשה.

10 מחוז היסטורי, כיום בדרום-מערבה של אתיופיה.

11 מחוז היסטורי, כיום בדרום-מזרחה של סודן. היערות מצויים בחלקו הדרומי-מזרחי.

אוסיף מנדלשטם

על כתפיי מזנק העידן הטורף

מרוסית: זאב גיזל

אוסיף מנדלשטם (1891-1938), מגדולי המשוררים המודרניים ברוסית. נולד במשפחה יהודית בוורשה, שפת התרבות במשפחתו הייתה גרמנית. בשנות שלטונו של סטאלין נעצר פעמיים. בפעם השנייה הוגלה לסיביר – שם מת באחד ממחנות הכפייה, חולה ורעב.

*¹²

נתן לי גוף – לָאֵן אֹתוֹ אָקָה,
אָחִיד כָּל-כֶּךָ וְגַם שְׁלִי כָל-כֶּךָ?

הָאֲשֶׁר הִשְׁקֵט – לְנֶשֶׁם, לְחַיּוֹת –
לְמִי עַל זֶה, אֲמָרוּ לִי, לְהוֹדוֹת?

אֲנִי – גַם פָּרַח, גַם גִּנֵּן עֵלוֹם,
אֲנִי בּוֹדֵד בְּכֹלֵי הַיְקוּם.

וּכְבֹּר נְשִׁיפְתִּי בְּרַב חֲמָה
עַל הַזְּכוּכִית הַנְּצִיחָה חֲתִימָה,

וְתַחֲרַת עַל הַזְּכוּכִית תְּמוּנָה
שְׁלֵא מְכַרְת לְאַחֲרוּנָה.

גַם אִם יִטֹּף עֵתִים נוֹזֵל עֶכוּר –
לֹא בְּכַחוֹ לְמַחֵק אֶת הַצִּיּוֹר.

1909

12 משיריו המוקדמים של מנדלשטם. נכתב בהיות המשורר כבן 18.

*

שְׁנַתִּי שְׁנַדְדָה. הוֹמְרוֹס. מִפְּרָשִׁים.
אֶת רְשִׁימַת הַצִּי קָרָאתִי עַד הַחֲצִי:
כְּמוֹ שֶׁגַר עֲגוּרִים, רִכְבַּת מְצִיצָת
אִי אֶז מַעַל יוֹן הַמְּרִיאָה לְשַׁחֲקִים.

מִרְקִיעַ רֹאשׁ הַחֶץ אֵלַי פְּלָכִים זָרִים,
הָאֵלִילִים שׁוֹלְחִים בְּמִקּוֹם כְּתָרִים – קֶצֶפֶת.
לְאֵן אַתֶּם? לִוְלֵי הַלְנָה הַנִּכְסָפֶת –
מַה טְרוּיָה בְּשִׁבְלֵכֶם, מַלְכֵי הָאֲכָאִים¹³?

הוֹמְרוֹס וְהֵים – הָאֵהָבָה הַנִּיעָה.
לְמִי אֶקְשִׁיב? הִנֵּה – הוֹמְרוֹס נֶאֱלָם.
אֲבָל מְשַׁחֵר, מְרַעֵשׂ וּמִתְפַּלְסֵף הֵים
וְלִמְרָאֲשׁוֹת בְּרַב שְׁאוֹן מְגִיעַ.

08.1915

13 קואליציית הצבאות היווניים שהפליגה לעיר טרויה.

לנינגרד¹⁴

הנה שבתי לפרך המפר עד דמעות,
עד הוריד, בלוטות הילדות התפוחות.

אם חזרת – עליך לבלע מיד
שמן דג מאורות פנסי לנינגרד!

זהו יום של דצמבר, זהה ומהר:
החלמון מתערבב בעטרן הקודר.

פטרבורג! לא רוצה לאבד את חיי!
את ספרות החיוג לא שכחת, בודאי.

פטרבורג! עוד אצלי האלפון הקצר:
את קולות המתים אחפש ואמצא.

מעוני הוא בשחור מדרגות, לרקות
פעמון שנתלש משלח מכות.

בלילות מחכה לאורח חשוב,
מטרטר את שלשלת דלתי שוב ושוב.

10.1930

14 לנינגרד – שמה הסובייטי של סנקט פטרבורג בירתה של רוסיה במשך כמאתיים שנה. מנדלשטם כתב עליה רבות, ועכשיו הוא חוזר לגרסה הסובייטית של העיר האהובה, שבה הוא מתגורר בדירה הרוסה למחצה.

*

על הודו הרועם של מצעד הדורות,
ועל גבה שבטי עתידי
כבר נשלתי מכוס במשתה האבות,
מרני, שמחתי וכבודי.

על כתפי מזנק העדן הטורף –
אך אינני זאב בדמי.
בערבות הסיביר תתחבני היטב
בשרוול המעיל החרפי.

לא אראה שם פחדן או בצבוע מתפתל
או גלגל מאדים מהדם,
שועלי השלגים לי יגהו את הליל
בקחל הקדמון של יפיים.

תובילני לליל בו זורם יניסי¹⁵
והארן נושק לכוכב –
כי אינני זאב, ואותי יחסל
רק ההוא שדמי כדמיו.

1931.03.18-17, 1935

15 יניסי – אחד הנהרות הגדולים ביותר בסיביר.

עדנה סנט וינסנט מיליי¹⁶

לשכוח את תווי פניך

מאנגלית: אורית נוימאיר פוטשניק

רק עד שייעלם מהסיגריה אור אחרון

רק עד שייעלם מהסיגריה אור אחרון,
ברגע הקטן, בסוף אותן שניות שקטות,
דומם, דומם, נופל האפר על המרצפות
ואור הלהבה לרגע חד כמו פגיון.
מוזר איך מתערבב הג'ז מתוך הסקסופון,
עם הצללים הנשברים, רוקדים על הקירות,
ארשה אז לדמותך לצוף מכל החלומות
ולעלות, לזרם בכל נימי הזכרון.
ואז – היה שלום, חלום אשר תם והיה.
אוכל לשכח את תווי פניך, את כלם,
ואת דמותך אז לסלק לתהום הנשיה.
רק החיך עוד כאן, ומלותיה לעולם
ישארו. זה זמן שבו השמש נטויה.
על הגבעה שלך אחרי שכבר שקעה בים.

אם אגלה בלאט, פתאום, לגמרי באקראי

אם אגלה, בלאט, פתאום, לגמרי באקראי:
אתה איננו עוד וגם לנצח לא תשוב.
שכני בחשמלית אוחוז עתון אל מול עיני,
ובעמוד האחורי, אני רואה, כתוב:
בהצטלבות של השדרה בצהרי היום
פנת רחוב פלוני – כן העתון מלא מידע –
עבר בחפזון בכביש עובר ושב פתאום,
ונהרג. האיש הזה הוא במקרה אתה.
אני אז לא אבכה בקול כי לא אוכל לבכות
בקול כאן, מול זרים גמורים, ולא לספק כפי.
במקום כל זאת אשב, אצפה בשקט באורות
התחנה שנסתפים, חולפים אל מול פני.
או שארים עינים ואקרא ברב עיון
על קרמים לעצוב שער ועל ציוד גנון.

כחול הזקן

פְּתַחְתָּ אֶת דְּלֶת זוֹ הָאֶסוּרָה לָךְ, הִיחִידָה.
אִז הַכְּנִסִי עִכְשָׁו, רְאֵי, עֲבוּר דָּבָר זַעִיר
נִבְגְּדֵת. אֵין קִלְחַת, אֵין כָּאן שׁוּם אוֹצֵר נְחֻבָּא,
לֹא תִמְצָאִי מְרָאָה קְרִיסְטָלִית, אֵין שְׁקוּף בְּהִיר
שֶׁל הָאֲמֵת, וְאֵין כָּאן שׁוּם רְאִשֵׁי נְשִׁים טְבוּחוֹת
בְּגִלְל הַחֲמֻדָּנוֹת. אֵין מְצוּקָה וְאֵין עֲגָמָה.
הַבֵּיטִי שׁוֹב הַיֵּטֵב בְּשֵׁתֵי עֵינֶיךָ הַפְּקוּחוֹת –
הַחֲדָר רִיק, מְלֹא קוֹרִים, אֲבָקָה, בְּלִי נְחֻמָּה.
וּבְכֹל זֹאת הוּא יִקָּר לִי, וְשִׁמְרֵתִי עַל חֲדָרִי
שְׁלֹא אֶהְיֶה מְכַר כְּלִיל, לְכֹל עוֹבֵר וְשׁב,
וְאֵת מְבִלֵי מִשִׁים זֵהֻמָּת, חֲלֵלֵת אֶת אוֹצְרֵי
כְּשֶׁהַתְּגַנְבֵת הַלֵּילָה וְחֲצִית כֶּךָ אֶת הַסֶּף.
אֶל דְּמוֹת פְּנִיךָ לֹא אֲבִיט עוֹד פְּעַם, אֲוֹתֵר.
הַחֲדָר הוּא שְׁלֵף. אֲנִי אֲמַצָּא מְקוֹם אַחֵר.

בנז'מן פונדאן

המעט שנותר לי כאדם

מצרפתית: צוריאל אסף

בנז'מן פונדאן (1898-1944) נולד ברומניה ופרסם ברומנית את יצירותיו המוקדמות. בגיל עשרים וחמש עבר לפריז והחל לכתוב צרפתית. חיבר שירה, מסות פילוסופיות ומאמרי ביקורת. במוקד יצירתו חוויית הזרות הקיומית המובעת לרוב דרך דמות הנוסע או המהגר. נרצח באושוויץ והותיר צוואה ספרותית מהדהדת שהיא צעקת תפילה קיומית.

מבוא בפרוזה

אֵלֵיכֶם אֲנִי מְדַבֵּר, הָאֲנָשִׁים מִנְגֵד,
מְדַבֵּר כְּאָדָם אֶל אָדָם,
עִם הַמַּעַט שֶׁנֹּתֵר לִי כְּאָדָם,
עִם מַעַט הַקּוֹל שֶׁנֹּתֵר בְּגֵרוֹנִי.
דְּמִי שֶׁפֹּהַ עַל הַדְּרָכִים, זֶה אֶפְשָׁרִי, אֶפְשָׁר –
אֵל תִּקְרְאוּ לְנִקְמָה!
הֵהִלֵּל נַתַּן, הַחַיּוֹת נִצְוּדוּ,
הַנִּיחוּ לִי לְדַבֵּר עִם אוֹתָן הַמַּלְאִים
שֶׁאֲנִי חוֹלְקִים –
עוֹד נֹתֵר מֵהֵן מַעַט מוֹבָן!

יֹם יְבוֹא, וְדָאִי, וְהִצְמָא יִרְגַע,
נְהִיָה מַעְבָּר לְזִכְרוֹן, וְהַמּוֹת
יִשְׁלִים אֶת מְלֹאכֶת הַשְּׁנָאָה,
אֶהְיֶה זֶר סֶרְפֵד תַּחַת כְּפֹת רְגְלִיךָ –
וּבִכְן, מוֹטֵב שֶׁתִּדַע שֶׁהָיוּ לִי פָנִים
כְּמוֹךָ, וּפֶה שֶׁהִתְפַּלֵּל, כְּמוֹךָ.

כְּאֲשֶׁר נִכְנַס אֲבָק, אוֹ גִרְגֵר חֲלוֹם
אֶל הָעֵין, בְּמַעַט מֶלַח הָעֵין בּוֹכָה, וְכֹאֲשֶׁר
קוֹץ רַע מִפְּצַע אֶת עוֹרִי,
דָּם אָדָם זוֹלָג, מִמֶּשׁ כְּשֶׁלֶּף!
וְדַאי, בְּדִיוֹק כְּמוֹךָ הֵייתִי אֲכֹזֵרִי, הֵייתִי
צָמָא לְרִכּוֹת, לִכְח
הַזֶּהָב, לְעִנְג וְלִכְאָב.
בְּדִיוֹק כְּמוֹךָ אֲחֻזְתִּי בְרָשַׁע וּבַחֲרָדָה
בְּעֵתוֹת שְׁלוֹם, שְׁכוֹר בְּנִצְחוֹנוֹת,
מְזַעְזַע וְסַחוּף בְּעֵתוֹת כְּשֶׁלֶּוֹן.

כֵּן, הֵייתִי אִישׁ כָּכֵל הָאֲנָשִׁים,
חֵייתִי עַל הַלֶּחֶם, הַחֲלוּמוֹת וְהַיְאוּשׁ. וְכֵן,
אֶהְבֵּתִי, בְּכִיתִי, שָׁנֵאתִי וְסִבֵּלְתִי.
קִנִּיתִי פְרָחִים וְלֹא תִמִּיד הַשְּׁלֵמֹתִי
אֶת חוֹבוֹתַי בְּזִמְנִי, בְּסוּפֵי שְׁבוּעַ יִצְאֹתִי לְטִיֵּל,
לְדוּג, תַּחַת עֵינֵי הָאֱלֹהִים, דְּגִים מְדַמְיָנִים.
רְחֻצְתִּי בְּמֵי הַנַּחַל
שֶׁשֶׁר בְּסִכְכִּים וְאֲכַלְתִּי טְגָנִים.
בְּעֶרְב אַחֲרֵי כֵן, שִׁבְתִּי לְמִטָּתִי,
עֵיף, בְּלֵב מִתְשׁ וּמְלֵא בְּדִידוֹת,
מְלֵא רַחֲמִים עֲצֻמִּיִים,
מְלֵא רַחֲמִים עַל הָאָדָם,
מְבַקֵּשׁ, מְבַקֵּשׁ לְשׂוֹא עַל בֶּטֶן הָאִשָּׁה
אֶת הַשְּׁלוֹם הַבְּלָתִי אֶפְשָׁרִי שְׁאֵבְדָנוּ
פַּעַם, בְּפִרְדָּס הַגְּדוֹל שְׁבַמְרִכּוֹז
פָּרַח עֵץ הַחַיִּים.

אֲנִי קוֹרָא כְּמוֹךָ בְּכָל הָעֵתוֹנִים וְהַסְפָּרִים,
וְלֹא מִבֵּין דְּבָר בְּעוֹלָם,
וְלֹא מִבֵּין דְּבָר בְּאָדָם,
גַּם אִם לֹא פַעַם אֲמַרְתִּי
אֶת הַהֶפֶךְ.
וְכֹאֲשֶׁר הַמּוֹת, הַמּוֹת הַגִּיעַ, אוֹלֵי
הָעַמְדָתִי פָּנִים שְׁאֲנִי יוֹדַע
אֶת הָאֲמֶת.

אוכל לומר לך בשעה זאת,
היא באה אל עיני המפתעות
נדהמות להבין פה מעט –
האם היטבת להבין ממני?

ואף-על-פי-כן, לא!
לא הייתי אדם כמוך.
אתה לא נולדת בדרכים,
איש לא זרק את ילדיך
כחתולים חסרי עינים,
לא נדת מעיר לעיר
נרדף בידי הרשיות,
לא הכרת את אסונות השחר,
את קרונות הבקר,
ואת ההתפחות המרה של ההשפלה,
מאשם בעברה שלא בצעת,
ברצח שגויתו עדין חסרה,
משנה שמות ופנים
כדי שלא להשתמש בשם גנוב
ובפנים ששמשו כבר את כלם
ליריקה!

יום יבוא, ודאי, כשיקרא השיר
לנגד עיניך ממש, בלי לבקש
דבר! שכח מזה, שכח! זוהי רק
צעקה, שלא נתן לשים בשיר
משלם, האם נותר לי הזמן הדרוש לסיים?
אך כאשר תצעד על זר הסרפד
שהייתי אני, במאה אחרת
בספור שכבר יתישן,
זכר רק שהייתי חף מכל אשמה
וכי, בדיוק כמוך, בן תמותה,
היו גם לי פנים מסמנות
בכעס, ברחמים ובשמחה,
פנים של אדם, בפשטות!

דיוקן עצמי

האם אין דבר שיוכל להרגיע אותנו?
מעט שלג על שפתי הכוכבים,
מעט מיתת נשיקה?

אני, בכל זה – מי – אני?
פונדאן (בנז'מן) נוט –
חוצה ברגל, ארץ, שירים.

מערבלת ענקית של מתים
נבטת בעתון שלהם. סוף העולם
נמצא, בישיבה, בנמל הישן
משחק התקפי

ראה את עצמך, פונדאן בנז'מן,
בתוך הקרחון, העפעפים כבדים,
איש בין אנשים. מת מרעב.

האֹשֶׁר

מספרדית: רעות בן יעקב

מִי שְׁמַחֲבֵק אֶשָׁה הוּא אָדָם. הָאִשָּׁה הִיא חוּה.
הַכֹּל קוֹרָה בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה.
רְאִיתִי מִשְׁהוּ לָבֵן בְּשָׁמַיִם. אָמְרוּ לִי שְׁזֵה הַיָּרֵחַ, אֲבָל
מָה אוֹכֵל לַעֲשׂוֹת עִם מְלָה וְעַם מִיתוּלוֹגְיָה.
הַעֲצִיִּים מִפְּחִידִים אוֹתִי קֶצֶת. הֵם כֹּה יָפִים.
הַחַיּוֹת הַשְּׁלוּוֹת נִגְשׁוֹת אֵלַי כְּדִי שְׂאֵמֵר לָהֶן אֶת שְׁמוֹתֵיהֶן.
הַסְּפָרִים בְּסִפְרֵיהֶן נְטוּלִי אוֹתִיּוֹת. הֵן צִצּוֹת כְּשֶׁאֲנִי פּוֹתַח אוֹתָם.
בְּדַפְדּוּף בְּאַטְלָס אֲנִי מְטִיל אֶת הַצּוֹרֵה שֶׁל סוּמְטְרָה.
מִי שְׁמַצִּית גְּפֹרֹר בְּחֶשֶׁכָה מְמַצִּיא אֶת הָאֵשׁ.
בְּרֹאֵי יִשְׁנוּ אַחֵר הָאוֹרֵב וּמִמֶּתִין.
מִי שְׁמַבִּיט בַּיָּם רוֹאֵה אֶת אֲנִגְלִיָּה.
מִי שְׁמַדְקֵלֵם שׁוֹרָה מֵאֵת לִילִינְקֹרוֹן יוֹצֵא לְקָרֵב.
חֶלְמָתִי אֶת קֶרְתְּגוֹ וְאֶת הַלְגִּינּוֹת הַמַּחְרִיבִים אֶת קֶרְתְּגוֹ.
חֶלְמָתִי אֶת הַחֶרֶב וְהַמְאֻזְנִים.
בְּרוּכָה תִּהְיֶה הָאֵהָבָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ צַד שׁוֹלֵט וְצַד נִשְׁלָט, אֲלָא שְׁנַיִם נִכְנָעִים.
בְּרוּךְ יִהְיֶה חֲלוֹם הַבְּלָהוֹת, אֲשֶׁר מְגַלֶּה לָנוּ שֵׁישׁ בִּיכְלִתְנוּ לְבָרָא גִיְהֵנוּם.
מִי שְׁנִכְנַס לְנַהַר נִכְנַס לַגִּנְגָס.
מִי שְׁמַבִּיט בְּשַׁעוֹן חוֹל רוֹאֵה אִימְפֵּרִיָּה בְּהַתְּפוֹרְרוּתָהּ.
מִי שְׁמַשְׁחֵק בְּפִגְיוֹן מְנַבֵּא אֶת מוֹתוֹ שֶׁל יוֹלִיּוֹס קִיסָר.
מִי שְׁיָשָׁן הוּא כָּל בְּנֵי הָאָדָם.
בְּמַדְבַּר רְאִיתִי סְפִינְקָס צְעִירָה, שְׁזֵה עֵתָה נִחְצְבָה.
אֵין כָּל יִשָּׁן תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ.
הַכֹּל קוֹרָה בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה, אֲךָ בְּאִפְּן נִצְחִי.
מִי שְׁקוֹרָא אֶת מְלוֹתִי מְמַצִּיא אוֹתָן.

17 חורחה לואיס בורחס (1899-1986) – סופר ומשורר ארגנטינאי, מגדולי היוצרים של אמריקה הלטינית. המתרגמת מודה לאוריאל קון, נעמי דרצינסקי, לירון אלון ועמוס נוי.

חלמתי עליך כל-כך

מצרפתית: ורדה סמואלס

חלמתי עליך כל-כך עד שאבדת את גשמיותך.
האם עוד יש סכוי לגעת בגוף הזה החי
ולנשק שוב על הפה
את מקום לדת הקול היקר הזה?
חלמתי עליך כל-כך עד שזרועותי, הרגילות לחבק את צלך
בעודן שלובות על חזי,
לא יוכלו להספין עוד, אולי,
עם קני גופך
ועד שילנכח מופע האמת של כל מה שרודף אותי
ומושל בי זה ימים ושנים
אני עוד עלול להפך לצל,
הו נדנדות הנפש.
חלמתי עליך כל-כך עד שכבר אין ודאי טעם שאעור.
אני ישן בעמידה, חשוף למופעי החיים החולפים
ולמופעי אהבתי לך, את היחידה שעוד נחשבת בעיני:
פחות אוכל לגעת במצחך ובשפתך מאשר בכל זוג שפתיים
ובכל מצח אקראי.
חלמתי עליך כל-כך, הלכתי כל-כך, דברתי כל-כך, שכבתי כל-כך עם צלמך
עד שלא נותר לי דבר, שפא –
רק להיות לצלם בין צלמים, לצל בין צללים,
פי מאה צל מאותו הצל המרחף
ועוד יוסיף וירחף ברב חדוה
על שעון השמש של חייך.

18 רובר דסנוס (1900-1945) היה מראשוני חבורת המשוררים הסוריאליסטיים. במלחמת העולם השנייה היה פעיל ברויסטנס, וב-1944 נעצר על ידי הגסטפו ונשלח תחילה לאושוויץ, אחר כך לבוכנוואלד ומשם למחנה טריינושטאט ובו נספה.

איציק מאנגר¹⁹

שלושה שירי חומש

מיידיש: יעקב צ' מאיר

רחל הולכת אל הבאר לשאוב מים

רחל מביטה בראי וקולעת
צמה שחרה ארפה,
שומעת את אבא על המדרגות
כחוכה, שעול, חריקה.

רצה מיד אל החדר הצר:
"לאה! מהר! הוא בא!"
לאה קופצת והספרון
בכריכה הרפה מחבא.

פניה חורות ועצור המבט,
אדמות העינים מבכי.
"העינים שלך, את הורסת אותן,
להיום קראת כבר מספיק!"

את כד המים לוקחת רחל
ואל הבאר היא יוצאה.
הערב יורד, הוא שלו וכחל,
רק הבט ונחלצת דמעה.

19 איציק מאנגר (1901-1969) – מגדולי משוררי היידיש, יליד בוקובינה. נפטר בתל אביב.

הולכת. על פני השדה המחשיך
ארנבת חולפת ביעף.
צריץ – צרצורו של צרצר צדיק
עולה מן העשב העב.

עגיל אחד של זהב מנצנץ
ברום הרקיע הרחק;
"לו לפחות חכו שם שנים,
עם שניהם הייתי צוחק".

חליל מחלל בקרבת מקום:
טרילי טרילי טרילילה –
ריחות בין-ערבים, ניחוח חציר,
ריח של שֶׁה וְעִגְלָה.

רצה. כבר ערב, בחמש כתוב:
האורח – ליד הבאר.
היא התענתה, החתול התרחץ,
רצה שלא לאחר.

רצה ומעליה מאיר
העגיל האחד הבוהק.
"לו לפחות חכו שם שנים –
עם שניהם הייתי צוחק".

יעקב אבינו פוגש את רחל

יעקב אבינו תועה, הוא מתש.
מחליק ויורד לו הערב.
היכן הבאר, אולי פה משמאל?
היא צריכה להיות כאן בערה.

הוא מוציא מהכיס חמש-כיס וקורא,
פה בדיוק, זה ברור, זה בטוח.
זה מה שכתוב, באמת, בחיי,
אז איפה היא? אין איש לכל רוח.

היא הולכת, היא רצה, זו היא, בת הדוד,
בידה מחזיקה את הכד,
היא יפה אף יותר ממה שכתוב
בחמש: אבן-חן, אזמרגד!

"ערב טוב, הגברת הכל-כה יפה,
מדמואזל, עלמת-חן,
אני לא מפה, רק הגעתי משם,
אסביר רגע, היתכן

שאת מכירה, כלומר, יש לי דודים,
פה בארץ, גיברת יפה,
חשבת, אולי את תכירי הדוד,
סליחה, קצת קשה השפה.

לכן לו קוראים, מבינה, והוא לא
איזה פראיר או מישהו סתם,
כלם שם אצלנו בכפר הם אומרים
שהוא מיליונר מפרסם."

"התכוננת לבן, לבן הארמי,
זה אבא שלי, הרי",
"גברת, אז טוב, אם אני להבין,
אז בטח קוראים לך ר-"

"ואתה שמך יאשה, בן דודתי?"
לחיה הסמיקו קלות,
ויעקב חשב בלבו שם בפנים:
איזו נערת פלאות.

הם הושיטו ידיים זה אל זו
ורוח ערב קרירה
אחזה בשניהם בסבוב מהיר
רגע - חלפה עברה.

דינה בת יעקב יוצאת לרנדוו

דינה מושחתת בליפסטיק
שפתיה, מפה ומשם,
הן זוהרות כמו פרג אדם,
די, זה מספיק, זה משלם.

מודדת כובע של קיץ,
שמתאים לשמלה הקיצית.
חוטפת מבט בראי הקטן,
יוצאת וביתה השמשית.

שעון העיר מצלצל שמונה,
זאת אומרת, אין מה למהר.
רק לפסע קלות אל הרנדוו,
עם הבחורים משכם.

"הו, שכם, עיר של יפי ודרור,
של מוזיקה, אור וולס,
לכל גן שלך יש לאשר סוד,
סוד שצופן אהבה".

נמאס לה לגמרי מבית אביה,
תפלות שם ללא הפסק,
מיום שאמא-רחל מתה –
איש כבר איננו צוחק.

הצער תלוי על הבית כמו
עכביש גדול, קטלני,
מאז הלילות השמחים של שכם –
חולמת היא על הבנים.

"הו, שְׁכֶם, עִיר שֶׁל יָפִי וְדָרוֹר
שֶׁל מוֹזִיקָה, אֹר וְנֹלֵס
לְכָל גֵּן שֶׁלָּךְ יֵשׁ לְאִשֶּׁר סוּד
סוּד שְׁצוּפֵן אֶהְבֶּה".

הוא מְכַר וְיִקַּר עֲבוּרָה, הַסוּד,
אֵיךְ תִּדְעֵהּ הִיא מֵה יִתְרַחֵשׁ,
הִיא יוֹדַעַת רַק זֹאת, שֶׁלְּבָהּ מִשְׁתוֹקֵק
אֶל הַצְעִירִים מִשְׁכֶּם – –

אֹר שֶׁחָר רֵאשׁוֹן מֵאִיר בְּשִׁכְּמֵךְ,
וּבְבֵית הַמְרֻזָּח כְּנֹר,
מֵיֵבֵב וְלֵס חֲדָשׁ שֶׁל יוֹהֵן שְׁטֵרְאוּס:
"לְבִי, מִתְחַנֵּן אֲנִי, זְכֹר!"

הוּפּלוֹת פּוֹשְׁטוֹת אֶת גְּבִיעֵיהֶן

מלטבית: יולי ורשבסקי

אלכסנדר צ'אקס (1901-1950) נולד בריגה בירת לטביה, עיר שבאותה תקופה הייתה חלק מהקיסרות הרוסית. לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה הוא נאלץ להתפנות מהעיר יחד עם בית ספרו ולנדוד בין הערים השונות ברחבי רוסיה. בסיום הגימנסיה נשאר ברוסיה הסובייטית ונרשם ללימודי רפואה באוניברסיטת מוסקבה. במהלך הלימודים התחיל לכתוב שירה ולהשתתף באופן פעיל בערבי ספרות סטודנטיאליים, אך עוד לפני שסיים את לימודיו גויס לצבא האדום כסטודנט לרפואה. רק לאחר סיום השירות ב־1922 חזר סופסוף לריגה. עם כיבוש לטביה בידי הצבא הסובייטי בשנת 1940 ולמעשה עד מותו ב־1950 נתקלו שיריו של צ'אקס בביקורת ארסית מצד תועמלני המפלגה הקומוניסטית על השימוש הנרחב ב"אסתטיקה בורגנית המאופיינת בסנוביזם ובפורמליזם", עד שבשלב מסוים צ'אקס אף נאלץ לפרסם מעין התנצלות פומבית. בעבור הקוראים והמשוררים של שנות ה־60 ואילך צ'אקס ייזכר בעיקר כמשורר הלטבי הראשון שבוחר להלל את העיר על כל גווניה, ונדמה שבכך יצירתו מאפשרת לנו לצלול לאותה אווירה מיוחדת שאפיינה את ריגה העצמאית שבין שתי מלחמות העולם, ואשר גם כיום עודנה מהדהדת במדרכות של מרכז העיר.

אביב בעיר

הצִחְנָה עוֹלָה, וְחוּם כְּמוֹ שׁוֹקוֹלָדָה
הַזָּרֵם הַמְלֻכָּלָה
שׁוֹלֵף אֶת הָאֶסְפֵּלֵט מִבֵּין הַבְּרִיקָדוֹת
שֶׁל קְרַחוּנֵי הַכְּרֶה.

הַשֶּׁלֶג מֵתְמוּסָס בְּעֶרְמוֹת הַזָּבֵל
עִם פְּרִץ קְרִי הַחֶם,
בְּרוּחַ שְׁטוֹת נִשְׂאָת בֵּין סִמְטוֹת הַהֶבֶל
בְּשׁוֹרֵת הַסְּרַחוּן.

כְּמוֹ סֵרֵט בְּהִקְיֵץ הַשְּׁמֵשׁ מִתְפַּנֶּקֶת
עַל סַפְסְלֵי הָעִיר,
חֲרֹשֶׁת הַזְּבוּבִים הוֹמָה וְנֹאבְקֶת
עִם תִּיקְנֵי הַקִּיר.

וּבְפָרֹךְ רְחוּק עוֹטֶפֶת אֶת הַנֶּעֱל
עֶסֶת הַבֵּץ הַלֵּחַ,
נִגְלִית בְּשֵׁאוֹן נּוֹצוֹת, גִּירִים, קִלְפִים וְתִיל
מִמְלַכַת הַפְּרֻחָח.

תועה

אלוף משחקי המטבע,
פרחח סמטאות העבר,
אני כבר כבד ושבע
מקצב פוקסטרוט-הפרור.

חפת הערמון בתפרחת
פרושה בשלולית הנוגה,
אין זכר לזהר השחק,
הלב משתנק מתוגה.

זכור לי לענג הגשם,
שיטוט בשלולית, כוס הקנאס,
פוקסטרוט ועלמה מבישת.
הרגע חלף לו ופס.

איכה, פרור למזכרת,
כיצד נעלמה השמחה?
נהייתי מצוי לתפארת,
וחש בנרות ומבוכה.

אך מה אם אסטה מן התלם,
אחלץ נעלים קמעה,
ושוב אתפרע כמו עלם
בבהקת פרקט החמאה.

אורנים

אָרְנִים מִקֶּדֶם, צַל נּוֹפֵל אֲפִים,
שֵׁט כְּמוֹ אֹר בְּצַהֵר זְכָרוֹן נוֹשֵׁן,
וְאֲנִי שׁוֹב יֶלֶד פָּרָא אִינְדִיאָנִי,
וְחִיִּי שׁוֹב רִיחַ קִטְרֵת מְעֻשָּׂן.

כָּבֵר גּוֹפִי יָגַע, הַגְזֵרָה פּוֹזְלֵת,
הַשִּׁיבָה הַכְּנִיעָה אֶת זֶקֶט הָעוֹר,
וּתְשׁוּקוֹת שֶׁל פֶּעַם בְּעֵינֵי הַיֶּלֶד
נִהַפְּכוּ לְלַעַג בְּחֻלְף הַדּוֹר.

רַחֵשׁ אִינְדִיאָנִי עַל כָּל שְׂבִיל וְשַׁעַל,
וְאוֹלָם אֵין רַע שִׁיוֹשִׁיט לִי יָד,
עַל פְּנֵי הַגְּלִידוֹ צִלְקוֹת הַחִיל,
חִלּוּמוֹת הַהֶבֶל נִגְנְזוּ לְעַד.

חִלּוּמוֹת הַהֶבֶל – גַּם לְבָכוֹת אֵין כַּח,
בְּשׂוּלֵי הַדְּרֹךְ הַדְּמָעוֹת יִבְשׁוּ,
בְּהֶמְיַת הַיַּעַר לֹא אֲמָצָא מְנוּחָ.
חֲשַׁמְלִית שׁוֹאֶגֶת בְּפִרְוֹר חֲשׂוּהָ.

ג'לטו

ג'לטו, ג'לטו!
פעם אחר פעם התגנבתי לרציף,
פרוטה לפרוטה נחסכה לכבודך!

ג'לטו,
הנפלות שלך
פושטות את גביעיהן תמורת כסף
בסמטאות העיר,
הנפלות שלך
נפלאות צהבות
כמו עלי נוריות בדוכן הפרחים,
הנפלות שלך
כמו דם ארגמן,
כמו שפתי עלמות ואורות הכבישים בלילות.

ג'לטו,
מיטב המטבעות
מסרתי בעדך,
בולים נדירים
עם נמר ססגוני כמו חלון ראווה,
וג'רפה גבוהה ודקה כמו אנטנה.

ג'לטו
קרירותך המפתה כמו אתר
היתה בגופי,
וחדה
משפתיים נושקות ופחדים,
אתה
לוח שנות נפשי הבלויה,
דרך אהבתך,
למדתי לאהב
את כל החיים, געגוע.

הלילה הוא ארמון

מקטלאנית: יאיר אור

מריוס טורס הפך במחצית השנייה של המאה העשרים לדמות מיתית של השירה הקטלאנית המודרנית. הוא נולד בעיר ליידה ב-1910 והיה רופא בהכשרתו, אך בגיל 25 חלה בשחפת ואושפז בסנטוריום. שם חי במשך שבע שנים עד מותו בגיל 32, בשנת 1942. עם הגיעו לבית ההבראה נגזר עליו להפסיק לעסוק ברפואה, והוא הפך מרופא שגם כותב שירים למה שכינה: "אותו דבר אבסורדי: משורר לירי". בשיריו תיאר את בדידותו ואת חולשתו הנשקפים מבעד למחשבותיו, לספרי השירה שקרא ולמוזיקה ששמע בבית ההבראה. כתיבתו טבועה גם בחותם מלחמת האזרחים שהתחוללה באותן שנים בספרד, והתבוסה הקשה של המחנה הרפובליקני, שהוא ומשפחתו היו בשר מברשו. טורס לא פרסם דבר בימי חייו, ואת אוסף שיריו הראשון פרסם לאחר מותו ירידו הסופר ז'ואן סאלס בגלותו במקסיקו. רק ב-1950 התפרסם קובץ שיריו גם בקטלוניה.

וריאציות על נושא של הנרל

יְדִים חֲמוֹת וְאַרְכּוֹת
מוֹשְׁכוֹת מִתּוֹךְ הַצֵּמָל
נְעִימוֹת מְרִירוֹת, עֲתִיקוֹת,
מִשְׁלָדוֹ שֶׁל כְּנֹר.

הַיְדִים בְּשֵׁלוֹה מַחְלִיקוֹת
בְּעֶזְרֵת הַמְּכַנֶּיֶקָה הַנְּכֹנָה
שֶׁל אֲצָבָעוֹת מִתּוֹת הַחֹלְפוֹת
עַל חֲרוֹזֵי עֵץ בְּמַחְרוֹת תְּפִלָּה יְשָׁנָה.

*

J'ai dit à mon cœur, à mon faible cœur ...

Alfred de Musset

אמרת לי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֹלֶל:
– הַאִינָה מִתְבַּיֵּשׁ בְּחִלְשֹׁתָהּ?
תְּהִלָּה, אֶהְבֶּה, הוֹלֵלוֹת, זָהָב,
הַאִין בְּאֵלֶּה לְהִבִּיס אֶת עֲצֻלוֹתָהּ?

אמרת לי לְלִבִּי, לְלִבִּי הָאֲמֹלֶל:
– הֵבֵה, הַשְׁתַּכַּר, נִשְׁקֵה, רִטְוֵן!
הֵלֶם חֲזֹק יוֹתֵר, מוֹגֵל לֵב, או מוֹת
כָּבֵד לְתַמִּיד מְעַצֵּב וּמְשַׁמְמוֹן!

או שְׁמָא מֵת אַתָּה, וְלֹא תִדַּע לְכַסֵּף
לְשִׁירַת הַלְאוֹטָה, לְפָרְצוֹ שֶׁל אֶגְרוֹף,
לְלִילָה בְּהִיר, לְוֹרֵד עֲדִין?

וְלִבִּי הָאֲמֹלֶל, לְבִי לִי אָמַר:
– לִשְׁם מָה לְתַת עוֹד אֶפֶר לְשִׁכְחָה?
וְהוּא חֵיף אֵלַי, עֵתִיק, בְּלִי לְהִבִּין.

*

הַלִּילָה הוּא אַרְמוֹן, עַל פִּי גְדֻלָּתָךְ חֲשֵׁל,
נִשְׁמָה דְרוּכָה, גְּדוּלָה מִיִּצִיר כָּל אֲדָרִיכָל.
כָּל הַשְּׁבִילִים אֶל תּוֹכְךָ הֵמָּה
– מְרַחֲקִים שֶׁל שְׁלוֹם, מְרַחֲקֵי אֶהְבָּה.

אֶת עֵינָיו עוֹצֵם הָאֵינְסוֹף, וְשׁוֹמֵעַ בְּדַפְּקֵי הַזֶּן;
הַלְמוֹת רַכָּה רַכָּה שֶׁל חֵלוֹם עֲנֵג כָּל-כֶּךָ;
הַמְרוֹמְמֶת אֶת הַחַיִּים מִן הָעוֹלָם הַזֶּה.
מִשָּׂא כּוֹכְבִים מְרַצֵּד אֶת מִצְחוֹ מְכֻסָּה.

נוֹמֵי בְּשֵׁלוֹם בְּהִיר, עֲצָמֵי גַם אֶת עֵינָיִם,
נִשְׁמָה דְרוּכָה, נִשְׁמָה מְשַׁעֲבֶדֶת עֲדִין;
וְהַקְּשִׁיבִי, כְּבַחֲלוֹם, לְקוֹל הַלְמוֹת גּוֹאֵל –
מְנוּחָתוֹ שֶׁל הַמּוֹת, שְׁתִּיקָתוֹ שֶׁל הָאֵל.

*

במהרה, בבתי המחסה ועל הספסלים שבעיר,
יכנס אל לב העניים כל הקור הזה שמתקרב,
אמללות וחורף מלוא חפנים יעתיר
בידים שמרב תחנונים כבר אכלו עד כאב.

שתיקה עמקה וחייה כמו אורח קרב
משכנה אל חדרי הארמון העתיק, הנעול, תעביר,
ולרגלי עמדת השמש בדרכים מתיצב,
משתרר אכזרי הלילה הבהיר.

ועל אף כל זאת, כמה יפים הסגל החור,
הירק הנוצץ, הנצת מקרבו של פז לא גשמי,
של שקיעה זו של ימי אוקטובר גנדרני!

יפי נקשה, המקפיא בכפור הבל פיו כל זיק בוער!
ורק מאחורי העינים משב רוח חמים מתמר,
כשל כור התוף הרוחש במאורה, ארגמני.

כל הרוחות נשמו בגידה

מיידיש: רחל שליטא

רייזל זיכלינסקי נולדה ב־1910 בגמבין שבפולין, עיירה קטנה הנמצאת כ־70 ק"מ צפונית ללודו'. למדה בבית ספר פולני ואחר כך אצל מורים פרטיים. את השירים הראשונים בידיש פרסמה כבר בגיל 18 ב"פאלקסצייטונג" הוורשאי, שעורכו הספרותי היה מלך רביטש. בעידודו הוציאה ב־1936 את ספר שיריה "לידער" – שירים, הראשון בשבעת ספרי השירה שפרסמה. בימים הראשונים של המלחמה הצליחה לברוח לרוסיה עם חברים, ביניהם מי שיהיה לבעלה, הפסיכיאטר יצחק קנטר. יחד עברו את המלחמה וברוסיה נולד בנם. לאחר תום המלחמה הם שבו לפולין לזמן קצר, שם הוציאה ספר שכולו שירי קינה על מות משפחתה בשואה. הם השתקעו בניו יורק, ושם חייתה עד מותה בשנת 2000.

אלוהים הסתיר את פניו

כָּל הַדְּרָכִים הוֹבִילוּ לְמוֹת,

כָּל הַדְּרָכִים.

כָּל הָרוּחוֹת נִשְׁמוּ בְּגִידָה,

כָּל הָרוּחוֹת.

עַל מִפְתָּנַי כָּל הַבְּתִים נִבְחוּ כְּלָבִים עוֹיְנִים,

עַל כָּל הַמִּפְתָּנִים.

כָּל הַמַּיִם בְּנִהְרֹת לְעָגוּ לְנוּ,

כָּל הַמַּיִם.

כָּל הַלְּלוֹת הִתְפַּטְמוּ מֵאִמְתָּנוּ,

כָּל הַלְּלוֹת.

וְהַשָּׁמַיִם הָיוּ עֵרְמִים וְרִיקִים,

כָּל הַשָּׁמַיִם.

וְאֱלֹהִים הִסְתִּיר אֶת פָּנָיו.

העיניים היהודיות שלי

האם פתחתי אֶז אֶת החלון
לשמש האביב?
השמים,
העננים –
האם שטו אֶז בתוך עיני?

האם הבאתי עציץ הביתה
וחכיתי
שיפתחו הפרחים?
הרי אותי קברו בעודי בחיים!

במו ידי חפרתי את קברי,
האדמה הייתה קשה
וקפואה.
את הקבר הזה הייתי מכרחה
לחפור בעצמי בידים חשופות.
אך ראשי הזדקק מתוך הקבר,
כצמח מקלל שאינו יכול למות.

עיני היהודיות
שותרות את כל הצבעים.
עיני היהודיות,
פקוחות לרוחה,
מביטות החוצה מתוך הקברים
ומסרבות למות.

דלי מים

"ריזל, הביאי דלי מים" –
אומרת אמא,
ואני שומעת בקולה.
כבר שנים אני נושאת את המים –
אמא הפכה לעשן.
הבאר נזוקה מזמן.
הזמנים משתנים:
עכשו חרה,
רוחות תולשות את איברי,
אני נאחזת בדלי המים.

סיפורי הוא סיפורך

ספורי הוא ספורך,
שכן במושב מולי בסאבוי.
מה שאתה חושב
מזמן שכחתי.
מה שעומד לקרות לך –
מזמן קרה לי.
למה שעודך מקנה לו
אני מחיכת
בשפתים חשוקות.
גורלי משרטט
עורקים כחלים בידך,
את שלך – תוכל לקרא
בקמטים העמקים בפני.

אנטוניה פּוֹצִי

מילים-זכוכיות

מאיטלקית: טל אנגל

אנטוניה פּוֹצִי נולדה ב־1912 במילאנו והחלה לכתוב שירה כנערה מתבגרת. במשך שנים היא תיעדה ביומנה מכתבים, תמונות שצילמה, את חוויותיה מהלימודים ואת נסיעותיה. ביתה וספרייתה הפרטית היו בווילה המשפחתית בפסטורו, למרגלות הרי הגרינייה בלומברדיה. באוניברסיטה למדה בלשנות וספרות. ב־2 בדצמבר 1938 ניסתה לשים קץ לחייה בבליעת כדורי הרגעה. היא נמצאה מחוסרת הכרה בתעלה בפרוור של מילאנו ולמחרת נפטרה. בת 26 הייתה במותה. משפחתה סירבה להודות שמותה היה בשל התאבדות ונטען שמתה מדלקת ריאות. צוואתה הושמדה על ידי אביה, ושיריה עברו עריכה דקדקנית על ידי האב. פּוֹצִי נחשבת לאחד הקולות המקוריים בשירה האיטלקית המודרנית. בימי חייה הקצרים היא כתבה כ־300 שירים, וכולם ראו אור רק לאחר מותה.

עולה קלה

הייתי רוֹצֶה שְנִשְׁמָתִי תִהְיֶה לָךְ
קְלָה
כְּקִצּוֹת עָלֵי בְרוֹשׁ
הַנִּצָּתִים בְּשִׁמְשׁ
בְּצִמְרוֹת גְּזָעִים עֲטוּפֵי
שֶׁלֶג –

הייתי רוֹצֶה לְהוֹלִיךְ אוֹתְךָ בְּמִלּוֹתַי
אֶל רְחוֹב נְטוּשׁ, מְסֻמָּן
בְּצִלְלִים דְּקִיקִים –
אֶל הָעֵמֶק שֶׁבּוֹ שְׁקֵטִים הָעֵשָׂבִים,
אֶל הָאֲגָם –
הֵיכָן שְׁמֵשֵׁב הָרוּחַ מְהֵדֵהד בְּאָחוּ
וְהַשְּׁפִירִיּוֹת מִשְׁתַּעֲשָׁעוֹת בְּמִים הָרְדוּדִים.

הֵייתִי רוֹצֵה שְׁנִשְׁמָתִי תִהְיֶה לְךָ
קֶלֶה,
שְׁשִׁירְתִי תִהְיֶה לְךָ גֶשֶׁר,
רֶךְ וְיָצִיב,
לְבֹן –
מֵעַל תְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ.

5 בדצמבר 1934

עצירה נוספת

ל"ב

הִנֵּחַ אֶת רֵאשֶׁךְ עַל כְּתָפִי,
שְׁאַלְטָפוֹ בְּמַחֲוֹת יַד אֲטִית,
כְּאֵלוֹ יְדֵי מְלוֹה
חוּט אָרֶךְ, נְתַפֵּר, בְּלִתִּי נִרְאָה.
לֹא רַק עַל גּוֹפֶךָ: עַל כָּל מַצַּח
דוֹאֵב וְעֵיף
מִי יִתֵּן וְיִרְדּוּ לְטוֹפֵי הָעוֹרִים
כְּעֵלִים מְצַהִיבִים שֶׁל סֶתוֹ
עַל שְׁלוּלִית שְׁמֹשֶׁת־קָפִים בְּהַשְׁמִים.

יופי

אני נותנת לך את עצמי,
את לילותי נטולי השנה,
את הלגימות הארכות
של שמים וכוכבים שגמעת
על ההרים.
את רוחם של הימים המועדים
אל זריחות רחוקות.
אני נותנת לך את עצמי,
את השמש הבתולית של בקרי
על שפתי הים
בין העמודים ששרדו,
עצי הזית והשבילים,
את הצהרים
על סף התהומות,
את השקיעות
למרגלות הפסלים והגבעות,
בינות לגזעי הברזים
שנמלאים בקני הצפרים –
ואתה אוסף את פלא הבריאה שלי,
את הרעד בין ענפי
החי במעגל האפקים,
המקפל ברוח הצלולה
ביפי:
ואתה מניח לי להביט בעינים הללו
שאלהים נתן לך,
כה עמוסות שמים –
עמקות כמו עדנים של אור,
שנרקעו בפסגות.

פנים חדשים

הִיָּה יוֹם שֶׁעָלָה בּוֹ חַיִּיךָ;
שֶׁל אָבִיב עַל פְּנֵי – זֶה וְדַאי;
וְלֹא חַיִּיךָ שֶׁרְאִיתָ רַק אֶתָּה, אֶלָּא חַיִּיךָ
שֶׁהִשְׁתַּקֵּף בְּאַשְׁרֵךְ.
וְגַם אֲנִי, בְּלִי לְרְאוֹתוֹ, חֲשִׁיתִי
אֶת חַיִּיכִי שְׁלִי
כְּמוֹ חֶלֶל חֵם
עַל פְּנֵי.
אֲזוּ יֵרֵד הַלֵּילָה
וְהָיָה עָלַי לְשִׁהוֹת בַּחוּץ, בְּסוּפָה:
הַחַיִּיךָ, הַחֶלֶל הַחֵם, נִסְתָּם.
הַשְׁחֵר הָיָה בְּעֵינַי
כְּמִנְוָרָה כְּבוֹיָה:
הִמָּמוּ אוֹתִי הַדְּבָרִים שֶׁגִּלְתִּי
וּבִינֵיהֶם פְּנֵי הַקָּרִים.
רְצוּ לְתֵרֵם לִי
פְּנִים חֲדָשִׁים.
כְּמוֹ לְפָנַי דִּיוֹקָן קְדוֹשִׁים בְּכִנְסִיָּה
שֶׁהִשְׁתַּנָּה
לֹא תִכְרַע בְּרֹךְ בְּאִמּוּנָה
זִקְנָה וְתִתְפַּלֵּל
כִּי אֵינָה מְזוּהָה עוֹד
אֶת מְרֵאָה פְּנֵיָה הַיְקָר שֶׁל הַמְדוּנָה,
שֶׁכְּמַעַט שְׂנַדְמִית לָהּ כְּאִשָּׁה
אֲבוּדָה –
כֶּךָ הַיּוֹם לְבִי
לְפָנַי הַמְסַכָּה הַלֹּא מְכַרְת
שֶׁעָטוּ פְּנֵי.

השתקפויות

מלים־זכוכיות,
בבואת השמים שלי
אינה משתקפת בהן נאמנה.

עליכן אני חושבת
לאחר שקיעת השמש
ברחוב אפל
כשעל חלוקי נחל נופל הויטראז'
והרסיסים המתפזרים
יבקעו את האדמה.

אבודים בזרועות החשכה

אבודים בזרועות החשכה,
הרים –
מכם אני לומדת צפיה מהי:
עם שחר כנסיות יהפכו
ליערות שהם שלי.
אעלה בלהבות – אש בעלי הסתו,
הלומה משמש.

מדרגות מאוויר

מפולנית: רויך וינפלד

החלל השני

מה מרוחים החדרים השמימיים!
הטפוס אליהם דרך מדרגות מאוויר.
מעל לעננים תלויים גני עדן.

הנפש נתקת מהגוף, דואה,
זוכרת שיש גבהות
ויש נמיכות.

כלום באמת אבדנו את האמון בחלל השני?
נעלמו, אבדו, גם השמים וגם הגיהנום?

בלא פרי דשא שלא מהעולם הזה – כיצד נקביל את הגאָלָה?
אֵיה ימצא משכן אגדת הנדונים לאבדון?

נבכה, נקונן אחרי האבדן הגדול.
נשרט פנינו בפחם, נפרע שער ראשנו.

נתחנן, שיושב לנו
החלל השני.

20 צ'סלב מילוש (1911-2004), מגדולי המשוררים הפולנים, חתן פרס נובל לשנת 1980. חסיד אומות העולם.

ספריית בינקה

ביתו, אחרי שנפטר, נמצא בעיר ניו־הייבן²¹.
בבנין לְבָן שְׁקִירוֹתָיו מְשִׁישׁ שְׁקוּף, כְּעֵין שְׁרִיוֹן צָב,
מְסַנְנִים אֹר צְהַבָּה, עַל מְדָפֵי סְפָרִים,
דְּיוֹקְנָאוֹת וְאַנְדֵרְטוֹת אֶרֶד. בְּדִיוֹק שֵׁם
גָּמַר אָמַר לְהַתְּגוֹרֵר, עֵת אֶפְרוּ
לֹא יַחֲשׂוּף עוֹד דְּבַר. אֵף שְׁגַם כָּאֵן,
לוֹ יִכַּל לְגַעַת בְּכַתְּבֵי יָדוֹ,
הִיָּה מְפַתֵּעַ מְשַׁעוֹר הַהֲשַׁתְּנוּת הַגְּדוֹל כְּל־כֶּךָ
שֶׁל הַגּוֹרֵל בְּאוֹתֵיחוֹת, כְּדִי כֶּךָ
שְׁאִישׁ לֹא יִנְחַשׂ מִי הוּא הִיָּה בְּאֶמֶת.
מְרַד, צֶעֶק וּמְלֹא בְּנֶאֱמָנוֹת אֵת שְׁנַגְזוֹר עָלָיו.
הוּא גְלָה בְּאַרְח אֲמִפִּירִי, כִּי קוֹרוֹת חִיּוֹ
נִקְבְּעוּ מְרֹאשׁ, בְּתִשׁוּמַת לֵב וְלֹא לְפִי רְצוֹנוֹ
בְּיַד כַּחוֹת שְׁיִקְשָׁה לְכָרֵת עִמָּן בְּרִית.
כְּלוּם הִרְעָה אוֹ הִיטִיב יוֹתֵר? רַק זֶה נִחְשָׁב.
הַשְּׂאֵר, מְלֹאכֶת הָאֶמְנוֹת,
בֵּין כֹּה וְכֹה לֹא נִחְשָׁב, כִּידוּעַ לְדוֹרוֹת הַבָּאִים.
כֹּל עוֹד הַדְּפֵק סְדִיר, הַנְּשִׁימָה קְלָה,
הַיּוֹם שְׁמִשִּׁי, וְהַלְּשׁוֹן הוֹרְדָה
בוֹדְקַת בְּרָאִי קָטָן אֵת הַכְּרָמִיל הַפְּהָה שֶׁל הַשְּׁפֵתִים.

21 באוניברסיטת ייל שבניו־הייבן נמצא הארכיון של מילוש.

אליזבת בישופ

איבוד הוא אמנות

מאנגלית: קובי מירן

אמנות אחת²²

אבוד הוא אמנות נתנת ללמוד;
דברים רבים כל-כך גדושים במשאלה
לאבד, שאבדנם איננו פרענות.

אבדי דבר-מה כל יום. חיי עם עצבנות
של מפתחות שכוחים, שעה שלא נצלה.
אבוד הוא אמנות נתנת ללמוד;

אט-אט אבדי יותר, יותר במימנות:
שמות ומקומות, היעד שאלי
תכננת לנסע. אין באלה פרענות.

אבד לי שעון אמי. הבית החמוד
האחרון, או זה שלפניו, הלה.
אבוד הוא אמנות נתנת ללמוד;

אבדתי שתי ערים יפות, דרכי מלוט,
שני נהרות, יבשת, חלק, נחלה.
הם חסרים לי, כן, אך אין זאת פרענות.

22 זהו בוודאי השיר הידוע והמצוטט ביותר של המשוררת הקנדית-אמריקנית אליזבת בישופ (1911-1979). היא כתבה אותו באחד הרגעים הקשים בחייה, תחת רושמו של אבדן גדול מתקרב: פרדה מבת זוגה האהובה, האחרונה (אם כי במקור היא "נעורת" בעיוורון המגדרי של you). השיר בנוי כווילאנל, צורה המציבה שורה ארוכה של דרישות וקונבנציות: חמישה בתים בעלי שלוש שורות ובית מסיים בן ארבע שורות. שתי סימונות נחרזות שחוזרות לסירוגין לאורך השיר, בסיימי הבתים, ועוד.

אָף בַּאֲבָדִי אוֹתָךְ (מַחְוָה קִטְנָה, פֶּטְפוּט
אָהוּב) יוֹכַח שְׁלֵא שְׁקָרְתִּי כָּלֵל.
אָבוּד הוּא אֲמָנוּת נִרְכָּשֶׁת בְּלָמוּד;
וְגַם אִם הִיא נִרְאִית (כִּתְבִּי זֹאת!) פֶּרְעָנוּת.

קזביאנקה²³

אֶהָבָה הִיא יֵלֵד עַל סִפּוֹן בּוֹעֵר
שְׁמֹנְסָה לּוֹמֵר אֶת "יֵלֵד עַל סִפּוֹן
בּוֹעֵר". וְהִיא הֵבֵן, עוֹמֵד
וּמְגַמְגֵם דְּקֵלוּם
כְּשֶׁהִסְפִּינָה, עוֹלָה בְּאֵשׁ, שׁוֹקֵעֵת.

אֶהָבָה הִיא יֵלֵד מֵתַעֲקֹשׁ, סִפִּינָה,
וְגַם הַמְלָחִים בְּמִים, שְׁהִי
רוֹצִים אָף הֵם בְּמֵת-כֶּתֶה,
אוֹ סֵתֵם תִּרְוֹץ לְהִשְׁאָר
עַל הַסִּפּוֹן. וְאֶהָבָה הִיא יֵלֵד שְׁבוֹעֵר.

23 ג'וקנטה קזביאנקה היה בנו בן השתיים עשרה של לואי, מפקד אניית הקרב "אוריניט". ב-1798 השתתפה האנייה בקרבות שהתחוללו על הנילוס במצרים בין הצי הנפוליאוני לצי הבריטי. האנייה נפגעה והחלה לעלות באש. ג'וקנטה סירב לקריאות המלחים לעזוב את משמרתו ולקפוץ למים כדי להציל את נפשו. הוא חיכה לפקודה מאביו, שכבר לא היה בין החיים, וכך נספה. בשירה המוקדש לו בישוב מתייחסת לשיר בריטי מ-1826, שגם הוא נקרא "קזביאנקה". שורת הפתיחה הנודעת שלו היא "עמד הילד על סיפון בוער". השיר הופיע באנתולוגיות ובמקראות רבות, וילדים רבים, משני עברי האוקיינוס, שינו אותו.

הזמנה למיס מריאן מור²⁴

מְבֹרָקְלִין, מַעַל גֶּשֶׁר בְּרוֹקְלִין,
בְּבֶקֶר הַנְּאָה הַזֶּה,
אָנָּא טוֹסִי הִנֵּה.
בְּעֵנִן כִּימִיקְלִים חוֹרִים לוֹהֵטִים,
אָנָּא טוֹסִי הִנֵּה.
אֶל דְּרָדוֹר מְהִיר שֶׁל אֶלֶף תַּפִּים
כְּחֵלִים קְטַנִּים,
מִשְׁתַּלְשָׁלִים מִשְׁמֵי הַמָּקָרֵל
מַעַל לִיצִיעַ הַמְּנַצֵּץ שֶׁל מִי נִמְל,
אָנָּא טוֹסִי הִנֵּה.

צוּפְרִים, קְשׁוּטִים וְעֵשֶׁן
נִשְׁאִים. סְפִינּוֹת
מְאוֹתָתוֹת בְּנַעַם בְּהֵמוֹן דְּגָלִים
עוֹלִים-יּוֹרְדִים כְּצִפְרִים עַל הַנִּמְל.
כְּנִיסָה: שְׁנֵי נְהָרוֹת, נוֹשָׂאִים בְּחֵן
אֵינְסוֹף מְקַפְּאִים צְלוּלִים
בְּקַעְרוֹת שֶׁל בְּדֶלֶח, אַחֲזוֹזוֹת כְּבָלִים כְּסוּפִים.
הַטִּיסָה בְּטוֹחָה. מְזַג הָאֵוִיר מְסֻדָּר הֵיטֵב.
הַגָּלִים נִחְרָזִים בְּבֶקֶר הַנְּאָה הַזֶּה.
אָנָּא טוֹסִי הִנֵּה.

עִם קֶצֶה מְחֻדָּד שֶׁל כָּל נַעַל שַׁחְרָה
גוֹרֵר שֶׁבֶל שֶׁל אֹר סְפִירִי,
עִם מְלֵא-שְׁכֵמִיָּה שֶׁל כְּנָפֵי פְּרָפְרִים
וּמְטַבְּעוֹת לְשׁוֹן,

24 המשוררת מריאן מור (1887-1972) הייתה במשך כמה שנים מוקדמות וחשובות מנטורית של ממש לאלזבת בישופ. היא הציעה תיקונים לשירים, פעלה עבורה בהוצאות ובמערכות כתיב, עת, ובעיקר תמכה בה ועודדה אותה ברגעי משבר ואיבוד ביטחון. מור, המבוגרת מבישופ, כבר הייתה משוררת ידועה בעת שבישופ עשתה את ראשית צעדיה בעולם השירה. היא מיעטה לפרסם, שיריה היו חידתיים וייחודיים, והיה לה סגנון לבוש ייחודי: שמלות מיושנות ודרמטיות, מגבעות רבות רושם. היא חייתה עם אמה עד שהאם הלכה לעולמה. את השיר "הזמנה למיס מריאן מור" כתבה בישופ ושלחה למריאן לאחר מות אמה כמעין עידוד.

עם אלהים יודע-כמה מלאכים
רוכבים
על שולי כובעה השחר,
אנא טוסי הנה.
נושאת חשבוניה מוזיקלית לא-נשמעת,
קמצוץ בקרת, וסרטי-קשוט כחלים,
אנא טוסי הנה.
עבדות וגורדי-שחקים בורקים בגאות;
מנהטן
שטופה מוסר-השכל בבקר הנאה הזה,
אנא טוסי הנה.

נוסקת בשמים בגבורה טבעית,
מעל לתאונות ולסרטים
הממאירים,
למוניות ולעולות בכליותן,
צופרים מהדהדים באזניה היפות
שמקשיבות בו-בזמן
ללחן רך שלא חבר, שיר לאיל המושק,
אנא טוסי הנה.

את, שלה המוזאונים הקודרים יהיו
כזכרי סכיים בעת חזור,
והאריות הרגועים ימתינו ברביצה
על מדרגות הספריה הצבורית,
להוטים לקום ולליות בין הדלתות
ולמעלה, אל חדרי הקריאה,
אנא טוסי הנה.

נוכל להתישב ולבכות; לצאת לקניות,
או לשחק במשחק שבו אנו שוב ושוב טועות
במערה אוצרות-מלים יקרי ערך,
או שנוכל לגנות בכל לשון, אך אנא
אנא טוסי הנה.

עם שושלות מבני-שלילה
מאפילות, מתות סביבה,
עם דקדוק שמתהפך פתאם, זוהר
פלהקות עופות-בצה במעופן,
אנא טוסי הנה.

בואי כמו אור בשמי מקרל לבנים,
בואי כשביט של יום
עם רכבת של מלים בלתי-ערפלות
מברוקלין, מעל גשר
ברוקלין, בבקר הנאה הזה,
אנא טוסי הנה.

סוף מארס²⁵

לג'ון מלקולם וביל ריד: דקסברי

הִיָּה קָר וְסוֹעֵר, מִמָּשׁ לֹא הַיּוֹם
לְצֵאת לְטִיּוֹל בְּאוֹתוֹ חוֹף אֶרֶץ.
הַכֹּל נִסּוּג עַד כְּמָה שְׁאֶפְשֶׁר,
נִסְגָּר: שֶׁפֶל רְחוֹק, אוֹקֵינוֹס מְכוּן,
עוֹפוֹת, זוּגוֹת אוֹ יְחִידִים.
רוּחַ־חוֹף קְפוּאָה וְחוֹרְקֵנִית
הִרְדִּימָה בְּפִינֵנו צַד אֶחָד;
שְׁבֹשָׁה אֶת הַמְּבִנָּה שֶׁל
לְהֵק אֲנִיִּים קִנְדִּיִּים, בּוֹדֵד;
הִדְפָּה גְּלִים קִטְנִים, לֹא נִשְׁמָעִים,
בְּנִתּוֹ אֲנִכִּי אֶפֶר.

שְׁמִים אֶפְלִים מִמֵּיִם;
– הֵם הָיוּ בְּגוֹן אֶבֶן־יֶרֶקָן.
בְּחוֹל לַח, בְּמַגְפֵי־הַגּוּמִי, פִּסְעֵנו
בְּעֵקְבוֹת שֶׁל כָּלֵב (כֹּה גְדוֹלוֹת,
שֶׁהֵן נִרְאוּ כְּעֵקְבוֹת אֲרִיָּה). רְאִינוּ
חוּט לְבָן רֵטֵב, נִמְשָׁךְ בְּלִי סוּף,
מִתְפַּתֵּל אֶל קוֹ הַשֶּׁפֶל, פְּנִימָה אֶל הַמַּיִם,
עוֹד וְעוֹד. לְבִסוּף זֶה הַסְּתִיִּים:
סִבָּה לְבָן עֵבֶת, בְּגִבָּה אִישׁ, סְפוּג,
עַל הַגְּלִים, רוּחַ רְפָאִים לְחָה,
נוֹפֶלֶת לְאַחוֹר, נוֹפֶחֶת אֶת רוּחָה...
חוּט שֶׁל עֶפִיפוֹן? לֹא הִיָּה שֶׁם עֶפִיפוֹן.

25 כמו ברבים משיריה, גם כאן בישופ מרותקת מול הנוף הימי. דקסברי היא עיירת חוף קטנה דרומית לבוסטון. הבית שממנו היו יוצאים לטיול על החוף היה שייך לידידיה של בישופ, ולהם גם מוקדש השיר. זה היה אחד מבתים רבים של ידידים ואוהבים שהיו לה בתי ביניים, מקלטי עראי, שביניהם נדדה חודשים רבים בשנה. וכמו בשירים רבים, היא עוסקת כאן גם ב"בית", האמתי, הזמני, המדומיין.

רְצִיטִי לְהִרְחִיק עַד בֵּית־חֵלוֹם־הַעֵד שְׁלִי,
 בֵּית־חֵלוֹם־הַסּוּד שְׁלִי, הַתְּבָה הַרְעוּעָה
 עַל עֲמוּדִים, רְעִפְיָה יִרְקִים,
 מִיַּן בֵּית אֲרִטִישׁוּקִי, רַק יִרְק יוֹתֵר
 (בְּשֵׁל עִם סוּדָה לְשִׁתִּיָּה?),
 מוּגֵן מִשְׁטָפוֹנוֹת אָבִיב בְּמַעֲיֵן מִתְרָס
 שָׁל – הָאֵם אֵלֶּה אֲדֹנֵי רִכְבֹּת?
 (דְּבָרִים רַבִּים כֵּאֵן לֹא וּדְאִיִּים).
 הֵיִתִי פוֹרְשֵׁת לְכֹאן, לֹא עוֹשֶׂה כְּלוּם,
 אוּ מַעַט, לְעַד, בְּצִמּוֹד חֲדָרִים רִיקִים:
 צוּפָה הַרְחֵק, קוֹרֵאת סְפָרִים מְשַׁעֲמָמִים,
 בְּלִים, עֵבִים, רוֹשְׁמֵת הָעֵרוֹת מִיתְרוֹת,
 מְדַבֶּרֶת לְעֲצָמֵי. בְּעֵרְפֵל,
 רוֹאָה אֵיךְ הַטְּפוֹת גּוֹלְשׁוֹת, כְּבִדּוֹת מְאוּר.
 בְּעֵרֵב, גְּרוּג אֵלֶּה־אֲמִירָקוֹן.
 בְּגִפְרוֹר הֵיִתִי מִצִּיתָה,
 וּלְהֵבֶה תִּכְלֶה שְׁקוּפָה
 הֵיִתָּה נִרְעֵדֶת וְנִכְפַּלֶּת בַּחֲלוֹן.
 וּדְאִי יֵשׁ שֵׁם כִּירִים; הֲרִי יֵשׁ אֲרֵבָה,
 עֲקֵמָה אַךְ אַחוּזֹת כְּבָלִים,
 וְחֲשָׁמַל, כְּנִרְאָה
 – מְאֹחֹר, בְּכָל אֲפֵן, עוֹד כְּבָל
 רְפוּי מוֹלִיךְ אֶת כָּל הָעֶסֶק
 אֶל מְאֹחֹרֵי הַדִּיוֹנוֹת.
 אוּר לְקִרְיָאָה – מְשָׁלֵם! אָבֵל – לֹא אֲפֹשְׁרִי.
 בַּיּוֹם הַהוּא, הָרוּחַ הַקָּרָה
 לֹא אֲפֹשְׁרָה לְצַעֵד לְשָׁם.
 וְהַבֵּית, כְּמוּבָן, הִיָּה אֲטוּם.

בַּחזֶרֶה, קִפְאָה הַלְחִי הַשְּׁנִיָּה שְׁלֵנוּ.
 הַשְּׁמֵשׁ הַבְּלִיחָה לְרָגַע.
 לְרָגַע, מְקַבְּעוֹת בַּחוּל,
 אֲבִנֵי הַחוּף, לַחֹת וּדְהוּיּוֹת –
 הָיוּ בְּשֵׁלֵל צְבָעִים,
 וְהַגְּבוּהוֹת בְּהֵן פְּזָרוּ צְלָלִים,

שונים וארפים, ושוב אספו אותם.
אולי הן התגרו בשמש-האריה,
אך היא נותרה כבר מאחור,
– השמש שטילה בחוף בשעת השפל,
שטבעה אותן עקבות-ענק מלכותיות,
ואולי חטפה מהשמים עפיפון לשם משחק.

עם הקפיצות הקפואות

מגרמנית: אמיר יגל

אילזה איכניגר (1921-2016), בת לאם יהודייה ולאב נוצרי, גדלה כילדה קתולית בעיר לינץ שבאוסטריה. לאחר גירושי הוריה עברה עם אמה לווינה. בדומה לרבים מבני התערובת היהודים-אריים שחיו בתוך גבולות הרייך השלישי, מצבה של איכניגר היה טוב ביחס ליהודים אחרים. היא נאלצה לעבוד בעבודות כפייה במפעל, אך לא נשלחה מעולם אל מחוץ לגבולות המדינה או למחנות. זאת ועוד, היא הצליחה להסתיר בדירתה את אמה במשך כל שנות המלחמה. אחותה הצליחה להינצל בטרנספורט הילדים לאנגליה, אך כל שאר קרובי משפחתה מצד אמה נרצחו. איכניגר פרצה לתודעה הציבורית מיד עם תום המלחמה. ב-1948 התפרסם הרומן הראשון שלה, "התקווה הגדולה", והפך אותה מיד לדמות מרכזית בספרות האוסטרית המתחדשת. היא הייתה חברה בקבוצת 47 שבה השתתפו בחירי הכותבים של המרחב הדובר גרמנית לאחר המלחמה. היא כתבה סיפורים קצרים, רומנים, שירים ותסכיתי רדיו ותיאטרון, והרבתה לעסוק בשבר הזהות העמוק שנכפה עליה ועל בני דורה.

איכניגר נפטרה בשנת 2016, בת תשעים וחמש.

עצה זמנית

ראשית
עליך להאמין
שיבוא הבקר
כשהשמש תזרח.
אם את לא מאמינה בכך,
אמרי כן.
שנית
עליך להאמין
בכל מאדך
שהלילה יבוא
כשהירח יעלה.

אבל אם אינך מאמינה
אמרי כן
או הנהני בציתנות בראשך –
גם את זה הם מקבלים.

חישוב זמן

נהיה שתיים עשרה,
שתיים עשרה עם התמונה של התמונה
על הקיר,
עם הקפיצות הקפואות.
זה עוד יהיה יותר משתיים עשרה,
גם אם זה בלתי אפשרי שזה יהיה
יותר משתיים עשרה.
אז יהיה זה אחד.

פייר פאולו פזוליני

החוחית צחקה את שמך

מפריולאנית: אסף בנרף

פייר פאולו פזוליני (1922-1975) היה משורר, סופר, מחזאי, קולנוען, הוגה דעות, פובליציסט ובלשן איטלקי, מחשובי האינטלקטואלים באיטליה של המאה העשרים. פזוליני נהג לבלות את ימי הקיץ של ילדותו ונעוריו בקזארסה, עיירת הולדתה של אָמו. בהשפעת המקום נכתבה שירתו המוקדמת בדיאלקט המקומי, ניב של השפה הפְּרִיולאנית (שפתו של חבל פְּרִיולי שבצפון-מזרח איטליה). הבחירה לכתוב בדיאלקט ולא באיטלקית איננה מובנת מאליה: ראשית, הפריולאנית הייתה שפתה של אָמו של פזוליני, אך לא "שפת אָמו" במובן של שפתו הראשונה. שנית, הארוטיקה המעודנת – וקל וחומר ההומוארוטיקה – הייתה זרה לספרות הדיאלקטלית, אשר התאפיינה עד אז בסאטירות פוליטיות, ברומנטיקה מליצית ומשתפכת, ולעתים בתיאורים גסים ואף וולגריים. כן קשה לקבוע אם השפה הפריולאנית משמשת אצל פזוליני כרומנטיזציה של נופי ילדותו או שמא בתור רמז מטרים למשיכתו אל השכבות הנמוכות והזדהותו עִמן. כך או כך, השימוש של פזוליני בשפה ה"עממית" לצורך כתיבת שירה הוא דווקא שימוש שנתפס כ"משכיל" ו"מלומד".

א"ב

החוחית

לא הָדַם, לא הִגֹּף,
לא הֵם שָׁרוּ אוֹתְךָ, אֶהוּבִי.
שָׁרָה אוֹתְךָ הַחֹחִית
הַגּוֹעֵת בְּרִשָּׁת.

לא הָדַם, לא הִגֹּף,
לא הֵם בָּכוּ אוֹתְךָ, אֶהוּבִי.
בְּכֹתָה אוֹתְךָ הַחֹחִית
הַגּוֹעֵת בְּרִשָּׁת.

לא הדם, לא הגוף,
לא הם צעקו את שמך.
החוחית צחקה את שמך
בשמים, נרעשת.

לרוזאריו

באדמה הבשר דוחק,
ברקיע הופך עשוי אור.
עלם דל, אל תרפין את העין
אם כבד הצל על החיק.

צחק, עלם קל,
עת תחוש בגופך
אדמה חשכה, חמה,
ורקיע בהיר, לח מטל.

בלב כנסייה עלובה
חשכתך מלאת חטא,
אך קל בך האור,
צחק בו גורל איש טהור.

התורים

על צל של עלם מתכופף
זרח אור
של זמן שהתעופף
עם עוף התור.

בתוך גרונו נולד
צל של מלים
שקועות כתות בלאט
בסבך עלים.

הוא יקראן לחברים
על עץ הצפצפה:
בשביל להקת תורים
תשק להן במעופה.

מתוך "סוויטה פריולאנית" (1944-1949)

מילים נפרדות

מליטאית: סיון בסקין

לאחד מסרטיו של במאי הקולנוע האוונגרדי האמריקאי המפורסם ממוצא ליטאי, המשורר, האמן, האוצר יונאס מקאס (1922-2019) יש שם יפה: "ככל שהתקדמתי, ראייתי מדי פעם הבזקים קצרים של יופי" (As I Was Moving Ahead Occasionally I Saw Brief Glimpses of Beauty). כדי להתפעל בעולם הזה, ולו בקצה העין, מאותו יופי מטורף, לא די בטכניקה חיצונית ופנימית, ברמת הרגישות הנחוצה ובפתיחות לעולם. כדי להתפעל מאותו אור של נס מתחולל, צריך גם מזל.

כאשר אנו מדברים על יונאס מקאס, המזל הנדרש כדי לראות את יפי העולם אין משמעו חיים קלים. ההפך הוא הנכון. האמן נולד ב-1922 בכפר קטן בצפון ליטא, סְמְנישקָס, וחווה בשלב מוקדם למדי את אבדן הבית. הוא היה בן שבע עשרה כשברית המועצות כבשה את ליטא. היום שבו קיבל במתנה את מצלמתו הראשונה היה היום שבו מולדתו נחרשה בידי טנקים סובייטים. על פי מקאס עצמו, הוא ניסה לצלם כמה תמונות של הטנקים שחלפו על פניו, אך החיילים החרימו את מצלמתו, שלפו את הפילם והשליכו את הכול על האדמה. מאוחר יותר חווה את הכיבוש הגרמני. בסופו של דבר, הוא ואחיו אדולפאס נאלצו לעזוב הכול ולברוח. בעודם מתקדמים אל המערב הם נפלו בידיהם של הנאצים ונכלאו למשך שמונה חודשים במחנה העבודה באָלמסְהוּרן, גרמניה. אחרי גרמניה הדרכים הובילו את יונאס ואת אחיו לניו יורק, שם הם השתקעו. בניו יורק הוא קנה את המצלמה הראשונה שלו והחל לתעד את תמונות חיי היומיום שלו.

הפרידה הכפויה מליטא ומסמנישקס הותירה סימן בל-ימחה בהשקפת עולמו וביצירתו של האמן. באין לו יכולת לשוב פיזית לסמנישקס מכורתו, הוא הרבה לחזור אליה ביצירתו. גם כאשר התרועע ויצר עם איקונות העולם המודרני כגון אנדי וורהול, שאותו לימד מקאס לצלם את סרטיו הראשונים, או ג'ון לנן ויקו אונו, שאת ירח הדבש שלהם צילם, נצר יונאס מקאס את הזיכרון על הכפר הליטאי העתיק ועל אנשים פשוטים החיים בקרבת האדמה והטבע. הזיכרון הזה הוביל את היוצר לחפש אמת ביומיום שלו עצמו ושל אחרים. לכך אפשר לייחס את תשומת הלב שלו לרגע הנוכחי, את השאיפה לחוות אותו, לחוש אותו, לתעד אותו.

יונאס מקאס נהג לומר שבעולם יש הרבה מאוד כאב וגיהינום, ועל כן אינו רוצה להרבות כאב ביצירתו. כמי שחווה בעצמו את הזוועות של מלחמת העולם השנייה, כיוצר קולנוע הוא בחר לראות סביבו לא מוות, כי אם חיים ושמחה. תשומת הלב לרגע הנוכחי והרצון לחוות אותו, להלל אותו, לסגוד לו ולרקוד לו, תוך חגיגת החיים, הם כרטיס הביקור של מקאס, אחד מיוצרי הקולנוע האוונגרדיים החשובים ביותר

בארה"ב. בעת קריאת שירתו קל להתפעל מכך שבדומה ליצירת הקולנוע, גם כאן חשובה למחבר תשומת הלב לרגע, אם כי בכתיבתו הוא אינו נמנע לפעמים מלדבר גם על חוויות כואבות, ספקות, בלבול, עצב, לבטים. ובכל זאת, בהקשר הרחב יותר החוויות האנושיות הללו מוצגות לעתים בשירתו לא כדרמטיות, טרגיות או מתנדנדות על הגבול, אלא יותר כחלק בלתי נפרד מהיומיום, שנכלל בצורה הרמונית בתוך פסיפס של חוויות שונות ומשונות, המרכיבות למעשה את גלגל החיים. הוא חוזר על עצמו, מסתובב במקום, נמשך למקומות, לשמות ולאנשים, וחוזר כל העת אל הילדות, אל ההתבגרות, אל העלומים, אל ההתחלה שבה הכול התחיל ושבה הכול ייגמר.

הן בעבודותיו של מקאס בקולנוע, הן בשירתו אנו מוצאים הבזקים מונצחים של יפי החיים. המחבר אינו מנסה ליצור דרמה יתרה, ואף לא ללמד או לייצר רציונליזציה או נרטיב מלאכותי. יצירותיו הפרגמנטריות מגיבות באופן מסתורי לכאוס של העולם הזה, אך הן עושות זאת באמצעות מגע יפה, קליל, פשוט בהוויה האנושית היומיומית. הוא לא רק מסוגל לראות את הבזקי היופי של העולם הזה, אלא אף להנציח אותם, מבלי לכבותם. בקטע השיר המכונה "ביער", שראה אור ב-1967, הוא כתב:

וְלֵעֵתִים / נְדִירוֹת, / טְפוֹת / אֹר / נֶתֶר / זוֹת, / כְּמוֹ / נִיצוֹר / צוֹת

יצירתו של יונאס מקאס גם היא ניתזת כטיפות אור, שזורקות פתאום אור כזה על הכול — אור שבו גם חייך שלך וגם חיי סובביך נפתחים בן־רגע כמתנה מופלאה. מתנה שאתה מרגיש שלא הרווחת ביושר, ולכן אתה אסיר תודה עליה. לפני כמה שנים נוכחתי לדעת עד כמה אנשים מכירים טובה לאמן החיים הייחודי הזה, כשהזדמנתי להתקהלות המונית, שהוקדשה לפרידה ממנו. בתחילת 2019 הלך יונאס מקאס בן התשעים ושבע לעולמו. באותה עת התארגן בוויילנה מופע שבו השתתפו אנשים צעירים רבים, וכולם הצטרפו לאחד מאלתורי הג'אז המעניינים והמופלאים ביותר ששמעתי אי פעם. באולם המלא עד אפס מקום, שבו התאספו באופן ספונטני אנשים שבאו לכבד את זכרו, שררה אותה הבנה הדדית, אותו קשר, אותה לכידות ייחודית, ששמם המדויק ביותר יכול להיות — אור. יונאס מקאס ראה ביצירתו את הבזקי היופי ואסף את כולם למעננו. אותו אור ואותם גילויי יופי של העולם ממשיכים להאיר, אף על פי שִׁפְבוּ עבור היוצר עצמו.

אֹשְׁרָה קִזְלִיוֹנִיטָה

(משוררת, סופרת ובעלת תואר ד"ר לפילוסופיה)

וַאֲזַן רוּחַ, אֵין קוֹל. שְׁתִּיקָה.	בְּשֵׁמִי הַטִּילִיּוֹת בְּרַעְדָם.	אֲנִי שׁוֹכֵב וּמְאֲזִין,	חֶלֶק א': תְּמוֹנוֹת 1
רַק מִהַמְעֶגֶן – צָלִיל סִירַת מְנוּעַ רְחוּקָה, רְחוּקָה.	4 זוֹ רַק תְּמוּנָה,	אֵיךְ טְפוֹת הַגֶּשֶׁם מִתְפַקְעוֹת	בְּאֶמְצַע הַנְהָר עוֹמֵד אָדָם.
6 עַל גְּדַת הַנְהָר אָדָם יוֹשֵׁב.	רַק הַשֶּׁמֶשׁ תְּמַשִּׁיךְ בֵּין שְׁפֵתַי הַנְחַל לְבַעַר,	עַל רְצַפַּת הַחֲצָר, כְּאֵלוֹ הַגֶּשֶׁם יּוֹרֵד לְתוֹךְ הַנֶּפֶשׁ עֲצָמָה.	נִדְמָה שְׁלֵא מְטִרִיד אוֹתוֹ שׁוֹם דְּבַר – עוֹמֵד שְׁלוֹ, צוֹפָה לְלֵא נִיעַ
הוּא צוֹפָה בְּרַקִיעַ הַמְשִׁתְקָה, בְּתַנּוּעַת הָעֵשֶׁב הַדִּק.	רַק. 5 בְּצִהְרֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַלְבָּנִים לוֹהֶטוֹת סִירוֹת דוֹמָמוֹת.	3 בְּעֵמֶק צְלוֹ שֶׁל הַגֶּן יוֹשֵׁב אָדָם. הוּא צוֹפָה בְּרִטְט עֲצֵי הַתְּפוּחַ בְּחֶם,	אֵיךְ זַע הַמְצוּף, אֵיךְ צָף עֶרְפֶּל. 2 וְשׁוֹב גֶּשֶׁם יּוֹרֵד.
וְאֵז שׁוֹב מְרִים אֶת עֵינָיו לְמַרְחָק.	כֶּךְ יוֹשֵׁב אֲנִי,		

לילה	הוא היחיד	נופל,	חלק ב':
מאחר,	אשר נשמע,	נופל,	ביער
אני	אני	כמו	1
עומד,	רואה	מצולות	גם
עומד	פיצד	ימים,	אני
לבד.	נופל,	ושוב	ביום
2	נופל	אני	ההוא,
אני	כל	עומד	באמצע
מחפש	העבר,	עירם	שביל
צורות	מרגיש	בין	חינו,
חדשות,	איך כל	חפצים,	בחרש
שיתנו,	מלה	בנקדת	עז
שיתנו	נוספת,	ההתחלה,	נתעיתי;
לי	כל תחושה	שואל	כי
לחשף	וכל	היכן	מאור
את	תשוקה	אני	נתיב-אמת
כל זכרון	שוב	ומי	באפל
נסיוני.	מחזירות	אני,	הטמנו, ²⁶
צועד	אותי,	ומנסה	ונדדקתתי
וצועד	אותי	ומנב-	להתחיל
בלי תכלית	להתחלה	סה	הכל
אנה	דחוקה,	לה-	מהתחלה,
ואנה -	לנצ-	אזין	וכל
רק	חוני,	אל	אשר
כדי	לתבוסתי	הדממה,	חשבתתי
לשוב,	בטעם מר,	אבל	וחשבתתי
וכל	פי	עמקם	שהיה
אשר	מסביבי	האינסופי	אני
בתוכי	רק	של חפצים	עצמי -

26 לצורך ייצוג הציטוט מ"הקומדיה האלוהית" של דנטה השתמשתי כאן בתרגומו של זאב ז'בוטינסקי. הערת המתרגמת.

נדקדע ונלחם, ונלחם כדי לצאת,	שרבטתי, ושוב, שוב נ- סיתי,	מאחורי השאלה, שה- תשובה לכל שאלה היא רק דממה, דממה - חסר אמונה, אני עוד צועד,	נקרע ונלחם, ונלחם כדי לצאת, ונותר לא חשוף, לא נשמע. מג- לת החיים! האם רק לשוא, לשוא חשלת את עצמי, ושכללתי, צללתי, צללתי לעמק, לעמק, צללתי, מעגלים שהלכו וגדלו מעגלים שגדלו בתוכי שרבטתי,
נדירים, אלמים, בקנונית היקום. 3 ושוב חוזר, חוזר ושב, ומנסה, ומנסה לתלש מתוך עצמי, מתוך התנה, את כל הסוד,	שרבטתי, ושוב, שוב רק נסיתי לגלות לגלות משמעות, מטרה לא נשמעת של הייתי - ושאלתי, שאלתי, מאזין מחדש לדממה, לדממה, בלי לדעת, שהדממה לעולם לא תשיב, בלי לדעת, שאין שום דבר	מאחורי השאלה, שה- תשובה לכל שאלה היא רק דממה, דממה - חסר אמונה, אני עוד צועד, בלי תכלית ונוגע, נוגע ונאחז בחפצים דוממים - בעין קרה הם חודרים וחודרים ו- ו- נשארים נשארים בלתי	נקרע ונלחם, ונלחם כדי לצאת, ונותר לא חשוף, לא נשמע. מג- לת החיים! האם רק לשוא, לשוא חשלת את עצמי, ושכללתי, צללתי, צללתי לעמק, לעמק, צללתי, מעגלים שהלכו וגדלו מעגלים שגדלו בתוכי שרבטתי,

הו,	עֲצָמָאִי	רַק	מִצָּאִיתִי
טָעוֹת	יֹתֵר,	כִּתְנוּר-	בְּסֻלְעִים
שְׁלִי,	הָאֵם	עָה,	אֵת
זו	חִפְשִׁי	כְּשִׁי-	הַמְעִין
טָעוֹת	יֹתֵר,	רַה -	שְׁלִי
שְׁלִי,	וּמָמָה?		אֲשֶׁר
		כֶּךְ	קָפָא
זֶה	וְאִי-	טִפֹּת	בְּצַפְיָהּ.
רֹאשִׁי,	נִ-	גִּשְׁם	וְלִפְעָמִים
רֹאשִׁי	נִי	נִגְרָת,	נִדְמָה
אֲמַלְלִי.	מִשִּׁיב.	נִגְרָת	לִי,
		מִתּוֹךְ עֵנָן	אֲנִי
4	עַל	נְפוֹת,	כֵּה
הו	חֹף		קָרוֹב
יְדִידִי,	חִלּוּמוֹתַי,	לֹא	קָרוֹב
		בְּכַח	לְחִפְצִים,
רְצִי-	צוּפָה	עֲצָמָה	שְׁאֲנִי
תִּי	אֲנִי	וְלֹא	רוּעֵד,
לְתִלֵּשׁ	בְּגִשְׁם	בְּחֵם	כְּשֶׁרְגְּלִי
לְתִלֵּשׁ	וְצוּפָה	שֶׁל עֲצָמָה -	נוֹגַעַת
מִתּוֹכִי,	בְּעֲצָמִי,	אֶךְ	בְּאֲדָמָה.
מִלְבִּי	נוֹעֵץ	בְּלִתִּי	
מְעַט	עֵינַיִם	נִפְרָדַת	הו,
אֶמֶת	בְּחִפְצִים,	מִשְׁנִיָּהֶם	
	אֲנִי	גַם	בְּנֵי הָאָדָם,
או	וְהֵם	יַחַד.	לֹא רָאִיתִי
יְפִי,	מְאֻחָדִים -		בְּכֶם
		הו,	יֹתֵר
בְּאֲצִבְעוֹת	צוּפָה	בְּמָה	מִכְפִּי
עוֹרוֹת	בְּחִפְצִים	אֶתָּה	שְׁרָאִיתִי
מִמִּשְׁשׁ	וּבְעֲצָמִי	שׁוֹנָה,	בְּחִפְצִים -
אֵת		הָאֵם	
דְּרָכִי	מְאוֹתוֹ	טוֹב	רָאִיתִי
בְּסִבְךָ	הַמְרוֹחֵק -	יֹתֵר,	אֶתְכֶם
רְגִשׁוֹתַי.		הָאֵם	

5	החפצים	וקווי	פעמים
אירופה,	או	הזמן	כה
הו,	את	זורים,	רבות
את	שפת	מתמזגים.	נסיתי
עדין	הנשמות –		לצאת
זוהרת		הו,	אל
באור	אני	ידידי,	המרחב
עברה,	מנסה	לא	הצלול,
כמו	ומנסה	הלכתי	אך
תינוק.	להשתחרר	בעקבות	תעיתי
	מקנונית	גורלכם,	תעיתי
	החפצים –		בעמק
הו,		ולא	הולך
את	שאיי-	אתם	הולך
סדקת	פות	בעקבות	ומרחיק.
את כל	לבי	גורלי,	
ילדותי –	דוחקות		שלוה
	אותי	ואינני	נפרת
אני	הרחק	יודע	כעת
עד	והרחק,	היכן	בכל,
היום		אנחנו	כשאני
נושא	משבשות	כעת,	מתבונן
את	את	איזה	מבפנים,
חר-	קצבי	מרחק	
בותי,	וכל	או	רק
כל	העת	קרבה	נשמעת
הזמן		קושרים	מוזיקת
מדביק,	מתזיקות	בין	הספרות
מסדר,	אותי	כלנו,	הארקטית
	במרזז		
מנסה	החלל,	האם	אגריפה
להשיג		אנחנו	פון
אחידות	ללא	דוברים	נטס-
כלשהי	הבטחה.	את	היים
לרפואה,		שפת	

לְבַדִּי	הֶרְחֹב	לְשׁוֹם דְּבַר	עַקְבִּיּוֹת
לְבַדִּי	כְּמוֹ	אֵין	כְּלִשְׁהֵי.
עַם	סִכִּין.	מִשְׁמָעוֹת,	
עֲצָמִי,			הוּ,
	אֵינִי יוֹדֵעַ	אֲנִי	זוֹ
וּמְנִסָּה	כִּי־צַד	תּוֹעָה	אֶת
לְהַבִּין	מִחַ-	לְבַדִּי	שְׁגָרְמַת
אֶת	זֵיק	בֵּין	לִי
הַכֹּל	מִעֲמָד	חֲפָצִים.	לְהִיּוֹת
מִחֲדָשׁ,	וְעוֹד לֹא	לֹא עוֹ-	עַד
	הַתְּפָרְקֵתִי,	רַג	הַיּוֹם
מֵאָפֶס,	עוֹד	לְדַבֵּר,	כְּמוֹ
מִחֲדָשׁ,	לֹא		רְסִיס,
מִנְקָדַת	קָרִסְתִּי -		
בְּרֵאשִׁית -		רַק	לֹא
	צוּפָה	נֶחֱנַק	מֵתֵאִים
כְּנוּיִי	בִּידִי,	נֶחֱנַק	לְשׁוֹם
גּוֹף,	בְּפִתּוּלֵי	תַּחַת	מְבֻנָּה,
פָּעַ-	הַוְרִידִים -	שָׁמַיִם	נִשְׁרָף
לִים,		כְּבֵדִים.	לְבַדִּי,
שְׁמוֹת	אֲבָל		
עַ-	לֹא פַ-	אֲנִי	כָּל
צָם -	תִּרְתִּי	בְּכֹל	הַזְּמַן
	אֶת	רַגַּע	נוֹפֵל
מִחֲדָשׁ,	חִי-	יְכוֹל	וְנוֹ-
מִלָּה	דוֹת	כֶּךָ	פֵּל.
לְמִלָּה,	הַחַיִּים,	לְהַ-	
מִחֲשָׁבָה		שָׁבַר.	
לְמִחֲשָׁבָה,	רַק		6
פָּעֵלָה	שׁוֹקַע	יוֹשֵׁב	הַ-
לְפַעֲלָה,	בְּשִׁקָּט.	לְבַד,	יוֹם
		מִבֵּיט	הַ-
מְנַסָּה	7	בַּחֲלוֹן.	כֹּל
לְבָנוֹת	הַ-		הַתְּפָרֵק,
אֶת	יוֹם	שְׁעַת יוֹם,	
עֲצָמִי,	אֲנִי	שְׁאוֹן	

כִּי	פְּעֵי-	הוֹלֵךְ,	מְשַׁאֵר
אִם	מֵת	אוֹלֵי	אֶת הַכֹּל
בְּחֹסֶד;	לֵב	מִסְבִּיב,	פְּתוּחַ,
מְשַׁלֵּיךְ	בְּלִתי	מַח-	בְּלִי
הַצְדָּה	סְדִי-	פֶשׁ,	לְדַעַת
אֶת	רָה	וְאִי-	לְאֵן
הַהֲגִיוֹן	חֲדָשָׁה,	נִי	לְלַכַּת -
וְהַשְׁכֵּל.	כֹּל	מְמַהֵר -	
(אֲנִי	מְלָה	כָּבֵד	נֶעְזֵר
מַכִּיר,	חֲדָשָׁה,	אֵין	רַק
אִי-	קוֹל	לְאֵן	בְּאֵינְטוֹ-
רוֹפֵה,	ח-	לְלַכַּת	אֵי צִיָּה,
אֶת	סֵר	וְלֹא	בְּאֵל-
הַגִּיוֹנָה,	פ-	נוֹתֵר	תוֹר,
אֶת	שֶׁר,	מָה	נִמָּ-
שֹׁכֵ-	רַחֵשׁ	לְרֹאוֹת,	נַע
(לְךָ!)	הַנֶּשֶׁ-	עַל	בְּנַחֲשׁוֹת
עַל	מוֹת,	כֵּן	מְדַרְ-
כֵּן	שׁוֹב	הוֹלֵךְ	כִּים
הוֹלֵךְ	מְנִ-	גַּם	סְלוּלוֹת
יֹתֵר	סָה	לְפָה	(אֲנִי
בְּגִשׁוּשׁ	לְגִלוֹת	גַּם	יֹדַעַ
בְּאֶפְלָה,	מִחֲדָשׁ	לְשֵׁם,	לְאֵן
מֵאֲשֶׁר	אֶת	בְּלִי	הֵן
בְּעֵינַיִם	כֹּל	שׁוּם	מוֹבִילוֹת,
צְלוּלוֹת -	הָאֵמֶת -	מִטְרָה,	אִי-
	לֹא	מֵא-	רוֹפֵה!)
מְמ-	בְּשֵׁא-	זֵין	אוֹ
שֶׁשׁ,	לוֹת,	אֶל	מְקוֹיִם
וְכֹל	לֹא	תוֹךְ	יֵשׁ-
הַזְמַן	בְּתִשׁוּ-	כֹל	רִים -
	בוֹת,		

מודרניזם, מודרניזם

חלק ג':	תועות	אור	מֵאֶ-
פירורים של	חַ-	נִית־	זֵין,
מסע	מִק־	זוֹת,	נו־
1	מִקוֹת,	כְּמוֹ	גַע
טָסִים	וְאֵין	נִיצוֹ-	בְּאֶצְבְּעוֹת,
מַעַל	לְהִשִּׁי-	צוֹת	וְלַעֲתִים
הַאֲטֹלְנִי.	בְּנִי.	וְלִרְ-	הוֹלֵךְ
תְּכַלֵּת	הָאֶפְלָה	גַע	לְאֲבוֹד,
קָרָה	עוֹטֶפֶת	מֵאִי-	מְשַׁפֵּ-
רִיקָה	אוֹתִי	רוֹת	שֶׁךְ
נוֹפֶלֶת,	מִכָּל	אֶת	אֶת
נוֹפֶלֶת.	הַכּוֹנֵנִים.	הָאֶפֶק	מֵאוֹת
2	אֲנִי	כָּלוּ -	הַשָּׁנִים
הַרְחֵק	עוֹמֵד	וְשׁוֹב	הַשְּׂכוֹר-
מֵהָאֲדָמָה,	בְּתַח־	הַחֶשֶׁךְ	בוֹת
מַעַל	נָה	מִכֶּסֶה	עַל
עֲנִיִּים,	הָאֲחִי-	אֶת	קוֹי
אֲנִי	רוֹנָה.	הַכֹּל -	הַדָּרִי-
שׂוֹאֵל	מִכָּאן	8	כִּים.
שְׂאֵלָה:	מִת־	אֲנִי	לַעֲתִים
מִי	חֵיל	הוֹלֵךְ	חֵשׁ
אֲנִי?	הַיַּעַר,	בְּמַעֲגָלִים.	עַל
תְּשׁוּבָה	הַשְּׂמָמָה	כָּכֹר	אֶצְבְּעוֹתִי,
לֹא תָבוֹא.	הַעֲצוּמָה,	לֹא	עַל עֵינֵי
שְׂאֵלָה	וְרִק	מִבֵּין	אֶת
לֹא תִשְׁכַּן.	הָאֶפֶי-	שׁוֹם	מִשֵּׁב
אֹר	לָהּ	דָּבָר,	הַרוּחַ
הַיָּרֵחַ	וְהַדְּמָמָה	וְהַמְּלִים	הַרְעַנ־
	כָּאן	וְהַתְּמוֹנוֹת	נָה,
	מִחֲכוֹת	הָאֲחֵרוֹנוֹת	וְלַעֲתִים
	לִי.		נְדִירוֹת,
			טְפוֹת

8	וְשׁוּב שׁוֹאֵל וּמְשַׁתְּאֵה.	הַמְרַחֵק אֶת הַכֹּל בְּתַכְלֵת מִשַּׁח.	נוֹפֵל עַל כַּנְפֵי אֲוִירוֹן.
רַק עֲכָשׁוּ לְ- גְ- לוֹת,	מָה שֶׁנִּפְתָּר אִמְשׁ,	4 לְבָדוֹ, מִקֵּף בְּהָרִים, נַח הַמוֹנְבְּלָאן.	3 הַרְחֵק לְמִטָּה רֶכֶס הָאֲלָפִים נַח.
שְׁאִין תִּשׁוּ- בוֹת	נִפְתַּח מִחֲדָשׁ עִם שְׁקִיעַת הַשֶּׁמֶשׁ.	אֲתָה, גַּם מִקֵּף בְּהָרִים, לְבָד!	פְּסָגוֹת לְבָנוֹת מִזְדַּקְרוֹת,
וְאִין שְׁאֵ- לוֹת.	6 תַּחַת רַגְלֵי נִפְרָשׁוֹת	מִבְּעַד לְעֵנָנִים נִגַּר שְׁלֵג,	פְּסָגוֹת לְבָנוֹת מִזְדַּקְרוֹת, לֹא מְאִימוֹת, לֹא זוֹעֲמוֹת, לֹא: עֲכָשׁוּ, מִהֲגַבָּה
רַק עֲכָשׁוּ לְ- גְ- לוֹת, שְׁ- לְחַיִּים	7 מִמְרָ- חֵק אֲרַבְּעַ- יָם הַשָּׁנִים,	כְּמוֹ חֶלֶב, לְבָן.	הִזְהָה, הַכֹּל נִדְמָה תָּמִים כָּל-כֶּךָ -
אִין גְּבוּלוֹת.	שׁוֹקֵל אֶת הַרוּחַ, אֶת הַפֶּסֶד הַחַיִּים.	וְשׁוּב צוֹפֶה, וְשׁוּב תוֹהָה,	כְּמוֹ הָעֵבֶר, כְּמוֹ חֵלּוּם שֶׁהֵלֵךְ -
רַק עֲכָשׁוּ לְ- גְ- לוֹת:			
אָנוּ נִבְדָּ- לִים מִחֲפָצִים			

על	הכל	9	לא בתנו-
העולם	אחת לי,	זה	עות
נופל.		לא	דם
	מקבל	שהצלח-	זור-
11	הכל	תי	מות.
אני נשען	כמו	ל-	
על גב	מתנות,	ג-	רק
המושב,		לות!	עכשו
	ומש-	כמו	ל-
מסתדר עליו	תאה	ק-	ג-
בנחות -	באותה	דם:	לות:
	מדה	לא ראיתי,	
הלואי,	לנכח	לא ראיתי	אנו
אמרת,	השקיעה	שום גבולות,	נבד-
הלואי	והאדם,		לים
שהמחשבות		יודע:	מחפצים
יזרמו	לנכח	לא	באהבה,
כרצונן -	שחור	בכחות	לא
זכרו-	החשך	עצמי,	פחות.
נות	בלילות.	לא	
נפרדים,		בכחות	רק
	10	עצמי -	עכשו
רסיסי	הרחק	הנפילות.	ל-
נדודי,	מהבית,		ג-
חברי -		אבל	לות,
	גבה	לא מחפש	
הלואי,	מעל	עוד	שאני
הלואי	האטלנטי,		נופל
שיפלו,	אפל,	משמעות,	דרך
שיפלו			הלילה
	רואה	ולא	
כדרךך	איך	שואל	כמו
של מלים	אור	שאלות -	יריעות
עלי.	הירח		ענן
			דקות.

חלק ד':
על החוף

1

רוֹנְנִים,
רוֹנְנִים
בְּקֹאסִים
פְּעֻמוֹנִים,

וְחוֹרְטוֹת
סְפִינִים
בְּלִבִּי
מִבְּפָנִים.

שְׁעַת צְהָרִים
נוֹפֶלֶת
מִהֶפְסָגוֹת
עַל
הָאֲדָמָה.

אֲנִי
לְבָדִי
צוֹעֵד
בְּלֵב
עֵינֶיהָ
נִמָּה.

2

הַיּוֹם
דִּיגִים
לֹא מִפְּלִיגִים
אֶל הַיָּם.

עוֹמְדִים
עַל
הַמִּזְח

בְּחִבּוּרוֹת,
מִבְּטָם

מִרְכֹּז
בְּגָלִים
הַמְכִים
בַּחוּף,

בְּעֻמוּדֵי
הַמַּיִם
הַמְתַּרְסְקִים
עַל
הַמְגִדְלוֹר
בְּמַעוֹף.

3

הַגָּלִים
נוֹפְלִים
וְנוֹפְלִים
מֵהֵיָם.

סֹלְעֵי
הַחוּף
רוֹעֵמִים
בְּמַעֲמָעָם.

שְׁבֻטִים
שֶׁל מִי
מְלַח
בְּגוֹף
הַמְגִדְלוֹר
מִצְלִיפִים.

הַמַּחֲשָׁבוֹת,
מְלֵאוֹת

בְּרוּחַ
וּבְאֵי־שִׁקְטָה,
זוֹרְמוֹת
בְּגוֹפֵי.

4

הַחוּף
מְרוֹקֵן.

רַק
יְלָדִים
רְצִים
צוֹעְקִים
עַל
הַמִּזְח.

6

רַק
גָּלִים
נוֹפְלִים
וְנוֹפְלִים
בְּזַעַם
הַמְּלַח.

עַל
הַסִּירוֹת
הַמְבִי־
הַלּוֹת,
הַצְּפוּפוֹת
כְּעֵדֶר.

5

שְׁנֵתֵי
הַיְתָה
חֶסֶר־שִׁקְטָה,

מְלֵאָה
בְּרַעַם,
בְּקוֹלוֹת
זָרִים,

בְּרַעַשׁ
הַחוּף,

בְּמִכּוֹת
הַגָּלִים,

בְּרוּחַ
הַמְתַּיְפַחֵת.

הַבְּקוֹר
הַיָּם
רוֹגֵעַ.

כָּלוּ
אֵיִם,

כְּמוֹ
סֹלְעַ
כְּבֵד,
כְּחֹל,

הוּא
שׁוֹכֵב,
כְּעוֹס
וְאֶפֶל,

אַחֲרֵי
הַסּוֹפָה.

מְנַצֵּן	10	עַל בֵּית	7
בְּאוֹר,	שְׁלוֹה	סִזְאן	הַלֵּלָה
הַשֶּׁמֶשׁ	בְּגִבְעָה.	הִרְק	מֵעֵמִיק,
רוֹכֶבֶת	טוֹב לִי	נוֹפֵל	מֵעֵמִיק
עַל	בְּאִפֵּן	הַקִּיץ	עַד
סוֹס	בְּלֹתִי	טָפָה	בְּלִי דֵי.
צָחַר.	רְגִיל.	אַחֲרֵי	רַק
12	מִרְאֵשׁ	טָפָה.	אֲנִי
אֲנִי	הַתְּלָתָן	9	שׁוֹכֵב,
יוֹשֵׁב		אֲנִי	וּפְקוּחוֹת
לְבַד	דְּבוּרָה	יוֹשֵׁב	עֵינַי.
בְּלִי	יוֹנְקַת	עַל	הַחֲשֵׁךְ
לְחֹשֶׁב	צוּף	הַחוּף	נוֹפֵל
	מִהַבִּיל.	וְנוֹעֵץ	עַל
עַל			הַחֲלוֹן
חוֹל	11	עֵינֵי	הָאֶפֶל.
צְהָרִים	יָם	בַּיָּם הַצְּהָרִים	
בוֹעֵר	שְׁלוֹ	הַנוֹצֵץ.	הָעֵבֶר
בְּחוּף.	כְּמוֹ	נוֹפֶלֶת	כָּלוּ
13	זְכוּכִית	הַחֲמָה	בְּבַת אַחַת
אֲנִי	מְגֻמָּנִים,	בְּטוֹר טָפוֹת	נוֹפֵל.
עוֹמֵד	שְׁבִיל	שֶׁל כֶּסֶף	8
עַל	שֶׁל שֶׁמֶשׁ	שֶׁהִתְדָה,	אֲנִי
גְּבֻעָה	רֵץ	וְהָאוֹר	עוֹמֵד
וּכְמוֹ	עַל	מְרִיחַ,	עַל
מְרַגֵּשׁ	הַיָּם.	כְּמוֹ	הַסְּלָעִים,
מַחְדָּשׁ	יָם	עֲנָפִים	מֵעַל
אֶת	שְׁלוֹ	שֶׁל אֶרֶן	לָהּ
תּוֹלְדוֹת	כְּמוֹ	רֵי.	סִיוֹטָה.
הָעוֹלָם.	זְכוּכִית		

בְּמוֹרֵד	צוֹפֵה	שׁוֹכֵב	18
הַגְּבֻעָה	בְּאַחֵו	הַגְּלִים	
זוֹרְמִים	וְחוֹשֵׁב.	שׁוֹב	
כְּרָמִים,		חוֹזְרִים	17
	טַל	לְהַכּוֹת	
כְּמוֹ	שֶׁל טְפוֹת	בַּחוּף.	
דָּם.	מִכֶּסֶף	הַסְּלָעִים	
	שֶׁהִתְּךָ	מִבְּלִיטִים	
14		חָזָה –	
אַנִּי	עַל הַתְּלַתָּן	לְפָגֵשׁ	
מְטִפֵּס	שׁוֹכֵב.	אֶת הָרוּחַ.	
מַעֲלָה			
וּמַעֲלָה.	16	זוֹ	
	יּוֹשֵׁב	אַחֵר	
עֶקֶב	לְבִדִּי	זוֹ	
נְעֲלִי	עַל	שְׁבוֹת	
אַבְנִים	הַחוּף.	לְמַפְרָץ	
שׁוֹמֵט.		הַסִּירוֹת.	
	קַרְנֵי	עַל מִזְחַ	
עוֹצֵר.	הַשָּׁמַיִשׁ	הַמַּגְדָּלוֹר	
	נוֹפְלוֹת,	עוֹמֵד	
לְפַתַּע	אַחֲרוֹנוֹת,	אָדָם	
חוֹמֶק	שֶׁל סוּף	וּמִבֵּיט	
נִחַשׁ		בָּיִם.	
עַל	הַיּוֹם.	הַגְּלִים	
הַסְּלַע	נִזְכָּר	רוֹקְדִים	
הַלְּבָן	בְּכֹל	כְּסוּסִים	
הַלוֹהֵט.	מָה	לְבָנִים	
	שֶׁהָיָה.	עַל	
		הַחוּף.	
15			
גְּבָעוֹת,	כְּמוֹ		
גְּבָעוֹת.	קֶצֶף		
	שֶׁל		
אֶתָּה	דָּם,		
יּוֹשֵׁב,			

בבית	לְבַדִּי	חלק ה':	– הו,
הַקֶּפֶה	בְּנִמְל	סיום	לא
נִשְׁמָעִים		לֹאֵן,	רְחוּק,
קולות	וְצוֹפֶה	לֹאֵן	לא
נגינה	בְּעִיר	תִּלְכִּי,	רְ-
וְצָחוּק.	הַבוֹעֶרֶת	נִפְ-	חוק –
	בְּלֶהֱט	שִׁי,	
19	חֲצוֹת	צְרוּבָה,	
על	הַיּוֹם.		רְק
מִזַּח			כְּמוֹ
הַמְגִדְלוֹר	מֵאַחֲרֵי	יַח־	הַקֶּ-
יוֹשְׁבִים	הַתְּרִיסִים –	פָּה,	בְּר
בְּנֵי	סִיִּסְטָה,	רְע־	הַע־
אָדָם,	חֲלוּם.	בָּה,	מִק
נוֹעֲצִים	בְּעֵלִי	מְ-	קוֹבֵר
בְּמִרְחָק	הַעֲצִים	דְּ-	ע־
אֶת כָּל	שׁוּם	מְ-	מִק
מִבְּטָם.	רוּחַ	מֵת,	
	לֹא		דו
הַיּוֹם	תִּעֲלֶעֶל.	מֵת־	רְה
נִגְמָר.		אוֹ-	מִי
בַּלֵּב –	לְבַדִּי,	נְ-	פָּה
שָׁלוֹם.	כְּמוֹ	נֵת?	סוֹל
	נִפְשׁ		לָהּ
הֵיִם	לְלֹא	בִּי-	
שׁוֹכֵב,	מְקוֹם,	תֵּן	סִי
כְּמוֹ	מֵתִגְלָגֵל.	בִּי-	דו
יְיָ,		תֵּן	
אָדָם.			
		כִּי-	
20		מָה	
אֲנִי		רְ-	
צוֹעֵד		חוק?	

ג'ק קרואק

למצוא את האור האמתי מתוך "כתבי הנצח המוזהב"

מאנגלית: עיליי אשדות

"הרחתי פרחים בגינה, וכשנעמדתי לקחתי שאיפה עמוקה והדם עלה לי לראש והתעוררתי מת על הגב בדשא". כך מספר ג'ק קרואק (1922-1969), מהקולות הבולטים של דור הביט, על העילפון שפקד אותו יום אחד ב-1956 בחצר ביתו, שנה לפני שפורסם ספרו "בדרכים" ושיגר אותו ללב אור הזרקורים. באותו עילפון קצר, על קו התפר בין יש לאין, ראה קרואק את מה שנדמה בעיניו כ"נצח המוזהב" – מצב הצבירה החמקמק של העולם, שאותו אפיין בהשראת לימודיו הבודהיסטיים באותה העת: קיים ובלתי-קיים בו בזמן, וכל מופעי המציאות בו אינם אלא הזיה. באמצעות כתיבתו הסמי-אוטומטית מבקש קרואק לתפוס את הבלתי נתפס, וב-66 שירים קצרצרים הוא פורש את משנתו האקסטטית והמפותלת על אותו נצח מוזהב. כאן אנו מביאים חמישה מהקטעים הללו.

*

חיוך האלהים הסודי שבעצים ובקנקן התה,
באפר ובעלוה, אש ואבן, עור ותקוות נפש
אנוש. כל הדברים רחוקים מהכמיהה
להתאחד עם אלהים, הם מעולם לא עזבו את
עצמם, והנה הם, דהרמהקאיה, גוף דין אמת,
הככות האוניברסלית.

*

הַסְתַּכַּל אֶל עֵמֶק הָעוֹלָם הָעוֹמֵד לְפָנֶיךָ
כְּאִלוּ הָיָה הָאֵינֶן: רַבּוֹת רַפְּאֵי קֹדֶשׁ,
יְדִידֵי בּוֹדֵהָ וְאֱלֹהֵי יִשׁוּעוֹת מְסֻתּוּיִם
בּוֹ בְּחַיִּיךָ. כָּל הָאֲטוּמִים הַמְּפִיצִים בּוֹ
אוֹר מְגַלְלִים לְלֹא הַבְּחָנָה.
יוֹנֵק דְּבֶשׁ עָשׂוּי לְהַכְנִס לְבִיתְךָ, וְגַן
עָשׂוּי שֶׁלֹּא לְהַכְנִס כָּלֵל: הֵיּה בָּטוּחַ.
בְּעוֹדֶךָ מְחַפֵּשׂ אֶת הָאוֹר אֶתְּהָ עֲלוּל
לְהַבְלֵעַ בְּחֻשְׁכָּה וְכָךְ לְמַצֵּא אֶת
הָאוֹר הָאֲמִתִּי.

*

הָאִם אֶתְּהָ קִפּוּץ־תַּחַת, הָאִם אֶתְּהָ רֶשַׁע,
אֱלֹהֵי הַחֲטָאִים הָאֲמִתִּיִּים, וְהַחֲטָא הוּא
רַק רַעֲיוֹן, פֶּעַל יוֹצֵא שֶׁל הַהֲרָגָל. הָאִם אֶתְּהָ נְדִיב,
הָאִם אֶתְּהָ טוֹב לֵב, זֶה הַחֲסֵד הָאֲמִתִּי,
וְגַם הוּא רַק רַעֲיוֹן. הַנִּצְחַת הַמְּזוּהָב שׁוֹכֵן
מֵעֵבֶר לְחֲטָא וְחֲסֵד, לֹא מְתַנֶּה אֶף בְּאֶחָד
מֵהַשְּׂנִיִּים, לֹא מְתַנֶּה בְּכֹלֹם, בְּלִתֵּי מְתַנֶּה,
כִּי הַנִּצְחַת הַמְּזוּהָב הוּא לְבָדוּ. מְקֻשָּׁה
שְׂבִגוּפָה נִמְצָאִים חֲרָכִים נוֹתֵרֵת
מְקֻשָּׁה אַחַת. שְׂדֵה וְעֻקּוּלִים שְׂבּוּ נוֹתֵר שְׂדֵה
אֶחָד. כָּל הַדְּבָרִים הֵם צוּרוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁל
אוֹתוֹ הַדְּבָר. אֲנִי קוֹרֵא לוֹ הַנִּצְחַת הַמְּזוּהָב –
אֵיךְ אֶתְּהָ קוֹרֵא לוֹ, אֵחָד? שְׁהֵרִי גַם הַסְּגֻלוֹת
שְׂבִחֲסֵד וְגַם הָעֵנְשִׁים שְׂבִחֲטָא, הֵם מְלִים בְּלִבְדוּ.

*

"הַאֲהָבָה הַיָּא הַכֹּל בְּכֹל", אָמְרָה תָּרוּ
הַקְדוּשָׁה מְלִיזוּיָה, בְּחֵרָה בְּאֲהָבָה כִּיעוּדָה
וְהַמְטִירָה אֶת הָאֲשֵׁר שְׁלָה מִן הַגֶּן לַיַּד הַשְּׁעָר,
בְּחֵיוֹף עֲנֹג, שׁוֹפְכַת וְרָדִים עַל הָאָרֶץ, כֶּךָ
שְׁמַקְבֵץ הַנְּדָבוֹת רוֹכֵב הַבְּרָקִים יִקְבַּל אֶת
בְּרַכְתּוֹ הַבְּלִיתִי נְדֻלִית שֶׁל הָרִיק הַשְּׁחֹר שְׁלָה.
הָאָדָם מִתְקַבֵּצֵן לוֹ הַלְּאָה אֶל תוֹךְ הָאֵין.
"בוֹרוֹת הַיָּא הָאָב, הַהֲרַגְל הוּא הָאָם".
הַסְּבָה לְנִבְדָּלוֹת הַהֲפָכִים הַיָּא הַסְּבָה
לְזַהוּתָם.

*

הַכֹּל בְּסֵדֶר, צוּרָה הַיָּא רִיקוֹת וְרִיקוֹת הַיָּא צוּרָה,
אֲנַחְנוּ כָּאֵן לְעוֹלָמִים בְּצוּרָה כְּזוֹ אוֹ אַחֲרָת,
שְׁתֵּהָא רִיקָה עַל כָּל פְּנִיִּים. הַכֹּל בְּסֵדֶר, אֲנַחְנוּ לֹא פָה, שָׁם, אוֹ בְּשׁוּם מְקוֹם.
הַכֹּל בְּסֵדֶר, חֲתוּלִים יִשְׁנִים.

זיכרונות הבית מכים כמו סטירות בפרצוף

מאנגלית: ליאת מורבצ'יק

פזמון חוזר

שְׁנֵי הַהוֹרִים שֶׁלְךָ דוֹפְקִים אוֹתְךָ
זֶה לֹא בְכוֹנָה, אָבֵל לְרֵב
גוֹדְשִׁים אוֹתְךָ בְּמַפְרָעוֹת סְבוּכָה,
וּבְשִׁבִילְךָ בְּפֶרֶט יֵשׁ עוֹד קֶרֶטוֹב.

אָבֵל גַּם הֵם אָכְלוּ אוֹתָהּ אִי-אֶז
בִּידֵי מְטֻמְטָמִים בְּסִטְיֵל עֵתִיק,
חֲצִי הַזְּמַן גָּאוּ בְּרִגְשׁ עֵז,
בְּשֶׁאֵר, אָדָם בְּגֵרוֹן אַחַר הַחֲזִיק.

מִיָּד אֶל יָד הַצֶּעַר הָאֲמֻלֵּל
הוֹלֵךְ וּמַעֲמִיק כְּאֶדֶן חוֹף,
אֶז צֵא מֵהָר כְּכֹל שָׂרֵק תּוֹכֵל
וְאֵל תּוֹסִיף שׁוֹם זְאֻטוֹט לְנוֹף.

27 פיליפ לרקין (1922-1985) – משורר וסופר אנגלי, מהחשובים במשוררי אנגליה במחצית השנייה של המאה העשרים.

העץ

העץ מניץ כַּעַת אֶת הַעֲלוֹהַ,
כְּמוֹ מִשְׁהוּ קְרוֹב לְהֵאמֹר
נִצֵּן צְעִיר מִרְפֵּה וּמִתְפֹּזֵר
וַיֵּשׁ בִּירְקוֹתוֹ דְּבַר דְּאִבָּהּ.

הָאֵם נוֹלֵד הָעֵץ שְׁנִית בְּעוֹד
אֲנַחְנוּ מִתְבַּגְּרִים? גַּם הוּא קָמַל.
קִסְמוֹ הָרַב-שְׁנֵתִי לְהִתְעַלֵּעַל
כְּתוֹב בְּעִגּוּלֵי הַטְּבָעוֹת.

לְמֵרוֹת הַכֹּל קוֹצְפִים צְרִיחֵי הָעֵץ
וְהֵם עוֹלִים וּמִתְעַבִּים כָּל מְאִי,
כְּמוֹ מְכַרְיִזִים כִּי הָעֵבֶר לֹא חִי,
הַתְּחַל שְׁנִית הַנֵּץ, הַנֵּץ, הַנֵּץ!

אמבולנסים

סגורים כתא ודוי, הם משתחלים
בשאון ערים בעת חצות-האור,
קולטים אך אין הם משיבים מבט.
זרועות הדרך נוצצות אפר,
לצד אבני שפה נחים מעט,
אורחים בזמן בכל המסלולים.

כשרחובות העיר זרועים בטף,
המון נשים מחניות נשפך
וריח פת נשא מן הפנפה,
ראה, קלסתר פראי חור הגח
מארגמן שמיכות האלנקה
בעוד הוא נאסף אלי מדף.

את פשר קיומו של תהו חוש,
כי הוא טמון היטב בלב כל חיק,
כהרף קלט את כל אשר נכלל
כאין-סופי ואמתי וריק.
דלתות הבטיחות סוגרות, "אמלל"
לוחש איש לנפשו את היאוש.

משום שבאור מחניק מורם
בארח פתאומי גם ערש דוי
וכל אשר היה קרוב לסוף,
– ובה בעת קים בו גם הוי,
תמהיל מפלא ואקראי בנוף
של זמן, אפנה ומשפחה. ושם

לבסוף מתחיל להתרופף. הרחק
מחלופין של אהבה, בתא –
לשכב באפן לא נגיש, בתוך
כלי תחבורה שענינו תמותה,
מחיש את המועד הלא ארך –
ברור כי מפניו אין איש חומק.

הרחק

מעבר לאיור קודר
קיים מרוח קודר יותר,
בו צביר נוכב קטן מועב
נראה כמו באיור חותר.

אכל לצביר אין שם ראוי:
גברים גולים בעלטה
אף פעם לא יביטו בו
אוֹבֵי מידע או בדל חמדה,

כי ערפל כה חמקני
מבהיר אפוא, אף רק במעט:
מה שידוע הוא משני,
הרחק מעבר לכמעט.

מדוע חלמתי עליך אתמול בלילה

מדוע חלמתי עליך אתמול בלילה?
עכשו אפרוריות הבקר הודפת את פני,
זכרונות הבית מכים כמו סטירות בפרצוף.
שעון על מרפקי, אני בונה בערפל החור
מחוץ לחלון.

כל־כך הרבה דברים שחשבתני שנשכחו
חוזרים אלי בכאב זר:
כמו מכתבים המגיעים ממענים למי
שעבר למקום אחר לפני כל־כך הרבה שנים.

פרנק או'הרה

עץ הנושם דרך משקפיו

מאנגלית: דותן ברום

פרנק או'הרה (1926-1966) נולד למשפחה אירית קתולית אדוקה בעיירה קטנה במסצ'וסטס. מיד לאחר מלחמת העולם השנייה החל ללמוד באוניברסיטת הרווארד, והתוודע שם למי שיסדו אתו אחר כך את "אסכולת ניו יורק" – המשוררים ג'ון אשברי וקנת' קוך. או'הרה וחבריו רצו להיפרד ממסורות הכתיבה הקלאסיות של החרוז והמשקל ובמקומם להתיז מילים על הדף, כמו שג'קסון פולוק עשה בצבע על הקנבס. או'הרה קרא לזה "פרסוניזם" – השיר היה צריך להיות בעיניו "בין שני אנשים" ולא "בין שני דפים". או'הרה היה מושפע במיוחד מהאמנויות האחרות. כפסנתרן בהכשרתו הראשונה הוא היה ער מאוד למוזיקה, וכאוצר במוזיאון לאמנות מודרנית בניו יורק הוא היה שקוע בעולמות האמנות הפלסטית. שיריו עמוסים רפרנסים לאמנות, אבל גם לקולנוע, שבו הוא ראה את צורת הבידור האולטימטיבית, שצפייה בו עדיפה על קריאת מרבית הספרות. להווייתו כהומו (כמוהו כחבריו לאסכולת ניו יורק) היה מקום מרכזי מאוד בשירתו. או'הרה נדרס למוות בחוף Fire Island הפופולרי מאוד בקרב הומואים בהיותו בן ארבעים.

ד"ב

לשתות אתך קולה

זֶה אֶפְלוּ מִיָּה יוֹתֵר מְלֻנְסֵעַ לְסֵאן סְבִסְטְיָאן, אִירוֹן, הַנְּדֹאִיָּה, בְּיֶאֱרִיץ,
בְּאִיוֹן

אוּ מְלַחֲטָף בְּחִילָה בְּטְרוֹסְרָה דֵּה גְרִסְיָה בְּבְרָצְלוֹנָה
חֶלְקִית בְּגִלְל שְׁבַחֲלָצָה הַכְּתֻמָּה שְׁלֶךְ אֶתְהָ נְרָאָה כְּמוֹ סְבִסְטְיָאן הַקְּדוֹשׁ, רַק מְצַלַּח וְשָׁמַח
יוֹתֵר

חֶלְקִית בְּגִלְל אֶהְבֵּתִי אֵלַיָּה, חֶלְקִית בְּגִלְל אֶהְבֵּתְךָ
לְיוֹגוֹרֵט

חֶלְקִית בְּגִלְל הַצְּבֻעוֹנִים הַבוֹהָקִים בְּכַתֵּם סְבִיב הַלְּבָנִים
חֶלְקִית בְּגִלְל הַסּוֹדִיּוֹת שְׁעוֹטִים חֵיוֹכֵינוּ מוֹל אֲנָשִׁים
וּפְסָלִים

קָשָׁה לְהֵאֱמִין כְּשֶׁאֲנִי אֶתֶּךָ שִׁיכּוֹל לְהִיּוֹת מִשְׁהוּ כִּה דוֹמֵם
כִּה כְּבֵד רֵאשׁ כִּה הֶחֱלֵטִי וְלֹא נָעִים כְּמוֹ הַפְּסָלִים כְּשֶׁמִּמֶּשׁ מוֹלָם
בְּאֹר הַחַמִּים שֶׁל אַרְבַּע אַחַר הַצְּהָרִים בְּנִיו יוֹרֵק אָנוּ נִשְׁאִים אָנָּה וְאָנָּה
בֵּין אֶחָד לְשֵׁנִי כְּמוֹ עֵץ הַנוֹשֵׁם דֶּרֶךְ מִשְׁקָפָיו

וְנִרְאָה שְׁבִתְעֵרוּכֵת הַדִּיּוֹקְנָאוֹת אֵין בְּכֹלל פָּנִים, רַק צָבַע
פְּתָאֵם אֶתְּה תוֹהָה לָמָּה לְעֻזְאוֹל מִיִּשְׁהוּ צִיר אוֹתָם
אֲנִי מִבֵּיט

בְּךָ וְהִיִּיתִי מַעְדִּיף לְהִבִּיט בְּךָ מֵאֲשֶׁר בְּכֹל הַדִּיּוֹקְנָאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם
אוֹלִי מִלְּבַד לְפָרֵשׁ הַפּוֹלְנִי מְדִי פַעַם וּבֵין כִּה וְכִה הוּא
בְּפָרִיק

שֶׁתּוֹדָה לָאֵל עוֹד לֹא בִקְרַת בּוֹ כֶּךָ שֶׁאֲנַחְנוּ יְכוֹלִים לְלַכֵּת יַחַד
בַּפַּעַם הָרֵאשׁוֹנָה

וְהַעֲבֹדָה שֶׁאֶתְּה נַע כָּל-כֶּךָ יִפֶּה פְּחוֹת אוּ יוֹתֵר דּוֹאֲגָת
לְפוֹטוֹרִיזְם

כְּפִי שֶׁבְּבִית לְעוֹלָם אֲנִי חוֹשֵׁב עַל עִירָם יוֹרֵד בְּמִדְרָגוֹת אוּ
בַחֲזָרָה עַל צִיּוֹר אֶחָד שֶׁל לְאוֹנְרָדוֹ אוּ מִיפְּלֶאֱנְגְלוֹ שֶׁהִיָּה
מְדַהִים אוֹתִי

וּמָה הוֹעִיל לְאִימְפֶרְסִיוֹנִיסְטִים כָּל הַמַּחְקֵר שְׁלָהֵם
כְּשֶׁמְעוֹלָם לֹא הָיָה לָהֶם הָאָדָם הַנֶּכּוֹן לְעֵמֵד לְצַד הָעֵץ
כְּשֶׁשִּׁקְעָה הַשָּׁמֶשׁ

אוּ בְאוֹתוֹ עֲנִין לְמַרְיָנוּ מְרִינִי כְּשֶׁהוּא לֹא בַחַר אֶת הַפָּרֵשׁ בְּאוֹתָהּ
תְּשׁוּמַת לֵב
כְּמוֹ אֶת הַסּוּס

נִרְאָה שֶׁמְכַלֵּם נִשְׁלָלָה אִיזוֹ חוּיָה

נִפְלְאָה

שֶׁאֲנִי לֹא מִתְפּוֹן לְהַחְמִיץ וּבִגְלָל זֶה אֲנִי מְסַפֵּר לְךָ
אֶת כָּל זֶה

הומוסקסואליות

אז אנחנו מסירים את מסכותינו, אם כן, ועדין
סותמים את הפה? כאלו פלח אותנו מבט חטוף!

שירה של פרה זקנה לא שופט יותר
מהאדים העולים מנשמתו של אדם חולה;

אז אני מושך את הצללים סביב לי כנשיפה
ומכוך את עיני, כאלו היה זה רגע השיא

של אופרה ארכה מאד, ואז אנחנו יוצאים!
ללא תוכחה וללא תקנה שכפות רגלינו העדינות

תגענה אי פעם באדמה, ודאי שלא "בקרוב מאד".
עלי לחקר את חקו של קולי שלי.

אני מתחיל בקרה, אצבעי אל אזני, אזני
אל לבי, אותו כלב מערב גאה בפח האשפה

בגשם. נפלא להעריך את עצמך
בגלוי לב גמור, לספר את מעלותיו של כל אחד

מבתי השמוש. זה שבחוב 14 שכור ופונה,
זה שבחוב 53 מנסה לרטט אך שקט מדי. הטובים

אוהבים גנים צבויים, וחסרי היכלת – תחנות רכבת,
ויש אותם נשגבים הסוחבים את עצמם במעלה

ובמורד צלו המתארך של ראש חבשי
באבק, גוררים עקבים ארכים ואלגנטיים של אויר חם

קוראים כדי לבלבל את האמיצים "זה יום קיץ,
ואני רוצה שירצו אותי יותר מכל דבר בעולם".

אווה מריה

אמות אמריקה

תנו לילדיכן ללכת לקולנוע!
הוציאו אותם מהבית כדי שלא ידעו מה אתן

מתכננות

נכון שאויר צח טוב לגוף

אבל מה עם הנשמה

הגדלה בחשך, נטבעת בתמונות כסופות

וכשתזקינו, כי להזקין אתן מכרחות,

הם לא ישנאו אתכן

הם לא יבקרו אתכן הם לא ידעו

הם יהיו בארץ מפלאה כלשהי

שהם ראו לראשונה באיזו שבת אחר הצהרים או כשהבריו

מבית הספר

הם אולי אפלו יודו לכן

על ההתנסות המינית הראשונה שלהם

שעלתה לכן רק רבע דולר

ולא הפריעה את שלום הבית

הם ידעו מהיכן מגיעים ממתקים

ושקיות פופקורן שנתנים חנם

חנם כמו לצאת מהסרט לפני סופו

עם זר נחמד שדירתו נמצאת

בבנין גן עדן עלי אדמות

סמוך לגשר ויליאמסבורג

הו, אמהות, אתן תשמחו כל-כך את הפרחחים הקטנים

כי אם איש לא יאסף אותם

בקולנוע

הם לא יחושו בהבדל

ואם מישו יאסף אותם זה יהיה רוח קל

ובכל מקרה הם יהנו באמת

במקום להסתובב בחצר

או בחדר שלהם

ולשנא אתכן

בְּטָרֵם עַת כִּי עֵדִין לֹא עֲשִׂיתֶן דְּבַר-מָה
נְבוּזָה

בְּאִפְנֵי מַחְרִיד

מִלְבַּד לְמִנְעַ מֵהֵם אֶת הָעֲנָג הָאֶפְלוּלִי

זֶה בְּלַתִּי נִסְלַח

אֲז אֵל תִּאֲשִׁימוּ אוֹתִי אִם תִּדְחוּ אֶת הָעֵצָה הַזֹּאת

וְהַמְשַׁפְּחָה תִּתְפָּרֵק

וְיִלְדִיכֶן יִזְדַּקְנוּ וְיִתְעוּרוּ מוֹל

הַטְּלוּיָזִיהַ, צוֹפִים

בְּסֶרְטִים שְׁבָהֵם לֹא הִתְרַתְּנָ לָהֶם לְצִפּוֹת

בְּצַעֲרֵיכֶם

מתוך המחזור "שירי ארוחת הצהריים"

שיר

לֹא יָכוֹל הָיָה לְהִיּוֹת מְשַׁעֲשֵׁעַ
אֱלוֹ הָאֲצִבֵּעַ הִיָּתָה מְעַצְבַּת אוֹתֵנוּ כִּךְ
שְׁהִיֵּנוּ מִחֲרָבָנִים רַק פֶּעַם בְּשָׁבוּעַ?

כָּל הַשָּׁבוּעַ הֵיֵנוּ מִשְׁמִינִים
עוֹד וְעוֹד וְאֲז בְּרֵאשׁוֹן בְּבִקְרָה
בְּזִמְנֵי שְׁכָלֵם בְּכַנְסֵיהָ

פְּלוֹפ!

מתוך המחזור "שירי ארוחת הצהריים"

עולמכם: אצטרובל

מגרמנית: מינה ועוזי פריידקין

אינגבורג בכמן – משוררת, סופרת, תסכיתאית ומסאית – מגדולות היוצרים בשפה הגרמנית במחצית השנייה של המאה העשרים. בכמן נולדה ב-1926 בקלגנפורט שבאוסטריה, שם חוותה את ה"אנשלוס" – סיפוחה של אוסטריה לרייך השלישי – כתלמידת גימנסיה. בסוף שנות ה-40 החל הקשר האישי והספרותי שלה עם המשורר פאול צלאן. משנות ה-50 ואילך עברה להתגורר באיטליה, שנעשתה לה לבית שני. בסוף שנות החמישים נוצר קשר זוגי שנמשך שנים אחדות בינה לבין המחזאי והסופר מקס פריש. ב-1973, בגיל 47, נפטרה בכמן לאחר שנפגעה בשרפה שפרצה בדירתה.

אימה, שתיקה ומוות מבצבצים מבין שורות שירתה האפלה, החידתית והנוקבת, אך גם תשוקה אל האור והאהבה. לשבר הגדול שחוותה אירופה במלחמת העולם השנייה ולמציאות שנוצרה בעקבותיו יש משקל עצום ביצירתה. השיר "קריאה אל הדובה הגדולה" נכלל בקובץ הנושא את שמו שראה אור ב-1956. בשיר זה, השזור אלוזיות מיתולוגיות, ניצבים בני האדם אל מול גרמי השמים המאיימים ומכשפים כאחד. בבית השני משתנה נקודת המבט (כפי שקורה גם בשירים אחרים), והדוברת היא הדובה הגדולה עצמה. השיר "אתן המילים" נכתב במיוחד לספר היובל לכבוד נלי זק"ש שראה אור בשנת 1961, שנים אחדות לאחר שגמלה בלבה של בכמן ההחלטה לחדול מכתובת שירה ולהתמקד בכתיבת פרוזה.

קריאה אל הדובה הגדולה

דְּבָה גְדוֹלָה, רְדִי, רְדִי, לִילָה צְמֵרִי,
חֵית פְּרוֹת הָעֵנָנִים עִם עֵינֶיךָ אֵלֶּה הָעֵתִיקוֹת,
עֵינֵי כּוֹכְבִים,
רוֹשְׁפוֹת חוֹצוֹת אֶת הַסֶּבֶךְ
פְּפוֹתֶיךָ עִם הַטְּפָרִים שְׁלֶהֶן,
טְפָרֵי כּוֹכְבִים,
אָנוּ פּוֹקְחִים עֵינֵינוּ עַל הָעֵדְרִים,
אֵף אִם רִתְקָנוּ אֵלֶיךָ בְּעִבּוֹתוֹת קָסֶם, וְאֵינָנוּ בּוֹטְחִים

בְּגִפְיָךְ הִגַּעִים וּבְנִיבִיךָ
הַחֲדָדִים הַחֲשׂוּפִים לְמַחֲצָה,
דְּבָה קְדוּמָה.

עוֹלָמְכֶם: אֶצְטָרְבֶּל.
אַתֶּם: קִשְׁקִשׁוּ.
אֲנִי מְנִיעָה אוֹתוֹ, מְגַלְגֶּלֶת
מֵהָאֲשׁוּחִים הָרְאשׁוֹנִים לְאֲשׁוּחִים שְׂבִסוּף,
מְרַחֲרַחַת אוֹתוֹ, בּוֹדֶקֶת אֶת טַעְמוֹ
וְחוֹפְנֶת אוֹתוֹ בְּכַפּוֹתַי.

הַתִּירָאוֹ לְכֶם אוֹ הָיוּ חֲסָרֵי פֶחַד!
הִשְׁלִיכוּ מִטְבַּע לֶסֶל
וְאָמְרוּ מְלֵה טוֹבָה לְאִישׁ הָעוֹר,
כְּדֵי שְׂיֵאָחֲזוּ בְּחִזְקָה אֶת רְצוּעַת הַדְּבָה
וַיִּתְבֵּל אֶת הַכְּבָשִׁים הַיֵּטֵב.

אֶפְשָׁר שְׂיוֹם אֶחָד תִּשְׁתַּחֲרַר
הַדְּבָה, לֹא תֵאָיִם עוֹד,
וְתִרְדֹּף אַחַר כָּל הָאֶצְטָרְבֵּלִים שֶׁנֶּשְׂרוּ
מֵעֵצֵי הָאֲשׁוּחַ, אוֹתָם מְכַנְפִים גְּדוֹלִים,
שֶׁנִּפְלוּ מִגֵּן עֵדֶן.

אתן המילים

לנלי זק"ש²⁸, ידידה, משוררת, בהערצה

אתן המלים, בואו, אחרי!
ואף אם התקדמנו כבר הלאה,
רחוק מדי, זה נמשך עוד
הלאה, ללא מטרה נמשך.

אין התבהרות.

המלה
הלא תגרר בעקבותיה
רק מלים אחרות,
משפט – עוד משפט.
כך רצונו של עולם,
סופית,
לכפות את עצמו,
להאמר כבר.
אל תאמרו אותו.

מלים, בואו אחרי,
כדי שדבר לא יהיה סופי –
לא תשוקת מלים זו,
לא אמירה ונגודה!

לפי שעה אל תניחו
לשום רגש לדבר,
הניחו לשריר הלב
לתפקד אחרת.

הניחו, אני אומרת, הניחו.

28 נלי זק"ש (1891-1970), משוררת יהודייה-גרמנייה, כלת פרס נובל לספרות לשנת 1966 (לצד ש"י עגנון).

בְּאֶזֶן הַנְּשֻׁגָּבֶת
אֶל יְלֻחֵשׁ דְּבַר, אֲנִי אוֹמְרָת,
אֶף מְלָה עַל הַמּוֹת, חֲלִילָה,
אַחֲרַי, לֹא בְנֵעַם
וְלֹא בְמִרְרוֹת,
בְּלִי לְנַחֵם,
לְלֹא נַחֲמָה,
בְּלִי לְסַמֵּן,
אֶךְ גַּם לֹא בְהַעֲדֵר מִשְׁמַעוֹת –

וְרַק לֹא זֶה: דְּמוּי
הַמְּכַסֶּה קוֹרֵי אֲבָקָה, קְרָקוּשׁ הַבְּרוֹת
רִיק, מְלִים מְתוֹת.

אֶף מְלֵת מוֹת,
אֶתֶּן הַמְּלִים!

אלן גינזברג²⁹

היד נעה לקראת אמצע הבשר

מאנגלית: עיליי אשדות

שיר

מִשָּׂא הָעוֹלָם
הוא אֶהְבֶּה.
כְּפוּף לְעַל
הַבְּדִידוֹת,
כְּפוּף לְעַל
הַסֶּפּוּק –

הַמִּשָּׂא,
הַמִּשָּׂא הַנִּשָּׂא עַל גַּבְנוֹ
הוא אֶהְבֶּה.

וּמִי יִכְחִישֶׁה?
בְּחִלּוֹמוֹת
היא פּוֹגֶשֶׁת
בְּגוֹף,
בְּדַעַת
מִהַנְדָסָת
נִס,
בְּדַמְיוֹן
מִתִּיֶסֶרֶת
עַד הַלְדָתָהּ
בְּאָדָם –

29 אלן גינזברג (1926-1997) – הומו, יהודי, בודהיסט. גדול משוררי דור הביט האמריקאי.

מְבִיטָה מִבְּעַד לֵלֶב
מְשַׁלֶּהֶבֶת בְּזָכוֹת –
שְׁהָרֵי מִשָּׂא הַחַיִּים
הוּא אֲהָבָה.

אך אֲנוּ נוֹשָׂאִים אֶת הַמִּשָּׂא
בְּתִישׁוֹת,
וְעַל כֵּן עָלִינוּ לְנוֹחַ
בְּחִיק הָאֲהָבָה
סוּף כָּל סוּף,
לְנוֹחַ בְּחִיק הָאֲהָבָה.

אֵין מְנוּחָה
נְטוּלַת אֲהָבָה,
אֵין שְׁנָה
נְטוּלַת חִלּוּמוֹת
שֶׁל אֲהָבָה –
הֵן טְרוּפָה, הֵן קָלָה,
אֲפּוּפַת מְלֹאכִים וּמְכּוֹנוֹת,
מִשָּׂאֵלֵתֵנוּ הַסּוּפִית
הִיא אֲהָבָה –
לֹא מִסְגָּלַת לְהַתִּיֶסֶר,
לְהַתְּכַחֵשׁ,
לֹא נִתְּנָת לְעֲצִירָה
אִם נִכְחִישָׁה:

הַמִּשָּׂא כְּבֹד מְדִי

עָלִינוּ לְתֵת
לְלֹא תְמוּרָה
כְּפִי שֶׁהַמַּחְשָׁבָה
נִתְּנָת
בְּבְדִידוֹת
בְּכָל תַּפְאֶרֶת תּוֹעֲפוֹתֶיהָ.

הגופים החמים
נוהים זה לזה
בעלטה,
היד נעה
לקראת אמצע
הבשר,
העור רועד
באשר ועשר
והנשמה באה כדרכה,
עולות לנגד עינינו –

כן, כן,
זה מה
שרציתי,
תמיד רציתי,
תמיד רציתי,
לשוב
אל הגוף

שבו נולדת.

הסוף

הנה אני, אותו עבד־דג שִׁבְּרָא אֶת הַיָּם, התולעת מאכלת באֲזוּנִי, הנחש תר את
העץ,
אני יושב בדעת האלון ונחבא בַּרְד, יודע את היקיצות, איני אלא מותי,
בואו גופים, בואו נבואות, בואו מבשרי רעות, בואו תזיונות ורפאים,
אני פעור לכל, אני אמות מסרטן, אני נטמן־עד בארון הקבורה, אני עוצם את עיני,
אני נעלם,
אני נופל על אודותי בלבן החרף, אני מסתובב בגלגל ענק בנתיבות הגשם, אני צופה
בעויתות המזדִינים,
בחריקת בלמים, בגערת הבאסו קונטינואו של האריניות, בדעיכת הזכרון, בגברים
מחקים כלבים,
אני מתענג בקרבי אשה, ולד המותח את חזו וירכיו לכדי מין, הזין הנתץ פנימה
שופך זרע בשפתי יין, הבהמות רוקדות בסיאם, מפזמות אופרה במוסקבה,
ברדת השחר אהובי יושבים על מפתני דלתות, אני נכנס לניו יורק, אני מנגן את הג'ז
שלי על צ'מבלו משיקגו,
את האהבה שהרתה אותי אני נושא בחזרה אל המקור בלי לאבד דבר, אני מרחף על
פני המקיא
המשתלהב באלמותיותי, אותה אינסופיות שאני מרטש וקובר,
בוא משורר סתם בלע מלתי, טעם את פי באזניה.

פרגמנט יומן, אביב 58

הי אתה – אני
לא רואה עינים
לא שומע אזניה
לא טועם לשונה
לא מריח נחיריה
אתה בודאי מישהו אחר –
לא אני.

להיפרד לשלום מכל פרח ופרח

מגרמנית: אהוד אלכסנדר אבנר

שרה קירש נולדה בשנת 1935 בכפר בתורנינגיה – לימים בגרמניה המזרחית – בשיפולי הרי ההארץ. שם נעוריה היה אינגריד ברנשטיין ואת שם העט "שרה" אימצה בשנת 1960 לאות מחאה על רדיפת היהודים בשואה ועל האנטישמיות של דור הוריה – ובפרט של אביה. היא למדה ביולוגיה בהאלה וספרות בלייפציג. בשנת 1977 עקרה לגרמניה המערבית. משנת 1983 ועד מותה בשנת 2013 חייתה בכפר קטן בצפון גרמניה, סמוך לגבול דנמרק. קירש הייתה מבחירי המשוררים בני-הזמן בשפה הגרמנית והוענקו לה בימי חייה פרסים רבים ובהם פרס ביכנר.

ששת השירים המובאים כאן נדפסו כולם בשנת 1984 בקובץ "נשמות חתול". מקופלים בהם כמה מסימני ההיכר המובהקים של שירתה: השימוש בסימני הפיסוק מצומצם תכלית צמצום, חשיבות מופלגת נודעת לפסיחות (enjambements) ומרבית הטורים כתובים בחרוז חופשי ש"רוח הרפאים של המשקל" – אם להשתמש במונח שהנהיג ת"ס אליוט – בכל זאת מפעמת בו.

החי והצומח גודשים את טורי שירת קירש, כמוהם פנופי השפלה של צפון גרמניה המשופעים בכרי אחו ובביצות פבול. אלא שזו אידיליה למראית-עין בלבד וסדקים נבעים בה פעם אחר פעם. הנשגב והשפל והאפל, המיתי והפוליטי והאפוקליפטי שזורים בשירתה שתי-וערב, וחוטם של אמפתיה עמוקה ופסימיות אירונית משוכים על הכול. דוגמה מאלפת לאמנות האידיליה-ושבכה נוסח קירש הוא השיר "עצים". קירש מנסחת בו, במשפט מפותל אחד, בעקיפין, חזיון ביעותים של ממש: עולם ששוב אין בו יערות, שציפורים נכחדו ממנו והיו בו לברייה מיתולוגית המתקיימת בלשון-עפר בלבד ומראה כמראה התרנגולת והיא קרויה גם "שפירית". ומה על העצים שבכותרת השיר? הללו נעקרו מגוף הטקסט ולא נשתייר מהם אלא כינוי הגוף "הם" ("קִרְצוּ מֵהֶם", "נִקְבְּצוּ עֲלֵיהֶם"). שיר זה, ככל השירים המובאים כאן, נמסר בבית קצר אחד שטוריו המועטים מחזיקים את המרוּבָּה.

צינה שאין מנוס ממנה

ישבתי במחצת חתולה אפרה-
לבנה שאיננה שיכת לאיש ואור
שמש הערבים נגרע לאטו
עצלתים נאצלו עלינו ולא
עצרנו כח לקום וללכת.
הפרות לחכו שירי עשב
והשתעלו שעולי אנוש
החתולה הרה היתה חיי סבל
מצטירים והולכים על יריעות של שלכת.

אוגוסט

אמבטים בסגנונות מסגנונות שונים
נטועים על כרי המרעה העדר על שלל גוניו
גועה לאור פוכב הפלבי³ אחרוני
פרחים רענני-כותרת מנצנצים כשבלילה
האפר קוצר את שדותיו.

אפס קצהו

הטנס גס לבו בלול נוח לו
יותר לרביץ בלילה על הארבה
לחמם בה את אחריו. אור הירח הנעים
עושהו עצום נוצה מנוצותיו ובה העין
מאפילה על חלוני. בבקר
הוא קם מעל הגג ועף ואור מפציע.

31 כוכב הלב – הוא אֶבְרִק (Sirius), כוכב השבת הזוהר ביותר. מכינויו זה נגזר גם הצירוף "ימי לב" הנפוץ בשפות רבות ומשמעו: ימי שרב.

שלג

מול עין מִימְנַת כְּשֶׁלְנוּ
הכל פּוֹשֵׁט אֶת צוּרְתוֹ הַכֶּפֶר טֹס
בְּשֶׁלֶג וְנִסּוּג מְאוֹת שָׁנִים לְאַחֹר
לְשֵׁם כֵּן דֵּי בְכֻמָּה עוֹרְבִים
בְּעֶרְבֵי-נַחַל בְּשׁוּלֵי הַדֶּרֶךְ בְּכֻלָּבִים בְּנִסְח־קְדוּמִים
וְהִנֵּה אֲמוּנִים וְאַהֲבָה מְעֶרְכִים כְּעֶרְכֶם וְאַתָּה מוֹלִיכֵנִי
עַל פְּנֵי שׁוּחֹת וּמְטִלְטֵל בְּחֻצוֹת-
הָעֶרֶב אֶת צְרוּר זְרָדֵי הַגְּנוּבִים
עֵשֶׂן שְׂרוּחַ חַיִּים בּוֹ מְכַרְבֵּל אֶת הַגְּגוֹת.

קצה העולם³²

רְאִשֵׁיהֶן הָעֲרוּפִים שֶׁל הַפְּרוֹת
מְרַחֲפִים עַל פְּנֵי עֶרְפְּלֵי הָאָחוּ
כְּשֶׁכֶּמֶר מְגַדֵּל-קַרְנִים³³ וְאִדָּם-עֵינִים
תּוֹעָה בְּעֶרֶב בֵּין בְּצוֹת הַכְּבוֹל.
צִפְרֵי קִיץ אֲחֻרוֹנוֹת מְשִׁיחוֹת
דְּבָרֵי טַעַם בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם
בְּאֵה הָעֵת לְהַפְרֵד לְשִׁלּוֹם מִכָּל
פָּרַח וּפְרַח מִכָּל עֵלָה וְעֵלָה.
הַשְּׂמֵשׁ חֲצִיָּה מְעַל
לִיעֵר חֲצִיָּה מִתְחַתֵּיו.

32 קצה העולם – כך כינתה קירש לא פעם, ולא בלי חיבה, את חבל הארץ הכפרי בצפון גרמניה שבו קבעה את מגוריה בשנת 1983, כשנה לפני פרסום שיר זה, ושבו חייתה עד מותה בשנת 2013. בכותרת השיר מרומז גם, כמדומה, ההמנון האקספרסיוניסטי "קץ העולם" מאת יעקב ון-הודיס.

33 מגודל-קרניים – מהדהד כאן הדימוי הרווח של אדם שאשתו מצמיחה לו קרניים, לאמור: בוגדת בו.

עצים

מספרים שלפנים
יערות קרצו מהם וצפרים
אותן בריות וערויות שנקראו גם
שפירות והיו בעלות כרבלת ומלמדות-
שיר נקבצו עליהם והשפילו מלמעלה מבט.

מְרִיָּה-מְרֶסָה מְרָסֵל

שְׂדֵי שְׂתֵי צִיפּוּרִים בְּכֻלּוֹב

מקטלאנית: איתי רון

מריה-מרסה מרסל (1952-1998) נולדה בברצלונה, אך ימי ילדותה עברו עליה בכפר קטן בהרי הפירינאים. האזור הכפרי שבו גדלה, הטביע את חותמו על אישיותה של מרסל ועל יצירתה ששאבה ממסורות עממיות וספגה את אוצר המילים הייחודי לה, הדימויים, התמונות והלשון המאפיינים אותה, שבאו לידי ביטוי בשיריה. בשנות השבעים החלה מרסל לפרסם משיריה, והתמסרה יותר ויותר לאקטיביזם פוליטי ולפמיניזם. בפתח ספר שיריה הראשון ניתן למצוא את השיר "מוטו" הניחן באופי של מניפסט: "אני מודה לגורלי על שלושה דברים: שנולדתי אישה, בת למעמד נמוך ולאומה מדוכאת, ועל תכלת הרקיע הדלוחה שהפכה אותי מורדת פי שלושה". שורות אלה זכו לפופולריות עצומה, במיוחד בקרב השמאל הפמיניסטי בקטלוניה. מרסל נחשבת ליוצרת פורצת דרך בכך שהיא מן הראשונות בספרות הקטלאנית שכתבה על אהבה לסבית, היריון או חד-הוריות. היא משיבה לדיון את השאלה האם יש מקום לאימהות מלאה, שאינה זקוקה לנוכחותו של גבר בקשה, ומטפלת בנושאים כגון: יחסים בין בנות זוג, הזהות הנשית, בדידות, אָבֵל, תשוקה ואהבה. בשנת 1996 אובחנה אצלה מחלת הסרטן, ממנה נפטרה כעבור שנתיים והיא בת 46 בלבד.

*

הִירָחַ, שׁוֹמֵר
עַל מְבַצֵּר בֵּיתָנוּ,
הַיּוֹם הוּא רוֹחֵשׁ לָנוּ קְנֵאָה.
כְּחֻלְחָל אֶף יוֹתֵר מִן הָעֵשֶׁב
כְּבֵר הוֹלֵךְ וּפּוֹחֵת
כְּפִי שֶׁכֵּל דְּבַר פּוֹחֵת וְשׁוֹקֵעַ.

*

הוֹלֹן חוֹרֵךְ אֶת זְגוּגִיּוֹת
הַחֲלוֹן, מִרְת־רוּחַ.

מִצַּר לַיְלָה מְלוּחַ.

בְּחוּץ הַתּוֹלְעִים
אֶת הַסֵּהר חוֹרְצוֹת.

הַשְּׁעָה אַחַת אַחַר חֲצוֹת.

מֵאַחַד הַעֲצִים אֶהְבֶּה
חֲנוּקָה מִשְׁתַּלְשֵׁלֶת.

הַשְּׁעוֹן עוֹמֵד מְלַכֶּת.

CARPE DIEM

אֲזַ קִרַע הַסֵּהר טַבַּעַת מִן הַלַּיְלָה
וְהַיּוֹם יוֹבֵן כְּפָרִי בְּשֵׁל. בְּשֵׁרוּ
נָמַס לָכֵן בֵּין הַיְרֻכִים – סִפְרַת לִי תַחַת
הַתְרוֹזָה שְׁכָבֵר חֲלָפוּ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע.
הַשְּׂרָשִׁים יוֹנְקִים אֶת לֶבֶם שֶׁל הַדְּבָרִים,
בֵּין עֲרַפְלִים אֲכוּלֵי עֵשׂ וְעַנְגֵי רָמָה.
אֲנִי מִשְׁקַשְׁקַת אֶת הַקְּבִיּוֹת בְּכּוֹס: הֵן תִּצְאֲנָה לְבָנוֹת.

*

גם אם אֶלֶף פְּתוּתֵי מָרָה שְׁחַרְרָה יְחוּלְלוּ
תְּלוּוִיִּים עַל חוּטֵי גֶשֶׁם עֲצוּבִים בְּלִי קֶמֶט,
אֲהוּבָה שְׁלִי, הִנֵּה אֲנִי קוֹרֵאת לָךְ, מְעוֹף פְּרָפֶר בְּהִיר:
עֲלֵי מִן הַמְרַתֶּף בּוֹ כְּלֵא הַרוּחַ אֶת יִיגָךְ.
שְׁרוּחַ הַקְּנֻדִים תִּפְזֹר קֶרֶט הַלּוּלָה!
רַחֲפֵי בְּכַנְפֵי מְאִי מֵעַל הָעֲנָנִים!
קַרְבֵי צִלְךָ לְשִׁבַל הַסְּרָטִים,
פָּרְשֵׁי עַל הַשָּׁמַיִם יְרִיעוֹת דְּמָשֶׁק, כּוֹכָבִים עַל הַגְּגוֹת!
וְהִבֵּיאֵי לָנוּ בְּמַרְכָּבָה שְׁמֵשׁ עֵתִיק חֲבוּשׁ מְגַבֵּעַת
וְסִילּוֹן סְרָטִים שְׁיִגוּנוֹן עַל הָעוֹלָם כְּלוֹ.

*

שְׂדֵי שְׁתֵּי צִפְרִים בְּכְלוּב
כְּשֶׁאֲצַבְעוֹתֶיךָ תְּרוֹת אַחֲרֶיהֶן
בֵּין הָעֵלִים וְהַפְּרָחִים עַל שְׁמֹלְתִי.
אֶךְ כְּשֶׁעֵלִים וּפְרָחִים נוֹשְׂרִים אֶרְצָה –
כִּי הַתְּשׁוּקָה נוֹשֶׂאת חֶרְמֵשׁ! –
הֵם כְּשֶׁנִּי דָּגִים הַחוּמְקִים מִבֵּין יְדִיךָ
בֵּין גְּלֵי הַיָּם הַמֵּתִנְפְּצִים בְּלִבָּן.

האלף השלישי

שירה עכשווית
מגרמניה, רוסיה,
ארצות הברית, פולין
וישראל-פלסטין

אמירה הס

אני בגרד

מערבית־יהודית: אפרים פריזר

אמירה הס, משוררת הכותבת בדרך כלל בעברית, נולדה בבגדד על גדת החידקל, ולפעמים רחשי הנהר הקדמון הוא עולים על גדותיה, ואין לה אלא לכתוב אותם במילים בשפת אמה, שפה שהיא ניב ייחודי לגולי בבל. "הקטליזטור לכתובתי בשפה הערבית־יהודית" היא אומרת, "הוא בעיקר קבוצת המשמרים את השפה העיראקית בפייסבוק, שהעלתה מנבכי זיכרוני מילים ומשפטים שנגזזו בתוכי וצפו כאילו חיכו לרגע שהנפש שזורה גם בו. מתוך אהבתי למילה, מתוך הקשר הנפשי שלי למילים בכל שפה, ובמיוחד לשפות שהיו חלק מצמיחתי".

*

הו פְּרִים מַחְמֵל וְנִעְיְמָה מַחְמֵל
שְׁאֶסְפֵר לָכֶם עַל שׁוּק חֲרָשֵׁי הַנְּחָשֶׁת בְּבַגְדָד?
עַל שׁוּק הַחֲנֻנִים?

לְשַׁעַר רֵאשֵׁי הַתְּגֹנֵב "כָּאֵב אֶלְשׁוּרְגָה"
אִם הִיא זֶה שׁוּק, אֶבֶד מְזַכְרוֹנִי
אֶבֶל מְצֵאתִי בּוֹ
סְפוּר לְזֵכֶר אִמָּא

כָּבֵר מְגִיל הַלִּיכָה לְמִדָּה אוֹתִי לְבֵרֵר פְּרוֹת
מְרָאָה תְּפוּחַ זֶהָב וְאוֹמֶרֶת: "צְרִיךְ שִׁיאִיר כְּמוֹ שְׁמֶשׁ"
מְטִלְטֵלֶת חֲצִיל בִּידָה: "צְרִיךְ שִׁיהִיָּה קָל עַל הַיָּד"
וְקוֹרֵאת לִי "בוֹאִי תְּרִיחִי מֵה זֶה טְרִי!
אִם הִרִיחַ מְשַׁכֵּר כְּמוֹ הַשּׁוֹשְׁנִים בְּגִנָּה שְׁלָנוּ
זֶה
אוֹמֵר טְרִי."

והאַבְטִיחִים, הוּי אַבְטִיחִים מְאַרְכִּים
בְּגִדְל כְּבָשִׁים
מִיָּמִי לֹא רְאִיתִי כְּגִדְל הַזֶּה
אֶלֶּא בְּאוֹתָהּ אֶרֶץ הַנְּהַר
הַפּוֹעֵם בְּלִבִּי

וְאַלְךָ אַחַר פְּעַמָּיו וְאַנִּי יִלְדֶּנֶת
וּפְתַע חֲלֻמֹתַי
אֲנִי אוֹכְדֶת בְּשׁוֹק
וְאַמָּא נִסְתַּרְתְּ בִּינֹת רְעֵלוֹת וּגְלִימוֹת

וְאִיךָ שֶׁנִּמְצְאוּ לָנוּ
בְּשׁוֹק הַשׁוֹרְגָה
מִשְׁתַּרְגוֹת זֹו בָּזוּ
עַל מִפְתָּן חֲנוּת הַחֲבָלִים שֶׁל סָבֵא שֶׁל פְּרִים
כְּמוֹ חֲבָלֵי מוֹשִׁיחַ.

הנהר בכה מאוד

מִזְג מִי הַנְּהַר
וְהַיָּמִים אֲשֶׁר חָדְלוּ מֵהִיּוֹת
לֹא נָחוּ מֵהֶמְיֵת נִפְשָׁם.

דְּרָכִים הוֹבִילוּנוּ לְכָאן,
מִחֲצִית רוּחִי בְּגַעַשׁ הַמַּיִם
וּמִחֲצִית רוּחִי קִטּוּעַת צְוָאר.

פְּרֻשֵׁת יְמֵי חַיִּי
רְקוּמָה כְּבֻטָּנָה בְּבֶטֶן הַמַּיִם,
מְשִׁי מְרֻצָּד.

נוֹלַדְנוּ אֶל מֵי הַנְּהַר
יְלָדֵי הַנְּהַר אֲנַחְנוּ
רִיחוֹ בְּנִשְׁמוֹתֵינוּ.

רְצִיתִי לְכַתֵּב עַל נְהַר
לְצִירוֹ רְצִיתִי
לְהַרְיחוֹ שְׁאֵפְתִי
לְשׁוֹט בּוֹ נְכֻסְפָּתִי,

רְצִיתִי שֶׁהַזְּמַן יִזְרַם לְאַחֹר
אֶךְ יָמִים רַבִּים בְּאוֹנֵי
וְהַנְּהַר בּוֹרַח

אֲנִי נֶאֱחָזֶת בּוֹ
אֶךְ סָרְבֵן גְּדוֹת הוּא לְפָנַי וְלְפָנֶיךָ
כְּמוֹ הִיָּה אוֹמֵר לִי: "עַתָּה דַּבֵּר בְּעֵתוֹ,
הַעֲתִים יִסְתַּדְּרוּ כְּכֹר
מֵאַלְיָהֶם."

הַכֹּל בְּיַדֵּי אֱלֹהָה
כְּמוֹ הִיָּה אוֹמֵר לִי:
"וְהַפְּכֵת וְהִיִּית לְבַת הַנְּהַר
שְׁפָתֶיךָ מַעֲתָה הַנָּה שְׁפַת הַמַּיִם
שֶׁל הַנְּהַר הַכָּחֵל."

אני בגדר

התדע רוחי?
בגדר והנהר שלה
נודדים אתי בכל אשר אפנה

אני
בגדר בזעיר אנפין
נעתקתי מחיי
וימי נעתקו

והימים היו כעששית בעלטה
להבתה
מאכלת אש בנפשי

מזור חפשתי
משקוי הרמבם שתיתי
במי שמים בידי אמי נמשחתי
אף בשתן משחה רקותי על מפתן הבית
הן תבהלת ארס עין בי לפתה
אלא שבמים ההם הייתי מחלימה

ואת האמת שמע:
אהבוני הבריות אף שעורי בגון החטה
הן רוח הנהר מנשבת
על גדות שפתי.

נביל טנוס¹

סבתי והרוח

מערבית: נביל טנוס

בַּעַת רֹדֵת הַגֶּשֶׁם
הַשּׁוֹטֵף,
בְּלִילָה זְרוּע־חֶשֶׁן,
כִּהְיָה,
לֹא לֵיל יָרַח
וְחֶתוּל שָׁחַר מִלֵּל,
אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁרוּחַ עוֹבֵר,
אוֹמֵר שְׁלוֹם
לְכָל־שָׁל אָבִי, הַצֵּיד.
חֲנוּק
הִיָּה נוֹבַח הַכָּלֵב
כְּשֶׁהוּא עוֹנָה לְשְׁלוֹם.
פְּרָחֵי הַשְּׂגָרָה
שֶׁל סְפוּרֵי סַבְתֵּי
הַצְּבָעוֹנִיִּים
הַזְּכִירוּ לִי אֵת צְוֹאֲתָהּ:
שְׁמַע בְּנִי,
קַח פְּרוֹסֵת לֶחֶם וְהַשְׁלֵךְ
אֶל הַחֶתוּל, יְדִיד הַרוּחַ,
וְהִנַּח פְּרוֹסָה נוֹסֶפֶת
מִתַּחַת לְכַרִּית שְׁלֶךְ,
וְהִתְפַּלֵּל לְאֱלֹהִים
וְלֵךְ לִישֹׁן.
הֲרֵי הָרוּחַ בּוֹרַח מְכַל קְדוּשׁ,

1 נביל טנוס, יליד מע'אר 1948, הוא משורר פלסטיני-ישראלי ששירתו מתאפיינת בלשון פרוזאית ובאורך שורות משתנה, ללא מחויבות למשקל. השיר "סבתי והרוח" מתייחס לאמונה טפלה המוצגת מנקודת מבט אישית של ילד. הילד הוא שמצוי במרכז ועל הקורא מוטל לפענח את הנסתר.

אֱלֹהִים קְדוֹשׁ,
וּפְרוֹסַת הַלֶּחֶם מִתַּחַת לְפָרִית שְׁלֶה,
מִתַּחַת לְרֵאשֶׁה,
קְדוּשָׁה מֵהַזְכָּרַת שֵׁם
אֱלֹהִים.
אֲמִי הֵיטָה לֹקַחַת אוֹתִי,
מִלְטָפֶת אֶת צְוֹאֲרִי,
מִמְשֹׁשֶׁת אֶת לְחַיֵּי וְאֶת מִצְחִי
וּמִסְרָקֶת אֶת בְּלוֹרִיתִי –
וְהֵיטָה הוֹלֵךְ לִישָׁן
וּפְרוֹסַת הַלֶּחֶם מִתַּחַת לְפָרִית שְׁלִי,
מִתַּחַת לְרֵאשִׁי,
וְאֲנִי בְטוֹחַ שֶׁלֹּא יָבוֹא אֵלַי הָרוּחַ בְּחֵלוּם!

מרזוק אלחלבי²

למענך

מערבית: נביל טנוס

למענך השבליים
גם העונות, גם הפונונים,
למענך המטאורים מבקשים את עקבות המטאורים בין חדקל לפרת,
למענך האותיות בעת התחבקות האותיות,
מלים כמגדלים מכוונות
למענך ענג זר במפגשו עם הָזֶר,
ואנחת הנצולים מגלות
על גדות השפופות
למענך מבוכת הפרפרים
הנסבים סביב מנורה,
מוקד החיים על גבול המות.

קחי ממני מה שלבך חפץ,
קחי את כל אשר ידעתי

קחי לך את מלא העצב שבי,
קחי את ודוי הפנורות,
קחי את הבקרים שלי,
את הטל,
ואת שירי העפרונים!

2 מרזוק אלחלבי, יליד דאליית אלכרמל 1959, הוא אחד הקולות הבולטים בשירה הפלסטינית בת זמננו בזכות לשונו הפיוטית המיוחדת, התמות המגוונות שלו וההגות הסופיסטית המאפיינת את שירתו, וכן בזכות גישתו הביקורתית והערעור מעורר ההשראה על מוסכמות חברתיות רבות, לרבות בתחומי הדת, התרבות והפוליטיקה.

לידת דבש

מערבית: נביל טנוס

ריח גופך בשם. אני מריחה אותך כדבורים,
עוברת מרחקים אליי,
מרחפת, מרחפת סביבו,
נושקת לו
כשניחוחו מחלחל אל עורקי
וכבר אשיג את המנה שלי ממנו,
וארגע.

מקצת המנות צורבות
כמו כימותרפיה, הן משתלשלות טפה טפה,
אטיות, מונוטוניות,
כוות אותי
מתישות אותי,
אולי הן ימסו את סרטן הפחד המתפשט באיברי,
אולי הן ישחררו אותי מנחשי האמונות המתעללות בי,
יתירו את שביי מכבלי צעדי אל עבר ממית
שמושיט לעברי את לשונו בלעג!

אני אוספת אותך צוף כאבקת הסמים
כמו מכורה אני מפילה אותך רך-עדין על ערש האהבה,
ממששת אותך,
מריחה אותך, שואפת אותך
עד שאעלם מהעולם בתוכך
ויעלם הכל –
ויולד הדבש!

3 תופאחא סאבא, לידת עוספייה 1964, היא משוררת פמיניסטית, ששירתה האמיצה חורגת מהנורמות החברתיות והספרותיות השמרניות. היא כותבת על המציאות בדינמיקה בין תזה לאנטיתזה, עם ציפייה להגיע לפתרון בסינתזה – אך המציאות עומדת כאבן נגף בפני פתרון. בשירתה מבטאת סאבא סירוב מתוך הטלת ספק באמיתותה של המציאות, דבר שאיננו שכיח בספרות הערבית בת ימינו.

מחמוד אבו־ערישה

הילתי בתוך הילתה, כוכב נוֹגָה

עברית: איריס אליה כהן

מחמוד אבו־ערישה הוא יליד הכפר פרידיס ומתגורר ביפו זה עשר שנים. מנהל תיאטרון אלסריאיא הערבי. פרסם עד כה שלושה קובצי שירה בערבית. ספר ביכוריו יצא בבירות בשנת 2012 בכותרת "שירים בריח רע". שני ספרים נוספים יצאו ב־2020: "הבה נאכל את התפוח ביחד" ו"קולות רקע". בקיץ 2021 נבחר להשתתף בתכנית "בוסתן" של הספרייה הלאומית.

אני שולח לחבריי הודעה

אני שולח לחברי הודעה
מבקש מהם להתיצב

אנחנו מתכנסים בחדר סגור
בוכים את עצמנו לדעת
מקוננים ומתיפחים
כאלו רק עכשו נפלה בנו ההבנה
שהגענו לכאן
שרק במקרה נקלענו
לכל הנסיון הזה
הקרוי חיים.

אני חוגג עם חבריי

אני חוגג עם חברי שנצלנו שוב
מבור תחתיות
שכרו לנו
שכמעט
אלמלא המזל
היינו נופלים
"נצלתי ביד המקרה"
אנחנו רוקדים
מרימים לחיי חיינו

בלא דת

בְּלֹא דַת
אֲנִי נוֹשֵׂא תַפְלָתִי אֵלֶיךָ
בְּלֹא שְׁפָה, בְּלֹא נִיבִים וּבְלֵי מַלְיָם
בְּלֵי גִזְעַ, צָבַע, בְּלֵי זְהוּת
וְאַחֲרַי שֶׁהִסְרַתִּי מֵעָלַי אֶת שְׁמַי
בְּלֵי כָל מַעֲשֵׂי
הָרָעִים וְהַטּוֹבִים
בְּלֹא עֶבֶר וּבְלֵי עֵתִיד
כָּל עוֹד אַתָּה מוֹפִיעַ מוּלֵי
בְּנִיד גְּבֻעוֹל
כְּמוֹ בְּמַסַּע הָעֲנָנִים
כָּל עוֹד אֲנִי רוֹאֶה אוֹתְךָ
עַל פְּנֵי אֲדוּוֹת הַתֵּה
כְּמֹשֶׁבְּרֵי הַיָּם,
כָּל עוֹד אַתָּה נִשְׁקָף אֵלַי
מִתּוֹךְ דְּמַעַת הָעֵינַן
כְּמוֹ מִתּוֹךְ עֵינֵי הַשָּׁמַשׁ
זֶרְמֵי הַנְּשִׁימָה
וְהַרוּחוֹת
כָּל עוֹד נִשְׁמַת הַדְּבָרִים – רוּחְךָ
כָּל עוֹד אֲנִי – נִשְׁמָה
לְלֹא דַת
בְּלֵי שְׁפָה, בְּלֵי נִיבִים וּמַלְיָם
תַּפְלָתִי
לֹא בְּמִזְרַח וְלֹא בְּמַעֲרָב
הִלְתִּי בְּתוֹךְ הַלְתְּךָ
כּוֹכַב נוֹגֵה

אידרה נובי

אינסטינקט וכנף

מאנגלית: גלעד יעקבסון

אידרה נובי (Idra Novey) היא משוררת, סופרת ומתרגמת אמריקאית, ילידת ג'ונסטאון, פנסילבניה (1978). מלמדת כתיבה יוצרת באוניברסיטת פרינסטון. עד כה פרסמה שלושה ספרי שירה ושני רומנים. מתגוררת בברוקלין, ניו יורק, עם בן זוגה וילדיה.

מתוך "הכלא הקטן"

I

הַכְּנֵסִי לַכֶּלֶא הַקָּטָן כַּפְּסִיק
וּבְצִאתָךְ אֶת סִימְנֵי שְׂאֵלָה

הַכְּנֵסִי צִדְפָּה
וּבְצִאתָךְ אֶת קוֹנְכֵיָהּ

הַכְּנֵסִי בְּאַנְגְלִית
וּבְצִאתָךְ אֶת מְמַלְמֶלֶת
מָה שֶׁסִּבְתָּ אֶרְבֶּתָא שְׁלֶךְ מְלֻמְלָה
לְקוֹנְכֵיּוֹת אַחֲרוֹת
עַל חוֹף אַחַר

הַכְּנֵסִי תַפּוּחַ
וּבְצִאתָךְ אֶת סִימְנֵי הַשָּׁנִים
בְּלִבְתּוֹ הַצֶּהֱבָה

II

לְכֹלֵא הַקֶּטָן
אֵין עֲנִין בְּשִׁקֹּט

אִם תִּפְתָּחִי מַעַט אֶת הַדֹּלֶת
הִיא תָּשִׁיב לָךְ בְּצַפְצוּף

אִם תִּנְסִי לְקֹרֵא
הַרְמָקוּל יֹאמֵר לָךְ

מִי אוֹסֵף אֶת הַזָּבֵל
וְלָמִי מְצַפִּים בְּקוֹמָה הַשְּׁנִיָּה

וְאִזּוֹ שְׁבַעֲהָ שְׁמוֹת יַחְזְרוּ עַל עֲצָמָם
מִסְבוֹת שְׂאִינָף יְכוּלָה לְפַעֲנַח

עַד שִׁסְדֶּרֶת הַשְּׁמוֹת
תַּעֲשֶׂה לְמִקְצֵב

וְלִזְהַר כְּסוּף
שֶׁל תִּפְלֶה

הַהֶבֶל הַלַּח
שֶׁל לְבָנָיו הָאֲדָמוֹת

הֵן כָּל מָה שְׁשׁוֹמֵעַ הָעוֹלָם
מִבְּחוּץ

גלויה עם שתי ציפורים, נוצות מפוזרות

הנה קדם־ספור: סבך שקמים,
שני עפרונים. דבר־מה על סף

שנוי. צפור אחת מתמקפת
בינות לענפים, כלה אינסטינקט

וכנף, בעוד האחרת,
הקטנה (נקרא לה "היא"), נותרת

קפואה, מסוית כגזע עץ,
כאוכרה של קלפת עץ. אך הגדול

(ההוא שלנו) כבר הבחין בה, הוא גולש
בלהיטות אל הענף שלה. צלליותיהם מתמוזגות

בטשטשת כנפים, ואז נפרדות
באותה המהירות – שש נוצות עדינות

מסתחררות לקרקע, רפוד
חומל. לרגע זה רק עץ,

שקט ירק. ואז מלמעלה:
שוב שתי צפורים במעוף מואט.

שימוע

בעקבות מחמוד דרוויש

וְהֵם חִפְּשׁוּ בְּקוֹלָהּ, שָׁמְעוּ אֶת הַטִּלְטָלוֹת הָאוֹטוֹבוֹס אֶל
הַבֶּץ הָעֵמֶק בְּשָׂדֵה.

וְהֵם חִפְּשׁוּ בְּאוֹטוֹבוֹס, רָאוּ אֶת מְעֵי מוֹשְׁבֵי הַפְּלִסְטִיק.

וְהֵם חִפְּשׁוּ בְּמַעֲיָם, הִרְיָחוּ אֶת קְפִיצֵי הַפְּלִדָּה מַחְלִידִים.

וְהֵם חִפְּשׁוּ בַחֲלוּדָהּ, לֹא טָעְמוּ דְבַר מִלְּבַד קִצּוֹת
אֲגוּדְלֵיהֶם.

וּכְשֶׁהֵבִיאוּ אֶת אֲגוּדְלֵיהֶם אֶל שְׁפָתוֹתֵיהֶם הֵם אָמְרוּ טוֹב בְּעוֹד
שֵׁלֶשׁ שָׁנִים.

תום חביב

סולם

קטעים נבחרים

מאנגלית: רעות בן יעקב

תום חביב הוא סופר, משורר ואמן מולטימדיה המתגורר בניו יורק. ספר ביכוריו בשירה, *A Flag of No Nation*, ראה אור בשנת 2019. יצירות פרי עטו זכו לפרסום בינלאומי ותורגמו לכמה שפות. הוא מייסד־שותף של הוצאת Ayin Press, שם גם התפרסם ספר ילדים פרי עטו, *Woven*. ערכה את התרגום: לירון אלון.

1.

הספור	איך
הוא	ספור
קשת	נשבר?
הוא מיתר	
הוא רשת	לא אם
שנושאת את משקל	מפרקים אותו
הפרי שנשר	לגורמים
מעצים עתיקים –	(או מפוררים אותו)
והיא לא יכולה לשאת עוד.	
אני מתעורר בשמיכה	אלא אם
של צליל ואור	
בעירה מרחקת אשר בה	מספרים
הספור על מי הבעלים של מה	ושוב מספרים
הספור על מי לקח מה	
מספר ומספר שוב	ושוב מספרים.
עד שהספור נשבר	
בטוח שמיעה	
והנפש נאטמת.	

2. (קטעים מתוך)

בשָׁדָה
הַסְּפּוּר
חֹזֵר אֵלַיךָ
כּוֹכֵב: שְׁבוּר-נוֹצֵץ-קְטוּעֵ-שָׁר
בְּשֵׁפָה
שְׁאִינָה מְזוּהָה
אִם זֶה
בְּכֹל שֵׁפָה
מְדַבֵּרַת אֵיפְשָׁהוּ?

*

אִמָּא שְׁלֵךְ
מְסַפֶּרֶת לְךָ
סְפּוּר
לְפָנַי שְׁבִכְלָל
יְכַלֶּת
לְהַבִּין אֶת
מִשְׁמְעוֹתַי
הַסְּפּוּר
נִשְׁבֵּר

בְּאִיזָה שָׁלֵב

בְּמַהֲלָךְ

סְפּוּרוֹ

הַסְּפּוּר –

נִשְׁבֵּר?

עַל יְדֵי הַשָּׁנִים, הַלְשׁוֹן, הַחֶקֶה, הַפֶּה?

הַעֲבָדוֹת הַמְצַטְבְּרוֹת

נִשְׁבְּרוֹת

הַיְהוּדָאִיּוֹת הַנִּלְחָשׁוֹת

נִשְׁבְּרוֹת

הַהֶתְנַצְלוֹת הַמְּכּוֹפְפֹת אִפְּיָם

נִשְׁבְּרָת

הַטְּעוֹן הַחַד

שָׁבֵר

בְּשָׁנַת 1945 הָאֲמֵרִיקָאִים שִׁחְרוּרוּ

נִשְׁבֵּר

בְּשָׁנַת 1948 נִחְתְּנוּ

נִשְׁבֵּר

הַסְּפּוּר הַתְּחִיל בְּ

אִיסְטַנְבּוּל

נִשְׁבֵּר

הַסְּפּוּר הַתְּחִיל בְּ

סְלוֹנִיקִי

נִשְׁבֵּר

אוֹשְׁוִיץ

נִשְׁבֵּר

קוֹרְדוּבָה

נִשְׁבֵּר

עֵזָה

נִשְׁבֵּר

יְרוּשָׁלַיִם

נִשְׁבֵּר

.5

השָׁדָה
מִתְעַבָּה
וְנִהְיָה יָעַר
הַחֲזִיל

מוֹלִיךְ אוֹתָךְ
אֶל מַחוּץ לַשִּׁיר

הוא מַצְבִּיעַ קְדִימָה
שֵׁם מִמּוֹל
אֵתָה לֹא תִמָּצָא כְּלוּם
לֹא תִשׁוּבוֹת
לְשִׂאלוֹת שְׁלֹךְ
לֹא חַיִּי שְׁפַע
לֹא קִהְלָה

אֲנִי מִמְּלִיץ לָךְ לְלַכֵּת לְשֵׁם

מִשׁוּם שֶׁגַּם אֲנִי בָאתִי מִשֵּׁם

הַבֵּית.

יאצק דנל⁴

יוני. יולי

מפולנית: חנה הרציג

לזכר ברוננו שולץ

רשום דיו, גליון ניר, עפרון.
כרפרה בלפה שחרה, בתוכה בבות,
למרגלותיהן, על גחוננו, מוקיון

משפתחה עמקות. חם מצמית. ריח קרבון
ורצפות ממרקות. זכוב כלוא אי-שם
בין שתי שמשות, נאבק על חייו

באור הדחוס בין שני הלוחות. ריח דיו. גליון
מעונה, ועוד אחד. מחניק. נערים בתלבשת בית ספר
מתרוצצים בחצר, בתעלות עומד ריח מנטול

ורקבון. עוד מעט זה יתחיל: חפשת הקיץ,
פראות פריחת הגנים, שמלות קלות,
ברכים גלויות, נפנוף ידי נערות.

לרגע קט, התנמנם. והוא רואה את העיר בשחר, את כפר השוק,
דם על המדרכות, אש, כדור אל הגלגלת, אנשים.
הוא מתעורר, אך אינו חרד. "אזי עת מנוחה" –

הוא חושב. סוף-סוף בא עליו איזה רגע, גופו שוב אינו בוער.
אבל גם החלום הזה נגוז. מסביב אש וצרחות,
הכדור משתחרר מהקנה. ושוב הוא ער.

ועדין, ריח דיו ועופרת. ומתחת בוקעים נגוהות.

ורשה, 3 יולי 2008

4 יאצק דנל – סופר, משורר וצייר. מהדמויות הבולטות בספרות הפולנית העכשווית. נולד בגדנסק ב-1980.

אַלְקָה אָרַב

חֶשֶׁד לְשִׁיר

מגֵרמֵנִית: אִמִּיר אֶשֶׁל

אַלְקָה אָרַב היא מהדמויות המובילות בשירה הגרמנית בת זמננו. היא נולדה ב-1938 באזור האיפל שבחבל הריין בגרמניה למשפחה בעלת רקע ספרותי נרחב. לאחר מלחמת העולם השנייה עקרה אביה, חוקר הספרות אוואלד ארב את משפחתו ממערב גרמניה, שהלכה והתקרבה למערב הקפיטליסטי, למזרח גרמניה הקומוניסטית. בילדותה ונעוריה קיבלה ארב חינוך ברוח שיתופי לאור מורשת ההשכלה הפייטיסטית. לאחר תקופה קצרה בה חייתה כאיכרית היא השלימה את לימודיה בספרות גרמנית, לימודים סלביים, היסטוריה וחינוך באוניברסיטת הלה. בשנים הבאות היא עבדה כעורכת בהוצאת ספרים. החל מ-1969 התמקדה ארב בכתיבה יוצרת ובתרגום, בעיקר מרוסית לגרמנית. אף על פי שנותרה במזרח גרמניה היא נמנתה עם מבקרי המשטר. לאחר נפילת החומה ואיחוד גרמניה הפנתה ארב את חצי ביקורתה כלפי תרבות הצריכה וחומרנות המערב.

בשירתה, ארב ממשיכה את מסורת האוונגרד האירופי, ובמיוחד קרובה לשירה הקונקרטי והשירה הוויזואלית. במילותיה של ארב, המשוררת הנה אך "מְקוֹר הַנְּבִיעָה" של השפה האנושית, ובכך מתווכת בלא ארגון אסתטי כזה או אחר בינינו לבין העושר הבלתי-נדלה של הצלילים, הגוונים והמראות המקיפים אותנו. במרוצת השנים זכתה ארב לפרסים מרכזיים בעולם הספרות הגרמנית, וב-2020 פרס גיאורג ביכנר, הפרס החשוב ביותר בספרות הגרמנית.

רכבת מעל לנהר השְפֵרָה

אֶכֶן עֲבוּרִי קוֹ

מְרַגֵּעַ רוּחַ

לְמִטָּה מִיָּם בְּדִיוֹק הַמֵּתְעַרְסֵל בֵּין בְּעֶרְךָ לְבְּעֶרְךָ

בְּדִיוֹק מֵתְעַגֵּל עוֹפֶרֶת אֶפֶר.

– כֶּךָ זֶה

בְּשׁוּוֵי מִשְׁקָל עִם עֲצָמוֹ כְּמוֹ
עִם כָּל הַשְּׂאָר כְּמוֹ

בְּתַנּוּעָה, כְּלוֹמֵר בְּאִזּוֹן
מִשְׁלָם, כְּמוֹ הַכֹּל, מִלְּבַד

הֶרְגַע בּוֹ שְׁלוֹה.

לוֹ הֵינּוּ עֲרִים,
בְּכָל חֲמֹשֶׁת הַחוּשִׁים,
בְּזִמָּן מִבְּעוֹד מוֹעֵד!

אוֹלָם עֵתָה, יִקְרִי הִתּוֹמִים,
אֲבַדְנוּ לְתַמִּיד
אֶת הַהֲזַדְמָנוֹת.

20 בספטמבר 1994

תרגיל

נושבת.

איך אני מגיעה לך, מדבר
(כמו שאומרים עדין, מ'הנתון)
לעשות מלים?

נושבת. זוחחה.

האם הרוח הנושבת מאמנת את העצים?
לא, אצלם הכל לבש צורה עוד קדם לרוח.
גם אנשים לרב לא יתאמנו,
משום שהם סבורים שהם שלמים, שהם בצדק.

להיכן הולכות מחשבותיך. ממך לסן פרנסיסקו?
כן הן נהיו. נהיו לסן פרנסיסקו.
בדי עמל. בככד. גלגלי עגלה
מחשקי ברזל. מתגלגלים.

מקצה מזרח לקצה מערב.
מסבות שקל או שקשה להבין
אני חושבת על כבושי המהגרים האירופים.
עננים עולים בי כאלו מתוך הסתום.

27 באוגוסט 2003

חֹשֶׁד לְשִׁיר

שְׂרוּעָה עַל הַמָּטָה, עַל בְּטָנִי, קוֹרֵאת

(מְחֻלְמָה)

(תוֹךְ עֶסוֹק בְּרוּחַ)

הַגֵּב מְכַאֵיב מְעַט.

כְּשֶׁאֲנִי שָׁמָּה לֵב לְכֹה,

מִתְקַמֵּר לְעֵינַי

גֶּשֶׁר קִשְׁתִּי לְגִבָּה.

אֲנִי חוֹשֶׁבֶת, לְמָה הוּא?

נוֹתַנְתְּ לְגִבִּי אֲוִיר... –

לְמָטָה מִשְׁתַּרְע לְפָנֵינוּ עֹשֵׁב גְדוֹת הַנֶּהָר... מִיָּם...

חֹשֶׁד לְשִׁיר.

כְּשֶׁאֲנִי כּוֹתֶבֶת שִׁירָה – אוֹלֵי גַם בְּמַצָּבִים אַחֲרֵים, אֲנִי מְקוֹר הַנְּבִיעָה, וְתוֹ לֹא –
וְכִמָּה שָׁאֵהָב אֶת מִי הַנְּבִיעָה כְּעַת, כְּשֶׁאֲנִי כּוֹתֶבֶת זֹאת, רוֹאָה אֶת הַמַּיִם שׁוֹצְפִים בֵּין
אַבְנִים, סְבִיבָם...! הַמְּפָרְקִים הַקְּטָנִים... הַקְּרַקְעִית הָאֶפְלָה, הַמְּרָאָה הַקְּטָנָה וְהַעֲגָלָה,
הַמְּעַרְבּוֹלוֹת הַזְּעִירוֹת...

14 בדצמבר, 2016

אלה גורבונובה⁵

השמש חושבת: אני נשרפת

מרוסית: שלמה קרול

החולפת

מִפֶּד נְטוּי לְמִטָּה, מְלֵא דְמָמָה,
עוֹבְרִים עַל פְּנֵי אֶפְרָכְסוֹת אֲזָנִים,
רְצִים, נוֹזְלִים בְּיַד שֶׁל פֶּסֶל מַיִם,
אֲשֶׁר בּוֹכִים כְּאֵשׁ, צְבָעִם כְּדָבֵשׁ בְּאוֹר
וְחִמוּצִים הֵם כְּחִמְצָן טְהוֹר,

וְרִיק בְּהֵם אֲשֶׁר חוֹמֵק, חוֹלֵף,
וְהוּא הַפֶּל כְּאֵלוֹ בְּשׁוֹגֵג,
בְּלִי כּוֹנֵה: יָגַע הוּא בְּכֶתֶף,
אֶךְ תִּסְתַּוֵּבֵב – וְהוּא כִּבֵּר הַתְּפוּיָג.

וְרִק אִי־שֵׁם הֶרְחַק פְּזוֹר הַצְּחֹק
הֵילְדוֹתִי, כְּמוֹ חֲרוּזִים בְּחֶפְנִי
הָאֲדָמָה, אֲשֶׁר, כְּמַעֲנָה

שֶׁל הַד, יוֹצְרִים אֶת אֲשֶׁלִּית הַדִּיאָלוֹג,
וְהַפְּנִים בְּתוֹךְ רְאִי שְׁקוּף
יִתְפוֹרְרוּ: הֵינּוּ שְׁנַיִם – רַבִּים כְּעַת,
וּמִי יִהְיֶה בֵּינֵינוּ חַי אוֹ מֵת?

וְהַחֹלְפֶת כְּמוֹ שְׁלֶכֶת אוֹ טְפֹטוֹף,
אוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּפוֹרְזוֹדוֹר נוֹשְׂאִים לְפִיד
מֵעַל צְלָלִים, אוֹ כְּמוֹ מִבְּט חֲטוּף
בְּנֶפֶל מֵהַפְּנִים טְבַע בְּחֶצְאִית,

5 אלה גורבונובה היא אחת המשוררות הבולטות בשירה הרוסית העכשווית, נולדה בלנינגרד ב-1985. מתגוררת במוסקבה ובסנקט פטרבורג.

כְּמוֹ כְּדוֹרְסֵל אֲשֶׁר בִּקְיֹר פָּגַע,
וְשׁוֹב קִפֵּץ לְצַד, לֹא לְפָנָיִם,
אוֹ כְּמוֹ סִכִּין חֲתוּכָה בְּעוֹר אֶךְ לֹא נִגְעָה
בְּיָרִיד שֶׁל נְעֵרָה חֹסֶרֶת אוֹנִים,

אוֹ כְּמוֹ שֵׁי הַחַיִּים, אוֹ רֶכֶב רוּחַ
הַמּוֹת, אוֹ כְּמוֹ מַעֲלִית שְׁקוּפָה,
וְכֹל שֶׁתְּכַוֵּן תַּחֲטִיא בְּטוּחַ,
כֶּךְ סִכִּינִים תִּקְוְעוֹת בְּהַקְפָּה

שֶׁל שַׁחֲקִינִית קֶרֶקֶס אֲבָל אֵין מְשַׁסְּפֶת
וְלוֹ אַחַת בְּשֶׁרָה הַחִי, וְכֶךְ
נִגּוֹן לְלֹא תֹאוֹר, נִמְסֵ וְרָה,
נִפְלֵא, אֵין לְהַשִּׁיג אֶת הַחוּלְפֶת.

*

מה בְּדַד הַשֶּׁמֶשׁ
מִי בֶן שִׁיחָתָה: יְלֵד, אֲרֹנָב, יָרַח לְבָן?
מִבֵּט בִּיעַר תִּתֵּן
וְתַחֲלִים: נוֹשֵׂא אוֹתָהּ עַל גְּבוֹ הַשֶּׁטָן
שֶׁד זָקֵן

אֵין לְשֶׁמֶשׁ קוֹרֵת גַּג
אֵינָהּ יְכוּלָה לְנוּחַ בְּצֶל
יֹתֵר מְדֵי תְכֵלֶת וְזָהָב שֶׁם בְּמַעַל
עַל כֵּן הִיא אֶצֶל הַשֶּׁטָן מֵתְאַרְחַת
מֵתִידֶדֶת עִם רוּחַ הַמַּעַל

כָּלֵם אוֹהֲבִים שֶׁמֶשׁ
מְשַׁחֲקִים קוֹפְצִים בְּאוֹרָה
הַשֶּׁמֶשׁ חוֹשֶׁבֶת: אֲנִי נִשְׂרַפֶּת
שְׁחָרָה אֲנִי, שְׁחָרָה

הַשֶּׁמֶשׁ יוֹצֵאת מְדַעְתָּהּ
אֶל עֲצָמָה מְמַלְמֶלֶת
אֲנִי אֲדָמָה, אֲנִי שֶׁל בְּרָקֶת,
שֶׁל זָהָב, שֶׁל תְּכֵלֶת

ילנה איגנטובה

התגלגלנו לכאן, למזרח

מרוסית: ולדימיר גלזמן

ילנה איגנטובה נולדה ב־1947 בלנינגרד. שיריה פורסמו מ־1975 אך תחילה רק מחוץ לברית המועצות. מ־1990 מתגוררת בירושלים. כאן יצאו קובצי השירים שלה "האודם השמימי" (1992), "שירים של שנים רבות" (2006), "השלג המוקדם" (2012). פרסמה גם שני ספרי פרוזה. על פי התסריט שלה צולם סרט "התיק האישי של אנה אחמטובה". זוכת פרסי נ. גוגול וו. סירין.

אשת לוט

– תִּפְנִי אַחֲרָיָה?

– לא.

– תִּפְנִי אַחֲרָיָה?

– לא.

– רוֹאָה: הָעִיר שְׁלִי,

הַפְּרֹךְ זוֹהָר כְּלוֹ,

בְּתִינּוֹ עֲשָׂנִים,

הַפְּכוּ לְמִדּוֹרָה.

אַבּוּי לְכֶם, גְּנִים –

סֶדֶם וְעַמְרָה!

– לֹא אֶסְתַּוְּבָב. קְדוּשִׁים

עוֹמְדִים בְּפִתּוּיִים.

בְּנִהְרוֹת זֶהְבִּים

נוֹשְׂאֵנִי אֱלֹהִים.

– בְּנִהְרוֹת זֶהְבִּים

בְּיַדֵּי הָאֱלֹהִים,

וְשֵׁם בְּאֵשׁ צוֹרְחִים,

בְּשָׂרֵיהֶם חֲרוּכִים.
– עַל מָה שָׂרִים פְּלָגִים?
– הָאֵפֶר לֹא יִדְעֶךָ.
הִנֵּה מֵאֵשׁ עוֹלִים
כְּנִפִים שֶׁל מְלֶאךָ.

– הֵם אֲשָׁמִים?
– אָכֵן.
– וְהֵם פּוֹשְׁעִים!
– אָכֵן.
עִירִם שֶׁל הַחוּטָאִים
בְּלֶהֱב מְסַמְנִים.
הַיֵּלֶד בְּרִיצָה –
כּוֹכֵב נֶאֱכָל בְּאוֹר...
תִּבְכִּי אֵת?
– לֹא רוֹצֶה...
סִיבּוֹב מְלֵא:
– אַחֲזוֹר.

*

ל-ו. רוֹדִיוֹנוֹב

לִיבֵב, לְהִצְמֵד לְמַעִיל שֶׁל קִצִּין –
הַתְּרוֹגְשׁוֹת מִיַּחַדְתָּ, קוֹלוֹנִיאָלִית.
הַמְעַרְב יִשְׂאָר מְעַרְב. הַתְּגַלְגְּלוֹנוֹ
לְכֹאֵן, לְמִזְרַח. הַשְּׂתַדֵּל לְהַבִּין.
כֵּאֵן נְעַמֵּד הָאוֹר הַמְּכֹר
שֶׁל שְׁנוֹת הַחֲמִשִּׁים שֶׁהִפְכוּ כּוֹוֹנִים.
שְׁמוֹרָה שֶׁל יְלָדוֹת.
וְשׁוֹב כְּבִעֵבֶר
כְּתַפְיוֹת בְּרִיחַ זָהָב וְתַפּוּזִים
עַל הַמְּעֵלִים שֶׁל הָאֲבוֹת הַצְּעִירִים.

רבים יושבים לשלחן. זה צפוף!
שנה תינוקית.

והשבת המשפחתית
נסגר כצמרת של העץ הנצחי
מעל ראשי. יש לו ריח של גוף.

לא להתעורר! בפי אמהות
טעם של ניר כסף ושל נענע.
כה נצחיים, כה עשירים
היינו באהבתנו...
קחו אותנו – לחדר שנה, לחשכה:
תתעורר – מסביב המדבר בפריחה,
מעבר לקיר מזמרים בשקט
על בעל העגלה ששקע בשלג,
על המעין שאורותיו לוחטים
מעל פלגי החיים הקפואים.

*

הרים תפוח ביד, "אוהב אותך" הוא אמר,
ליד הגשר חכינו להנץ החמה.
כנפי הגשר עלו, נותנים לספינה מעבר
נהר בצבע מוזר, זרימה אדמה.

ראיתי את זה בלי לראות, לרגע עוררת.
"עצור, אל תרוץ, אולי זה מקדם מדי",
ותפוח כהה של אור – שמש כבדה, מערפלת,
של אהבה – עלה וזרם לפני.

*

קָרָא אֶת הַרְוּדוּטוּס, שָׂרַף אֶת הַשָּׁנִים:
סְקִיטִי מִכָּה פֶּרְסִי, וְהַפְּרָסִי שׁוֹרֵף שְׂכָנִים...
אָבֵל הַדָּם דּוֹהָה, יִתְמִידוֹ בְּהִיסְטוֹרִיָּה
רַק הַדְּהוּד הַיְזִיתִים, זַעַת הָאֲכָרִים.

הַיּוֹנִים גָּסִי הַרוּחַ מִתְגַּמְדִים,
סִירַת הַמְּלַחְמָה דּוֹהַרְת לְמַצְרִים.
וּמְרִירוֹת זָרָה – זָרָה לָךְ כְּפָלִים,
שָׁמוֹת זָרִים כְּשֶׁלֶךְ שֶׁל שְׂדוֹת זָרִים.

וְאִיפֹה אֶרֶץ לִידְיָה הַזֹּו – שֶׁל יְהִירוֹת,
שֶׁל אֲרִיגֵי זָהָב, שֶׁל פִּז הַנְּהָרוֹת?
הָעוֹלָם עוֹד כְּעֵבֶר, עֵדִין כֹּה דְחוּס,
שָׁמַיִם מְכֻסָּים בְּדָם עָרִים שְׂרוּפוֹת,
וְהָאֲדָם – אֲכָזֵר, עִירָם, וְאִין לוֹ דְאָגוֹת...

סמיון חנין⁶

מאיפה הבאת שהוא מת?

מרוסית: סיון בסקין

*

אל תחשבי שזה חסר-בית
הוא פשוט אבד את המפתחות
וישן כבר ארבעה חדשים על המדרגות
של חנות הרהיטים

נראה כאלו לא ממש נוח לו
בתנוחה כל-כך מפתלת
אבל האמת היא שהוא אקרוֹבט
וככה הרבה יותר נוח לו לנמנם

מאיפה הבאת שהוא מת
אז מה אם הוא לא נושם, אפשר לחשב
למה עוד אפשר לצפות מיוגיסטים מוארים
שיודעים לעצר את נשימתם לשנים ארכות

טוב, ליתר דיוק, כמעט לנצח.

6 סמיון חנין, יליד 1970, הוא משורר ומתרגם רוסי ולטבי, המתגורר בריגה, בירת לטביה.

*

רכבתי על אופנים שאחר כך נגנבו
עם חברה שנפרדת ממנה כעבר שנה
ברחוב שכלו נבנה מחדש
לבית הקפה שאחר כך פשוט נסגר

קשקשנו בלי דאגות בלשון, ברגלים

במקום של בית הקפה נמצאת עכשו פיצריה
אני אפלו הולך לשם מדי פעם
מזמין לי פיצה עם ארבע גבינות,
המלצר מביא לי אותה, והתתכים על הפיצה
מזכירים לי גלגל עם חשורים ועם קפיצים

ממש כך, פיצה – קפיצים

אבל עכשו, כשרכבתי על אופנים
עם החברה המתוקה שלי
ברחוב הידוע לכל
לבית הקפה האהוב עלינו
הרי כלל לא חשבת ששככל לחיפה על דושה
גם אני דחפתי את העולם הזה אל האנטרופיה ואל הכאוס

אף על פי שהפיצה היתה בסדר גמור

*

יש אִפְשָׁרִיּוֹת בְּטוּחוֹת יוֹתֵר
אִפְשָׁרִיּוֹת רְגוּעוֹת יוֹתֵר, לְכֹל הַפְּחוֹת
נָשִׁים בְּצַד אֶת הַתּוֹסְפוֹת הַמְּלֵאכוֹתִיּוֹת וְכוּ', כּוֹלֵל כָּל הַשְּׂאֵר
בְּלִי שְׁעַר מִיָּתֵר וּבְלִי תַכְשִׁיטִים
בְּלִי צְפָרְנִים אֲרָכוֹת וּבְלִי אֲקֶסְסוֹרִיז
תּוֹצְקֵי בְּשׂוֹקוֹלֵד מְרִיר
(תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אַחוּזֵי קָקָאוּ)
פּוֹעֵלֶת שְׁחָרָה כְּחוֹשָׁה וְשַׁחוּמָה
תְּפַחְדֵי אֶךְ וְרַק מַחֵם
מְקַרְנֵי הַשְּׂמֶשׁ הַיְשִׁירוֹת מְדֵי
הָאֵבֶק יִנְחַת עַל כְּתַפְיָךְ בְּלִי פַחַד
בְּחֵלוֹן הַרְאוּהָ שֶׁל הַקּוֹנְדִיטוֹרִיָּה
שְׁעָרֶךָ שִׁיבַת אֵבֶק, עַל כְּתַפְיָךְ כּוֹתְפוֹת אֵבֶק קִצַּת קוֹקְטַיִוֹת,
אֶת קִפְאוֹת כְּשֶׁנִּסִּית לְהִבְחִין
הֵיכֵן מִסְתַּר חֵישָׁן הַתְּנוּעָה
שֶׁמִּפְעִיל אֶת הָאוֹר הַמְּסוּנָר.

משתתפי הו! 22

אהוד אלכסנדר אבנר נולד בתל אביב וחי בגרמניה. למד בלשנות חישובית וכללית באוניברסיטאות של טיבינגן ושל פוטסדאם. תרגם פרוזה ושירה מגרמנית לעברית, ושירה מעברית לגרמנית.

יאיר אור הוא חוקר שפה, מתרגם ומוציא לאור. בין תחומי המחקר שלו: התכנון הלשוני של העברית מאז תחילתה כשפת דיבור, והיחס לעברית ולשפות אחרות בשיח ובמרחב הציבורי. מתרגם מגרמנית, מספרדית, מקטלאנית ומערבית.

איריס אליה כהן היא סופרת, משוררת ומחזאית. פרסמה עד כה תריסר ספרי שירה וסיפורת למבוגרים, ילדים ופעוטות. בימים אלה רואים שני ספרי שירה חדשים פרי עטה: "מכתבים מהאגף הסגור" ו"רצח בהסכמה".

טל אנגל, ילידת חיפה. כיום סטודנטית לרפואה ברומא.

צוריאל אסף הוא יוצר ומחנך, תושב אשחר בגליל, בעל תואר שני בפילוסופיה יהודית מאוניברסיטת בר-אילן. על ספר ביכוריו, "לדובים שהיו כאן פעם" (הקיבוץ המאוחד, 2020), זכה בפרס כליל לאקו-פואטיקה.

עיליי אשדות הוא כותב ומוזיקאי. אלבום הבכורה שלו, "חיים מקסימליים", יצא בסוף 2021.

אמיר אשל הוא פרופסור ללימודים גרמנים וספרות השוואתית באוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה. לאחרונה ראה אור ספר השירה שלו "בין מדבר למדבר" בהוצאת מוסד ביאליק.

שמעון בוזגלו הוא משורר ומתרגם. ספר שיריו השביעי, "הֶרְמֵן", עומד לראות אור בעצם ימים אלה בהוצאת ספרי עליית הגג/ידיעות ספרים.

אלכס בנדרסקי נולד בקייסינג ב-1975 וחי בישראל מ-1983. החל לתרגם שירה ופרוזה רוסית לעברית בשנות ה-20 לחייו, תרגומיו ראו אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד ובמספר כתבי עת. עובד כמהנדס בדיקות תוכנה בחברה פיננסית.

רעות בן יעקב היא מתרגמת, עורכת וחוקרת ספרות. מתמחה בשירה עברית מודרנית ועכשווית, בעלת תואר דוקטור מהחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים. עורכת סדרת השירה המתורגמת "זרה" בהוצאת טנג'יר.

ירדן בן-צור הוא דוקטורנט לספרות השוואתית באוניברסיטת תל אביב ומתרגם מגרמנית. פרויקט המחקר שלו עוסק בייצוגי הגן בספרות הפרסית, הגרמנית והעברית. פרסם פרוזה ושירה פרי עטו בכמות שונות.

אסף בנרף, יליד בת ים, הוא מוזיקאי ומתרגם. מנצח מקהלת האופרה הישראלית משנת 2020 ובעל תואר שני בניצוח מאוניברסיטת פן סטייט. השנה יראה אור בהוצאת "ה-21" מבית "הו!" (בשיתוף עם "אפרסמון") ספר תרגומיו לשירי אונגרטי, קווימוודו ומונטלה.

סיון בסקין היא משוררת ומתרגמת ילידת וילנה, 1976. חברת מערכת ב"הו!" ובהוצאת "ה-21". יו"רית עמותת "הו!". ספר הפרוזה הראשון שלה אחרי שלושה ספרי שירה, "שבעה ימים אביב בשנה", ראה אור לאחרונה בהוצאת "ה-21" מבית "הו!" (בשיתוף עם הקיבוץ המאוחד).

גילי ברהלל, ילידת ירושלים, מתגוררת בתל אביב. בוגרת האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת תל אביב ואוניברסיטת הרווארד. תרגמה יותר מ-80 ספרים לעברית ובהם קלאסיקות לנוער כגון סדרת "הארי פוטר", "הקוסם מארץ עוץ" ו"פיטר פן: הספר המוער"; מייסדת הוצאת הספרים "עוץ" שמתמחה בספרי ילדים ונוער מתורגמים.

דוּתן ברום הוא משורר, מסאי, מתרגם והיסטוריון של הקהילה הגאה בארץ, המתפרנס כמורה דרך. ספר ביכוריו, "עור שני", ראה אור ב-2021 בעריכת דורי מנור. חתן פרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

אסף ברטוב, יליד 1977, מתרגם שירה מאנגלית, מיוונית עתיקה, מלטינית ומאוקראינית. בשנת 1999 ייסד את פרויקט בן-יהודה, המנגיש את נכסי הספרות העברית באינטרנט.

יונה גונופולסקי הוא מתרגם, טבח ודוקטורנט ללימודים קלאסיים. נולד בברה"מ (1982), חי בירושלים. מלמד שפות קלאסיות ומתרגם מרוסית ומיידית. תרגמו ליומן המסע "בתחום מושבם של היהודים" מאת א"פ סובוטין יצא בהוצאת קדימה.

זאב גייזל הוא יליד ברה"מ (1958 (מריופול, אוקראינה), חי בישראל מאז 1988. מתמטיקאי, עובד בהיי-טק, מייסד רשת בתיה"ס מופ"ת.

יואב גלבוּע הוא משורר, עורך, מתרגם והמו"ל של הוצאת הספרים "קתרזיס". פרסם שני ספרי שירה: "פרולוג" ו"אמת". תרגומו מלטינית לסיפור "פסיכה וקופידון" ראה אור בשנת 2021 בהוצאת "קתרזיס". בוגר החוג ללימודים קלאסיים באוניברסיטת תל אביב ומתרגם מלטינית ומיוונית עתיקה.

ולדימיר גלוזמן, יליד 1951, הוא משורר ומתרגם. פרסם שני קבצי שירה – "אדוני הנכבד" ו-"IN FOLIO". מתרגם שירה מאנגלית ומעברית לרוסית. תרגם לרוסית יצירות פרוזה של חנוך ברטוב, אהרון מגד ואהרון אפלפלד. תרגם פרוזה מרוסית לעברית (יחד עם בתו, מאשה צור-גלוזמן), וכן שורה של משוררים רוסים וסנים.

ערן הורוביץ הוא סופר ("ליאור רובין", "ברדס") ומתרגם מצרפתית ומגרמנית ("מסות על סופרים" של תומאס מאן בהוצאת כרמל). לאחרונה מביים סרטים.

חנה הרציג היא חוקרת, מבקרת ספרות ומתרגמת. ספר שירים של יאצק דנל יתפרסם בקרוב בתרגומה.

יולי ורשבסקי הוא משורר יליד מוסקבה, 1978. מתגורר בתל אביב. בוגר החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל אביב. שיריו פורסמו בכתבי עת שונים. ספר שיריו, "חייו של השחקן", ראה אור ב-2005 בהוצאת "ספרא".

אוהד זלצר זובידה נולד בישראל ב-1997 וגדל בין ניו יורק לתל אביב. סיפורים, מסות, ורשימות ביקורת פרי עטו פורסמו בכתבי-עת ובמוספים שונים. חוקר את הסוציולוגיה של התרגום והספרות.

שמעון זנדבנק הוא חוקר, מבקר ספרות ומתרגם שירה, פרופסור (אמריטוס) בספרות השוואתית באוניברסיטה העברית. חתן פרס ישראל לתרגום שירה (1996).

יוסף חרמוני, יליד קיבוץ בית-השיטה, 1942. מאז 1951 חי בקיבוץ איילת השחר. ספרו הראשון, "היום שבו היא אהבה אותי", זכה בפרס שרת התרבות לספר ביכורים ובפרס גולדברג; מתרגם שירה ושירי זמר משפות אחדות (רוסית, ספרדית, אנגלית, גרמנית וערבית).

נביל טנוס נולד ומתגורר במג'אר בגליל. בעל תואר ראשון בלשון עברית ובהיסטוריה, תואר שני במינהל החינוך ותואר שלישי בחינוך. מורה לשעבר לעברית בבתי ספר ערביים וכיום מרצה לחינוך במכללה האקדמית הערבית לחינוך בחיפה. עד כה חיבר 14 ספרי לימוד עברית לבתי ספר על יסודיים (עם עסאם ח'ורי ומרואן פאעור). מבקר ומתרגם בשתי השפות, עברית וערבית.

אמיר יגל נולד בקיבוץ גשור, גדל בתל אביב וחי בהמבורג. מתרגם בעיקר את דור המשוררים היהודים דוברי הגרמנית בתקופה שלאחר מלחמת העולם השנייה.

גלעד יעקובסון הוא מדען, מרצה, משורר ומתרגם. ספר שיריו הראשון יראה אור בשנה הקרובה בעריכת דורי מנור. מתגורר בירושלים.

אסף לויטין הוא זמר, כותב שירים, חזן ליברלי ומנצח. מתגורר בברלין. התרגום שלו לאופרה "קיסר אטלנטיס" פורסם ב"הארץ". לאחרונה הופיע אלבום הבכורה שלו, "מוכרחים לצאת" (Got To Get Out).

עמרי לויין הוא דוקטורנט למשפטים בקינגס קולג', לונדון. למד גרמנית באוניברסיטאות וינה וגראץ, ותרגם לעברית את שני מחזורי השירה של מילר, "מסע החורף" ו"בת הטוחן היפה".

יעקב צ' מאיר הוא היסטוריון וסופר, ספרו "נחמיה" ראה אור ב-2019 בהוצאת ידיעות ספרים.

קובי מידן הוא יליד נתניה, 1958. עוסק בתקשורת. פרסם ספר ילדים, "בית הרושת לשירים". מתרגומיו: "השירים" ו"ספר הכמיהה" מאת לאונרד כהן ו"הגביהו את קורת הגג, נגרים" מאת ג' ד' סלינג'ר. שירים פרי עטו ראו אור לראשונה בגליונות קודמים של "הו!".

ליאת מורבצ'יק היא משוררת ומתרגמת שירה. שיריה התפרסמו בכתבי עת שונים. ספרה הראשון, "חיית כיס", ראה אור בשנת 2020 בהוצאת "מוטיב" בעריכת דורי מנור.

דורי מנור הוא משורר, סופר, עורך ומתרגם. ספר הפרוזה הראשון שלו, "שרב ראשון – כרוניקה של התבגרות" רואה אור בתחילת 2022 ב"תשע נשמות". ספר שיריו האחרון לעת עתה, "נפש אחת אחריו", ראה אור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. חתן פרס עמיחי למשוררים עבריים ופרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת. מייסד ועורך "הו!" והוצאת "ה-21 – קלאסיקות לאלף השלישי".

סבינה מסג (בן-בשט) היא משוררת, מתרגמת ועורכת. חלוצת האקופואטיקה בארץ. גדלה ביפו. כתבה את שירה הראשון במערה במצוק הכורכר. מילדותה טיפחה את חלום החיים בטבע בר. זה 30 שנה היא חיה בכפר האקולוגי כליל, מגדלת את מזונה ומייצרת חשמל מהשמש.

עמוס נוי הוא משורר ובעל תואר שלישי במדעי הרוח. פרסם ספר עיוני ושני ספרי שירה: "שלום לאדון העורב" (עולם-חדש, 2018), ו"קוסם אחד ניסר אותי והלך למקום אחר" (עולם-חדש, 2021). מתגורר בירושלים.

אורית נוימאיר פוטשניק היא ילידת תל אביב 1973. משוררת ומתרגמת שירה. ספר שיריה הראשון, "עינה של האורקל", יצא ב-2019 בהוצאת "פרדס" בעריכת אנה הרמן, וזיכה אותה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

עדו ניצן, יליד 1994, מתגורר בירושלים. תלמיד לתואר שני בחוג לספרות כללית והשוואתית באוניברסיטה העברית, מרצה לספרות, מבקר שירה ומתרגם. תרגומיו למבחר משירי ג'ורג' הרברט ראו אור בהוצאת "קשב" לשירה בשנת 2021.

ורדה סמואלס, ילידת רמת גן, היא עורכת דין ומשוררת. מתגוררת בחיפה. ספר שיריה "לבבות משולשים", בעריכת דורי מנור, עתיד לראות אור במהלך השנה הקרובה.

עופרה עופר אורן, ילידת תל אביב, פרסמה תשעה ספרי פרוזה וספר שירה אחד, "מה המים יודעים על צמא", שזיכה אותה בפרס שרת התרבות. כלת פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים. מפעילה וכותבת את הבלוג "סופרת ספרים".

חנה עמית כוכבי היא מרצה, חוקרת ומתרגמת מההספרות הערבית הקלאסית והמודרנית ומספרויות נוספות לעברית ולאנגלית. שירה, פרוזה ודרמה. כלת פרס טשרניחובסקי לשנת 2010 ופרס א.מ.ת. לשנת 2019.

אפרים פריזד, יליד מעברת כפר ענא באור יהודה, הוא בן למשפחת עולים מבגדד. מהנדס מערכות מידע, כותב סיפורים קצרים, עורך שירה, ומתרגם מהשפה הערבית-יהודית לעברית.

מינה פריידקין היא מילונאית, עורכת ומתרגמת. ב-2016 זכתה בפרס הראשון בתחרות

תרגום מטעם מכון הספר הפולני בקרקוב. פרסמה תרגומי שירה ופרוזה מגרמנית, צרפתית, פולנית ויידיש.

עוזי פריידקין הוא מילונאי, עורך ומתרגם, העורך הראשי של מילון "רב-מילים". יליד לודו', פולין. חי בישראל מ-1957. מתרגם שירה ופרוזה מפולנית, גרמנית, צרפתית ויידיש. בין היתר תרגם מפולנית את "בגן הזיכרון" מאת יואנה אולצ'אק-רוניקר (שוקן), (2012).

גבריאל צורן הוא פרופסור אמריטוס במחלקה לספרות עברית והשוואתית באוניברסיטת חיפה. בנוסף לעבודתו המחקרית פרסם תרגומים שונים מיוונית עתיקה ומגרמנית, בין השאר מכתבי אריסטו, הרמן ברוך, אליאס קאנטי, את"א הופמן, רוברט מוסיל, וולפגנג בורכרט ואחרים. פרסם גם ספרים לבני הנעורים.

מרב קינן היא ילידת 1977, עובדת סוציאלית, מתגוררת בקיבוץ. שירים פרי עטה ראו אור בבמות שונות.

איתי רון, יליד 1961. מתגורר בברצלונה ועוסק בתרגום שירה ופרוזה מספרדית וקטלאנית לעברית, ולהפך.

ליאור שטרנברג, יליד 1967, הוא משורר, מתרגם ומורה לספרות. חי בירושלים. על שירתו זכה בין השאר בפרס ראש הממשלה לשנת 2006, ובפרס דוליציקי מטעם האוניברסיטה העברית לשנת 2011. לאחרונה ראה אור בהוצאת מוסד ביאליק ספרו "הלחם, המלה – מבחר שירים, 1999-2019".

רחל שליטא היא מחברת הרומנים "אחיות אחיות" (2015) ו"דובים ויער" (2020). מחזות פרי עטה הוצגו בפסטיבל תיאטרון קצר בצוותא ובתיאטרונטו. זוכת פרס שרת התרבות לסופרים בראשית דרכם. סיפורים. מתרגמת שירה מיידיש.

זיוה שמיר היא פרופסור אמריטה באוניברסיטת תל-אביב, שם עמדה בראש המכון לחקר הספרות. מלמדת כיום ספרות באוניברסיטת רייכמן. חיברה 42 ספרים. בין השאר תרגמה את כל סונטות שייקספיר בספרה "עיני אהובתי" (2011).

רועי שניידר, יליד 1994, מתגורר בדלפט שבהולנד, מנקד ודוקטורנט לבלשנות שמית. ספרו השני, "שלוש ארבע ו" ראה אור ב"עולם חדש" ב-2016.

עילי תדמור הוא דוקטורנט לאשורולוגיה באוניברסיטת ייל, המתמחה בספרות אכדית. עבודתו מתמקדת בהיבטים הפסיכולוגיים של האפוס של ארה.